

ศึกษาการสร้างสามัคคีโดยใช้หลักศีล ๕ ของชุมชนหมู่บ้าน
ปรือคันตะวันออก อำเภออุซันต์ จังหวัดศรีสะเกษ
A STUDY ON HOW TO BUILD HARMONY BY USING THE FIVE PRECEPTS
OF THE COMMUNITY IN MOOBAAN PRUEKHAN TA WAN OCK,
KHUKHAN DISTRICT, SISAKEK PROVINCE

พระครูสังฆรักษ์เอกพันธ์ ปญญาภทฺธเมธี (แพ่งมาก)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพระพุทธศาสนา

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๑

ศึกษาการสร้างสามัคคีโดยใช้หลักศีล ๕ ของชุมชนหมู่บ้าน
ปรีอคันตะวันออก อำเภออุซันต์ จังหวัดศรีสะเกษ

พระครูสังฆรักษ์เอกพันธ์ ปญญาภทฺธเมธี (แพงมาก)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพระพุทธศาสนา

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๑

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

A Study on How to Build Harmony by Using the Five Precepts of
the Community in Moobaan Pruekhan Ta Wan Ock,
Khukhan District, Sisaket Province

Phrakhrusangkharak Akkapan Panyapattarawmatee (Pangmak)

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of
the Requirements for the Degree of
Master of Arts
Buddhist Studies

Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
C.E. 2018

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์
เรื่อง “ศึกษาการสร้างควมสามัคคีโดยใช้หลักศีล ๕ ของชุมชนหมู่บ้านปรีดคันตะวันออก
อำเภอขุนันท์ จังหวัดศรีสะเกษ” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ตามหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพระพุทธศาสนา

(พระมหาสมบุญ วุฑฒิโกโร, ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

ประธานกรรมการ

(พระครูโกศลศาสนบัณฑิต, ผศ.ดร.)

กรรมการ

(ผศ.ดร.รัตน์ ปัญญาภา)

กรรมการ

(พระราชธรรมสารสุธี, ดร.)

กรรมการ

(พระมหาขุนทอง เขมสิริ, ดร.)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

พระราชธรรมสารสุธี, ดร.

ประธานกรรมการ

พระมหาขุนทอง เขมสิริ, ดร.

กรรมการ

ชื่อผู้วิจัย

(พระครูสังฆรักษ์เอกพันธ์ ปญญาทรเมธี)

ชื่อวิทยานิพนธ์ : ศึกษาการสร้างควมสามัคคีโดยใช้หลักศีล ๕ ของชุมชนหมู่บ้าน
ปรีอคันตะวันออก อำเภอูซันท์ จังหวัดศรีสะเกษ

ผู้วิจัย : พระครูสังฆรักษ์เอกพันธ์ ปญญาภุทเมธี / แพงมาก

ปริญญา : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พระพุทธศาสนา)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

: พระราชธรรมสารสุธี, ดร., ป.ธ.๙, ศษ.บ. (ศึกษาศาสตรบัณฑิต),
บก.ม. (บริหารการศึกษา), พธ.ด. (พระพุทธศาสนา)

: พระมหาขุนทอง เขมสิริ, (แก้วสมุทร์), ดร., ป.ธ.๖, พธ.บ. (ศาสนา),
พธ.ม. (ปรัชญา), พธ.ด. (พระพุทธศาสนา)

วันสำเร็จการศึกษา : ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ ๓ ประการ คือ ๑) เพื่อศึกษาแนวคิดการสร้างควมสามัคคีโดยใช้หลักศีล ๕ ในพระพุทธศาสนา ๒) เพื่อศึกษาบริบทชุมชนของหมู่บ้านปรีอคันตะวันออก และ ๓) เพื่อวิเคราะห์แนวทางการสร้างควมสามัคคีโดยใช้หลักศีล ๕ ของหมู่บ้านปรีอคันตะวันออก อำเภอูซันท์ จังหวัดศรีสะเกษ

จากการศึกษาพบว่า ศีล ๕ ตามหลักพระพุทธศาสนา หมายถึง ข้อปฏิบัติสำหรับควบคุมการกระทำทางกายและทางวาจาให้ตั้งอยู่ในความดีงามให้ดียิ่งขึ้นทำให้มีความสุจริตทางกาย วาจา และอาชีพ ส่วนควมสามัคคี คือ ควมพร้อมเพรียงกัน การร่วมแรงร่วมใจกันที่แสดงออกทางกาย ทางวาจา และทางใจ เพื่อปฏิบัติงานให้สำเร็จลุล่วงอย่างมีประสิทธิภาพควมสามัคคีจะก่อให้เกิดควมรักใคร่กลมเกลียวกันและก็สามารถปฏิบัติงานทุกอย่างได้สำเร็จ

สำหรับบริบทชุมชนของหมู่บ้านปรีอคันตะวันออก บ้านปรีอคันตะวันออกมีคำขวัญประจำหมู่บ้าน วิสัยทัศน์ พันธกิจ จุดเด่นประเพณี วัฒนธรรม กฎระเบียบ ค่านิยม และควมสัมพันธ์ของชุมชน ประเด็นยุทธศาสตร์ และด้านยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ มี ๓ ด้าน คือ ๑) ด้านกิจกรรมส่งเสริมการพัฒนาชีวิตตามหลักธรรมศีล ๕ ๒) ด้านกิจกรรมตามวิถีชาวพุทธ และ ๓) หมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบระดับประเทศ

ส่วนแนวทางการสร้างควมสามัคคีโดยใช้หลักศีล ๕ ของหมู่บ้านปรีอคันตะวันออก อำเภอูซันท์ จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า การปฏิบัติตามหลักของศีล ๕ ในพระพุทธศาสนาทำให้ชาวบ้านปรีอคันตะวันออกมีการงดเว้นจากการทำความชั่วทางกายและวาจา มีการขับเคลื่อนควมสามัคคีตาม

หลักของศีล ๕ มี ๔ ระดับคือ ๑) ระดับครอบครัว ๒) ระดับชุมชน ๓) ระดับโรงเรียน และ ๔) ระดับวัด และมีผลของการสร้างความสามัคคีตามหลักของศีล ๕ อยู่ ๒ ระดับ คือ ๑) การไม่ล่วงละเมิดกติกาของสังคม และ ๒) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ทำให้ได้รับประโยชน์จากการสร้างความสามัคคีตามหลักของศีล ๕ มี ๒ ระดับ คือ ประโยชน์ในระดับสังคมและประโยชน์ในระดับปัจเจกบุคคล

Thesis Title : A Study on How to Build Harmony by Using the Five Precepts of the Community in Moobaan Pruekhan Ta Wan Ock, Khukhan District, Sisaket Province

Researcher : Phrakhrusangkharak Akkapan Panyapattarawmatee / Pangmak

Degree : Master of Arts (Buddhist Studies)

Thesis Supervisory Committee

: Phra Rajdhammasansudhi , Dr., Pali iV. B.Ed. (Bachelor of Education), M.A. (Education Administration), Ph.D. (Buddhist Studies)

: Phramaha Khuntong Kemasiri/ Kaewsamut, Dr., Pali Vi., B.A. (Religion), M.A. (Philosophy), Ph.D. (Buddhist Studies).

Date of Graduation : February 18, 2019

Abstract

The thesis entitled “A study on how to build harmony by using the five precepts of the community in Moobaan Pruekhan Ta Wan Ock, Khukhan district, Sisaket province” consisted of three objectives. The study aimed: 1) to study the concepts on building harmony by using the five precepts in Buddhist teaching, 2) to study the community context of Moobaan Pruekhan Ta Wan Ock, and 3) to analyze ways of building harmony by using the five precepts of the community in Moobaan Pruekhan Ta Wan Ock village, Khukhan district, Sisaket province.

The results of research were as follows:

The five precepts according to Buddhism referred to the practice for regulating both physical and verbal actions to be in the right ways with an integrity in body, speech and career. Harmony referred to the unity in bodily, verbal and mental expressions of people in the community in order for them to achieve accomplishment efficiently. Harmony caused affection and unity leading to the success in work performing.

From the study of the community context of Moobaan Pruekhan Ta Wan Ock, it was found that the community context consisted of many factors such as motto, vision, mission, tradition, culture, rules, social values and the relationship within the people in the community. There were 3 aspects as the strategy in running the “5 precepts village” project, namely; 1) activities for life improvement according to the five precepts, 2) activities on the Buddhist way of life, and 3) the 5 precepts village as the role model for other villages in the country.

From analyzing ways of building harmony by using the five precepts of the community in Moobaan Pruekhan Ta Wan Ock village, Khukhan district, Sisaket province, it was found that through practicing the 5 precepts, people in the village had refrained from doing bad deeds both bodily and verbal. There were 4 areas in promoting the value of harmony according to the 5 precepts, namely; 1) family, 2) community, 3) school, and 4) temple. There were 2 results from building harmony according to the 5 precepts which were 1) people in the community refrained from violating the social rules and 2) people in the community participated in social activities. These results led to the benefits of society and individuals.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี เพราะข้าพเจ้าได้รับความเมตตาอนุเคราะห์จาก นักวิชาการและผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนมากท่านที่ให้คำปรึกษา ให้คำชี้แนะ ให้กำลังใจ และให้การ สนับสนุนจนทำให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลงด้วยดีตามลำดับดังนี้

ขอกราบขอบพระคุณพระราชาธรรมสารสุธี,ดร. และพระมหาขุนทอง เขมสิริ,ดร. ที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์ ที่ให้ความเมตตาอนุเคราะห์ต่อข้าพเจ้าคอยชี้แนะประเด็นในการศึกษาโดยให้คำแนะนำ พร้อมตรวจทาน แก้ไขเนื้อหาให้มีความประณีตและครอบคลุม ชัดเจนจนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้ สำเร็จด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณและอนุโมทนาขอบคุณ ผู้บริหาร คณาจารย์ และเจ้าหน้าที่วิทยาลัย สงฆ์ศรีสะเกษทุกท่าน ที่ให้คำแนะนำตลอดหลักสูตร และให้คำแนะนำเกี่ยวกับการการศึกษาทุก ประการ

ขออนุโมทนากราบขอบพระคุณพระครูพิศิษฐ์ธรรมานุศาสน์ เจ้าคณะอำเภออุทุมพรพิสัย และ เจ้าอาวาสวัดปรือคัน พระครูประภัสร์สุตาลังการ เจ้าคณะอำเภออุทุมพรพิสัยและเจ้าอาวาสวัดปรือใหญ่ พร้อมคณะอุบาสกและอุบาสิกาในสังกัดวัดปรือคัน ตำบลปรือใหญ่ อำเภออุทุมพรพิสัย จังหวัดศรีสะเกษ ทุกท่านที่ให้ความอุปถัมภ์สนับสนุนปัจจัย ๔ ทำให้ข้าพเจ้ามีกำลังกายและกำลังใจในการทำงานและ การศึกษาเล่าเรียนในครั้งนี้เสมอมา

ท้ายที่สุดนี้ ข้าพเจ้าขอบพระคุณบุพการีทั้งสอง ที่เป็นกำลังหลักในการให้การศึกษาเล่า เรียนครั้งนี้ จนทำความฝันให้เป็นจริงขึ้นมาได้ ข้าพเจ้าสำนึกในพระคุณของท่านอย่างยิ่งที่ให้กำเนิด เลี้ยงดูและอบรมมาด้วยจิตใจที่เปี่ยมไปด้วยความเมตตาและกรุณาอย่างหาที่เปรียบมิได้

พระครูสังฆรักษ์เอกพันธ์ ปญญาภทฺธเมธี (แพงมาก)

๑๓ มกราคม ๒๕๖๒

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	ณ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๔
๑.๓ ขอบเขตของการวิจัย	๔
๑.๔ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๔
๑.๕ ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๕
๑.๖ วิธีดำเนินการวิจัย	๑๑
๑.๗ กรอบแนวคิดในการวิจัย	๑๒
๑.๘ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๑๓
บทที่ ๒ แนวคิดเรื่องการสร้างควมสามัคคีโดยใช้หลักศีล ๕ ตามหลักพระพุทธศาสนา	๑๔
๒.๑. แนวคิดเรื่องความสามัคคีในพระพุทธศาสนา	๑๔
๒.๑.๑ ความหมายและบ่อเกิดของความสามัคคี	๑๔
๒.๑.๒ คุณลักษณะและประโยชน์ที่เกิดจากความสามัคคี	๑๖
๒.๑.๓ หลักพุทธธรรมที่ส่งเสริมและขัดแย้งความสามัคคี	๑๘
๒.๒. แนวคิดเรื่องศีล ๕ ตามหลักพระพุทธศาสนา	๒๙
๒.๒.๑ ความหมายของศีล ๕	๒๙
๒.๒.๒ หลักการ ลักษณะ วัตถุประสงค์ เกณฑ์ตัดสินของศีล ๕	๓๑
๒.๒.๓ หลักธรรมส่งเสริมการรักษาศีล ๕	๔๙
๒.๒.๔ โทษและประโยชน์ที่เกิดจากการรักษาศีล ๕	๕๒

๒.๒.๕ วิเคราะห์ศิลป์ ๕ ตามหลักพระพุทธศาสนาในมิติสิทธิ หน้าที่	๕๖
๒.๓ บทสรุป	๕๘
บทที่ ๓ บริบทชุมชนบ้านปรือคันตะวันออก	๖๐
๓.๑ ประวัติบ้านปรือคันตะวันออก	๖๐
๓.๒ คำขวัญประจำบ้านปรือคันตะวันออก	๖๑
๓.๓ วิสัยทัศน์บ้านปรือคันตะวันออก	๖๒
๓.๔ พันธกิจบ้านปรือคันตะวันออก	๖๒
๓.๕ แผนที่หมู่บ้านบ้านปรือคันตะวันออก	๖๓
๓.๖ ข้อมูลทั่วไปของหมู่บ้าน	๖๓
๓.๗ จุดเด่นประเพณี วัฒนธรรม กฎระเบียบ ค่านิยม และความสัมพันธ์ของชุมชน	๖๗
๓.๘ ประเด็นยุทธศาสตร์	๖๘
๓.๙ ด้านยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕	๗๒
๓.๙.๑ ด้านกิจกรรมส่งเสริมการพัฒนาชีวิตตามหลักธรรมศีล ๕	๗๒
๓.๙.๒ ด้านกิจกรรมตามวิถีชาวพุทธ	๗๔
๓.๙.๓ หมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบระดับประเทศ	๗๕
๓.๑๐ บทสรุป	๗๗
บทที่ ๔ วิเคราะห์การสร้างความสามัคคีโดยใช้หลักศีล ๕ ของชุมชนหมู่บ้าน ปรือคันตะวันออก อำเภอชุนธ์ จังหวัดศรีสะเกษ	๗๘
๔.๑ วิเคราะห์เจตนารมณ์ของศีล ๕ สำหรับการเสริมสร้างความสามัคคี	๗๘
๔.๑.๑ เจตนารมณ์ของศีลในระดับสังคม	๗๘
๔.๑.๒ เจตนารมณ์ของศีลในระดับปัจเจกบุคคล	๘๐
๔.๒ วิเคราะห์การขับเคลื่อนการสร้างสามัคคีตามหลักของศีล ๕	๘๒
๔.๒.๑ การขับเคลื่อนในระดับครอบครัว	๘๒
๔.๒.๒ การขับเคลื่อนในระดับชุมชน	๘๓
๔.๒.๓ การขับเคลื่อนในระดับโรงเรียน	๘๕
๔.๒.๔ การขับเคลื่อนในระดับวัด	๘๖
๔.๓ วิเคราะห์ผลการสร้างความสามัคคีตามหลักของศีล ๕	๘๘
๔.๓.๑ การไม่ล่วงละเมิดกติกาของสังคม	๘๘

๔.๓.๒ การมีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคม	๘๙
๔.๔ วิเคราะห์ประโยชน์จากการสร้างความสามัคคีตามหลักของศีล ๕	๙๑
๔.๔.๑ ประโยชน์ในระดับสังคม	๙๑
๔.๔.๒ ประโยชน์ในระดับปัจเจกบุคคล	๙๒
๔.๕ สรุป	๙๓
บทที่ ๕ สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	๙๕
๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๙๕
๕.๒ อภิปรายผล	๙๗
๕.๓ ข้อเสนอแนะ	๑๐๐
บรรณานุกรม	๑๐๒
ภาคผนวก	๑๐๗
ภาคผนวก ก หนังสือแนะนำ	๑๐๘
ภาคผนวก ข แบบสัมภาษณ์	๑๒๗
ภาคผนวก ค ภาพถ่ายประกอบการสัมภาษณ์	๑๓๐
ภาคผนวก ง รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์	๑๓๖
ประวัติผู้วิจัย	๑๓๘

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

		พระวินัยปิฎก	
คำย่อ		ชื่อคัมภีร์	ภาษา
วิ.ม. (ไทย)	=	วินัยปิฎก	มหารวรรค (ภาษาไทย)
วิ.จ. (ไทย)	=	วินัยปิฎก	จุฬวรรค (ภาษาไทย)

		พระสุตตันตปิฎก	
คำย่อ		ชื่อคัมภีร์	ภาษา
ที.ปา. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย ปาฎิกวรรค (ภาษาไทย)
ที.ม. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย มหารวรรค (ภาษาไทย)
ม.ม. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	มัชฌิมนิกาย มูลปณาสก (ภาษาไทย)
ส.ส. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	สังยุตตนิกาย สคาถวรรค (ภาษาไทย)
อง.จตุกก. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย จตุกกนิบาต (ภาษาไทย)
อง.ทสก. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย ทสกนิบาต (ภาษาไทย)
ขุ.ข. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย ขุททกปาฐะ (ภาษาไทย)
ขุ.ธ. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย ธรรมบท (ภาษาไทย)
ขุ.ชา. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย มหานิทเทส (ภาษาไทย)
ขุ.ชา.ทสก (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย ทสกนิบาตชาดก (ภาษาไทย)
ขุ.อิติ. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย อิติวุตตกะ (ภาษาไทย)
ขุ.ม. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย มหานิทเทส (ภาษาไทย)
ขุ.พุทธ. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย พุทธวงศ์ (ภาษาไทย)

ข. คัมภีร์อรรถกถาและปกรณ์วิเสส

อรรถกถาทั้งหมดที่อ้างอิงในวิทยานิพนธ์นี้ ใช้อรรถกถาฉบับภาษาไทยของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย พิมพ์ครั้งที่ ๔ พ.ศ.๒๕๔๑ เป็นการระบุถึงชื่อคัมภีร์/เล่ม/หน้า เช่น **ที. ส. อ. (ไทย) , ๑๒/๑๙๑-๑๙๒** วิธีการอ่าน คือ ทีฆนิกาย สีสันธวรรค อรรถกถาสุมังคลวิลาสนี้ (ฉบับภาษาไทย) เล่มที่ ๑๒ หน้า ๑๙๑-๑๙๒. เป็นต้น อักษรย่อที่ใช้ในวิทยานิพนธ์นี้ มีดังนี้

อรรถกถาพระสูตรตันตปิฎก					
คำย่อ		ชื่อคัมภีร์		ภาษา	
ที.สี.อ. (ไทย)	=	ทีฆนิกาย	สุมังคลวิลาสินี	สีลขันธวรรคอรรถกถา	(ภาษาไทย)
ขุ.อิติ.อ. (ไทย)	=	ขุททกนิกาย	ปรมัตถทีปนี	อิติวุตตกอรรถกถา	(ภาษาไทย)

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในสังคมปัจจุบันเกิดมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว และต่อเนื่องทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม วัฒนธรรมและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ข้อมูลข่าวสารต่างๆ ถูกส่งผ่านจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่งได้อย่างรวดเร็ว ส่งผลให้เกิดแนวคิดและพฤติกรรมที่มีการแข่งขันกันมากขึ้น โดยมุ่งเน้นวัตถุนิยมและบริโภคนิยมมากขึ้น ทำให้วิถีชีวิตของคนในชุมชนเปลี่ยนแปลงไป โดยสิ้นเชิง การเปลี่ยนแปลงทางสังคมก่อให้เกิดการเห็นแก่ตัวมากขึ้นขาดคุณธรรม ขาดจริยธรรม ทำให้เกิดปัญหาต่างๆ ในสังคมขึ้นมากมาย เมื่อความเจริญก้าวหน้าในวิชาการและเทคโนโลยีสมัยใหม่เติบโตขึ้นเท่าใดอัตราการก่ออาชญากรรมก็ยังมีแนวโน้มที่จะเพิ่มจำนวนมากขึ้นตามไปด้วย ปัญหาอาชญากรรมที่ปรากฏตามสื่อต่างๆ เช่น การปล้นฆ่า ชิงทรัพย์ข่มขืน กระทำชำเราเด็ก สะท้อนให้เห็นความเสื่อมโทรมทางศีลธรรมขาดการศึกษาและอบรมทางด้านจิตใจที่ดีจึงก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรมได้โดยง่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับเยาวชน ซึ่งเป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อมีความอ่อนไหวสูงขาดความสุขุมรอบคอบ การตัดสินใจขาดการไตร่ตรองที่ดีขาดสติการที่บุคคลไม่สามารถประพฤติปฏิบัติศีล ๕ ได้ก่อให้เกิดปัญหาสังคมตามมา และกระทบต่อสังคมโดยรวมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เพราะมนุษย์เป็นสัตว์สังคมที่ต้องอยู่ร่วมกัน ปฏิเสธไม่ได้ที่จะต้องมีการกระทบกระทั่งกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาที่เกิดกับเยาวชน การกระทำความผิดประชาชนที่อาศัยอยู่ในอำเภออุษันธิ์ในปัจจุบัน นับเป็นปัญหาหนึ่งที่ส่งผลกระทบโดยตรงต่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยและความผาสุกสงบของสังคมโดยรวม

สมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ ผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช มีดำริที่จะเสริมสร้างความปรองดองและสมานฉันท์ของคนในชาติ ให้เกิดความสงบ สันติสุข มีความสามัคคีกลมเกลียวกัน โดยให้พุทธศาสนิกชนได้น้อมนำหลักศีล ๕ มาประพฤติปฏิบัติในการดำเนินชีวิตประจำวันกรอปกับ คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้ให้แนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ด้วยการให้ทุกภาคส่วนในประเทศร่วมมือกันดำเนินการสร้างความปรองดองสมานฉันท์และทำให้ประชาชนมีความรักความสามัคคีกัน โดยเริ่มจากครอบครัว หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด ซึ่งจะนำพาประเทศก้าวไปข้างหน้าอย่างปลอดภัยยั่งยืน^๑ ตามดำริที่เจ้าประคุณสมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ได้ประทานโอวาทไว้ เมื่อวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๖ ความว่า “อันว่าศีล ๕ เป็นการสำคัญมนุษย์ เมื่อทุกคนมีศีล ๕ ด้วยกัน สังคมนั้นๆ คือ ประชาชนย่อมจะอยู่เย็นเป็นสุข เมื่อเป็นไปได้ ขอให้ชื่อหมู่บ้านนั้นว่า หมู่บ้านรักษาศีล ๕” ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ(คสช.) ที่มอบหมายภารกิจให้ส่วน

^๑ สมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ (ช่วง วรปุญโญ), ปุริมัตถิ : โครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕, พิมพ์ที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๘), หน้า ๖๗.

ราชการสร้างความปรองดองสมานฉันท์แก่ประชาชนในชาติโดยกำหนดพื้นที่เป้าหมายในการดำเนินการ
พร้อมกันทั้ง ๗๖ จังหวัด

โดยคำสอนและหลักปฏิบัติในพระพุทธศาสนาส่วนที่เกี่ยวข้องกับสังคมและสะท้อนให้เห็นถึงเจตนารมณ์ของพระพุทธศาสนาในด้านความสัมพันธ์ทางสังคมได้มากที่สุดคือ คำสอนและหลักปฏิบัติในชั้นศีล เพราะศีลเป็นระบบควบคุมชีวิตด้านนอกเกี่ยวกับการแสดงออกทางกายวาจาเป็นระเบียบว่าด้วยความสัมพันธ์กับสภาพสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วยกัน การดำเนินกิจการต่างๆ ของหมู่ชน การจัดสภาพความเป็นอยู่และสิ่งแวดล้อมให้เรียบร้อยและเกื้อกูลแก่การดำรงอยู่ด้วยดีของหมู่นั้น และแก่ความผาสุกแห่งสมาชิกทั้งปวงของหมู่นั้น อันจะเอื้ออำนวยให้ทุกคนสามารถบำเพ็ญกิจกรรมที่ดีงามยิ่งขึ้น เพื่อบรรลุจุดหมายสูงสุดของชีวิตตามความตกลงนับถือของพวกตน หรือเพื่อเข้าถึงประโยชน์และความดีงามสูงสุดตามอุดมการณ์ของหมู่นั้น ตลอดจนเกื้อกูลแก่การที่หมู่นั้นจะเผยแพร่อุดมการณ์ กิจการและประโยชน์สุข ความดีงามของตนให้เผยแพร่ขยายกว้างออกไป ศีลพื้นฐานหรือศีลขั้นต้นที่สุดคือ การไม่เบียดเบียนผู้อื่นไม่ว่าด้วยกายหรือวาจา และไม่ทำลายสติสัมปชัญญะที่เป็นตัวคุ้มครองศีลของตน ศีลขั้นต้นสุดนี้นิยมเรียกว่า ศีล ๕ อันเป็นหลักความประพฤติพื้นฐานสำหรับทุกคน^๒ มี ๕ ประการ คือ^๓

๑. ปาณาติปาตา เวรมณี (เว้นจากการปลงชีวิต, เว้นจากการฆ่าประทุษร้ายกัน)
 ๒. อทินนาทานา เวรมณี (เว้นจากการเอาของที่เขาไม่ได้ให้, เว้นจากการลัก โกง ละเมิดกรรมสิทธิ์ ทำลายทรัพย์สิน)
 ๓. กาเมสุมิฉฉาจารา เวรมณี (เว้นจากการประพฤติดีกาม, เว้นจากการล่วงละเมิดสิ่งที่ผู้อื่นรักใคร่หวงแหน)
 ๔. มุสาวาทา เวรมณี (เว้นจากการพูดเท็จ โกหก หลอกลวง)
 ๕. สุราเมรยมชชพมาทภูฏานา เวรมณี (เว้นจากน้ำเมา คือ สุราและเมรัย อันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท, เว้นจากสิ่งเสพติดให้โทษ)^๔
- นอกจากการรักษาศีลที่เป็นข้อห้ามไม่ให้กระทำในสิ่งที่ผิดและสิ่งที่ไม่ดีแล้วเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น จึงควรปฏิบัติตามธรรมที่ควรกระทำเพราะเป็นสิ่งที่ถูกและเป็นของดีเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ยั้งทั้งศีลและธรรมตามหลัก ๕ ประการหรือเบญจธรรมหลักธรรมที่พึงประพฤติเพื่ออุดหนุนการรักษาศีล ๕ ได้แก่
๑. เมตตาและกรุณา^๕ (ความรักใคร่ปรารถนาให้มีความสุขความเจริญและความสงสาร คิดช่วยให้พ้นทุกข์)

^๒ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), **พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงขยายความ**, พิมพ์ครั้งที่ ๒๐, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ บริษัท สหธรรมมิก จำกัด, ๒๕๔๕), หน้า ๔๓๑.

^๓ สมโภชน์ ยิ่งสังข์, “การศึกษาวิเคราะห์ศีลবারมีในภุริทัตชาดก”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒), หน้า ๒๐.

^๔ ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๓๑๕/๓๐๒-๓๐๓.

^๕ ที.ม. (ไทย) ๑๐/๒๖๑/๑๙๔.

๒. สัมมาอาชีวะ^๖ (การหาเลี้ยงชีพในทางสุจริต)

๓. กามสังวร^๗ (ความสังวรในกาม,ความสำเร็จจะหวังรู้จักยับยั้งควบคุมตนในทางกามมารมณ ไม่ให้หลงใหลในรูป เสียง กลิ่น รส และสัมผัส)

๔. สัจจะ^๘ (ความสัตย์ ความซื่อตรง)

๕. สติสัมปชัญญะ^๙ (ระลึกได้และรู้ตัวอยู่เสมอ คือฝึกตนให้เป็นคนรู้จักยังคิด รู้สึกรู้ตัวอยู่เสมอว่าสิ่งใดควรทำ และไม่ควรทำ)

หมู่บ้านปรือคันในอดีตนั้นมีความเป็นมาอย่างยาวนานโดยเริ่มตั้งขึ้นเมื่อประมาณ ๓๐๐ กว่าปี เดิมเป็นป่าทึบเคยมีแรดอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก คำว่า“ปรือ”เพี้ยนมาจากคำภาษาเขมรว่า“เปรีย”แปลว่า“ป่า”ส่วนว่า“คัน”เพี้ยนมาจากรากศัพท์ภาษาเขมรว่า“ระเมียะฮ”ซึ่งแปลว่า“แรด”แต่ต่อมาชาวบ้านรุ่นหลังได้ออกเสียงคำนี้เพี้ยนมาเป็น“ระเมือะฮ”แปลว่า“คัน”ดังนั้น เมื่อทางการให้ตั้งชื่อเป็นภาษาไทยจึงแปลเป็นภาษาไทยว่า“บ้านปรือคัน”ในที่สุด โดยเล่าสืบกันมาว่ามีนายวงศ์และนางขันและลูกหลานมาอาศัยอยู่เป็นครอบครัวแรกๆและมีนายปรักและนางอว ตามมาเป็นลำดับลูกบ้านที่มาอยู่อาศัยใช้นามสกุลตามหัวหน้าคือวงศ์ขันธและปรือปรัก เป็นต้น

แต่ในสมัยปัจจุบันบ้านปรือคันตะวันออก หมู่ที่ ๕ ตำบลปรือใหญ่ ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของอำเภออุซันต์ จังหวัดศรีสะเกษ เดิมอยู่ในสังกัดอำเภอห้วยเหนือ จังหวัดอุบลราชธานี ปัจจุบันคือ อำเภออุซันต์ เป็น ๑ ใน ๒๒ อำเภอของ จังหวัดศรีสะเกษ อำเภออุซันต์มี ๒๒ ตำบล ๒๗๖ หมู่บ้าน อาณาเขตอำเภออุซันต์ ทิศเหนือติดอำเภอวังหิน ทิศใต้ติด อำเภอภูสิงห์ ทิศตะวันออก ติด อำเภอขุนหาญและอำเภอไพรบึง ทิศตะวันตกติดกับอำเภอภูสิงห์และอำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ บ้านปรือคันตะวันออก หมู่ที่ ๕ ตำบลปรือใหญ่ อำเภออุซันต์ จังหวัดศรีสะเกษ เป็นหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง (อพป.) ขนาดใหญ่และมีพื้นที่กว้างมาก จนสามารถแยกหมู่บ้านออกเป็น ๔ หมู่บ้านคือหมู่ ๙ บ้านคลองลำเจียก หมู่ ๑๔ บ้านปรือคันใต้ และหมู่ ๑๙ บ้านหนองสิม ต่อมาหมู่ ๑๔ และได้แยกออกอีก ๑ หมู่คือ หมู่ ๑๕ บ้านบางกระวาน

บ้านปรือคันตะวันออกเป็นหมู่บ้านที่ได้รับรางวัลหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบระดับประเทศ เป็นเหตุให้ผู้วิจัยสนใจและให้ความสำคัญในเรื่องศีล ๕ เพราะชุมชนที่อยู่เย็นเป็นสุขจนและความสามัคคีถึงทุกวันนี้เพราะทุกคนมีศีล ถึงจะไม่รู้เรื่องศีลอย่างถ่องแท้ก็ตามแต่ทุกคนทุกศาสนาก็มีศีลตามหลักคำสอนของศาสนาในศาสนานั้นๆโดยเฉพาะชาวพุทธที่มีศีลมาตั้งแต่เกิด ในพิธีกรรมทางศาสนาไม่ว่าจะเป็นงานมงคลงานอวมงคล ต้องมีการรับศีล เพื่อชำระจิตใจให้บริสุทธิ์หรือให้มีศีลก่อนที่จะทำบุญซึ่งสามารถเปรียบได้ว่าศีล ๕ เป็นของคู่กับชุมชนและมีอยู่ทุกยุคทุกสมัย และการมีศีล ทำให้ประชาชนในชุมชนเป็นผู้รู้จักใช้เหตุผล รู้จักยับยั้งชั่งใจ และสิ่งได้รับนั้นก็คือความเป็นศักดิ์ศรีของมนุษย์ที่แท้จริง

^๖ ที.ม. (ไทย) ๑๑/๓๓๐/๓๓๒.

^๗ อ.จตุกก. (ไทย) ๒๑/๕/๗.

^๘ ส.ส. (ไทย) ๑๕/๒๔๖/๓๕๔.

^๙ ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๓๐๔/๒๕๕.

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจในการศึกษาแนวคิดเรื่องการสร้าง ความสามัคคีโดยใช้หลักศีล ๕ ของหมู่บ้านปรือคันตะวันออก อำเภอขุขันธ์ จังหวัดศรีสะเกษ เพื่อจะ มองให้เห็นความสำคัญและตระหนักถึงคุณค่าและนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในเรื่องของศีล ๕ นำมาประยุกต์ใช้และเพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อผู้สนใจใคร่ศึกษาค้นคว้าในเรื่องการสร้างสามัคคี โดยใช้หลักศีล ๕ ของหมู่บ้านปรือคันตะวันออก อำเภอขุขันธ์ จังหวัดศรีสะเกษ ต่อไปในอนาคต

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- ๑.๒.๑ เพื่อศึกษาแนวคิดการสร้างสามัคคีโดยใช้หลักศีล ๕ ในพระพุทธศาสนา
- ๑.๒.๒ เพื่อศึกษาบริบทชุมชนของหมู่บ้านปรือคันตะวันออก
- ๑.๒.๓ เพื่อวิเคราะห์แนวทางการสร้างสามัคคีโดยใช้หลักศีล ๕ ของหมู่บ้านปรือคัน ตะวันออก อำเภอขุขันธ์ จังหวัดศรีสะเกษ

๑.๓ ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาทางเอกสาร (Documentary Research) เกี่ยวกับการ สร้างสามัคคีโดยใช้หลักศีล ๕ ของหมู่บ้านปรือคันตะวันออก อำเภอขุขันธ์ จังหวัด ศรีสะเกษ โดยมีขอบเขตของการวิจัยดังนี้

๑.๓.๑ **ขอบเขตด้านเอกสาร** โดยจะศึกษาในคัมภีร์พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เอกสาร ตำรา วารสารงานวิจัย และวิทยานิพนธ์ ซึ่งเป็นผลงานด้าน วิชาการและนักวิจัยอื่นๆ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องในการศึกษานี้

๑.๓.๒ **ขอบเขตด้านเนื้อหา** โดยจะศึกษาการสร้างสามัคคีโดยใช้หลักศีล ๕ ของ หมู่บ้านปรือคันตะวันออก อำเภอขุขันธ์ จังหวัดศรีสะเกษ

๑.๓.๓ **ขอบเขตด้านประชากรกลุ่มตัวอย่าง** ผู้ศึกษาได้ศึกษารวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมจาก สถานที่จริง ด้วยการสัมภาษณ์พระภิกษุสงฆ์และผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน ๑๕ รูป/คน

๑.๓.๔ **ขอบเขตด้านพื้นที่** บ้านปรือคันตะวันออก อำเภอขุขันธ์ จังหวัดศรีสะเกษ

๑.๔ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

ความสามัคคี คือ ความสนิทสนมกลมเกลียว ความรักใคร่ปรองดอง และการร่วมมือร่วม ใจการช่วยกันทำช่วยกันคิดหรืออยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขของชุมชนหมู่บ้านปรือคันตะวันออก อำเภอขุขันธ์ จังหวัดศรีสะเกษ

การสร้างสามัคคี หมายถึง การมีส่วนร่วมในประกอบกิจกรรมทางสังคมสำหรับการ พัฒนาของชุมชนให้เกิดความสุขของชุมชนหมู่บ้านปรือคันตะวันออก อำเภอขุขันธ์ จังหวัด ศรีสะเกษ

ศีล ๕ ได้แก่ หลักปฏิบัติสำหรับความเป็นปกติของกายและวาจาเพื่อให้เกิดความปกติ เรียบร้อยสงบสุขในสังขมระงับความเดือดเนื้อร้อนใจทั้งตนเองและผู้อื่นที่ชุมชนหมู่บ้านปรือคัน ตะวันออก อำเภอขุขันธ์ จังหวัดศรีสะเกษได้ปฏิบัติ

บ้านปรือคันตะวันตก คือ ชุมชนหมู่บ้านหนึ่งในอำเภออุซันต์ที่ดำเนินการสร้างความสามัคคีที่ได้ปฏิบัติตามหลักศีล ๕ อย่างเคร่งครัดทำให้ได้รับรางวัลหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบระดับประเทศ

การมีส่วนร่วมของชุมชน หมายถึง การที่กลุ่มประชาชนที่กระทำการออกมาในลักษณะของการทำงานร่วมกันมีความต้องการที่จะบรรลุถึงเป้าหมายของชุมชนหมู่บ้านปรือคันตะวันตก อำเภออุซันต์ จังหวัดศรีสะเกษ

๑.๕ ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่องการสร้างความสามัคคีโดยใช้หลักศีล ๕ ของชุมชนหมู่บ้านปรือคันตะวันตก อำเภออุซันต์ จังหวัดศรีสะเกษในครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ศึกษาและทบทวนเอกสารและวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องตามลำดับดังนี้

๑.๕.๑ เอกสารที่เกี่ยวข้อง

กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันในทางสังคมตามหลักคำสอนทางศาสนาไว้ว่า หลักธรรมคำสอนทางศาสนา ทุกศาสนาถือว่าเป็นหัวใจสำคัญในการดำเนินการส่งเสริมการสร้างความปรองดอง สมานฉันท์ในมิติแห่งศาสนา เป็นไปตามพันธกิจของกรมการศาสนาด้วย แต่อย่างไรก็ตามหลักธรรมของศาสนาทั้ง ๕ มีจำนวนมากหลากหลาย แม้แต่หลักธรรมที่กล่าวถึงการสร้างความรัก ความสามัคคีปรองดอง ก็มีจำนวนมากสุดที่จะคณานับ^{๑๐}

แก้ว ชิตตะขบ ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการรักษาศีลไว้ว่า ศีล ๕ นี้เป็นมาตรฐานอย่างต่ำสำหรับการจัดระเบียบชีวิตและสังคมของมนุษย์ ให้อยู่ในสภาพที่เอื้อโอกาสขั้นพื้นฐานในการที่จะสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงาม หรือการพัฒนาให้สูงขึ้นไม่ว่าอย่างหนึ่งอย่างใด ทางจิตใจหรือทางวัตถุก็ตาม จัดเป็นศีลขั้นพื้นฐานของศีลทั้งปวง^{๑๑}

ชัยวัฒน์ อัตพัฒน และวิธาน สุชีวกุปต์ ได้แสดงความเห็นเกี่ยวกับเรื่องความสามัคคีไว้ว่า ความสามัคคี คือ ความพร้อมเพรียงกัน คนตั้งแต่สองคนขึ้นไปมีความคิดเห็นร่วมกัน และมีความรักใคร่ต่อนับถือกัน ปฏิบัติหน้าที่ร่วมกัน จนทำหน้าที่ได้สำเร็จ เรียกว่า มีความสามัคคี ความสามัคคีมีประเด็นที่ต้องพิจารณาอยู่ ๒ ประเด็นคือ การแสดงออกทางการทำงานและความนึกคิดทางจิตใจเพื่อความสะดวกในการศึกษาก็จะขอแบ่งความสามัคคีออกเป็น ๒ อย่าง คือ ความสามัคคีทางกายกับทางใจ^{๑๒}

^{๑๐} กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม, แนวทางการสร้างความปรองดองของคนในชาติด้วยมิติศาสนา, (ม.ป.ท.), ๒๕๕๗ .

^{๑๑} แก้ว ชิตตะขบ, หลักการถือศีลปฏิบัติธรรม, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๓), หน้า ๕.

^{๑๒} ชัยวัฒน์ อัตพัฒน และวิธาน สุชีวกุปต์, หลักการดำรงชีวิตในสังคม, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๓๘), หน้า ๑๔๘.

พระเทพวรมณี (วิบูลย์ กลยาโณ) กล่าวว่าถ้าจะว่าตามหลักของสังคมศาสตร์หรือสังคมวิทยา ศิลปะก็คือหลักประกันสังคมอย่างหนึ่งนั่นเอง ตามหลักสังคมวิทยากล่าวว่าสังคมเกิดขึ้นมาจากปัจเจกชนคือนับเอาคนแต่ละคนมารวมกันจึงเกิดเป็นสังคมขึ้น^{๑๓}

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต) กล่าวถึง ศิลปะสัมปทา (ทำศิลปะให้ถึงพร้อม) มีวินัยเป็นฐานของการพัฒนาชีวิต คือรู้จักจัดระเบียบความเป็นอยู่กิจกรรมกิจการและสิ่งแวดล้อมให้อื้อโอกาสแก่การพัฒนาชีวิตอย่างน้อยมีศิลปะขั้นพื้นฐาน คือสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางสังคมด้วยการอยู่ร่วมกับเพื่อนมนุษย์อย่างเกื้อกูลไม่เบียดเบียนกัน^{๑๔}

พระมหาสุทิตย์ อาภากร ได้แสดงความเห็นว่า ศิลปะเป็นอีกหลักการหนึ่งที่มีความสัมพันธ์กับความสุข ความเจริญในชีวิตของบุคคลและสังคม หากบุคคลมีศิลปะเป็นพื้นฐานการประกอบกิจการต่างๆ ในชีวิตย่อมรุ่งเรืองเพราะไม่ขัดต่อศีลธรรมจริยธรรมอันดีงามของสังคม ปราศจากการเบียดเบียนตนเองและผู้อื่นให้เดือดร้อนไม่มีการทำลายทำร้ายข่มเหงซึ่งกันและกัน การทำงานย่อมได้รับการยอมรับ เป็นที่วางใจต่อสังคมแต่หากมีการละเมิดศีล มีการเบียดเบียนผู้อื่นไม่ว่าจะเป็นด้านแรงงาน การค้ามนุษย์ การหลอกลวง ทุจริตคอร์รัปชั่นย่อมไม่เป็นที่ยอมรับในสังคมของผู้ที่มีศิลปะหรือประเทศที่มีมาตรฐานในการดำรงชีวิตที่มองเห็นคุณค่าของบุคคลและสังคมแห่งความดีงาม ดังนั้นศิลปะจึงเป็นการสร้างความสุขให้บุคคลและสังคมได้ดีกว่า^{๑๕}

พันเอกปิ่น มุทุกันต์ ได้แสดงมุมมองไว้ในหนังสือพุทธศาสตร์ ภาค ๑ โดยได้กล่าวถึงความมุ่งหมายในการรักษาศิลปะว่า การรักษาศิลปะนั้นโดยความหมายในการปฏิบัติเป็นการเว้นจากการกระทำที่ไม่ดี ผิดกันไม่ดี ลักกันกินไม่ดี ผิดลูกเขาเมียเขาไม่ดี โกงหักกันไม่ดี กินเหล้าเมายาทำให้เสียสติสังขารไม่ดี การรักษาศิลปะ คือ การงดเว้นจากการกระทำที่ไม่ดีเหล่านี้^{๑๖}

วศิน อินทสระ ได้แสดงความเห็นเกี่ยวกับปัญหาเยาวชนกับศีลธรรมไว้ในหนังสือแนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไว้ว่า เด็กบางคนมองศาสนา ศีลธรรมจริยธรรมว่า ไม่มีความเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน ทำให้มีค่านิยมตกต่ำ เพราะถ้าไม่เอาศีลธรรมจริยธรรมเข้าไปแทนที่ค่านิยมเหล่านั้น การจะหวังอะไรจากเด็กจึงยากเหลือเกิน โดยเฉพาะกลุ่มเด็กมีปัญหา เด็กเร่ร่อน ขาดความอบอุ่นทางจิตใจจากผู้ปกครอง^{๑๗}

^{๑๓} พระเทพวรมณี (วิบูลย์ กลยาโณ), **วิบูลธรรมวาที เล่ม ๒**, (อุบลราชธานี: วิทยาการพิมพ์, ๒๕๕๒), หน้า ๑๙๖.

^{๑๔} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), **ธรรมบุญชีวิต**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานพระพุทธศาสนา, ๒๕๕๘), หน้า ๑๒.

^{๑๕} พระมหาสุทิตย์ อาภากร, **ศีล ๕ คุณค่าของชีวิตและสังคม**, (นนทบุรี: บริษัท ดีไซน์ ดีไลท์ จำกัด, ๒๕๕๘), หน้า ๑๓.

^{๑๖} พันเอกปิ่น มุทุกันต์, **พุทธศาสตร์ ภาค ๑**, (กรุงเทพมหานคร: มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕), หน้า ๑๗๓.

^{๑๗} วศิน อินทสระ, **แนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เจริญกิจ, ๒๕๑๘), หน้า ๔๙๑.

สมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ (ช่วง วรปุณฺญ) ได้แสดงความเห็นเกี่ยวกับเรื่องของ ศิล ๕ ไว้ว่า ศิล ๕ เป็นการสำคัญของมนุษย์เมื่อทุกคนมีศิลป ๕ ด้วยกันสังคมนั้นๆคือประชาชนย่อมจะอยู่เป็นสุขเมื่อเป็นไปได้ขอให้ชื่อหมู่บ้านนั้นว่าหมู่บ้านรักษาศิล๕^{๑๘}

สมเด็จพระวันรัต(จุนท์ พรหมคุตโต) ได้แสดงความเห็นมุมมองเกี่ยวกับการรักษาศิล ๕ ไว้ว่า การรักษาศิล ๕ นั้นเป็นหลักปฏิบัติซึ่งถือว่ามีค่าสูงสุดเพื่อการอยู่ร่วมกันโดยปกติสุขของมนุษย์เปรียบเหมือนลู่ชีวิตของสรรพสัตว์ทุกชีวิตต้องอยู่ในลู่แห่งศิลปเท่านั้น ไม่ควรออกนอกกลุ่มนอกทางต้องมีขอบเขตของความเป็นมนุษย์เพื่อให้มนุษย์อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ไม่ว่าพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะทรงบังเกิดขึ้นหรือไม่ก็ตาม ศิล ๕ ก็เป็นของคู่โลกและมีอยู่แล้วทุกยุคทุกสมัยและการมีศิลปทำให้มนุษย์เป็นผู้รู้จักใช้เหตุผลรู้จักยับยั้งชั่งใจและสิ่งนี้คือศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ที่แท้จริง^{๑๙}

๑.๕.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พรอุษา ประสงค์วรรณะ ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาชุมชนต้นแบบต่างศาสนาที่อยู่ร่วมกันอย่างสันติ ในแขวงวัดกัลยาณ์ เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ความสงบสุขร่มเย็นเป็นสิ่งที่ปรารถนาของมนุษย์ทุกสังคม มนุษย์มาอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม แบบพึ่งพาอาศัยกันและกัน โดยมุ่งหวังจะ ได้รับความคุ้มครองและได้รับประโยชน์จากกันและกัน ชุมชนแขวงวัดกัลยาณ์ มีพื้นที่ ๐.๗๘๕ ตารางกิโลเมตรมี ๖ ชุมชน ประชากร ๑๐,๕๐๙ คน มีการพัฒนาชุมชนให้มีความเรียบร้อย สะอาด มีสาธารณูปโภคพื้นฐานครบถ้วน มีการอนุรักษ์อาคารสถานที่ เก่า ๆ ไว้เป็นอย่างดีประชาชนในพื้นที่มี ๓ กลุ่ม นับถือพระพุทธศาสนา คริสต์ศาสนา และศาสนา อิสลาม ซึ่งต่างศาสนาต่างก็มีความรักความสามัคคีเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือกัน มีการทำกิจกรรม ร่วมกัน ต่างช่วยกันพัฒนาชุมชน ทำให้ชุมชนมีแต่สันติสุข ทั้งนี้ก็เพราะว่า ทุกคนมีความสำนึกในชาติคือถือว่าตนเป็นคนไทย รักผืนแผ่นดินไทย คนไทยทุกคนไม่ว่าเชื้อชาติใดเมื่อมาอยู่ร่วมกันก็ถือเป็นเพื่อนร่วมชาติเป็นพี่น้องกัน อนึ่ง ทุกคนมีศาสนา แม้จะแตกต่างกัน แต่ก็มีหลักการเดียวกัน คือทุกศาสนาสอนให้ตนเป็นคนดีมีน้ำ มีเมตตาช่วยเหลือเกื้อกูล ไม่วิวาทบาดหมางกัน ประกอบอาชีพสุจริตเพื่อสร้างตน สร้างสังคม และ ประเทศชาติให้มั่นคง ทุกคนมีความจงรักภักดีในพระมหากษัตริย์แม้จะเป็นชาวพุทธแต่ก็ทรงเป็นองค์เอกอัครศาสนูปถัมภก ทรงปกครองไพร่ฟ้าประชาชนด้วยทศพิธราชธรรม เหตุปัจจัยและองค์ประกอบต่างๆเหล่านี้ส่งผลให้ประชาชนต่างศาสนาในแขวงวัดกัลยาณ์ เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ซึ่งหลักการและพฤติการณ์ดังกล่าวสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับสังคมต่างศาสนา ในที่อื่น ๆ ของประเทศไทยได้เป็นอย่างดี^{๒๐}

^{๑๘} สมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ (ช่วง วรปุณฺญ ป.ธ.๙), ปุริมัตถิ โครงการหมู่บ้านรักษาศิล ๕, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานพระพุทธศาสนา, ๒๕๕๘), หน้า ๒๓.

^{๑๙} สมเด็จพระวันรัต (จุนท์ พรหมคุตโต), โลกสงบร่มเย็นได้ด้วยศิลป, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานพระพุทธศาสนา, ๒๕๕๘), หน้า ๘.

^{๒๐} พรอุษา ประสงค์วรรณะ, “การศึกษาชุมชนต้นแบบต่างศาสนาที่อยู่ร่วมกันอย่างสันติ ในแขวงวัดกัลยาณ์ เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖), หน้าบทคัดย่อ.

พระครูนิกรสุนทรกิจ (สมพงษ์ นุ่มสกุล) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาวิเคราะห์เรื่องความสามัคคีในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท ผลการศึกษาพบว่า การสร้างความสามัคคีของสังคม คือ การให้ความร่วมมืออนุเคราะห์กัน เพราะความมีคุณธรรมในใจที่มองเห็นผู้อื่นเป็นพี่น้อง มีการปฏิบัติต่อกันตามหลักสามัคคีธรรมเพื่อสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข โดยมีหลักพุทธธรรมในการสร้างความปรองดองหรือความสามัคคีกัน เช่น หลักสังคหวัตถุ หลักสารณียธรรม หลักอปปริหานิยธรรม เป็นต้น โดยมีหลักสามัคคีธรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาทเป็นฐานแห่งการประพฤติปฏิบัติทั้งด้านส่วนตัวและสังคมส่วนรวม เป็นสื่อสัมพันธ์ให้เข้าถึงจิตใจของกันและกัน เป็นที่รักของกันและกันต่างฝ่ายต่างเคารพซึ่งกันและกัน สงเคราะห์กัน ถือความสามัคคีเป็นใหญ่ เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน^{๒๑}

พระครูสิทธิถาวรคุณ (เจริญ) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาหลักหิริ-โอตตปเปเพื่อส่งเสริมการรักษาศีล ๕ ในพระพุทธศาสนาเถรวาท ผลการศึกษาพบว่า หลักหิริ-โอตตปเปในการส่งเสริมรักษาศีล ๕ ในพระพุทธศาสนาเถรวาท พบว่าหิริ-โอตตปเปในการส่งเสริมรักษาศีล ๕ ได้แก่ ส่งเสริมไม่ให้ฆ่าสัตว์ ละเว้นจากการลักทรัพย์ การประพฤติดินในกาม การพูดเท็จ ตลอดจนการดื่มสุราคัมภีร์วิสุทธิมรรค สีนินเทศกล่าว หิริ-โอตตปเปเป็นเหตุใกล้ของศีล เมื่อหิริ-โอตตปเปมิได้อยู่ ศีลจึงเกิดขึ้นและดำรงอยู่ได้ เมื่อหิริ-โอตตปเปไม่มี ศีลย่อมเกิดขึ้นไม่ได้ ตั้งอยู่ไม่ได้ หิริ-โอตตปเปจึงเป็นหลักฐานของพฤติกรรมของมนุษย์ให้งดเว้นจากบาปกรรมทั้งปวง อันเป็นการไม่ละเมิดต่อศีลได้ในที่สุด^{๒๒}

พระครูสุตปัญญารณ (ฉลาด/สีหนาม) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาผลกระทบการละเมิดศีลข้อที่ ๕ ที่มีต่อชาวพุทธบ้านดอนแคนตำบลป่าสังข์ อำเภोजตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการศึกษาพบว่า ในการหาทางออกจากการแก้ปัญหาการดื่มสุราของชาวบ้านดอนแคนตามหลักพุทธธรรม มี ๓ ประการคือ ๑. การหาทางออกจากปัญหาการดื่มสุราเพื่อแก้ปัญหาสุขภาพส่วนบุคคลนั้นใช้หลัก ๓ ประการ คือ (๑) อบายมุข ๖ (๒) เบญจศีล และ (๓) สติสัมปชัญญะ ๒. หลักพุทธธรรมที่ใช้เพื่อแก้ปัญหาด้านสุขภาพจิตและชีวิตบุคคลในครอบครัวมี ๒ ประการ คือ (๑) หลักฆราวาสธรรม (๒) หลักสังคหวัตถุ หลักพุทธธรรมทั้ง ๒ ประการนี้สามารถประสานครอบครัวให้เกิดความอบอุ่น ๓. หลักพุทธธรรมที่เกี่ยวกับการแก้ปัญหาผลกระทบต่อสังคมโดยรวม มี ๓ กลุ่ม คือ (๑) ขันติโสรัจจะ (๒) เบญจธรรม และ (๓) ทิฏฐธรรมมิกัตถธรรม หลักพุทธธรรมดังกล่าวนี้ ใช้เป็นเครื่องมือในการควบคุมใจของคนที่เคยเกี่ยวข้องกับสุราแล้ว ให้ละความต้องการที่จะดื่มสุรา เป็นการส่งเสริมให้คนมีอนาคตที่ดี

^{๒๑} พระครูนิกรสุนทรกิจ (สมพงษ์ นุ่มสกุล), “การศึกษาวิเคราะห์เรื่องความสามัคคีในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสนตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้าบทคัดย่อ.

^{๒๒} พระครูสิทธิถาวรคุณ (เจริญ), “การศึกษาหลักหิริ-โอตตปเปเพื่อส่งเสริมการรักษาศีล ๕ ในพระพุทธศาสนาเถรวาท”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗), หน้าบทคัดย่อ.

ด้วยการขยันหาทรัพย์ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต รักษาทรัพย์ที่หามาได้เพื่อใช้จ่ายในคราจำเป็น รู้จักคบคนดี เป็นเพื่อนเพื่อเขาจะได้แนะนำในสิ่งที่ดี และเลี้ยงชีวิตของตนให้เหมาะสมกับความเป็นอยู่^{๒๓}

พระชัยณรงค์ วิทิต (รื่องมะรุต) ได้ศึกษาเรื่อง การประยุกต์หลักศีล ๕ เพื่อพัฒนาพฤติกรรมของบุคคลในสังคม ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมของมนุษย์ เป็นผลอันเกิดจากการ ปฏิบัติโดยอาศัยระบบต่างๆ ทางร่างกาย และจิตใจ คือ ระบบประสาท กล้ามเนื้อ ระบบต่อม และ สิ่งเร้าสิ่งแวดล้อมต่างๆ ทำให้เกิดความรู้สึกนึกคิดสภาวะจิตใจที่รับรู้อารมณ์ จึงแสดงพฤติกรรมต่างๆ ออกมาทางกาย วาจา และใจ และแสดงพฤติกรรมตอบสนองต่ออารมณ์นั้นๆทั้งด้านที่ดีและในด้านที่ไม่ดี กล่าวคือ พฤติกรรมด้านที่ไม่ดี เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกมาต่อโลกภายนอก ที่ประกอบด้วยการ ประพฤติผิดในศีล ๕ มีการฆ่าสัตว์ การลักทรัพย์ การประพฤติดีกในกาม การพูดเท็จ การดื่มสุรา เมรัย และขาดความเมตตากรุณา ความซื่อสัตย์สุจริต ใช้อารมณ์มากกว่าเหตุผลในการตัดสินใจ ปัญหา ส่วนพฤติกรรมด้านที่ดี เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกมาต่อโลกภายนอก ที่มีความซื่อสัตย์สุจริต มีหิริ โอตตัปปะ มีเมตตากรุณาประพฤติชอบทางกายวาจา และใจ เป็นที่ตั้ง หลักศีล ๕ ประยุกต์ พัฒนาพฤติกรรมที่ไม่ดี คือ การนำหลักศีลไปประพฤติดีกปฏิบัติพัฒนาพฤติกรรมของบุคคลในสังคมที่ ประพฤติผิดในศีล ให้ประพฤติชอบทางกายวาจา และใจ โดยอาศัยองค์ธรรมในศีล ๕ ประการคือ “เจตนา” เป็นเครื่องจงดเว้นพฤติกรรมที่ไม่ดีที่เกิดขึ้นมาทางกายวาจา และใจ เพื่อให้ ลด ละ เลิก เว้น พฤติกรรมที่ไม่ดี เป็นพื้นฐานให้เกิดคุณธรรมต่างๆ คือ ความมีเมตตา กรุณา มีหิริ โอตตัปปะ ความ ซื่อสัตย์สุจริตให้ดำเนินชีวิตให้ถูกต้องตามแนวทางพระพุทธศาสนา หลักศีล ๕ ประยุกต์พัฒนา พฤติกรรมที่ดี คือ การนำหลักศีลไปประพฤติดีกปฏิบัติ โดยประกอบด้วยธรรมหลายๆ อย่าง โดยอาศัย จิตใจเป็นที่ตั้ง ให้ความประพฤติชอบทางกาย วาจา มีความสงบเรียบร้อยมากยิ่งขึ้น คือ (๑) มีเจตนา ตั้งใจเว้น (๒) มีเจตสิก คือ ความงดเว้น (๓) มีความสังวรด้วยสติ (๔) มีความไม่กำเริบกิเลสอย่าง ทยายทางกายวาจา จึงเป็นศีลประกอบด้วยสติสัมปชัญญะ มีความสำรวมระวัง ทำให้อยู่ร่วมกันอย่าง มีความสุขสงบสันติ ดำเนินชีวิตถูกต้องตามแนวทางพระพุทธศาสนา และดับทุกข์ได้ในที่สุด^{๒๔}

พระมหาขุนทอง เขมสิริ (แก้วสมุทร) ได้ศึกษาเรื่อง สถานภาพทางศีลธรรมและสิทธิ ของสัตว์ในพระพุทธศาสนาเถรวาท ผลการศึกษาพบว่า ระบบศีลธรรมในพระพุทธศาสนามีหลาย ระดับ อย่างเช่นศีล ๕ ศีล ๘ (อุโบสถศีล) ศีล ๑๐ (ทศศีล) และศีล ๒๒๗ เป็นต้น ในศีลแต่ละ ระดับมีลักษณะคล้ายคลึงกันอย่างมากคือมีข้อห้ามไม่ให้ฆ่ามนุษย์หรือฆ่าสัตว์^{๒๕}

^{๒๓} พระครูสุตปัญญารักษ์ (ฉลาด/สีหนาม), “การศึกษาผลกระทบการละเมิดศีลข้อที่ ๕ ที่มีต่อชาว พุทธบ้านดอนแคนตำบลป่าสังข์ อำเภอดุสิต กรุงเทพมหานคร จังหวัดร้อยเอ็ด”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖), หน้าบทคัดย่อ.

^{๒๔} พระชัยณรงค์ วิทิต (รื่องมะรุต), “การประยุกต์หลักศีล ๕ เพื่อพัฒนาพฤติกรรมของบุคคลใน สังคม”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕), หน้าบทคัดย่อ.

^{๒๕} พระมหาขุนทอง เขมสิริ (แก้วสมุทร), “สถานภาพทางศีลธรรมและสิทธิของสัตว์ใน พระพุทธศาสนาเถรวาท”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖), หน้า ๒๒๑.

พระวิมาน คมภีรปณโณ (ตริกมล) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาวิเคราะห์ศีล ๕ ในฐานะเป็นรากฐานของสันติภาพ ผลการศึกษาพบว่า ในส่วนการนำศีล ๕ มาเป็นรากฐานของสันติภาพนั้นสามารถทำได้ด้วยการนำไปเป็นรากฐานของสันติภาพควบคู่ไปกับการปรับโครงสร้างสังคมแนวราบ ได้แก่ การนำไปสู่วัฒนธรรมแบบเมตตากรุณาและวัฒนธรรมแบบสันติวิธีส่วนโครงสร้างในแนวตั้ง ได้แก่ รากฐานทางสังคมในรูปของปิรามิด โดยนำไปจัดโครงสร้างทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม กระบวนการยุติธรรม และการศึกษา เพื่อให้เอื้อต่อการส่งเสริมโครงสร้างสังคมระดับจุลภาคจนถึงระดับมหัพภาค ซึ่งเป็นการเชื่อมโครงสร้างและสถาบันสังคมให้ยึดโยงอยู่กับศีล ๕ อันเป็นพื้นฐานของแนวทางสันติวิธี ส่วนอีกรูปแบบหนึ่งคือรากฐานของสันติภาพเชิงคุณค่า ซึ่งเป็นมโนธรรมสำนึกที่ทำให้เกิดความตระหนักถึงมนุษยธรรมและสิทธิมนุษยชนสากล ทั้งความเสมอภาค ความยุติธรรม ภราดรภาพ สัมพันธภาพ คุณภาพและเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ซึ่งจะทำให้สังคมเป็นแบบสวัสดิการที่ทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกัน มีความตระหนักถึงคุณค่าของชีวิต และการไม่ใช้ความรุนแรงทุกกรณี ทำให้ชีวิตปราศจากภัยคุกคาม รวมไปถึงการช่วยเหลือเกื้อกูลผู้ที่ได้รับความทุกข์ยากลำบาก ทำให้มีสวัสดิภาพและคุณภาพชีวิตที่ดี มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ซึ่งจะทำให้เกิดสันติภาพเชิงบวก ในขณะเดียวกันก็ยังเป็นแนวทางแก้ปัญหารากเหง้าของความขัดแย้งและความรุนแรง ในรูปของต้นเหตุ มานะ ทิฐิ และอกุศลมูล คือ โลภะโทสะ โมหะ ซึ่งศีล ๕ จะเป็นตัวสกัดกั้นและทำลายรากเหง้าของความขัดแย้งและความรุนแรง โดยรากฐานเชิงโครงสร้างจะเข้าไปจัดโครงสร้างสังคมไม่ให้เอื้อต่อการใช้ความรุนแรง ในขณะที่รากฐานเชิงคุณค่าจะปลูกฝังให้ตระหนักถึงคุณค่าของชีวิต เพื่อให้อยู่ร่วมกันตามหลักมนุษยชน ซึ่งเป็นรากฐานของมนุษย์ นอกจากนี้ยังเข้าไปจัดการกับรากเหง้าที่ทำให้เกิดความขัดแย้งและความรุนแรงโดยจะมีความเชื่อมโยงกันทั้งโครงสร้างคุณค่าของมนุษย์และการควบคุมกิเลสภายใน ซึ่งจะทำให้สันติภาพมีรากฐานที่มั่นคง ทั้งในระดับจุลภาคและมหัพภาคอย่างยั่งยืนต่อไป^{๒๖}

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้นพบว่าเอกสารและงานวิจัยดังกล่าวได้ศึกษาแนวคิดเรื่องศีล ๕ ตามหลักพระพุทธศาสนาเพียงบางส่วนเท่านั้น แต่ไม่มีใครได้ศึกษาหลักการสร้างความสามัคคีโดยใช้หลักศีล ๕ ของชุมชนหมู่บ้านปรือคันตะวันตกวันออก อำเภอบุขันธุ์ จังหวัดศรีสะเกษไว้โดยตรง ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจศึกษาหลักการสร้างความสามัคคีโดยใช้หลักศีล ๕ ของชุมชนหมู่บ้านปรือคันตะวันตกวันออก อำเภอบุขันธุ์ จังหวัดศรีสะเกษ เพื่อตอบเจตยของการศึกษาว่าชุมชนหมู่บ้านปรือคันตะวันตกวันออกได้สร้างความสามัคคีโดยใช้หลักศีล ๕ ตามหลักพระพุทธศาสนาอย่างไรต่อไป ทั้งนี้เพราะศีล ๕ ตามหลักพระพุทธศาสนานั้นถือว่าเป็นหลักประกันความมั่นคงในชีวิต ครอบครัว ตลอดจนสังคมและประเทศชาติและยังทำให้สังคมต่างอยู่ร่วมกันอย่างปรองดองมีความเป็นสมานฉันท์เพื่อให้มนุษย์อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ทำให้มนุษย์เป็นผู้รู้จักใช้เหตุผล รู้จักยับยั้งชั่งใจและสิ่งนี้คือศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ที่แท้จริงได้ต่อไป

^{๒๖} พระวิมาน คมภีรปณโณ (ตริกมล), “การศึกษาวิเคราะห์ศีล ๕ ในฐานะเป็นรากฐานของสันติภาพ”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕), หน้าบทคัดย่อ.

(๑) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก เนื่องจากการศึกษานี้เป็นการออกสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักที่เกี่ยวข้องจึงกำหนดผู้ให้ข้อมูล ดังต่อไปนี้

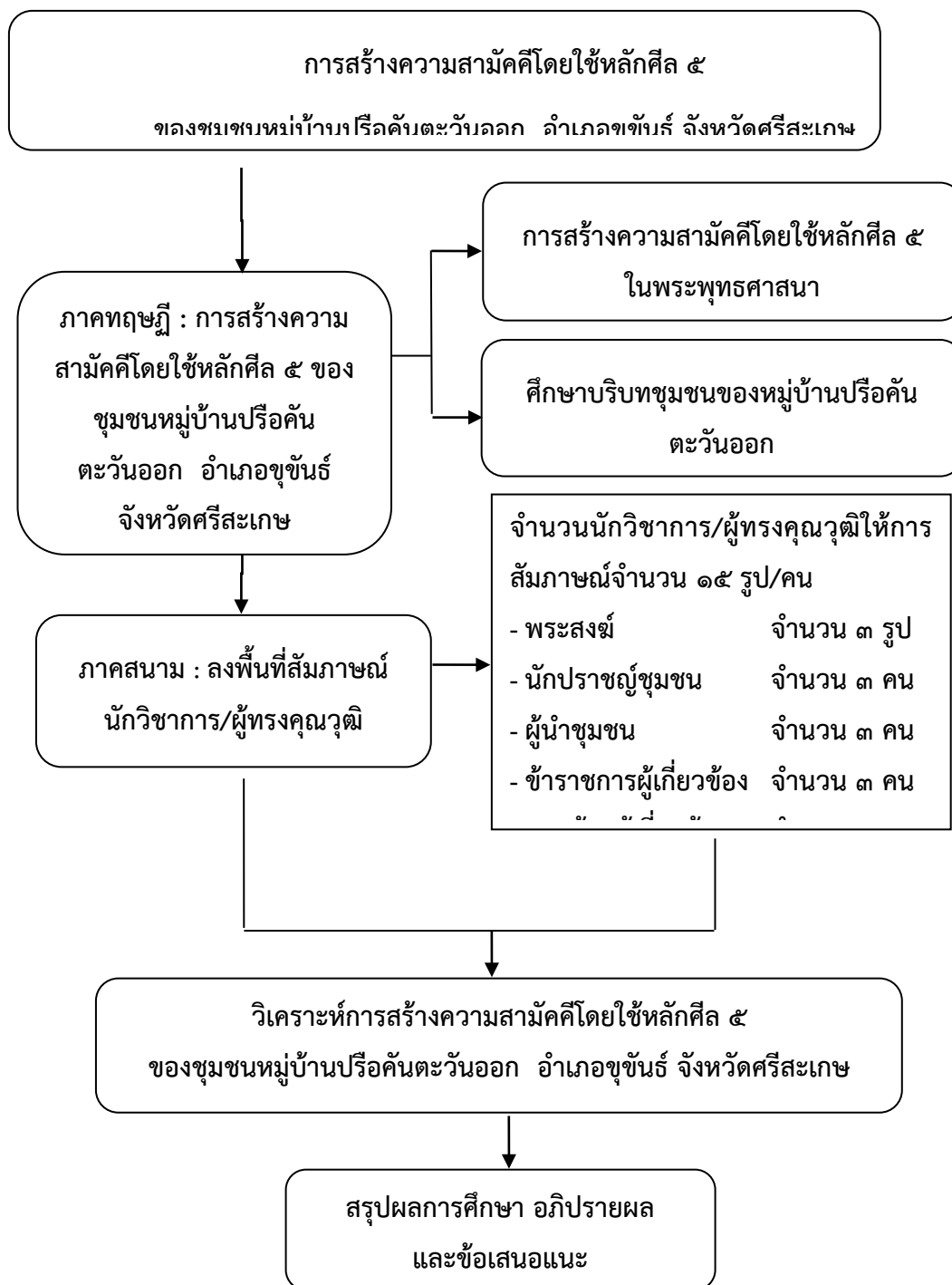
- พระสงฆ์ จำนวน ๓ รูป
- นักปราชญ์ชุมชน จำนวน ๓ คน
- ผู้นำชุมชน จำนวน ๓ คน
- ข้าราชการผู้เกี่ยวข้อง จำนวน ๓ คน
- ชาวบ้านผู้เกี่ยวข้อง จำนวน ๓ คน

(๓) การรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ขอให้บัณฑิตศึกษาออกหนังสือไปยังผู้ให้ข้อมูลหลักเพื่อขอสัมภาษณ์ เมื่อได้รับการตอบรับแล้วจึงนัดวันเวลาเพื่อขอสัมภาษณ์ และผู้วิจัยลงพื้นที่เพื่อสัมภาษณ์เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลัก

(๕) การเขียนรายงานวิจัย เมื่อทำการสังเคราะห์และวิเคราะห์ข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยจึงนำมาเขียนเป็นรายงานวิจัยและสรุปรายงานวิจัย

๑.๗ กรอบแนวคิดของการวิจัย

จากประเด็นปัญหาและแนวคิดต่างๆ ดังกล่าวข้างต้นนั้นสามารถกำหนดเป็นกรอบแนวคิด (Conceptual Framework) สำคัญในการศึกษาเรื่อง “การสร้างควมสามัคคีโดยใช้หลักศีล ๕ ของชุมชนหมู่บ้านปรีอคันตะวันตก อำเภอยะนิง จังหวัดศรีสะเกษ” ที่ผู้ศึกษาได้จัดขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย (Research Process) ตามแผนผังดังต่อไปนี้

๑.๘ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑.๘.๑ ทำให้ทราบแนวความคิดการสร้างควมสามัคคีในพระพุทธศาสนา

๑.๘.๒ ทำให้เข้าใจบริบทของชุมชนหมู่บ้านปรีอคันตะวันออก

๑.๘.๓ ทำให้ได้แนวทางการสร้างควมสามัคคีโดยใช้หลักศีล ๕ ของชุมชนหมู่บ้านปรีอคัน
ตะวันออก อำเภออุซันต์ จังหวัดศรีสะเกษ

บทที่ ๒

แนวคิดเรื่องการสร้างความสามัคคีในพระพุทธศาสนา

ในบทที่ ๒ นี้ ผู้ศึกษาได้ศึกษาแนวคิดเรื่องความสามัคคีในพระพุทธศาสนา เนื่องจากความสามัคคี คือ ความพร้อมเพรียงกัน ความกลมเกลียวกัน ความปรองดองกัน ร่วมใจกันปฏิบัติงานให้บรรลุผลตามที่ต้องการ เกิดงานการอย่างสร้างสรรค์ ปราศจากการทะเลาะวิวาท ไม่เอารัดเอาเปรียบกัน เป็นการยอมรับความมีเหตุผล ยอมรับความแตกต่างหลากหลายทางความคิด ความหลากหลายในเรื่องเชื้อชาติ ความกลมเกลียวกัน เรียกอีกอย่างว่า ความสมานฉันท์ ผู้ที่มีความสามัคคี คือ ผู้ที่เปิดใจกว้างรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น รับผิดชอบต่อตน ทั้งในฐานะผู้นำและผู้ตามที่ดี มีความมุ่งมั่นต่อการรวมพลัง ช่วยเหลือเกื้อกูลกันเพื่อให้การงานสำเร็จลุล่วง แก้ปัญหาและขจัดความขัดแย้งได้ เป็นผู้มีความประพฤติดี ยอมรับความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรม ความคิด ความเชื่อ พร้อมทั้งจะปรับตัวเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติ

๒.๑.แนวคิดเรื่องความสามัคคีในพระพุทธศาสนา

๒.๑.๑ ความหมายและบ่อเกิดของความสามัคคี

(๑) ความหมายของความสามัคคี

แนวคิดเรื่องการสร้างความสามัคคีตามหลักพระพุทธศาสนาจัดเป็นแนวคิดที่มีความสำคัญในการพัฒนาสังคมมนุษย์ทำให้นักวิชาการและผู้ทรงคุณวุฒิด้านพระพุทธศาสนาสนใจศึกษาค้นคว้าโดยได้ให้ความหมายของความสามัคคีที่น่าสนใจตามลำดับดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้ให้ความหมายของคำว่าความสามัคคีไว้ว่า ความสามัคคี คือ ความพร้อมเพรียงกัน และกิจการที่พร้อมเพรียงกันทำร่วมมือร่วมใจกันทำ^๑

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) ได้ให้ความหมายของสามัคคีไว้ว่า สามัคคี คือ ความพร้อมเพรียงกันมีน้ำหนึ่งใจเดียวกัน มีความพอใจร่วมกันพร้อมใจกัน^๒

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) ได้ให้ความหมายของสามัคคีไว้ว่า สามัคคี ได้แก่ ความสามัคคีของมวลมนุษยชาติโดยที่ทุกคนสามารถปฏิบัติได้เพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคม เพื่อความสงบสุขและความเจริญโดยที่มนุษย์สามารถร่วมมือกันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในการสร้างสรรค์โลก^๓

^๑ ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๔๒, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทนามมีบุ๊คส์ จำกัด, ๒๕๔๖), หน้า ๑๗๘.

^๒ พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์, พิมพ์ครั้งที่ ๑๐, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทเอส. อาร์. พรินติ้ง แมส โปรดักส์ จำกัด, ๒๕๔๖) หน้า ๒๕๔.

^๓ พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), กรณียธรรมกาย, พิมพ์ครั้งที่ ๑๕, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อ่ำไผ่, ๒๕๔๒), หน้า ๓๒๖.

ชัยวัฒน์ อัตพัฒน และวิธาน สุชีวงศ์ ได้ให้ความหมายของสามัคคีไว้ว่า สามัคคี คือ ความพร้อมเพรียงกันโดยเริ่มจากคนตั้งแต่สองคนขึ้นไปมีความคิดเห็นร่วมกัน และมีความรักใคร่ต่อกัน นับถือกัน ปฏิบัติหน้าที่ร่วมกัน จนทำหน้าที่ได้สำเร็จเรียกว่ามีความสามัคคี^๔

จากความหมายของความสามัคคีข้างต้นพอสรุปความได้ว่า สามัคคี คือ ความพร้อมเพรียงกันมีน้ำหนึ่งใจเดียวกันเป็นการแสดงออกทางกาย ทางวาจา และทางใจ ของสมาชิกในสังคมนั้น เพื่อก่อให้เกิดความดีงามและผลประโยชน์สูงสุดที่ทุกคนในสังคมพึงได้รับอย่างเท่าเทียมกันโดยไม่มี การเอารัดเอาเปรียบกัน ดังนั้น แนวคิดเรื่องการสร้างความสามัคคีมีความจำเป็นต่อสังคมมนุษย์อย่าง ยาวตึงเพราะความสามัคคีทำให้สังคมนุษย์มีความสุขและความเจริญรุ่งเรืองอย่างแท้จริง โดยที่ หลักธรรมคำสอนเรื่องความสามัคคีตามหลักพระพุทธศาสนานั้นถือได้ว่าเป็นหลักธรรมซึ่งเป็นบ่อเกิด ของคุณธรรมอื่นๆ อีกมากมายส่งผลทำให้สังคมอยู่อย่างปกติสุข

(๒) บ่อเกิดของความสามัคคี

หลักของความสามัคคีจัดเป็นหลักธรรมหรือหลักปฏิบัติสากลของสังคมนุษย์ทั่วโลก เพราะหากชนชาติใดมีความสามัคคีกัน ปัญหาต่างๆ ความขัดแย้ง ความเสื่อมโทรมด้านต่างๆ ในสังคมนั้นๆ ก็ย่อมจะมีน้อยหรือไม่มีเลย ทั้งนี้ก็เพราะการแสดงออกซึ่งการร่วมแรงร่วมใจกัน เพื่อปฏิบัติงานให้สำเร็จลุล่วงอย่างมีประสิทธิภาพ ความสามัคคีต้องอาศัยความอดทน เสียสละความเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน และตระหนักในปัญหาร่วมกัน ทั้งนี้จะต้องมีการทำงานร่วมกันบ่อยๆ จะเห็นผลดีของการร่วมมือมากกว่าการแยกทำอะไรอยู่เพียงคนเดียว ความสามัคคีจะก่อให้เกิดความรักใคร่กลมเกลียวกัน และสามารถปฏิบัติงานทุกอย่างสำเร็จ หลักของความสามัคคีในพุทธศาสนาเถรวาท มีหลักการสำหรับส่งเสริมความคิด ความเชื่อและการกระทำความดีต่างๆ ที่ดีและมีประโยชน์ให้แก่มนุษย์ทุกคน เพื่อสร้างความเหมาะสมให้แก่ตน คนอื่น และสังคมในด้านต่างๆ กล่าวคือ กายกรรม วาจกรรม และมโนกรรม เพราะหลักคำสอนทั้งปวงสะท้อนให้เห็นว่าเป็นปรากฏการณ์ที่มุ่งสนับสนุนความสำคัญของทั้งสาม เพราะความกลมกลืนที่พอเหมาะกัน คือ สิ่งที่เหมาะสมถึงความช่วยกันปฏิบัติตนตามหลักศีลธรรม ดังพระพุทธภาษิตที่ว่า “บุคคลตั้งวาจาและใจไว้โดยชอบ มิได้ทำบาปด้วยกาย อยู่ครอบครองเรือนที่มีข้าวและน้ำมาก เป็นผู้มั่งคั่งร่ำรวย เป็นผู้อ่อนโยนมีปกติเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ทราบถ้อยคำ ผู้ที่ตั้งอยู่ในธรรม ๔ อย่างเหล่านี้ ชื่อว่าผู้ดำรงในธรรม ไม่ต้องกลัวปรโลก”^๕

จากหลักพุทธพจน์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นบ่อเกิดของความสามัคคี โดยเฉพาะความสามัคคีที่ปรากฏในพระสูตรตันตปิฎก ในส่วนของจุฬโคตติยสูตรว่าด้วยเหตุแห่งความสามัคคีหมายเอาบ่อเกิดของความสามัคคีโดยเริ่มจากการตั้งกายกรรม วาจกรรม และมโนกรรมที่ประกอบด้วยเมตตาในมิตรสหายและคนทั้งหลายในสังคมโดยมีเรื่องราวเกี่ยวกับสาเหตุของสังฆสามัคคีว่า พระอนุรุทธเถระ พระนันทิยเถระและพระกิมพิลเถระ พักอยู่ในป่าโคตติยสถานวัน พระพุทธเจ้าได้เสด็จไปหาพระเถระเหล่านั้นแล้วตรัสถามว่า “ก็พวกเธอ ยังพร้อมเพรียงกัน ชื่นบานต่อกัน ไม่วิวาทกันยังทูลว่า “ยังเป็นอยู่

^๔ ชัยวัฒน์ อัตพัฒน และ วิธาน สุชีวงศ์, หลักการดำรงชีวิตในสังคม, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๓๘), หน้า ๑๔๘.

^๕ ส.ส. (ไทย) ๑๕/๒๐๘/๕๒.

ขอรับ” พระพุทธเจ้าตรัสถามต่อไปว่า “พวกเธอเป็นอย่างนั้นได้ด้วยเหตุอย่างไร” พระเถระทั้งสามต่างกราบทูลในทำนองเดียวกันว่าพระพุทธเจ้าข้า ขอประทานพระวโรกาส ข้าพระองค์มีความดำริอย่างนี้ว่า เป็นลาภของเราหนอ เราได้ดีแล้วหนอ ที่ได้อยู่ร่วมกับเพื่อนพรหมจรรย์เห็นปานนี้ข้าพระองค์เข้าไปตั้งกายกรรมประกอบด้วยเมตตาในท่านผู้มีอายุเหล่านี้ ทั้งต่อหน้าและลับหลัง เข้าไปตั้งวิกรรมประกอบด้วยเมตตา เข้าไปตั้งมโนกรรมประกอบด้วยเมตตาในท่านผู้มีอายุเหล่านี้ทั้งต่อหน้าและลับหลัง ข้าพระองค์มีความดำริอย่างนี้ว่า โฉนหนอ เราพึงเก็บจิตของตนเสีย แล้วประพฤติตามอำนาจจิตของท่านผู้มีอายุเหล่านี้ แล้วข้าพระองค์ก็เก็บจิตของตนเสีย ประพฤติอยู่ตามอำนาจจิตของท่านผู้มีอายุเหล่านี้ ภายของพวกข้าพระองค์ต่างกันจริงแลแต่ว่าจิตดูเหมือนเป็นอันเดียวกัน พระพุทธเจ้าข้า พวกข้าพระองค์ ยังพร้อมเพรียงกัน ชื่นบานต่อกัน ไม่วิวาทกัน ยังเป็นเหมือนน้ำนมกับน้ำ แลดูกันและกันด้วยจักขุอันเป็นที่รักอยู่^๖

สามัคคีจัดเป็นการกระทำที่ดีมีประโยชน์ทั้งแก่ตนและคนอื่นในหมู่คณะมีผลเป็นความสุขกายสบายใจไร้ปัญหาแตกแยกไร้ปัญหาต่างๆในการดำเนินชีวิตร่วมกันในโลกปัจจุบันและโลกหน้า ฉะนั้น สังคมใดต้องการความสงบสุขความเจริญรุ่งเรืองของบ้านเมือง ก็พึงพยายามอบรมสั่งสอนให้ผู้คนในสังคมของตนมีความสามัคคีกัน มีความเมตตารักใคร่ ช่วยเหลือกันในเรื่องต่างๆเพราะความสมมาตปรารถนาในสิ่งที่สังคมต้องการก็ย่อมเกิดจากความสามัคคีของผู้คนในสังคมอย่างไก็ตาม พระวินัยปิฎกนี้มีการกล่าวถึงการกระทำที่ดีว่าควรประพฤติปฏิบัติ การกระทำที่ไม่ดี เป็นพฤติกรรมที่ควรหลีกเลี่ยงเสีย ไม่ควรกระทำซึ่งทั้งหมดก็คือแนวทางแห่งการอยู่ร่วมกันอย่างสามัคคีธรรมมีความสุขนั่นเอง

๒.๑.๒. คุณลักษณะและประโยชน์ที่เกิดจากความสามัคคี

(๑) คุณลักษณะของความสามัคคี

ความสามัคคีตามหลักพระพุทธศาสนามีลักษณะเป็นความสามัคคีของหมู่หรือคณะ เรียกว่า “สังฆสามัคคี”^๗ ซึ่งมีลักษณะความสามัคคีปรองดองกัน ความพร้อมเพรียงกันของหมู่คณะ หรือสงฆ์เป็นความสามัคคีที่เกิดจากการปฏิบัติตามหลักพระธรรมและพระวินัย ทำให้เกิดความสมานฉันท์กันในหมู่คณะหรือสงฆ์มีการพร้อมเพรียงกันทำสังฆกรรมต่างๆ ถือเป็นหลักความเสมอภาคที่แบบแผนความประพฤติต่างๆ ตามที่ได้ปฏิบัติทำให้กลายเป็นความสามัคคีหรือพร้อมเพรียงของหมู่คณะสงฆ์ ด้วยการความปรองดองกัน ไม่มีความทะเลาะและไม่วิวาทกัน ต่างให้ความสำคัญในเรื่องของอุทเทสด้วยการฟังปาติโมกข์ร่วมกัน มีวัตรปฏิบัติเสมอกัน และมีการกระทำสังฆกรรมร่วมกันอย่างสามัคคี ทำให้สังคมของคณะสงฆ์อยู่อย่างผาสุกและความพร้อมเพรียงกันแห่งสงฆ์ย่อมเป็นมูลเหตุแห่งความตั้งมั่นและความเจริญยั่งยืนแห่งพระศาสนา

ในลักษณะตรงกันข้ามหากคณะสงฆ์นั้นมีความแตกต่างไปจากความร่าเริงแห่งสงฆ์ เรียกว่า “สังฆราชี” คือ ความร่าเริงแห่งสงฆ์ โดยมีความเห็นไม่ลงรอยกัน มีการประพฤติและปฏิบัติ

^๖ ม.มู. (ไทย) ๑๒/๓๖๑-๓๖๘/๒๗๒-๒๗๙.

^๗ วิ.จู. (ไทย) ๗/๔๐๖/๑๓๙.

ไม่เสมอกันคือไม่มีการประพฤติปฏิบัติตามหลักพระธรรมและพระวินัยหรือมีความประพฤติย่อหย่อนในด้านพระวินัยแตกต่างกัน แต่ยังไม่ถึงกับแยกกันทำอุโบสถกรรม ปวารณากรรม และสังฆกรรมน้อยใหญ่อื่นๆคือถึงแม้จะแตกแยกร้าวราน มีความทะเลาะเบาะแว้งกัน แต่ยังคงทำสังฆกรรมร่วมกันภายในสีมาเดียวกันเป็นปกติก็ตาม แต่ภาวะทางสังคมแห่งสงฆ์ในลักษณะเช่นนี้จัดเป็นวิกฤติแห่งสังคม ทำให้ให้สังคมของคณะสงฆ์อยู่อย่างไม่มีความสุขและขาดความพร้อมเพรียงกันแห่งสงฆ์ย่อมเป็นมูลเหตุแห่งความไม่ตั้งมั่นและความเจริญยั่งยืนแห่งพระศาสนาต่อไป

แต่หากสังคมแห่งสงฆ์มีความแตกแยกของคณะเรียกว่า“สังฆเภท”คือการทำสงฆ์ให้แตกกัน การทำลายสงฆ์เกิดเป็นความแตกกันแห่งสงฆ์โดยมีการชวนชวนให้สงฆ์แตกความสามัคคีกันเป็นพื้นฐานสำคัญ ทำให้คณะสงฆ์ไม่มีความปรองดองสมานฉันท์กันจนถึงกับแยกกันทำอุโบสถสังฆกรรมจัดเป็นวิกฤติทางสังคมแห่งสงฆ์อย่างใหญ่หลวงขัดต่อหลักพระธรรมและพระวินัยโดยกระทั้งที่สุดขัดแย้งต่อเจตนารมณ์ของพระพุทธเจ้าผู้มีวัตถุประสงค์อย่างชัดเจนในการก่อตั้งสังคมแห่งสงฆ์คือความสามัคคีของพระภิกษุสงฆ์นั้นเองดังนั้นพระสงฆ์คือกลุ่มบุคคลที่เกิดขึ้นจากการที่พระพุทธเจ้าได้ทรงตรัสรู้ธรรมและเผยแผ่จนมีผู้นำคำสั่งสอน นั้นไปปฏิบัติตามและมีกลุ่มบุคคลเข้ามาบวชพระพุทธเจ้าจึงได้บัญญัติกฎ ระเบียบวินัย เพื่อที่จะปกครองหมู่คณะที่เรียกสงฆ์ไว้โดยมีเป้าหมายเพื่อจะทำให้คณะสงฆ์ ตั้งอยู่ได้เป็นหน่วยเดียวกันเพราะจากพื้นฐานเดิมแต่ละท่านจะมีความแตกต่างกัน แต่ใช้พระธรรมและพระวินัยให้อยู่ร่วมกันเป็นสังคมที่ถูกต้องและอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ทำให้สังคมของคณะสงฆ์ร่วมกันอยู่อย่างมีความสุขและความพร้อมเพรียงกันเป็นความตั้งมั่นและความเจริญยั่งยืนแห่งพระศาสนา

(๒) ประโยชน์ที่เกิดจากความสามัคคี

สำหรับประโยชน์ที่เกิดจากหลักของความสามัคคีนั้น ตามหลักพระพุทธศาสนาถือว่าความสามัคคีที่เป็นธรรมแล้ว ก็ย่อมมีผลเป็นความสุข ความเจริญของหมู่ชนในชาติสังคมนั่นเอง มีข้อความที่เน้นให้ทราบถึงจุดมุ่งหมายของความสามัคคีของหมู่ชนทุกหมู่เหล่า ๒ ประการด้วยกัน ได้แก่ ความพร้อมเพรียงของหมู่ชน และความพร้อมเพรียงทำให้เกิดความสุข “ความพร้อมเพรียงดูเหมือนย่อมมีในสิ่งทั่วไป นาฬิกาย่อมมีเครื่องจักรและอื่นๆสำหรับนาฬิกาที่เดินได้ คือ สิ่งเหล่านั้นพร้อมเพรียงกันเป็นไปตามส่วนตามหน้าที่ของมัน ถ้าไม่ได้ส่วนหรือชำรุดเสียบางอย่างขาดไปบางอย่างก็เดินไม่ได้ ธาตุทั้ง ๔ ของคนพร้อมเพรียงกันทำกิจตามหน้าที่ของตนเป็นไปเสมอไม่หย่อนไม่กำเริบ คนก็มีความสุข ถ้ากำเริบหรือหย่อนไปคนก็ไม่สบาย หมูไถมีกิจที่ต้องทำอย่างใด ต่างก็ช่วยกันทำไม่แก่งแย่งกันเอาเปรียบกัน ความพร้อมเพรียงของหมู่นั้นต้องทำอย่างนั้นก็ย่อมมีบริบูรณ์

อย่างไรก็ตามความพร้อมเพรียงของหมู่นี้แล้วทำให้เกิดสุข คือ ต่างคนต่างอยู่สำราญด้วยกัน ไม่บาดหมางกัน ควบคุมหมู่นั้นให้เป็นไปมั่นคง เป็นที่ครั้นคร้ามของเหล่าชนจะมาดูหมิ่นข่มเหงยังโลก ทรัพย์ศฤงคารบริวารให้เจริญทวี ต่างคนต่างมีอภัยอาศัยต่อกัน ผ่อนหนักผ่อนเบาต่อกันไม่ถือกัน ไม่ล่วงเกินกันให้เหลือเกิน ช่วยตักเตือนกัน เห็นแก่กันมากกว่าเอาเปรียบแต่ประโยชน์ตนหวังดีต่อกัน

^๔ อก.ทสก. (ไทย) ๒๔/๔๐/๖๙.

มีเมตตาทายกรรม เมตตาวจีกรรม เมตตาโมกกรรมต่อกันและกันว่า “ความเพียรของผู้พร้อมเพรียงกันให้เกิดสุข” “จากหลักพุทธพจน์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นประโยชน์ของสามัคคีในพระพุทธศาสนาโดยมีประโยชน์หรือจุดมุ่งหมายตามลำดับดังนี้

๑. ช่วยให้มีมนุษย์มีจิตใจประกอบด้วยเมตตากรุณา
๒. ช่วยให้การกระทำผิดด้วยความโลภ ความโกรธ ความหลง ลดลง เบาบาง
๓. ช่วยให้ผู้สังคมมีความเจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืน
๔. ช่วยให้ประเทศชาติสามารถดำรงสภาพรัฐสุภาพได้

จากประโยชน์ที่เกิดจากความสามัคคีข้างต้นจะเห็นว่า สามัคคีเป็นเรื่องความสำคัญในการประพฤติปฏิบัติตนในการอยู่ร่วมกันในสังคมทำให้บุคคลมีความประพฤติดี ประพฤติมิชอบซึ่งมีอำนาจอย่างหนึ่ง มีความดีงามเป็นกฎเกณฑ์ในการดำรงชีวิต และความเป็นระเบียบเรียบร้อยแห่งวิถีชีวิตของชุมชน ความสามัคคีนี้จะเป็นสิ่งสร้างสรรค์ของสังคมในชั้นอุดมการณ์ที่จะสะท้อนให้เห็นทุกลักษณะของสังคม ความสามัคคีนั่นต้องเป็นไปในลักษณะที่ก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งแก่ตน คนอื่น รวมทั้งส่วนรวมอันมีชาติบ้านเมืองเป็นที่หลัก ลักษณะของความสามัคคีต้องสอดประสานกันระหว่างการกระทำทางกายและจิตใจ กล่าวคือ การกระทำทางกายต้องถูกต้อง ดีงาม การกล่าววาจาทางปากต้องอ่อนหวาน ถูกต้อง ไพเราะ และการนึกคิดทางปัญญา ต้องอยู่ในลักษณะที่ถูกต้องดีงามเป็นสัมมาทิฐิ เพื่อให้เกิดประโยชน์ทั้งแก่ตนคนอื่นและสังคมส่วนรวมได้

๒.๑.๓ หลักพุทธธรรมที่ส่งเสริมและขัดแย้งความสามัคคี

(ก) หลักพุทธธรรมที่ส่งเสริมความสามัคคี

๑. หลักสังคหวัตถุธรรม

คำว่าสังคหวัตถุตามหลักพระพุทธศาสนาคือหลักคำสอนที่เป็นทางเกิดของสามัคคี^๙หรือเป็นสิ่งที่ เป็นเครื่องสงเคราะห์^{๑๐}เป็นหลักคำสอนที่ช่วยยึดเหนี่ยวน้ำใจซึ่งกันและกัน^{๑๑} แต่การที่จะสร้างมิตรหรือยึดเหนี่ยวจิตใจของบุคคลที่เป็นมิตรสหายกันแล้วไว้นั้นเป็นสิ่งที่สำคัญมากเหมือนกัน เพราะเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของมิตรเรียกว่าสังคหวัตถุมี ๔ ประการ คือ^{๑๒}

๑) ทาน คือ การแบ่งปันวัตถุสิ่งของ รวมถึงอุปกรณ์ในการทำงานหรือเอกสารที่ใช้ในการทำงาน เช่น หากเพื่อนร่วมงานขาดเหลืออุปกรณ์สิ่งของ ก็นำมาแบ่งปันกันใช้ การเริ่มต้นด้วยการ

^๙ พ.ร. (ไทย) ๒๕/๒๔/๒๘-๒๙.

^{๑๐} พระราชสุทธินาถมณฑล (เจริญ ฐิตินโม), **หลักธรรมกับความเปลี่ยนแปลงของชีวิต**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ธุรกิจก้าวหน้า, ๒๕๔๒), หน้า ๓๕.

^{๑๑} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), **ธรรมบุญชีวิต**, พิมพ์ครั้งที่ ๘๒, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทพิมพ์สวย จำกัด ๒๕๕๐.), หน้า ๒๕.

^{๑๒} อริศรี เกตุศรีพงษ์, “**สังคหวัตถุ ๔ : วัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการจัดการความรู้**”, วารสาร Productivity World เพื่อการเพิ่มผลผลิต ปีที่ ๑๒ ฉบับที่ ๖๘ (พฤษภาคม - มิถุนายน ๒๕๕๐): ๔๓ - ๔๖.

^{๑๓} สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (วาสน์ วาสโน), **สังคหวัตถุ ๔**, (กรุงเทพมหานคร: มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘), หน้า ๑๑.

แบ่งปันวัตถุดิบของภายนอกจะช่วยสร้างนิสัยให้บุคลากรในหน่วยงานมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน มีการให้และรับเพราะนอกเหนือจากการแบ่งปันเรื่องของความรู้ประสบการณ์อันเป็นความรู้ที่ฝังอยู่ในตัวคนแล้วการแบ่งปันเอกสารต่างๆที่ใช้ในการทำงานก็เป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยให้งานของความรู้มีการขับเคลื่อนโดยเป็นการแบ่งปันความรู้ที่เป็นความรู้ที่ชัดแจ้งด้วย

๒) ปิยวาจา คือ การแบ่งปันคำพูดดีๆ คำพูดที่ไพเราะพูดในสิ่งที่เป็นประโยชน์เหมาะแก่กาลเทศะ พูดให้กำลังใจกัน ปิยวาจามีความสำคัญมากต่อการจัดการความรู้ในองค์กรเพราะการจะนำเครื่องมือต่างๆมาใช้ในกระบวนการจัดการความรู้เพื่อที่จะดึงความรู้ที่ฝังอยู่ในตัวคนออกมาแลกเปลี่ยนกันนั้นต้องใช้ลักษณะของการ“พูดแลกเปลี่ยนกัน”เป็นหลัก

๓) อุตถจริยา หมายถึง การแบ่งปันความรู้ การให้ความช่วยเหลือในสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น การแบ่งปันความรู้และประสบการณ์ที่เป็นความรู้ที่ฝังอยู่ในตัวคน เป็นสิ่งที่ทำได้ยากกว่าการแบ่งปันความรู้ที่ชัดแจ้ง ดังนั้น หากองค์กรใดสามารถปลูกฝังให้บุคลากรในองค์กรมี “อุตถจริยา” แล้วก็ไม่ใช่ว่าเรื่องยากอีกต่อไปที่จะทำให้คนในองค์กรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน รวมทั้งทำให้การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นส่วนหนึ่งของการทำงาน เพราะเมื่อเพื่อนร่วมงานขาดความรู้ในเรื่องใด หรือต้องการแลกเปลี่ยนความรู้ในเรื่องใด ผู้ที่มีความรู้ก็จะแบ่งปันให้โดยไม่หวงความรู้ หรือถ้าไม่ได้ขาดความรู้ แต่ขาดกำลังใจคนเพื่อนคนอื่น ๆ ก็ยินดีที่จะเข้าไปช่วยให้งานสำเร็จ หรืออาจเรียกได้ว่า ทำให้พนักงานในองค์กรเป็นกัลยาณมิตรซึ่งกันและกัน

๔) สมานัตตา^{๑๔} ได้แก่ การมีความประพฤติเสมอดันเสมอปลาย การเป็นผู้มีความสม่ำเสมอ จริ่งใจต่อกันความเสมอดันเสมอปลายจะช่วยให้เกิดความรู้สึกลอดดัย ไม่ระแวงกัน และเป็นการสร้างความไว้วางใจกัน เชื่อใจกัน เพราะถ้าคนในองค์กรไม่มีความไว้วางใจกัน หรือไม่เชื่อใจกัน พนักงานก็จะไม่อยากนำความรู้ประสบการณ์ เทคนิคในการทำงานต่าง ๆ มาแบ่งปันแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน สมานัตตา เป็นแรงกระตุ้นในระยะยาวที่จะผลักดันให้คนในองค์กรเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

จากหลักสังคหวัตถุข้างต้นจะเห็นว่า หลักสังคหวัตถุเป็นหลักธรรมอันเป็นเครื่องจรรโลงสังคม เป็นหลักธรรมที่สร้างความสงบสุขสามัคคีสร้างความเกื้อกูลกัน สร้างความผูกมิตรรักใคร่กลมเกลียว และเชื่อมสัมพันธ์กันของคนในสังคม ซึ่งประกอบด้วย ทาน คือ การให้ การแบ่งปัน ปิยวาจา คือ การสื่อสารกันด้วยถ้อยคำที่ดีและเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น อุตถจริยา คือ การสร้างสรรค์สิ่งที่ดีมีคุณประโยชน์แก่ส่วนรวม สัมพันธภาพที่ดีระหว่างกัน การร่วมกันทำงานตามหน้าที่ที่ตนรับผิดชอบให้ดีที่สุด รวมถึงการสงเคราะห์ การดูแลเอาใจใส่ การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน การส่งเสริมกันให้เกิดผลสำเร็จของงาน และสมานัตตา คือ การประพฤติตนอย่างเสมอดันเสมอปลาย การไม่เลือกปฏิบัติ

^{๑๔}พระมหานพดล สีทอง, ความสัมพันธ์ระหว่างคุณธรรมด้านสังคหวัตถุ ๔ และขันติ- โสรัจจะกับพฤติกรรมความเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของบุคลากร : ศึกษาเฉพาะกรณีบุคลากรของสำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข, **สารนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, ๒๕๕๔),หน้าบทคัดย่อ.

การรู้จักวางตนให้เหมาะสมตามเวลา สถานที่ และตำแหน่งหน้าที่ของตนเอง การร่วมทุกข์ร่วมสุขระหว่างเพื่อนร่วมงาน ผู้บังคับบัญชา และองค์กรคุณธรรมทั้ง ๔ ประการนี้ จึงเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวใจกันไว้ เสมือนหนึ่ง สลักเพชรพลอย ถ้าหลักธรรมเครื่องยึดเหนี่ยวใจเหล่านี้ไม่มี บุคคลก็จะเป็นที่น่าเคารพ รักใคร่ ยกย่องนับถือ เราจึงต้องคอยศึกษาและหมั่นเตือนสติตนเองไว้ตลอดเวลาในแต่ละฐานะที่เราเป็นอยู่นั้น มีหน้าที่อะไรบ้าง เมื่อรู้แล้วก็ต้องปฏิบัติตามหน้าที่นั้นให้สมบูรณ์ นอกจากนี้ เราก็ต้องทำตนให้เสมอต้นเสมอปลายด้วยคือ เคยวางตัวกับคนอื่นในทางที่ดีอย่างไร แม้ว่าเราจะได้ดีไปได้แล้ว ก็ต้องไม่ลืมตัวยังคงปฏิบัติตัวเหมือนเช่นเดิมนั้นไม่เปลี่ยนแปลง หรือว่าเมื่อเราเห็นคนอื่นเขาได้ดี ก็ต้องแสดงออกให้เขารับรู้ว่ามีคุณธรรมที่ดีกับเขาอย่างจริงใจไม่คิดกลั่นแกล้งใส่ร้ายป้ายสีเขา ถ้าทำได้อย่างนี้เราก็ย่อมจะเป็นที่รักที่พอใจของทุกคนรอบข้าง

๒. หลักพรหมวิหารธรรม

คำว่า พรหมวิหารธรรม หมายถึง ธรรมเครื่องอยู่ของผู้ใหญ่ ผู้ไม่มีมัวหมองในศีล ในธรรม และในวินัย^{๑๕} เป็นหลักธรรมสำหรับมนุษย์ผู้มีจิตใจประเสริฐทุกคน เป็นธรรมสำหรับผู้ใหญ่ เป็นธรรมสำหรับบิดามารดา เป็นธรรมสำหรับพระพรหม เป็นสัญลักษณ์ของพระพุทธศาสนาและเป็นกรรมาฐานการเจริญหรือการบำเพ็ญพรหมวิหาร ๔ แม้ในกรณีที่ผู้ปฏิบัติไม่อาจบรรลุถึงขั้นอุปนาสมาธิหรือขั้นฌานก็สามารถนำความสุข ความสงบมาให้แก่ผู้บำเพ็ญได้มากรวมทั้งทำสังคมส่วนรวมให้สงบสุขด้วย

๑๖

หลักของพรหมวิหารธรรมนั้นมี ๔ ประการ คือ^{๑๗}

๑) เมตตา หมายถึง ความรัก ความหวังดี พิจารณาให้ผู้อื่นมีความสุข^{๑๘} เป็นความปรารถนาให้ผู้อื่นเป็นสุขไม่มีอะไรแตกต่างในความเป็นชีวิต ทั้งผู้อื่น สัตว์อื่นและตนเอง คือ ผู้ใดจะให้อะไรใคร ผู้นั้นจะต้องมีเสียก่อน ผู้ไม่มีจะให้กับไม่ได้ จะปรารถนาให้ผู้อื่นเป็นสุขก็เช่นกัน ถ้าตนเองไม่เป็นสุขจะมีความสุขที่ไหนไปแผ่ให้คนอื่น เมตตาที่ถูกต้องจะต้องออกจากใจที่อ่อนละมุน เป็นใจที่สงบจากความทุกข์ความร้อน สงบจากความโลภ ความโกรธ ความหลง ใจที่กำลังทุกข์ร้อนด้วยความโลภ ความโกรธ ความหลง จะไม่มีพลังเมตตาเลย ตรงกันข้ามกลับมีแต่ความไม่เมตตาแม้แต่กับตนเอง เพราะทำให้ตนเองร้อน ไม่มีความสุข คนใจดีคนเดียวสามารถทำให้เกิดความร่มเย็นเป็นสุขได้มากมายนัก เช่นเดียวกับคนไม่ดีคนเดียว ก็สามารถทำให้เกิดความทุกข์ความร้อนได้มากมาย เมตตาต้องอาศัยปัญญา เพราะปัญญาเท่านั้นที่จะช่วยพิจารณาได้ถูกต้อง ว่าควรแสดงเมตตาต่อผู้ใดอย่างไร เมื่อใดจึง

^{๑๕}สมเด็จพระญาณสังวร (เจริญ สุวฑฺฒโน), **พรหมวิหารธรรม**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์บริษัท สหการพิมพ์ จำกัด, ๒๕๒๗), หน้า ๔-๒๔.

^{๑๖}พระเทพวิสุทธิกวี (พิจิตร ติวณโณ), **การพัฒนาจิต**, พิมพ์ครั้งที่ ๖, (นครปฐม: โรงพิมพ์มหาภูมิบาลวิทยาลัย, ๒๕๔๓), หน้า ๑๒๑, ๑๕๖.

^{๑๗}พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช), **พระในบ้าน**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เสียงเสียง, ๒๕๔๓), หน้า ๘-๙.

^{๑๘}พระเมธีธรรมภรณ์ (ประยูร ธมฺมจิตโต), **มณีแห่งปัญญา ทางเลือกใหม่สำหรับนักบริหาร**, (กรุงเทพมหานคร: ศุภมิตร, ๒๕๔๐), หน้า ๒๙.

จะเป็นคุณไม่เป็นโทษ การลงโทษบุตรธิดา กระทำผิดเพื่อให้สำนึก ก็เป็นเมตตากรุณาของมารดาบิดา การไม่ลงโทษกลับเป็นการไม่เมตตากรุณา

๒) กรุณา คือ ความสงสาร ความเห็นอกเห็นใจที่ทนอยู่ไม่ได้ ต้องแสดงออกมาด้วยการเข้าช่วยเหลือเจือจุนด้วยความเต็มใจเสมอในทำนองสุขก็สุขด้วย^{๑๙} เป็นการช่วยเหลือคนอื่นให้พ้นทุกข์ โดยมีทั้งทุกข์กายและทุกข์ใจ แต่ที่จริงเมตตาและกรุณาไปด้วยกันแยกกันไม่ออกที่เป็นธรรมเป็นพรหมวิหารธรรมอย่างยิ่ง คือ ช่วยให้พ้นทุกข์ทางใจ เห็นใครทุกข์ อย่างนิงดูตาย ทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดเพื่อช่วย นั่นคือกรุณา ช่วยให้พ้นทุกข์และต้องช่วยให้ถูก อย่างให้ผิดศีล อย่าให้เป็นการเบียดเบียนใคร เป็นการช่วยที่เหนือการช่วยทั้งปวง เป็นการช่วยให้พ้นทุกข์ทางใจ ใจที่มีธรรมเพียงไรจะพ้นจากความทุกข์มีความสงบสุขเยือกเย็นเพียงนั้น ผู้ใช้ธรรมคือปฏิบัติเป็นตัวอย่าง ให้เห็นบอกเล่าสั่งสอนและอบรมให้เกิดธรรม

๓) มุทิตา ได้แก่ ความชื่นบานในเวลาที่เขาได้รับความดี^{๒๐} เป็นความพลอยยินดีด้วยกับตนเองและผู้อื่นได้ดีมีสุขอันจะนำไปสู่ความดี ถ้ารู้จักคิดให้ถูกให้รู้จักตั้งใจสงวนรักษาความดีความสุขที่ได้นั้นไว้และเพิ่มพูนให้ยิ่งขึ้นไม่ทะเยอทะยานให้ยิ่งขึ้นจนเกินไป เช่นได้ดีเพียงนั้นแล้วก็ยินดีกับการได้ดีเพียงนั้นของตนอย่าไม่พอใจเพราะต้องการยิ่งไปกว่านั้นการพลอยยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดีมีสุขผลดีที่จะเกิดขึ้นนั้นเราเองจะเป็นผู้ได้รับก่อนใครทั้งหมด ความพลอยยินดีด้วยความริษยาให้ความร้อนเย็น ผิดกันขณะที่ใจเกิดความยินดีเราเองนั้นแหละสบาย ขณะที่ใจเกิดความยินร้ายริษยาเราเองนั้นแหละทุกข์ร้อน ฉะนั้น การพลอยยินดีด้วยเมื่อผู้อื่นได้ดีมีสุขจึงเป็นสิ่งที่ควร

๔) อุเบกขา คือ วางใจเฉย วางใจเป็นกลาง^{๒๑} ไม่ยินดียินร้าย เมื่อสุดวิสัยจะเมตตากรุณาได้แล้ว ก็ยังไม่เกิดผลดี ยังช่วยให้เขาเป็นสุข พ้นจากความทุกข์ไม่ได้ จึงใช้อุเบกขาปลงใจลงให้ได้ว่าได้ทำสุดความสามารถแล้ว ได้เมตตากรุณาถูกต้องแล้ว ผลเป็นเช่นไรก็จำต้องอุเบกขาถ้าไม่อุเบกขาปล่อยใจให้ดิ้นรนร้อนเร่าเพราะปรารถนาจะช่วยเขาให้ได้ผล เช่นนี้เป็นการผิดเป็นการขาดเมตตากรุณาในตนเอง

จากหลักของพรหมวิหารธรรมข้างต้นจะเห็นว่า ผู้มีพรหมวิหารที่แท้จริงต้องประกอบด้วย เป็นบุคคลผู้มีเมตตา กรุณา มุทิตาทั้งเมตตา กรุณา มุทิตาดังกล่าวข้างต้นทั้งสามประการนั้นต้องประกอบด้วย อุเบกขา ทั้งสิ้นและต้องมีอุเบกขาเป็นตัวกำกับอีกครั้งหนึ่ง หากบุคคลผู้ใดไม่มีเมตตา กรุณา จิตใจก็จะโหดเหี้ยม ไม่มีมุทิตาจิตก็อิจฉาริษยา ไม่มีอุเบกขาเขาก็ไม่รู้จักการวางเฉย ไม่รู้จักปล่อยวาง มีแต่ความยึดมั่นถือมั่น ทั้งหลายเหล่านี้ล้วนทำให้จิตใจไม่มีความสงบปกติสุข ไม่เป็นที่พึงปรารถนาถึงพร้อมด้วยพรหมวิหารธรรมทั้ง ๔ ประการได้ยาก แต่ถ้าปฏิบัติได้ถึงพร้อมด้วยเมตตา

^{๑๙}พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช), พระในบ้าน, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เสียงเสียง, ๒๕๔๓), หน้า ๘.

^{๒๐}พิสิฐ เจริญสุข, ปกิณกธรรม สำหรับนักเรียน นิสิต นักศึกษา และประชาชนทั่วไป, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๓), หน้า ๑๑๘.

^{๒๑}สมเด็จพระพุทธจารย์ (อาจ อาสภมหาเถร) ผู้แปล, คัมภีร์วิสุทธิมรรค, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์วิบูลย์, ๒๕๔๑), หน้า ๑๖๐.

กรุณา มุทิตา และอุเบกขา ผู้นั้นย่อมจะเป็นผู้ถึงพร้อมซึ่งพรหมวิหารที่ถูกต้องแท้จริงและบริบูรณ์ จะก่อให้เกิดคุณประโยชน์แก่ผู้ปฏิบัติทั้งส่วนตัว และส่วนรวม

๓. หลักสาราณียธรรม

สำหรับหลักธรรมที่ก่อให้เกิดความสามัคคีตามหลักพระพุทธศาสนาเถรวาท ในแง่ที่จะทำ ให้ผู้ปฏิบัติตามได้รับประโยชน์ทางสังคมคือการอยู่กันด้วยความสามัคคีและมีความกลมเกลียวจนทำให้เกิดเป็นความเอกภาพทางด้านสังคมเรียกว่า หลักสาราณียธรรม^{๒๒} ซึ่งเป็นหน้าที่หรือข้อปฏิบัติที่ควรปฏิบัติต่อผู้อื่นในสังคม ซึ่งมีองค์ประกอบไปด้วยหลัก ๖ ประการด้วยกัน คือ

๑) จะต้องมีเมตตากายกรรม คือ การแสดงออกถึงความเมตตาทางกายแก่เพื่อนในสังคมเดียวกัน ทั้งต่อหน้าและลับหลัง ช่วยเหลือกิจธุระของหมู่คณะด้วยความเต็มใจ แสดงอาการกิริยาสุภาพ เคารพนับถือกันทั้งต่อหน้าและลับหลัง

๒) จะต้องมีเมตตาวาจากรรม คือ การแสดงออกถึงความเมตตาปรารถนาดีต่อกันทางวาจา ต่อเพื่อนร่วมสังคมประเทศชาติเดียวกัน เช่น การช่วยบอกสิ่งที่เป็นประโยชน์ แนะนำสั่งสอนตักเตือนในทางที่ถูกที่ควรด้วยความปรารถนาดี กล่าววาจาสุภาพ เป็นประโยชน์ อ่อนหวานทั้งต่อหน้าและลับหลัง

๓) จะต้องมีเมตตา मनกรรม คือ การตั้งจิตเมตตาปรารถนาดีต่อกันกับเพื่อนร่วมสังคมร่วมหมู่คณะเดียวกัน มีจิตปรารถนาดีทั้งต่อหน้าและลับหลัง คิดทำแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อกัน มองกันในแง่ดี ไม่มีความระแวงสงสัยซึ่งกันและกัน

๔) สาธารณโภคี คือ การรู้จักแบ่งปันเฉลี่ยแจกจ่าย แม้ว่าจะเป็นสิ่งของเล็กน้อยแต่เป็นสิ่งที่ได้มาโดยชอบธรรม ก็ไม่ควรหวงไว้แต่ผู้เดียว นำมาให้ได้มีส่วนร่วมบริโภคใช้สอยร่วมกัน ด้วยการรู้จักแบ่งปันสิ่งที่ได้มาโดยชอบธรรม ร่วมกันทำโดยยุติธรรม แม้สิ่งของที่ได้มาจะน้อย แต่ก็แจกจ่ายให้มีส่วนร่วมใช้สอยบริโภคทั้งถึงกันนั่นคือ การร่วมสุข ร่วมทุกข์กัน

๕) ศีลสามัญญตา คือ มีความประพฤติเสมอเหมือนกันบุคคลที่ร่วมในสังคม หมู่เดียวกัน ไม่ทำตนให้เป็นที่รังเกียจของหมู่คณะ เคารพกฎเกณฑ์ระเบียบของสังคม ด้วยการมีความประพฤติเสมอภาคกันซึ่งกันเป็นความประพฤติสุจริตดีงามเหมือนกัน มีระเบียบวินัยเป็นแบบเดียวกัน ไม่ประพฤติให้เป็นที่รังเกียจ หรือเสื่อมเสียแก่หมู่คณะ

๖) ทิฐิสามัญญตา คือ จะต้องมีความเห็นที่ดีงามเสมอเหมือนกันผู้อื่นในสังคมเดียวกัน มีความเห็นชอบร่วมกันในข้อที่เป็นหลักการที่จะนำไปสู่การขจัดปัญหา มิใช่เป็นความเห็นที่ก่อให้เกิดปัญหา ต้องยอมรับความคิดเห็นของคนหมู่มากแม้จะไม่ถูกใจก็ตาม

จากหลักสาราณียธรรม ๖ ประการข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่าหลักสาราณียธรรมนั้นเป็นหลักคำสอนที่ทำให้ผู้ปฏิบัติตามต่างมีความปรารถนาดีต่อกันและกันทั้งทางกาย วาจา และใจ ขณะเดียวกันก็มีความรู้ความเข้าใจในหลักการแก้ปัญหา หรือแก้ทุกข้ออย่างถูกต้องเสมอ (ทิฐิสามัญญตา) ปฏิบัติตามแนวทางการประพฤติปฏิบัติที่เป็นไปเพื่อการแก้ปัญหาโดยเสมอ (ศีลสามัญญตา) และก็มี การแบ่งปันช่วยเหลือเกื้อกูลกัน (สาธารณโภคี) เคารพกันเป็นไปเพื่อสงเคราะห์

^{๒๒}ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๓๑๗/๒๕๗.

ช่วยเหลือกันเพื่อไม่ทะเลาะวิวาทโต้เถียงกันเพื่อความพร้อมเพรียงเป็นอันเดียวกันด้วยหลักธรรมทั้ง ๖ ประการนี้ หลักสาราณียธรรม ๖ เป็นหลักธรรมในพุทธศาสนา ที่มีการกล่าวถึง การช่วยเหลือกิจธุระของผู้ร่วมคณะด้วยความเต็มใจ แสดงกิริยาอาการสุภาพ เคารพนับถือกัน ช่วยบอกแจ้งสิ่งที่เป็นประโยชน์ สั่งสอน แนะนำตักเตือนด้วยความหวังดี กล่าววาจาสุภาพ แสดงความเคารพนับถือกัน ทั้งต่อหน้าลับหลัง และเป็นคุณธรรมที่ทำให้รู้จักการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กันและกัน ทำให้เข้าใจคนอื่นมากขึ้น ซึ่งเป็นแนวทางที่ดีในการอยู่ร่วมกันด้วยความสามัคคี

๔. หลักอภิธานิยธรรม

หลักธรรมที่ก่อให้เกิดความสามัคคีที่กล่าวไว้ในพุทธศาสนาเถรวาท อีกข้อหนึ่งที่ครอบคลุมการปฏิบัติสามัคคีธรรมทั้งทางกาย วาจาและทางจิตใจได้อย่างดีที่สุดประการหนึ่งก็คือหลักอภิธานิยธรรม ๗ ประการดังนี้

๑) หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ คือ ธรรมดาคนเราต้องอยู่ร่วมกันเป็นหมวดเป็นหมู่เป็นคณะ จะอยู่ตามลำพังไม่ได้ หมู่คณะจะเจริญอยู่ได้ ก็เพราะอาศัยการติดต่อกันไปมาหาสู่กัน มีเหตุการณ์เปลี่ยนแปลงอย่างไร รู้ทั่วถึงกันหรือเมื่อมีกรณียะเรื่องที่จะต้องทำให้เกิดขึ้น ผู้เป็นใหญ่ในหมู่จะต้องเรียกประชุมปรึกษาหารือกันเพื่อความเจริญและความพร้อมเพรียงของหมู่และผู้น้อยที่นับเนื่องในหมู่ ก็ต้องหมั่นเข้าประชุมตามวาระที่ถูกเรียกประชุม จึงจะมีความเจริญและพร้อมเพรียงกัน

๒) พร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม พร้อมเพรียงกันทำกิจที่สงฆ์จะต้องทำได้แก่ การประชุมนั้นย่อมมีกำหนดเวลา ทุกคนควรตรงต่อเวลา ไม่ใช่ต่างคนต่างเข้าหรือต่างคนต่างออกตามชอบใจซึ่งเป็นการเสียระเบียบ เสียมรรยาท อาจทำให้เวลาเมื่อเข้าประชุมแล้ว ต้องพร้อมเพรียงช่วยกันทำกิจที่สงฆ์จะต้องทำหมายความว่ากิจใดที่สงฆ์ คือ หมู่ชนจะต้องทำร่วมกันด้วยกำลังกายหรือกำลังวาจาหรือกำลังความคิด ก็ต้องร่วมกันทำกิจนั้น ช่วยกันทำช่วยกันพูด ช่วยกันคิดปรึกษาหารือกัน ช่วยแก้ไขสิ่งไม่ดีให้ดีขึ้นส่งเสริมสิ่งที่ดีให้ดียิ่งขึ้น ทำได้อย่างนี้ก็จะมีความเจริญ ความพร้อมเพรียงของชนทั้งปวงผู้เป็นหมู่ ยังความเจริญให้สำเร็จ^{๒๓} ด้วยว่าอันความพร้อมเพรียงนั้น ย่อมยังความเจริญให้สำเร็จหลาย

๓) ไม่บัญญัติสิ่งที่พระพุทเจ้าไม่ทรงบัญญัติไว้ ไม่ล้มล้างสิ่งที่พระองค์ทรงบัญญัติไว้ สมานาสิกขาอยู่ในสิกขาบททั้งหลายตามที่พระพุทเจ้าทรงบัญญัติไว้ หมายความว่าศีลหรือสิกขาบทที่ทรงบัญญัติไว้สำหรับภิกษุ - สามเณร - อุบาสกอุบาสิกา ก็นับว่าพอดีพองาม พอแก่ความปฏิบัติเพื่อขัดเกลากิเลสที่หยาบๆ บาปที่หนาๆ ตามสมควรแก่เพศบรรพชิตและเพศคฤหัสถ์อยู่แล้ว ไม่จำเป็นต้องบัญญัติเพิ่มเติมอีก เหมือนกฎหมายทางพระราชอาณาจักรที่ประกาศใช้ในสมัยหนึ่งๆ ก็พอสมควรอยู่แล้ว ใครๆ ไม่ควรบัญญัติเพิ่มเติมตามลำพังตน เป็นกฎหมายเถื่อนขึ้นอีก และสิกขาบททุกข้อที่ทรงบัญญัติไว้แล้ว ใครๆ ไม่พึงถอน คือ ไม่ตัดออก ไม่ยกเลิกแม้บางข้ออาจไม่เหมาะแก่กาลสถานที่ภูมิประเทศ ก็มีพระพุทธานุญาตพิเศษ ไว้แล้วจึงไม่จำเป็นต้องถอนสิกขาบทใดๆ ทั้งสิ้นเหมือน

^{๒๓}มหาหมากุฎราชวิทยาลัย, พุทธศาสนสุภาษิต ฉบับรวบรวมเล่ม, พิมพ์ครั้งที่ ๓๓, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาหมากุฎราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖), หน้า ๗๕.

กฎหมายทางพระราชอาณาจักร ใครๆ ไม่ฟังถอน เพราะถ้าต่างคนต่างเลิกถอนสิกขาบทที่ทรงบัญญัติไว้ตามความต้องการของตนๆ ผลสุดท้ายก็ไม่มีอะไรเหลือเป็นหลักไว้ควบคุมหมู่ พระศาสนาก็ย่อมตั้งอยู่ไม่ได้ ต้องอันตรายกันไปเหมือนกฎหมาย ถ้าต่างคนต่างถอนที่ละมาตรา สองมาตรา ไม่ช้าก็หมดประเทศชาติบ้านเมืองไม่มีกฎหมาย ก็เหมือนบ้านเรือนไม่มีชื่อไม่มีแปกมีแต่พินาศ ควรสมาทานศึกษาอยู่ในสิกขาบทตามที่พระองค์ทรงบัญญัติไว้ หมายความว่า ต้องมีความเคารพในพระวินัยสิกขาบททั้งปวง ถือสิกขาบทเป็นสิ่งสำคัญ สนใจศึกษาให้เข้าใจและปฏิบัติให้ถูกต้อง ไม่แก้ตัวว่ายังไม่รู้ไม่มั่งง่าย ไม่ดูหมิ่นว่าเรื่องเล็ก พระวินัยมิได้ยกเว้นโทษผู้ทำผิดแม้ไม่รู้เหมือนกฎหมายของบ้านเมือง ประชาชนทุกคนต้องเคารพ ต้องเข้าใจต้องรับรู้และปฏิบัติอย่าให้ผิด กฎหมายมิได้ยกเว้นโทษแก่ผู้ทำผิดแม้ไม่รู้ เพราะถ้ายกเว้นแก่ผู้ไม่รู้แล้ว ก็ไม่มีใครสนใจที่จะรู้ มีแต่ทำผิดกันทั่วไป ฉะนั้น จึงต้องถือเป็นเรื่องสำคัญ ต้องศึกษาและปฏิบัติโดยดี

๔) ภิกษุเหล่าใดเป็นผู้ใหญ่ เป็นสังฆบิดร เป็นสังฆปริณายก เคารพนับถือภิกษุเหล่านั้น เห็นถ้อยคำของท่านว่าเป็นสิ่งอันควรรับฟัง หมายความว่าต้องเคารพไม่ฝ่าฝืนต่อท่าน เป็นธรรมดาของคนที่อยู่ร่วมกัน เป็นหมู่ เป็นวัดเป็นบ้านจนถึงเป็นประเทศ ถ้าไม่มีหัวหน้า มีแต่คนวางท่าเสมอกันไม่มีใครเคารพยำเกรงใคร ก็มีแต่ความเสื่อมความยุ่งยากลำบาก การอยู่ร่วมกันคนที่เสมอกัน (ด้วยกิเลส) นำทุกข์มาให้^{๒๔} ดังนี้ เพราะคนมีกิเลสกับคนมีกิเลส เมื่อเอากิเลสมาใช้เป็นกำลังตัดกำลังคน ไม่มีใครยอมใคร ไม่มีผู้ใหญ่ ไม่มีผู้น้อยไม่มีผู้นำ ไม่มีผู้ตาม ในที่สุดก็หมดกำลังพังพินาศไปด้วยกันเหมือนกองทัพที่ไม่มีแม่ทัพจะไปสู้กับใครได้ ฉะนั้น ทุกหมู่ ทุกคณะทุกประเทศ จำต้องมีหัวหน้าจะขาดเสียมิได้ และผู้เป็นหัวหน้านั้นต้องไม่เป็นคนพาลเกร ไม่เป็นคนโง่ คนพาลหรือคนโง่ ไม่ควรเป็นหัวหน้า เพราะหัวหน้าเป็นคนสำคัญ หมู่ คณะ วัดหรือบ้านเมือง จะเสื่อม จะเจริญก็เพราะหัวหน้า คนโง่เป็นหัวหน้าก็พาวิบัติพาบ้านให้ฉิบหายเหมือนขุนโค่นาฝูงโคเดินคด โคในฝูงทั้งหมดก็เดินคดตามกันฉันทใดในหมู่มนุษย์ก็เช่นเดียวกัน เมื่อหัวหน้าประพฤติดคโกงเกร ผู้ที่อยู่ร่วมหมู่ก็ประพฤติดตาม ก็มีแต่ความเสื่อม ฉะนั้น ผู้เป็นหัวหน้าต้องเป็นคนดีมีความฉลาดสามารถ อดอาจ กล้าหาญ เมื่อได้หัวหน้าเป็นคนดี ก็เป็นหน้าที่ของทุกคนที่อยู่ร่วมหมู่คณะ ร่วมวัด ร่วมบ้าน ร่วมเมืองต้องเคารพนับถือเชื่อฟังถ้อยคำของท่านผู้เป็นหัวหน้า หมู่คณะจึงจะเจริญมั่นคงอยู่ได้

๕) ไม่ลุอำนาจตัณหา คือ ความอยากที่เกิดขึ้น หมายความว่า ไม่ทำ ไม่พูด ไม่คิดอะไรตามอำนาจของความอยาก ตัณหา คือ “ความทะยานอยาก แบ่งออกเป็น ๓ ประการ ได้แก่ กามตัณหา ภวตัณหา และวิภวตัณหา”^{๒๕}

๖) ยินดีอยู่ในเสนาสนะป่า หมายความว่าพอใจในที่นอนที่นั่งอันเจิบสอาดในป่าหรือเหมือนอยู่ในป่า เช่น วัดที่ไม่พลุกพล่านด้วยหมู่ชนหรือกุฏิ ศาลา เรือนว่าง โคนไม้ที่เจิบเสียงไม่มีใคร รบกวน ก็ควรยินดีพอใจอยู่ในที่เช่นนั้น เมื่ออยู่ในที่สัจจเช่นนั้น ย่อมให้กายวิเวก สัจจทางกาย คือ ไม่คลุกคลี จับกลุ่มสรวลเสเฮฮา เมื่อได้กายวิเวกแล้วก็ย่อมได้ จิตตวิเวก สัจจจิต คือจิตย่อมสงบจากกามและจากอกุศลบาปธรรมทั้งหลาย กลายเป็นสมาธิจิตหรือฌานจิต มีความสุขไม่อิงอาภิส

^{๒๔}พ.ธ. (ไทย) ๒๕/๓๑/๓๘.

^{๒๕}ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๒๒๘/๑๖๖.

เกิดขึ้น เป็นความสุขที่หวานใจยิ่งนักและจิตตวิเวกนั้นเป็นปัจจัยให้ได้อุปธิวิเวก สังตอุปธิคือ “หมดจดจากกิเลสอันเป็นเหตุทุกข์ทั้งปวง”

๗) ตั้งสติระลึกไว้ในใจว่า “เพื่อนพรหมจารีทั้งหลายผู้มีศีลงดงามซึ่งยังไม่มาขอให้มา ที่มาแล้ว ขอให้อยู่ผาสุก” หมายความว่า “ให้มีจิตใจเอื้อเฟื้อโอบเอื้ออารี ไม่หวังที่อยู่ไม่กัดกันคนดีมีศีลมีธรรมให้ตั้งใจต้อนรับผู้ดีมีศีล มีสัจย์ ให้อยู่ร่วมหมู่ ร่วมวัด ร่วมบ้าน ร่วมงานตามควรแก่ภาวะและให้แผ่เมตตาต่อผู้ที่มาอยู่ร่วมกันว่า ขอให้อยู่เย็นเป็นสุขอย่าอยู่ร้อนนอนทุกข์เลย ทั้งนี้เพื่อมิให้เกิดความคิดริษยาติดผู้ที่อยู่ร่วมกันเพราะถ้าเกิดริษยากันแล้วก็จะมีความเสื่อมความฉิบหาย ได้ในพระธรรมภาษิตว่า อรติ โลกนาสิก้า ความริษยา ทำโลกให้ฉิบหาย แต่ตรงกันข้าม ถ้ามีเมตตาต่อกัน ก็ย่อมจะค้าประกันโลกไว้ให้เจริญสืบไปได้” ผู้อยู่ร่วมหมู่คณะต้องมีเมตตาทั้งทางกายา ทางวาจาและทางใจต่อกัน ความสามัคคีอันจะเป็นเหตุนำความสุข สงบ ความเจริญรุ่งเรืองตามมาได้

จากหลักอภิธานิยธรรมข้างต้นเป็นเครื่องบ่งบอกได้ว่า เมื่อคณะสงฆ์และฆราวาสได้พากันประพฤติปฏิบัติตามด้วยความสามัคคีกัน ความเสื่อม ความวุ่นวายต่างๆ ในพระพุทธศาสนาก็เป็นอันไม่ต้องไปพูดถึงเลย เพราะเมื่อพระภิกษุต่างรูปต่างปฏิบัติพระธรรมวินัยร่วมกันในพิธีกรรมต่างๆ เช่น พิธีเข้าพรรษา พิธีออกพรรษา ลงอุโบสถฟังพระปาติโมกข์ทุกกึ่งเดือน ถือนุขณาย์อาจารย์ มีความเคารพในพระเถระ ไม่ล่วงละเมิดพระวินัย ปฏิบัติตนเพื่อเป็นคนมักน้อย สันโดษ มีกายวิเวก จิตตวิเวก เป็นต้นเหล่านี้ นี่คือ สาเหตุที่แท้จริงของความเจริญของพระสังฆธรรมในอดีตที่ผ่านมา บ้านปรือคันตะวันออก ได้นำหลักธรรมทั้ง ๗ มาปฏิบัติในชุมชนเป็นปกติ โดยได้มีการส่งเสริมให้มีคนในชุมชนความรักกัน ความสามัคคีกันและช่วยกันในเรื่องต่างๆ รวมทั้งการรักษาพระพุทธศาสนาให้มั่นคงยืนยาวต่อไป เพราะแต่ละข้อตั้งอยู่ในผู้ใด หรือผู้ใดตั้งอยู่ในธรรมเหล่านี้ คือ ปฏิบัติธรรมเหล่านี้ตลอดกาลเพียงใด ผู้นั้นจะเป็นบรรพชิตก็ตาม จะเป็นคฤหัสถ์ก็ตามก็มีความเจริญอย่างเดียวจึงทำให้สังคมอยู่ด้วยกันอย่างมีความสามัคคี

(ข) หลักพุทธธรรมที่ขัดแย้งหรือเป็นปฏิปักษ์ต่อความสามัคคี

๑. หลักอคติ ๔

หลักอคติ ๔ คือ ธรรมที่เป็นเหตุแห่งความลำเอียง^{๒๖} นักปกครองหรือนักบริหารองค์กรเมื่อปฏิบัติหน้าที่ พึงเว้นความลำเอียง หรือ ความประพฤติกเล็ดเคลื่อนจากธรรม ๔ ประการ คือ

- ๑) ฉันทาคติ ได้แก่ ความลำเอียงเพราะชอบ
- ๒) โทสาคติ หมายถึง ความลำเอียงเพราะชัง
- ๓) โมหาคติ ได้แก่ ความลำเอียงเพราะหลงหรือเขลา
- ๔) ภยาคติ หมายถึง ความลำเอียงเพราะขลาดกลัว

หลักอคติ ๔ ทั้งประการข้างต้นเป็นหลักคำสอนที่พระพุทธเจ้าทรงสอนให้ละ เพราะเป็นชุดคำสอนที่ทำให้คณะสงฆ์ขาดความสามัคคี ดังนั้นพึงหลีกเลี่ยงจากอคติเหล่านี้ เพราะจะทำให้เกิด

^{๒๖}อง.จตุกก. (ไทย) ๒๑/๑๗/๒๕.

ความแตกแยกกันระหว่างกันเอง หากคนใดคนหนึ่งมีอคติเพราะชอบบ้าง เพราะชัง หลง หรือเพราะโง่เขลา ก็จะทำให้คณะสงฆ์เกิดความเสียหายไปด้วย

๒. หลักมานะ ๙

คำว่า มานะ หมายถึง ธรรมที่เป็นเหตุแห่งการลบหลู่คุณบิดามารดา เป็นสิ่งที่ป็นต้นเหตุของความอกตัญญูที่ทำให้บุตรธิดาไม่รู้จักบำรุงดูแลบิดามารดา อีกประการหนึ่ง หมายถึงความถือตัว ความสำคัญตัวว่าเป็นนั่นเป็นนี่ การถือตัว ความหยิ่ง ความเย่อหยิ่ง ความจองหองความไว้วางใจ ความไว้วางใจ ความแข่ง ความสำคัญใจ^{๒๗} ความสำคัญตนว่าดีกว่า หรือด้อยกว่าคนอื่น แบ่งได้ ๙ ประการ^{๒๘} ได้แก่ ๑) เป็นผู้เลืศกว่าเขาสำคัญตัวว่าเลืศกว่าเขา ๒) เป็นผู้เลืศกว่าเขาสำคัญตัวว่าเสมอเขา ๓) เป็นผู้เลืศกว่าเขาสำคัญตัวว่าเลวกว่าเขา ๔) เป็นผู้เสมอเขาสำคัญตัวว่าเลืศกว่าเขา ๕) เป็นผู้เสมอเขาสำคัญตัวว่าเลวกว่าเขา ๖) เป็นผู้เสมอเขาสำคัญตัวว่าเลวกว่าเขา ๗) เป็นผู้เลวกว่าเขาสำคัญตัวว่าเลืศกว่าเขา ๘) เป็นผู้เลวกว่าเขาสำคัญตัวว่าเสมอเขา ๙) เป็นผู้เลวกว่าเขาสำคัญตัวว่าเลวกว่าเขา

จากหลักมานะ ๙ ประการข้างต้น สะท้อนให้เห็นความสำคัญของสามัคคี เพราะการอยู่ร่วมกันในสังคมย่อมมีมิตรภาพต่อกัน ถ้าไม่รู้จักระมัดระวังคำพูดหรือกิริยาอาการที่แสดงออกต่อกัน ย่อมเป็นสาเหตุนำมาซึ่งการทะเลาะวิวาท และการผูกอาฆาตพยาบาทต่อกัน เช่น คิดว่าตนเองดี หรือเก่งกว่าเพื่อนคนอื่น ย่อมแสดงกิริยาท่าทางดูถูกเหยียดหยาม หรือพูดกระทบทำให้อีกฝ่ายหนึ่งเกิดความไม่พอใจ ย่อมทำให้เสียมิตรภาพ จากมิตรกลายเป็นศัตรู ความแข่งกระด้างด้วยอำนาจความถือตัวจัด เช่น ความแข่งกระด้างโดยถือธรรมชาติที่เกิดว่าสูงกว่าคนอื่น มียศ มีอำนาจ มีตำแหน่งสูงกว่าคนอื่น ความแข่งกระด้างโดยโอศรัพย์ โดยความถือตัวว่าตัวเองมีศรัพย์สมบัติมาก มีความเป็นอยู่ที่ดีกว่าคนอื่น ความแข่งกระด้างโดยตระกูล โดยถือตัวว่าตัวเองมีตระกูลสูง เป็นตระกูลใหญ่มีชื่อเสียงในสังคม การถือตัวอย่างนี้เป็นเหตุให้ความกตัญญูเกิดขึ้นได้ยากเป็นทางแห่งความเสื่อมความพินาศผู้หวังความเจริญให้แก่ตัวเอง และสังคม ควรจะขจัดความถือตัวเสียให้ได้ขจัดความแข่งกระด้างเสียให้ได้ ขจัดความเย่อหยิ่งจองหองเสียให้ได้ ประพฤติตนให้เสมอเท่าเทียมกับคนอื่น จะได้มองเห็นคุณค่าของทุกชีวิตเสมอด้วยตน และจะได้เกิดความกตัญญูรู้คุณของผู้อื่น เพราะฉะนั้น การสำคัญตนเองด้วยอำนาจทิฐิมานะ ย่อมเป็นต้นเหตุแห่งการทำลายมิตรภาพและเป็นผลเสียในการผูกมิตร นำมาซึ่งการดูหมิ่นดูแคลนจากบุคคลอื่น เพราะความประพฤติถือตัวของตนเอง

๓. หลักอบายมุข ๖

หลักอบายมุข คือ ธรรมที่เป็นเหตุแห่งความเสื่อม^{๒๙} ปากทางแห่งความเสื่อมโอศรัพย์ ซึ่งอบายมุขหมวด ๖ ประเภท ในแต่ละประเภทมีรายละเอียดดังต่อไปนี้ ๑) ติดสุราและของมีนเมา โดยมีโทษ ๖ อย่าง คือ ศรัพย์หมดไป ๆ เห็นชัด ๆ ก่อการทะเลาะวิวาท เป็นบ่อเกิดของโรคต่างๆ เช่น โรคพิษสุราเรื้อรัง เสียเกียรติเสียชื่อเสียง ทำให้ไม่รู้อาย ทอนกำลังปัญญา ๒) ชอบเที่ยวกลางคืน มีโทษ

^{๒๗}พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์, พิมพ์ครั้งที่ ๙, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓), หน้า ๒๓๑.

^{๒๘}ฐ.ม. (ไทย) ๒๙/๑๐๒/๙๔,๘๒๙/๕๑๙.

^{๒๙}ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๒๔๗/๒๐๒.

๖ อย่าง คือ ชื่อว่าไม่รักษาตัว ชื่อว่าไม่รักษาลูก เมีย ชื่อว่าไม่รักษาทรัพย์สมบัติ เป็นที่ระแวงสงสัย เป็นเป้าให้เขาใส่ความหรือขำลือ เป็นทางมาของเรื่องเดือดร้อนเป็นอันมาก ๓) ชอบเที่ยวดู การละเล่น มีโทษ โดยการทำงานเสื่อมเสียเพราะใจกังวลคอยคิดจ้อง กับเสียเวลาเมื่อไปดูสิ่งนั้น ๆ ทั้ง ๖ กรณี คือ (๑) รำที่ไหนไปทีนั้น (๒)- (๖) ขับร้อง ดนตรี เสภา เถิดเทิงที่ไหนไปทีนั้น ๔) ติดการพนัน มีโทษ ๖ อย่าง คือ เมื่อชนะยอมก่อเวร เมื่อแพ้ก็เสียตายทรัพย์ที่เสียไป ทรัพย์หมดไป ๆ เห็นชัดๆ เข้า ที่ประชุมเขาไม่เชื่อถือน้ำคำพูด เป็นที่หมิ่นประมาทของเพื่อนฝูง ไม่เป็นที่พึงประสงค์ของผู้ที่จะหาคู่ครอง ให้ลูกของเขา เพราะเห็นว่าจะเลี้ยงลูกเมียไม่ไหว ๕) คบคนชั่ว มีโทษ โดยนำไปให้กลายเป็นคนชั่วอย่าง คนที่ตนคบทั้ง ๖ ประเภท คือ ได้เพื่อนที่จะนำไปให้กลายเป็น นักการพนัน นักเลงหญิงนักเลงเหล้า นักลวงของปลอม นักหลอกลวง นักเลงหัวไม้ ๖) เกียจคร้านการทำงาน มีโทษโดยทำให้ยกเหตุต่างๆ เป็นข้ออ้างผัดผ่อนไม่ทำงาน โภคะใหม่ก็ไม่เกิด โภคะที่มีอยู่ก็หมดสิ้นไป คือให้อ้างไปทั้ง ๖ กรณี ว่า หนาวนัก ร้อนนัก เย็นไปแล้ว ยังเข้านัก หิวนัก อิ่มนักแล้วไม่ทำงานเหตุผลที่บุตรธิดา พึงหลีกเลี่ยงจากกรรมทั้ง ๖ ข้อเหล่านี้ ก็เพราะว่า เป็นเหตุให้ตนเองประสบกับความเสื่อมต่างๆ เช่น เสื่อม ทรัพย์ เสื่อมสุขภาพ เสื่อมชื่อเสียงเงินทอง ไม่มีคนให้ความเคารพนับถือ

๔. อกุศลมูล ๓

คำว่า อกุศลมูล หมายถึง ธรรมที่เป็นเหตุแห่งความชั่ว รากเหง้าของอกุศล หรือต้นเหตุ ของความชั่วทุกอย่าง แบ่งออกเป็น ๓ ประการ ได้แก่ โลภะ ความโลภ โทสะ ความโกรธ และโมหะ ความหลง โดยมีอธิบาย ดังนี้

๑) โลภะ คือ ความโลภ เป็นกิเลสชนิดที่ทำให้จิตเกิดอาการเป็นต้นว่า หิวกระหาย หรือ ทะยานอยาก หวงแหน ชอบสะสม เห็นแก่ตัว ตลอดจนยึดมั่นถือมั่นในตัวเอง ความโลภจะมีลักษณะ อยากได้ อยากมี อยากเป็น โดยไม่เลือกว่าควรหรือไม่ควร บุคคลเมื่อมีความโลภอยู่ในใจ มีอาการ กระวนกระวายอยากได้ อยากมี อยากเป็น ทำให้เป็นคนเห็นแก่ตัว อยากได้ไม่มีสิ้นสุด ไม่สามารถข่ม ใจไม่ให้อยากได้ เป็นเหตุให้เสียชื่อเสียงของตนและผู้อื่น เพราะประพฤติดตามความอยากในใจ เช่น อยากมีอำนาจ อยากได้ทรัพย์สมบัติ อยากรับประทานอาหารไม่รู้จักประมาณ และอยากในกามคุณ จนลืมนึกถึงความดี ลืมภาวะและฐานะของตนส่วนสาเหตุที่ทำให้เกิดความละโมภโลภมากมาจาก ตัณหา คือ ความทะยานอยากแบ่งออกเป็น ๓ ประการ^{๓๐} คือ

(๑) กามตัณหา หมายถึง ความทะยานอยากในกาม ความอยากได้กามคุณ คือสิ่งสนอง ความต้องการทางประสาททั้ง ๕ เป็นโรคร้ายทางใจชนิดหนึ่งเพราะเบียดเบียนหรือบีบคั้นจิตใจให้เกิด ความต้องการต่าง ๆ ไม่มีที่สิ้นสุด

(๒) ภวตัณหา หมายถึง ความทะยานอยากในภพ ความอยากในภาวะของตัวตนที่จะได้ จะเป็นอย่างไรอย่างหนึ่ง อยากเป็น อยากคงอยู่ตลอดไป ความใคร่อยากที่ประกอบด้วยภวาทิฏฐิ หรือสัสสตทิฏฐิ (ความเห็นว่าเที่ยงถาวร)

^{๓๐}ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๓๐๕/๒๖๓.

(๓) วิภาวตัณหา ได้แก่ ความทะยานอยากในวิภพ ความอยากหลุดพ้นจากสภาพเดิม ๆ ซึ่งเป็นสิ่งไม่พึงประสงค์สำหรับตนเอง จนทำให้เกิดความรู้สึกเบื่อหน่ายอิตรัตนเอง เป็นต้น ซึ่งเป็นความอยากในความพรากพ้นไปแห่งตัวตนจากความเป็นอย่างใดอย่างหนึ่งอันไม่ปรารถนา อยากทำลาย อยากให้ดับสูญ เป็นความใคร่อยากที่ประกอบด้วยวิภาวทิฏฐิหรืออุจเฉททิฏฐิ (ความเห็นว่างชาตสูญ)

๒) โทสะ ได้แก่ ความโกรธ เป็นกิเลสที่ทำให้จิตเกิดอาการเป็นต้นว่า เคืองแค้น ชัดเคือง ไม่สบอารมณ์ ชอบความย่อยยับ ตลอดจนมองโลกในแง่ร้าย มีลักษณะเป็นคนดูร้ายความโกรธเป็นสิ่งที่ใครๆ ย่อมรู้ว่า เป็นสิ่งไม่ดีต่อตนเองและผู้อื่น ดังคำว่า โกรธคือโง่ โมโหคือบ้า เกลียดหน้าเขา เท่ากับจุดไฟเผาตัวเอง แต่ก็มีคนเป็นจำนวนมาก มักถูกความโกรธครอบงำ และมีนิสัยมักโกรธ โดยทั่วไปคนเราเมื่ออยู่ด้วยกัน ลื่นกับพิน ย่อมกระทบกันเป็นเรื่องธรรมดา เพราะคนเรามีความแตกต่างกัน แม้จะรักชอบกันปานใดก็ตาม เมื่อเรามองต่างมุมกัน และต่างยึดมั่นในความคิดเห็นของตนมาก การมองต่างกันนั้น ก็จะเริ่มเกิดการถกเถียงกัน เมื่อตกลงกันไม่ได้ ก็จะทะเลาะกันในที่สุด เป็นการทำลายความรู้สึกที่มีต่อกัน ทำลายความรักความผูกพันที่เคยมีให้กัน ค่อย ๆ จางหายไปจนหมดสิ้น

๓) โมหะ หมายถึง ความหลง เป็นกิเลสที่ทำให้จิตเกิดอาการเป็นต้นว่า ลุ่มหลง มัวเมา เบาปัญญา ตลอดจนความพิศวง ถ้าครอบงำบุคคลใด บุคคลนั้นก็จะไม่สามารถสร้างความเจริญให้แก่ตนเอง ซ้ำยังเป็นเหตุหน้าความเสื่อมเสียมาสู่ตนเองและสังคม เลือกเถาเหลาก่ออย่างไม่สิ้นสุด แต่ถ้าหากเกิดในสังคมซึ่งเป็นที่รวมของกลุ่มคนเป็นจำนวนมากก็จะมีผลเสียขยายวงกว้างออกไปโดยปริยาย สังคมไทยกำลังหลงทาง คนในสังคมกำลังลุ่มหลง เช่นการโฆษณาหลอ่ บุหรี่ สื่อสารมวลชนนำเสนอภาพมอมเมาผู้คนในสังคม อย่างไม่มีจิตสำนึก บทละครโทรทัศน์ชักชวนแนะนำ ให้เป็นคนหมกมุ่นในกามคุณ ยกย่องวัตถุ จนเกินขอบเขต ขาดการปลูกจิตสำนึกสร้างสรรค์ ให้กับเยาวชนและคนในสังคม ฉะนั้น จึงเกิดปัญหาสังคมต่างๆตามมา เช่น อาชญากรรม การปล้นชิงทรัพย์ โกหกหลอกลวง ทำความผิดทางเพศ เป็นต้น เพราะคนในสังคมหลงยึดเอาประโยชน์ตนและพวกพ้องเป็นใหญ่ ไม่ใส่ใจต่อส่วนรวม ด้วยความเห็นผิดเป็นชอบ การแก้ไขต้องนำหลักศีลธรรมมาส่งเสริมสนับสนุนเผยแผ่ ยกย่องให้ปรากฏมากยิ่งขึ้น พร้อมยกย่องสนับสนุนคนดีเป็นแบบอย่าง ลงโทษคนชั่วตามความเหมาะสม

จากหลักการของอภิสถมมูลข้างต้นจะเห็นว่า หากบุคคลถูกความโลภ ซึ่งเป็นรากเหง้าแห่งความชั่วร้ายครอบงำแล้วย่อมปิดบังใจไม่ให้นึกถึงบาปบุญคุณโทษประโยชน์มิใช่ประโยชน์ มีความอยากได้ไม่มีที่สิ้นสุด นำไปสู่การแสวงหาโดยมิชอบธรรม เช่น ลักขโมย ปล้นจี้ ด้วยเจตนาที่ทุจริต คือความโลภมาก เมื่อบุคคลถูกความโกรธ ซึ่งเป็นรากเหง้าแห่งความชั่วร้ายครอบงำแล้ว จิตใจก็จะหงุดหงิดงุ่นง่าน กลายเป็นความฉุนโกรธ จิตใจปราศจากความเมตตา นำไปสู่การประทุษร้ายผู้ที่ตนขัดเคือง ด้วยเจตนาที่ทุจริต คือ ความโกรธมาก เมื่อบุคคลถูกความหลง ซึ่งเป็นรากเหง้าแห่งความชั่วร้ายครอบงำแล้ว ย่อมทำให้มีความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ มีความหลงความเข้าใจผิด นำไปสู่การกระทำ ความผิดต่าง ๆ เช่น ประพฤติผิดในศีล ๕ เพราะเจตนาทุจริตซึ่งเป็นหลักธรรมที่ทำให้คณะสงฆ์มีความแตกแยกหรือไม่มีความสามัคคีให้เกิดขึ้นในบุคคลนั้น

จะเห็นได้ว่าหลักความสามัคคีพระพุทธศาสนาเถรวาทจัดเป็นความพร้อมเพรียงกันของหมู่เป็นเหตุแห่งความเจริญเรียก อปรีหานิยธรรม ซึ่งหมายถึง ความหมายของสามัคคีการรวม แยก เป็นพฤติกรรมของคน และสัตว์ ในสังคมมนุษย์ความสามัคคีมีความสำคัญมากในการอยู่ร่วมกันและดำรงชีวิตเนื่องจากมนุษย์ไม่สามารถจะอยู่ได้ตามลำพัง จะต้องมีการอยู่ร่วมกันในลักษณะของสถาบันครอบครัวขึ้นไป การอยู่ร่วมกันของสังคมมนุษย์ จึงจำเป็นต้องมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน ลักษณะต่างๆ ทั้งในด้านศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี และการติดต่อเป็นต้น เมื่ออยู่ร่วมกันเป็นสังคมใหญ่และมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันอยู่ตลอดเวลาหลักธรรมคือความสามัคคีนั่น เป็นหลักธรรมที่สูงส่งและสำคัญประการหนึ่งในพระพุทธศาสนา ที่สอนให้มองเห็นคุณค่าและความสำคัญของบุคคลและสิ่งของต่างๆ แล้วปฏิบัติต่อบุคคลหรือสิ่งนั้นโดยถูกต้องและเหมาะสมด้วยความจริงใจ ช่วยให้สังคมมนุษย์มีความสามัคคีและมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

๒.๒. แนวคิดเรื่องศีล ๕ ตามหลักพระพุทธศาสนา

๒.๒.๑ ความหมายของศีล ๕

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก^{๓๑} ทรงให้ความหมายของศีลไว้ว่า ศีล คือ เป็นความเป็นปกติเรียบร้อยของความประพฤติ โดยมีความประพฤติชอบทางกาย และวาจา

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส^{๓๒} ทรงให้ความหมายของศีลไว้ว่า ศีล หมายถึง ความประพฤติชอบทางกายและวาจาอันเป็นข้อปฏิบัติในการเว้นจากความชั่วสมควรประพฤติธรรมอันดีงาม

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส^{๓๓} ทรงให้ความหมายของศีลไว้ว่า ศีล หมายถึง ข้อประพฤติปฏิบัติสำหรับควบคุมกายและวาจาให้ตั้งอยู่ในความดีงามเป็นความเย็นของศีรษะความเกษมสุขความสำรวมและความไม่ก้าวล่วงละเมิด

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน^{๓๔}ได้ให้ความหมายของศีลไว้ว่า ศีล หมายถึง ข้อบัญญัติที่กำหนดการปฏิบัติทางกาย และวาจาทางพระพุทธศาสนา

^{๓๑}สมเด็จพระญาณสังวร (เจริญ สุวฑฺฒโน), **ความจริงที่ต้องเข้าใจ**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘), หน้า ๖๕.

^{๓๒}สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส, **ธรรมคดี**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย, ๒๕๑๔), หน้า ๒๒๕ - ๒๒๗.

^{๓๓}สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส, **เบญจศีล เบญจธรรม เล่ม ๑**, พิมพ์ครั้งที่ ๒๙, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕), หน้า ๒๙.

^{๓๔}ราชบัณฑิตยสถาน, **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒**, (กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่น จำกัด, ๒๕๔๖), หน้า ๙๕๗.

พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาจันทบุรีนฤนาถ^{๓๕} ได้ให้ความหมายของศีลไว้ใน บาลี - ไทย - อังกฤษ - สันสกฤตว่า ศีล ได้แก่ ความปกติของธรรมชาติ ธรรมชาติอันสัตบุรุษพึงทรงไว้ สภาวะความสำรวม

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต)^{๓๖} ให้ความหมายของศีลไว้ว่า ศีล หมายถึง ความประพฤติ ดีทางกาย และวาจา โดยศีลเป็นเครื่องมือสำคัญในการรักษากายและวาจาให้เรียบร้อย เป็นข้อปฏิบัติ สำหรับควบคุมกายและวาจาให้ตั้งอยู่ในความดีงาม การรักษากายปกติตามระเบียบวินัย ปกติมารยาทที่ ปราศจากโทษเป็นข้อปฏิบัติในการฝึกหัดกายและวาจาให้ดีขึ้น

พระอุปัชฌาย์^{๓๗} ให้ความหมายของศีลไว้ในคัมภีร์วิมุตติมรรควา ศีล หมายถึง ความ เย็น เปรียบเหมือนไม้จันทน์ที่มีความเย็นมากที่สุดช่วยทุเลาความร้อนของพิษไข้ในร่างกายได้ฉับไฉน ศีลก็ฉับนั้น คือ ช่วยทุเลาไข้ใจที่เกิดจากความสะดุ้งกลัวหลังจากศีลขาดและก่อให้เกิดปราโมทย์

พระราชธรรมนิเทศ (ระบอบ วิฑูรยาภิธาน)^{๓๘} ได้ให้ความหมายของศีลไว้ว่า ศีล ได้แก่ การสำรวมกายวาจาของตนให้มีความสงบเรียบร้อยหลุดแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์ประพฤติ ปฏิบัติแต่สิ่งที่ นำประโยชน์มาสู่ตนและผู้อื่น

พุทธทาสภิกขุ^{๓๙} ได้อธิบายความหมายของศีลไว้ว่า ศีล ได้แก่ ความเป็นปกติหรือความ เป็นปกติภาวะตามธรรมดา การกระทำทุกอย่างอยู่ตามหน้าที่ที่ควรจะทำแต่อยู่ในภาวะปกติโดยไม่ เตื่อร้อนไม่กระวนกระวายไม่ระส่ำระสายไม่มีความสกปรกความเศร้าหมองใดๆเกิดขึ้น

สุชีพ ปุญญานุภาพ ได้ให้ความหมายของศีลไว้ว่า ศีล คือ การรักษากายใจให้เรียบร้อยเป็น ข้อปฏิบัติสำหรับควบคุมกายและวาจาให้ตั้งอยู่ในความดีงาม การรักษากายปกติตามระเบียบวินัยปกติ มารยาทที่สะอาดปราศจากโทษ ข้อปฏิบัติในการเว้นจากความชั่ว ข้อปฏิบัติในการฝึกกายวาจาให้ ดียิ่งขึ้น ความสุจริตทางกายวาจาและอาชีพ^{๔๐}

จากความหมายของศีล ๕ ข้างต้นพอสรุปความได้ว่า ศีล คือ ข้อปฏิบัติที่ทำให้เกิดความ เป็นปกติ ด้วยการงดเว้นจากการทำความชั่วทั้งทางกายและวาจา โดยไม่ละเมิดผู้อื่นด้วยการ

^{๓๕}พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาจันทบุรีนฤนาถ, ปทานุกรมบาลี - ไทย - อังกฤษ - สันสกฤต, (กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัดศิวิล, ๒๕๑๓), หน้า ๘๓๗.

^{๓๖}พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์, พิมพ์ครั้งที่ ๑๑ (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖), หน้า ๒๔๕.

^{๓๗}พระอุปัชฌาย์, วิมุตติมรรค, แปลโดยคณาจารย์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘), หน้า ๙-๑๐.

^{๓๘}พระราชธรรมนิเทศ (ระบอบ วิฑูรยาภิธาน), นิเทศธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร: อีรพษ์ การพิมพ์, ๒๕๓๗), หน้า ๓๗-๓๘.

^{๓๙}พุทธทาสภิกขุ, ทาน ศีล ภาวนา, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สุภาพใจ, ๒๕๓๙), หน้า ๕๖ - ๕๗.

^{๔๐}สุชีพ ปุญญานุภาพ, พจนานุกรมศัพท์พุทธศาสนาไทย - อังกฤษ, พิมพ์ครั้งที่ ๘, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๑), หน้า ๒๖๒.

กระทำทางกาย และวาจา เป็นการรักษากายและวาจาของผู้ปฏิบัติตามเกิดความสุขความเรียบร้อยและความสงบสุขในสังคมช่วยระงับความเดือดร้อนใจทั้งตนเองและผู้อื่นและยังเป็นข้อฝึกข้อปฏิบัติเบื้องต้นในการดำเนินชีวิตประจำวันสำหรับครอบครัวในสังคมไทย เพื่อควบคุมความประพฤติทางกาย วาจา ให้ตั้งอยู่ในความดีงามและมีความสงบเพราะศีลจัดเป็นพื้นฐานหรือเป็นเบื้องต้นแห่งความดีงามเป็นที่พึงเป็นบ่อเกิดของกัลยาณธรรมและเป็นบ่อเกิดแห่งกุศลธรรมทั้งปวง

๒.๒.๒ หลักการ ลักษณะ วัตถุประสงค์ เกณฑ์ตัดสินของศีล ๕

(ก) หลักการ ลักษณะ วัตถุประสงค์ เกณฑ์ตัดสินศีลข้อที่ ๑

๑. หลักการของศีลข้อที่ ๑

คำว่า ปาณาติบาต มาจากคำว่า ปาณ + อติปาต คำว่า ปาณ คือ ตามลมหายใจตราบจนกระทั่งหมดลมหายใจ ส่วนคำว่า อติปาต หมายถึง การทำให้ตกลง คือ การฆ่าให้ตาย สำเร็จรูปเป็น ปาณาติบาต มีความหมายว่า การทำชีวิตสัตว์ให้ตกลงไปหรือการฆ่าสัตว์ให้ตาย ส่วนคำว่า เวรมณี หมายถึง เจตนาเป็นเครื่องดเว้น ดังนั้น หลักการสำคัญของปาณาติบาตคือ การงดเว้นจากการฆ่าสัตว์โดยประการทั้งปวง

๒. ลักษณะของศีลข้อที่ ๑

ลักษณะของการห้ามการฆ่าตามหลักของปาณาติบาตถือว่าการฆ่าเป็นสิ่งที่ควรเว้นเป็นการกระทำให้เกิดประโยชน์อย่างหนึ่งและการไม่เบียดเบียนกันเรียกว่า อภัยทาน คือ การให้อภัยจัดเป็นทานอย่างประเสริฐอย่างหนึ่งประเสริฐกว่าการให้อาามิสทาน เพราะบุคคลทั่วไปย่อมรักชีวิตของตนมากกว่าสิ่งของนอกกายของตนโดยลักษณะของการห้ามตามหลักของศีลข้อ ๑ มีลักษณะ ๓ ประการ คือ^{๔๑}

๑. การฆ่า หมายถึง การทำให้ตาย ไม่ว่าจะเป็นมนุษย์และสัตว์เดรัจฉานก็ตาม รวมไปถึงการฆ่าเองหรือใช้ให้คนอื่นฆ่าก็ตาม ถือว่าผิดศีลทั้งสิ้น ส่วนจะบาปมากหรือน้อยนั้นขึ้นอยู่กับเจตนาและชนิดของมนุษย์และสัตว์ที่ถูกฆ่า ถ้าหากว่าฆ่ามนุษย์หรือสัตว์ที่มีคุณมาก ก็จะมีบาปมากหากว่าฆ่ามนุษย์หรือสัตว์ที่มีคุณน้อยก็มีบาปน้อยและการฆ่านั้นก็มิอยู่ ๒ ประเภท คือ

(๑.๑) การฆ่ามนุษย์ การฆ่ามนุษย์มีโทษหนักโดยวัตถุ พระภิกษุผู้ฆ่ามนุษย์ให้ตายถึงขั้นปาราชิก ขาดจากความเป็นพระ ซึ่งจัดเป็นโทษสูงสุด ในฝ่ายกฎหมายบ้านเมืองปรับโทษผู้กระทำผิดฐานฆ่าคนตายถึงขั้นประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิต การฆ่ามนุษย์จำแนกโดยเจตนาแบ่งเป็น ๒ ประเภท คือ การฆ่าโดยจงใจ หมายถึง การฆ่าที่ผู้กระทำการมีเจตนาที่จะฆ่าเขาเพราะตกอยู่ในฐานแห่งความโลภ

^{๔๑}สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมวชิรญาณวโรรส, เบญจศีลและเบญจธรรม หลักสูตรนิกธรรมชั้นตรี, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย, ๒๕๒๐), หน้า ๘-๑๖.

(๑.๒) การฆ่าสัตว์ดิรัจฉาน คือ การฆ่าสัตว์ดิรัจฉานมีโทษเบาลงตามวัตถุในพระพุทธานุสาสนาปรับโทษพระภิกษุผู้กระทำความฆ่าสัตว์เพียงอาบัติปาจิตตีย์ (เป็นอาบัติที่ประกาศโทษแล้วตั้งใจสำรวมต่อไปก็พ้นได้)

๒. การทำร้ายร่างกาย คือ กระทำทำร้ายแก่มนุษย์หรือสัตว์ให้ได้รับบาดเจ็บ ลำบากเจ็บปวด แต่ไม่ถึงตายผู้ถูกกระทำย่อมได้รับความทุกข์นั้น ทำให้พิการ เช่นทำให้ตาบอด แขนขาหัก เป็นต้น ในพระพุทธานุสาสนาปรับโทษพระภิกษุผู้กระทำ อาบัติอุลลัจจัยบ้าง อาบัติทุกกฏบ้าง ตามลักษณะการกระทำ เพราะถือเป็นบุรพประโยชน์ กล่าวคือเป็นความพยายามเบื้องต้นของการฆ่าฝ่ายกฎหมายบ้านเมืองปรับโทษตามเจตนาของเครื่องมือที่ใช้กระทำและผลของการกระทำ

๓. การทรมาน หมายถึง การประพฤติดังเช่นหมัดแก่วัวสัตว์เดรัจฉานอย่างไม่มีปราณีให้ได้รับความทุกข์ยากลำบากโดยไม่มีเจตนาปราณี ๕ ลักษณะ คือ^{๔๒}

๑) ใช้การ ได้แก่ ความเหี้ยมโหดใช้งานสัตว์โดยไม่มีปราณี เขียนตี ปล่อยให้อดอยากจนซูบผอม

๒) กักขัง ได้แก่การเลี้ยงสัตว์โดยกักขังผูกมัดจนไม่อาจเปลี่ยนอิริยาบถได้

๓) นำไป ได้แก่การผูกมัดสัตว์แล้วโดยผิดอิริยาบถ ทำให้สัตว์ได้รับความทรมานเช่นผูกมัดเปิด ไม้ หนาม กักขังปลาจนเปื่อยตายเสียดยัดเยียดกันจนตาย เป็นต้น

๔) เล่นสนุก ได้แก่การนำสัตว์มาเล่นเพื่อความสนุกสนาน

๕) ผจญสัตว์ ได้แก่การนำสัตว์มาเพื่อใช้แข่งขัน พนัน เช่น การชนวัว ชนไก่ กัดปลาแข่งม้า เป็นต้น

จากลักษณะของการห้ามตามศีลข้อ ๑ จะเห็นว่า การเบียดเบียนนั้นเป็นต้นเหตุของความชั่วทั้งหลาย ได้แก่ ความโลภ ความโกรธ และความหลง บุคคลเบียดเบียนกันทำให้จิตใจก็จะเศร้าหมองเร่าร้อน เป็นทุกข์ ส่วนประโยชน์ของการเว้นการฆ่า และการเบียดเบียนกันนั้น ทำให้มีเมตตากรุณาต่อกันคือ มีความหวังดีต่อกันช่วยเหลือกัน ช่วยกันรักษาพยาบาลเมื่อเจ็บไข้ ช่วยชีวิตกันเมื่ออยู่ในอันตรายผู้ปฏิบัติตนเช่นนี้ย่อมทำให้พ้นจากเวรทั้งปวง ส่วนการดำเนินชีวิตด้วยการไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น โดยดำเนินชีวิตไปตามหลักศีลธรรมที่พระพุทธองค์ทรงตรัสสอนไว้ ชื่อว่าการดำเนินชีวิตที่ประเสริฐเพราะเป็นไปเพื่อทำตนเอง และสังคมให้สงบสุข^{๔๓}

๓. วัตถุประสงค์ของศีลข้อที่ ๑

สำหรับวัตถุประสงค์ของศีลข้อที่ ๑ มีความชัดเจนในประเด็นของการไม่เบียดเบียนเป็นเรื่องของความกรุณานั้นมีคุณอันไพศาลทั้งแก่ตนเองและผู้อื่นทำให้เป็นคนที่มีจิตใจอ่อนโยน เห็นซึ่งไป

^{๔๒}ปิ่น มุทุกันต์, คำบรรยายพุทธศาสตร์, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์คลังวิทยา, ๒๕๐๕), หน้า ๑๘๕ - ๑๘๖.

^{๔๓}พระเทพวิสุทธิกวี (พิจิตร ฐิตวณฺโณ), การพัฒนาจิต, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สภาการศึกษามหาจุฬาราชวิทยาลัยวิทยาลัยพระพุทธศาสนา, ๒๕๓๘), หน้า ๑๗.

ถึงทุกข์ของผู้อื่น^{๔๔} ความรู้สึกอันนั้นย่อมฉายออกมาทางใบหน้าและแววตา ย่อมก่อให้เกิดเป็นเสน่ห์ดึงดูดให้ผู้อื่นมีความรักใคร่ เคารพนับถือ มีความสุข ความปราชัยเมื่อได้พบเห็น เป็นแบบฉบับที่ประทับใจ แม้ผู้มีใจกระด้าง เมื่อได้สัมผัสกับความกรุณาของคนเช่นนั้นเข้าก็คลายความกระด้างลง กลายเป็นผู้มีใจอ่อนโยน ควรแก่การปลูกฝังคุณธรรมอื่นๆ ลงไป ศีลข้อที่ ๑ นี้ตั้งขึ้นเพื่อให้ผู้ปฏิบัติตามปลูกเมตตาจิตในสัตว์ทุกจำพวก เพราะเมตตาจิตเป็นความดีมีทั่วไปทั้งในหมู่มนุษย์และสัตว์ดิรัจฉาน แตกต่างกันว่าเมตตาของสัตว์ดิรัจฉานเกิดขึ้นด้วยสัญชาตญาณ ส่วนเมตตาของมนุษย์เกิดขึ้นด้วยสามัญสำนึก และสามารถพัฒนาได้เจริญจนถึงสูงสุด เมตตาของสัตว์ดิรัจฉานย่อมแคบกว่าของมนุษย์ สัตว์จำพวกหนึ่งแสดงความรักใคร่ในพวกของมันโดยส่วนมาก ไม่ทั่วไปแก่สัตว์จำพวกอื่น มักจะเป็นเฉพาะความรักในลูกของมัน เป็นการเลี้ยงรักษาลูกสืบเผ่าพันธุ์ ที่จะมีเมตตาไปถึงตัวอื่นด้วยก็น้อย ส่วนเมตตาจิตของมนุษย์กว้างกว่าเมตตาของสัตว์ดิรัจฉาน ทั้งในพวกมนุษย์ด้วยกันและสัตว์ดิรัจฉาน ผู้ใดเห็นแก่สุขตนฝ่ายเดียวไม่แลเหลียวผู้อื่นบ้าง ปราศจากเมตตาจิต ชื่อว่าประพฤติดิจจากธรรมจัดเป็นบาปแห่งสิกขาบทนี้ เมื่อเพ่งเมตตาจิตย่อมมีวัตถุประสงค์ ๕ ประการ คือ ๑) เพื่อให้มีเมตตาธรรม ไม่เบียดเบียน ๒) เพื่อให้ชีวิตมีความปลอดภัย ไม่ต้องหวาดระแวงกันและกัน ๓) เพื่อให้ประกอบกิจการงานและประพฤติดุจธรรมได้โดยสะดวก ๔) เพื่อเป็นพื้นฐานให้สามารถช่วยเหลือเกื้อกูลกันได้ต่อไป ๕) เพื่อให้อยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข และ ๖) เพื่อกำจัดเวรภัยทั้งชาติปัจจุบันและสัมปรายภพ

๔. เกณฑ์ตัดสินการละเมิด และความหนัก - เบาของศีลข้อที่ ๑

๑) เกณฑ์ตัดสินการละเมิดศีลข้อที่ ๑

ศีลข้อที่ ๑ เป็นการรักษาเจตนาในการเว้นจากการฆ่าสัตว์ทั้งด้วยตนเอง และไม่ใช้ให้ผู้อื่นฆ่า หรือประพฤติดนเว้นจากปาณาติบาตเจตนาในการฆ่าสัตว์ที่มีชีวิต โดยมีหลักเกณฑ์การวินิจฉัยว่าการฆ่าคนหรือสัตว์มีชีวิตจะถือเป็นปาณาติบาต หรือไม่หรือผิดศีลข้อที่ ๑ หรือไม่อย่างไร ต่อเมื่อนำวินิจฉัยได้ว่า การกระทำของผู้นั้นประกอบด้วยองค์ ๕^{๔๕} หรือเรียกว่า สัมภาระ ๕ อย่าง คือ

- (๑) ปาโณ คนหรือสัตว์นั้นมีชีวิต
- (๒) ปาณะสัญญา (ผู้ฆ่า) รู้ยู่่ว่าคนหรือสัตว์นั้นมีชีวิต
- (๓) วัตถุประสงค์ มีจิตคิดจะฆ่า
- (๔) อุปกະโม ความพยายามที่จะฆ่า
- (๕) เตน มรณัง คนหรือสัตว์มีชีวิตตายด้วยความพยายามนั้น^{๔๖}

^{๔๔}ทรงวิทย์ แก้วศรี, เบญจศีล เบญจธรรม, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๓๐), หน้า ๒๐.

^{๔๕}มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาลัย, มงคลดุษฎีนิพนธ์ แปล เล่ม ๒, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาลัย, ๒๕๓๕), หน้า ๕๓.

^{๔๖}พ.อิตติ.อ. (ไทย) ๔๕/๔๔๕,ที.อี.อ. (ไทย) ๑/๑/๑๘๗.

จากหลักเกณฑ์การวินิจฉัยขององค์ประกอบของปาณาติบาตข้างต้น หากขาดองค์ประกอบข้อใดข้อหนึ่งไปหรือขาดสมภาระใดสมภาระอย่างหนึ่งไป ไม่ครบ ๕ การกระทำนั้นก็ไม่ถือว่าเป็นปาณาติบาต แต่หากครบองค์ทั้ง ๕ ประการ จึงจะสำเร็จเป็นปาณาติบาต การกระทำปาณาติบาตเริ่มจากจิตที่คิดจะฆ่าเป็นตัวนำ จากนั้นจึงใช้ความพยายามต่าง ๆ ในการกระทำปาณาติบาตให้สำเร็จ การรักษาศีลข้อที่ ๑ นั้นย่อมครอบคลุมการประพฤตินั้นจากปาณาติบาตทั้งต่อมนุษย์ และสัตว์เดรัจฉาน เพราะทุกชีวิตล้วนรักชีวิต รักสุขเกลียดทุกข์ เป็นเพื่อนร่วมเกิดแก่เจ็บตายในโลกเหมือนกัน

๒. เกณฑ์ตัดสินความหนัก – เบา ศีลข้อที่ ๑

ศีลข้อที่ ๑ เป็นเรื่องการทำให้อยู่ตาย ไม่ว่าจะเป็นมนุษย์และสัตว์เดรัจฉานก็ตาม รวมไปถึงการฆ่าเองหรือใช้ให้คนอื่นฆ่าก็ตาม ถือว่าผิดศีลทั้งสิ้น ส่วนจะบาปมากหรือน้อยนั้นขึ้นอยู่กับเจตนาและชนิดของมนุษย์และสัตว์ที่ถูกฆ่า ถ้าหากฆ่ามนุษย์หรือสัตว์ที่มีคุณมาก ก็จะมีบาปมากกว่าฆ่ามนุษย์หรือสัตว์ที่มีคุณน้อยก็มีบาปน้อยและการฆ่านั้นก็มิอยู่ ๒ ประเภทคือ ฆ่าโดยจงใจคือคิดไว้ตั้งแต่แรกแล้วว่าจะฆ่า เช่น ฆ่าคู่อริ เป็นต้น ฆ่าโดยไม่จงใจ คือไม่ได้คิดไว้ก่อน แต่บังเอิญเรื่องเกิดขึ้น เช่น ฆ่าเพราะเกิดบันดาลโทสะ เป็นต้น นอกจากแสดงเกณฑ์สำหรับตัดสินว่าผิดหรือไม่ผิดศีลแล้ว ยังได้แสดงเกณฑ์ตัดสินในแง่ของการผิดศีลที่มีโทษมากและโทษน้อยด้วย โดยวางเกณฑ์การตัดสินไว้ดังนี้^{๔๗}

(๑) คุณ : ฆ่าสัตว์มีคุณมาก ก็มีโทษมาก ฆ่าสัตว์มีคุณน้อยหรือไม่มีคุณ ก็มีโทษน้อยเช่น ฆ่าพระอรหันต์มีโทษมากกว่าฆ่าปุถุชน ฆ่าสัตว์ช่วยงานมีโทษมากกว่าฆ่าสัตว์ร้าย

(๒) ขนาดกาย : สำหรับสัตว์จำพวกดิรัจฉานทั่วไปที่ไม่มีคุณเหมือนกัน ฆ่าสัตว์ใหญ่ก็มีโทษมาก ฆ่าสัตว์เล็กมีโทษน้อย

(๓) ความพยายาม : ถ้ามีความพยายามในการฆ่ามากก็มีโทษมาก ถ้ามีความพยายามในการฆ่าน้อยก็มีโทษน้อย

(๔) กิเลสหรือเจตนา : ถ้ากิเลสหรือเจตนาแรงก็มีโทษมาก ถ้ากิเลสหรือเจตนาอ่อนก็มีโทษน้อย เช่น ฆ่าสัตว์ด้วยโทสะหรือจงใจเกลียดชัง มีโทษมากกว่าฆ่าด้วยป้องกันตัว

การล่วงละเมิดนอกจากศีลจะขาดแล้ว ยังถือว่าเป็นบาปด้วย ฉะนั้นจึงไม่ควรเบียดเบียนบีบคั้นกัน ควรอยู่ร่วมกันด้วยไมตรีจิต สันติภาพที่มั่นคงก็จะเกิดขึ้นก็เพื่อเป็นเครื่องรักษาอวัยวะและชีวิตของสรรพสัตว์ มิให้เบียดเบียนกันและกัน เพื่อให้มนุษย์คลายความเหี้ยมโหด มีเมตตากรุณาเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน เห็นชีวิตผู้อื่นมีคุณค่าเท่าเทียมกับชีวิตตน มุ่งคุ้มครองป้องกันชีวิต ขอบเขตของสิกขาบทข้อนี้มีทั้งโดยตรงและโดยอ้อม

^{๔๗}ชัยวัฒน์ อัดพัฒน์, หลักพุทธศาสนา, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท เอส.เอ็ม.เอ็ม. จำกัด, ๒๕๒๓),

(ข) หลักการ ลักษณะ วัตถุประสงค์เกณฑ์ตัดสินข้อที่ ๒

๑. หลักการของข้อที่ ๒

คำว่า อทินนาทาน มาจากคำว่า อทินน + อาทาน คำว่า อทินน หมายถึง วัตถุสิ่งของที่เจ้าของไม่ได้อนุญาตให้โดยวิธีต่างๆ^{๔๘} เช่น การพูด การเขียนหนังสืออนุญาต หรือแสดงกิริยาให้รู้ว่าอนุญาต ส่วนคำว่า อาทาน หมายถึง การยึดถือเอาโดยวิธีการลักขโมย จี้ ปล้น วิ่งราว ช่มชู้ ยักยอก ฉ้อโกง หรือสับเปลี่ยน สำเร็จรูปเป็น อทินนาทาน คือ การถือเอาสิ่งของที่เจ้าของไม่ได้ให้ เว้นจาก อทินนาทาน คือ ไม่เอาของที่เขามีได้ให้ หรือไม่ลักขโมย จับเอาสารว่า ความประพฤติหรือดำเนินชีวิตที่ปราศจากการเบียดเบียนผู้อื่นทางด้านทรัพย์สินและกรรมสิทธิ์^{๔๙}

๒. ลักษณะของข้อที่ ๒

การลักทรัพย์ คือ การใช้อำนาจของตนโดยมิชอบธรรม ยึดถือเอาสมบัติอันอยู่ในสิทธิครอบครองของผู้อื่น ซึ่งมีเหตุผลของการลักทรัพย์ กล่าวคือ ทรัพย์สินสมบัตินั้น กล่าวโดยทั่วไปได้เกิดขึ้นแก่บุคคลโดยง่าย เขาต้องใช้ความพยายาม ออกแรงกายใช้สมอง หรือมีความรับผิดชอบมากในการให้ทรัพย์สินบังเกิดขึ้น เพื่อนำมาเป็นอุปการะในการเลี้ยงตน มารดาบิดา บุตรภรรยา หรือบ่าวไพร่ให้เป็นสุข การลักขโมยเป็นเรื่องของคนโลกเห็นแก่ได้ โดยไม่คำนึงถึงความเดือดร้อนของผู้อื่น ข้อนี้บัญญัติขึ้นเพื่อป้องกันการทำลายกรรมสิทธิ์ ในทรัพย์สินสมบัติของผู้อื่นข้อนี้มีข้อห้าม ๓ ลักษณะ คือ^{๕๐}

๑) โจรกรรม หมายถึง กิริยาที่ถือเอาสิ่งของที่เจ้าของไม่ได้ให้ด้วยอาการเป็นโจร กิริยาที่ถือเอาสิ่งของด้วยอาการเป็นโจร ในเวลาที่เจียบไม่ให้เจ้าของรู้เห็น หรือไม่ได้รับอนุญาต^{๕๑} สามารถจำแนกได้ ๑๔ คือ

(๑) ลัก ได้แก่ กิริยาที่ขโมยทรัพย์สินสมบัติของผู้อื่นที่เขาไม่ได้ให้ด้วยวิธีการมี ๓ อย่าง คือ ๑) ขโมย คือ การถือเอาสิ่งของในเวลาเจียบ ไม่ให้เจ้าของรู้ ๒) ย่องเบา หมายถึง การเข้าไปหยิบสิ่งของในบ้านเรือนผู้อื่นขณะไม่มีคนอยู่ในบ้าน และ ๓) ตัดช่อง คือ หยิบฉวยเอาสิ่งของด้วยการจัดแจง ถอดกลอนเข้าไป

(๒) ฉก ได้แก่ กิริยาที่ถือเอาสิ่งของผู้อื่นที่เขาผลอดด้วยวิธีการมี ๒ อย่าง คือ ๑) วิ่งราว คือ การเข้าไปแย่งเอาสิ่งของแล้วหนีไป และ ๒) ตีชิง ได้แก่ การทำร้าย ตี เจ้าของทรัพย์สินให้บาดเจ็บแล้วถือเอาสิ่งของไป

^{๔๘}สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส, สารานุกรมพระพุทธศาสนา, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙), หน้า ๖.

^{๔๙}พระราชธรรมนิเทศ, (ระบอบ จูติญาณ), นิเทศธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร: ลิเบอร์ตีเพรส, ๒๕๓๙, หน้า ๑๘๖ – ๑๘๗).

^{๕๐}สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส, เบญจศีลและเบญจธรรม (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙), หน้า ๑๗.

^{๕๑}ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒, หน้า ๑๖๕ – ๑๖๖.

(๓) กรรโชก ได้แก่ กิริยาแสดงอำนาจข่มขู่ด้วยวิธีที่ทำให้เจ้าของทรัพย์ตกใจกลัวแล้วยอมให้ทรัพย์คืนแก่ตน หรือใช้อำนาจแรงรัดเอาเรียกว่า ขู่ หรือจี้ มี ๒ อย่างคือ ๑) ขู่ว่าจะฆ่า และ ๒) ใช้อาวุธมาขู่เชิญ

(๔) ปล้น ได้แก่ กิริยาที่ยกพวกไปถือเอาสิ่งของผู้อื่นด้วยอำนาจศาสตราวุธ

(๕) ตู ได้แก่ กิริยาอ้างกรรมสิทธิ์ถือเอาของผู้อื่นมาเป็นของตน

(๖) น้อ ได้แก่ กิริยาถือเอาสิ่งของผู้อื่นที่อยู่กับตน เช่น เอาของผู้อื่นที่มาฝากไว้ แต่โก่งอ้างว่าเป็นของตน

(๗) หลอก ได้แก่ กิริยาพูดเท็จ เพื่อถือเอาสิ่งของผู้อื่น

(๘) ลวง ได้แก่ กิริยาถือเอาสิ่งของผู้อื่นด้วยแสดงให้เข้าใจผิด

(๙) ปลอม ได้แก่ กิริยาทำปลอมให้คนคิดว่าเป็นของจริง

(๑๐) ครอบ ได้แก่ กิริยาขโมยของผู้อื่นแล้วยึดไว้ไม่ส่งคืน

(๑๑) เบียดบัง ได้แก่ กิริยาที่ถือเอาเศษ เอาเงินภาษีประชาชนไปใช้ส่วนตัว

(๑๒) สับเปลี่ยน ได้แก่ กิริยาถือเอาสิ่งของตนที่เลวไปเปลี่ยนของผู้อื่นที่ดีมา

(๑๓) ลักลอบ ได้แก่ กิริยาซ่อนของต้องห้ามเข้ามาโดยไม่เสียภาษี

(๑๔) ยักยอก ได้แก่ กิริยาโยกย้ายทรัพย์ของตนที่ต้องถูกยึดเอาไปไว้ที่อื่นหรือสิ่งของผู้อื่นที่ตนรักษาอยู่ มีความคิดยึดเอามาเป็นของตน^{๕๒}

๒) การเลี้ยงชีพอนุโลมโจรกรรม หมายถึง กิริยาที่แสวงหาทรัพย์ในทางไม่บริสุทธิ์ แม้จะไม่นับเข้าในลักษณะของโจรถือว่าเป็นความผิดอาชญากรรม เนื่องจากเป็นลักษณะการแสวงหาทรัพย์จากความสัมพันธ์โดยมิชอบ การกระทำในข่ายนี้ได้แก่ สมโจร ปอกลอก และรับสินบน สมโจร หมายถึง กิริยาที่อุทหนุนส่งเสริมพฤติกรรมของโจร กิริยาแสวงหาทรัพย์จำแนกออกเป็น ๓ อย่าง คือ^{๕๓}

(๑) สมโจร ได้แก่ กิริยาอุทหนุนโจรกรรม รู้เห็นเป็นใจ รับซื้อของโจร

(๒) ปอกลอก หมายถึง กิริยาคบผู้อื่นด้วยความไม่ซื่อสัตย์มุ่งเอาทรัพย์เขาฝ่ายเดียว

(๓) รับสินบน คือ กิริยาถือเอาทรัพย์ที่เขาให้เพื่อช่วยทำธุระแก่เขาในทางผิด

จากหลักการของอนุโลมโจรกรรมนั้นจัดเป็นกิริยาที่อุทหนุนโจรกรรมหรืออุปการะแก่ผู้ประพฤติดิฉิลธรรม ซึ่งรวมไปถึงการปอกลอกลวง โดยการคบกับผู้อื่นเพื่อผลประโยชน์ด้วยอาการไม่ซื่อสัตย์มุ่งจะเอาแต่ประโยชน์ของเขาฝ่ายเดียวและรับสินบนของผู้อื่นเพื่อกระทำในทางที่ผิดศีลธรรม

๓) กิริยาเป็นฉวยโจรกรรม หมายถึง กิริยาที่ทำทรัพย์ผู้อื่นให้สูญและเป็นสินใช้ตกอยู่แก่ตน เป็นการแอบแฝงอาการโจร จำแนกได้ ๒ อย่าง คือ

^{๕๒}พิสิฏฐิ เจริญสุข, เบญจศีล - เบญจธรรม, (กรุงเทพมหานคร: กองศาสนศึกษา กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๓), หน้า ๓๒.

^{๕๓}จตุรณ สมน้อย, เบญจศีล เบญจธรรม และอุโบสถศีล, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์พุทธลีลา, ๒๕๔๐), หน้า ๑๘.

(๑) ผลาญ หมายถึง กิริยาที่ทำให้ทรัพย์ผู้อื่นทั้งทรัพย์มีวิญญูณครอง (สัตว์เลี้ยงสัตว์พาหนะ) และทรัพย์ที่ไม่มีวิญญูณครอง (บ้านเรือน ที่ดิน) ให้เสียหายไปแม้ไม่มีเจตนาเป็นโจร ก็มีโทษต้องใช้คืน

(๒) หยิบฉวย ได้แก่ กิริยาที่ถือเอาทรัพย์ผู้อื่นด้วยมั่งง่าย มิได้บอกให้เจ้าของรู้ ทำให้เจ้าของไม่พอใจเป็นที่สงสัยว่าเป็นโจร ต้องชดใช้คืนเจ้าของ ถ้าเจ้าของไม่ว่าอะไร เข้าลักษณะถือวิสาสะ ไม่ต้องคืน

กิริยาเป็นฉาพยาโจรกรรมข้างต้นจะเห็นว่า เป็นกิริยาที่ทำทรัพย์พัสดุของผู้อื่นให้สูญหรือเป็นสินใช้ตกอยู่แก่ตน ผลาญคือทำอันตรายแก่ทรัพย์พัสดุหรือหยิบฉวยทรัพย์พัสดุของผู้อื่นมาด้วยความมั่งง่ายโดยคิดว่าเจ้าของคงไม่ว่าอะไร

๓. วัตถุประสงค์ศีลข้อที่ ๒

วัตถุประสงค์ของศีลข้อที่ ๒ มีความมุ่งหมายเพื่อให้ทุกคนเคารพในกรรมสิทธิ์ของผู้อื่นเป็นเครื่องป้องกันทรัพย์สินของบุคคล ตลอดจนทรัพย์สินของประเทศชาติ โดยเว้นจากการประกอบอาชีพทุจริต มิฉฉวย ให้แสวงหารายได้โดยสุจริต ควบคุมมิให้มีการลัก การปล้น การคอร์รัปชั่น ไม่เบียดเบียนผู้อื่นในการหาเลี้ยงชีพตนคนประกอบอาชีพนาทานเนื่องๆ สิ้นชีพแล้วต้องตกนรก หากเกิดมาเป็นมนุษย์อีกในภายหลัง ทำให้ต้องสูญเสียทรัพย์อยู่เนื่องๆ นอกจากนั้น ยังมีโทษที่เห็นได้อีกหลายประการ เช่น เมื่อเขาจับได้ฟ้องร้องในโรงในศาลต้องเสียชื่อเสียง เสียทรัพย์ในการต่อสู้คดี หรืออาจจะต้องติดคุกติดตะราง เสียเวลาของชีวิตไปไม่คุ้มกับทรัพย์ที่ตนอยากได้ และขโมยมาการโกงต่างๆ จัดเป็นอนาถนาทานทั้งสิ้น เป็นเหตุให้สูญเสียความเป็นคนดี เสียเวลาในการพัฒนาจิตใจให้สูงขึ้นสู่ระดับสูง ทำให้สังสารวัฏต้องยาวออกไป คนขโมยเขาครั้งหนึ่ง จิตใจจะต่ำลงครั้งหนึ่ง เป็นการสูญเสียทางจิตใจและความเป็นคนมีเกียรติในสังคม ทำให้มนุษย์มีการดำรงชีวิตอยู่ด้วยสัมมาชีพ การจะแสวงหาวัตถุสิ่งของต่างๆ มาเป็นของตนนั้น ก็จะต้องเป็นการหาได้ในทางที่ชอบที่ควรตามครรลองครองธรรมไม่เบียดเบียนในสิทธิของผู้อื่นโดยกิริยาอาการแห่งขโมย เช่น โจรกรรม อนุโลมโจรกรรม และฉาพยาโจรกรรม เป็นการทำให้คนอื่นเขาเสียสิทธิบางอย่างในทรัพย์สินไป เมื่อกล่าวโดยสรุปก็คือ เพื่อป้องกันการทำลายในทรัพย์ของกันและกันผู้ที่เว้นจากการถือเอาสิ่งของที่เจ้าของมิได้ให้ ย่อมจะได้รับความดีหลายอย่างเช่น ทำให้มีจิตใจสูง เป็นการรักษาตัวเองไม่ให้ไผ่ต่ำ เป็นมนุษย์ที่จะมีศักดิ์ศรีขึ้น เป็นการรักษาครอบครัวของตน และทำให้สังคมดำรงอยู่ได้นาน

๔. เกณฑ์ตัดสินการละเมิด และความหนัก - เบาของศีลข้อที่ ๒

๑. เกณฑ์ตัดสินการละเมิดศีลข้อที่ ๒

ศีลข้อที่ ๒ เป็นการรักษาเจตนาในการเว้นจากการเบียดเบียนผู้อื่นทางด้านทรัพย์หรือกรรมสิทธิ์ทั้งด้วยตนเอง และไม่ใช้ให้ผู้อื่นทำ หรือเว้นจากอนาถนาทาน ได้แก่ การลักเอาทรัพย์สิ่งของของผู้อื่น ซึ่งเจ้าของหวงแหนมิได้บอกอนุญาตให้โดยกาย และโดยวาจา โดยมีหลักเกณฑ์ในการวินิจฉัย

ว่า การลักขโมยนั้นๆ จะเป็นอันล่วงละเมิดนาทานสิกขาบทหรือไม่หรือผิดศีล ๕ ข้อที่ ๒ หรือไม่ โดยมีประกอบด้วยองค์หรือสัมภาระ ๕ ประการเป็นหลักวินิจฉัยว่าศีลขาดหรือไม่ คือ^{๕๔}

๑) สิ่งของนั้นมีเจ้าของแน่นอน หมายถึง ตัวทรัพย์ทั้งที่เป็นสวัสดียานกทรัพย์ ทรัพย์มีวิญญาน เช่น ช้าง ม้า วัว ควาย คน เป็นต้น หรือ อวิญญานกทรัพย์ ทรัพย์ที่ไม่มีวิญญาน เช่น บ้าน ที่ดิน ทั้งที่เป็นที่อยู่อาศัยหรือที่ทำกิน ต้นไม้ เป็นต้น ซึ่งประเด็นสำคัญนั้นอยู่ตรงที่ทรัพย์นั้นมีเจ้าของและเจ้าของนั้นเป็นมนุษย์

๒) รู้ว่าสิ่งของนั้นมีเจ้าของแน่นอน ได้แก่ ผู้กระทำนั้นสามารถรับรู้หรือเข้าใจได้ว่าทรัพย์ของผู้อื่น หรือแม้แต่มีความสงสัยสงสัยเลใจว่าเป็นทรัพย์มีเจ้าของ และเจ้าของไม่อนุญาต เว้นแต่เจ้าของนั้นจะเป็นเปรตหรือเดรัจฉานเท่านั้นแม้หวงแหวนก็ไม่ถือว่าเป็นของมีเจ้าของหวงแหวน

๓) มีจิตคิดจะลัก (ข้อนี้มุ่งเจตนา) ผู้นั้นมีจิตใจเป็นโจร ต้องการจะขโมยของผู้อื่น ซึ่งมีความคิดหรือความรู้สึกที่จะลักเป็นต้นทุนอยู่เดิมแล้ว จิตนี้แม้จะเกิดเพียงครั้งเดียวก็ถือว่าเป็นโดยจิตทั้งนั้น

๔) มีความพยายามเพื่อจะลักสิ่งของนั้น คือ มีความพยายามหรือความชวนชวชาญแสวงหาทางเพื่อที่จะนำวัตถุสิ่งของที่ประสงค์นั้นมา ซึ่งมีความพยายาม ๒ ทางด้วยกัน คือ (๑) ความพยายามทางกาย เช่นการจับต้องตัวทรัพย์นั้นให้เคลื่อนไหวเพื่อจะเอามาเป็นของตนหรือผู้อื่น การปกปิดซุกซ่อนทรัพย์เพื่อจะลัก หรือ (๒) ความพยายามทางวาจา เช่น การชักชวนผู้อื่นร่วมทำการในการกระทำนาทาน ทูเอาอสังหาริมทรัพย์ของผู้อื่น สิ่งหรือบังคับให้ผู้อื่นลักทรัพย์

๕) ได้สิ่งของนั้นมาด้วยความพยายามนั้น (เตน หรือ ฌ) ได้แก่ การกระทำสำเร็จลงได้ด้วย การกระทำครบตามขั้นตอนทั้ง ๕ ขั้นตอน เช่น สามารถทำให้สิ่งของนั้นขยับออกจากที่แม้เพียงเล็กน้อยก็ถือว่าสำเร็จกิจแห่งนาทานทั้งนั้น^{๕๕}

การจะวินิจฉัยว่าศีลข้อ ๒ ขาดหรือไม่ ย่อมขึ้นอยู่กับเจตนาของผู้ลักเป็นสำคัญ มิได้แสดงหลักฐานพยานภายนอกมาเป็นเครื่องตัดสินเหมือนในทางกฎหมายบ้านเมือง ซึ่งโดยนัยนี้ผู้ถูกกล่าวหาว่าลักทรัพย์จะต้องจำนนต่อหลักฐานของโจทก์ถึงกับได้รับจำคุก แต่ศีลเขาอาจจะบริสุทธิ์อยู่ก็ได้ ขณะเดียวกันผู้กระทำโจรกรรมแต่ศาลตัดสินปล่อยตัวพ้นข้อหา เพราะหลักฐานทั้งพยานวัตถุและพยานบุคคลอ่อน ไม่พอที่จะลงโทษแต่ศีลของเขา อาจไม่บริสุทธิ์ก็ได้ หากการกระทำนาทานนั้นครบองค์ทั้ง ๕ ประการจึงจะสำเร็จเป็นนาทาน โดยที่การกระทำนาทานเริ่มจากจิตที่คิดจะลักเป็นตัวนำ จากนั้นจึงใช้ความพยายามต่าง ๆ ในการกระทำนาทานให้สำเร็จ ฉะนั้นการรักษาศีลข้อ ๒ ย่อมประพฤตินั้นจากนาทาน ทั้งต่อทรัพย์สิ่งของ สัตว์เลี้ยง และบุคคลอันเป็นที่รักของบุคคลอื่น เพราะทุกชีวิตล้วนหวงแหวนในสิ่งอันเป็นที่รักของตนเองอย่างยิ่ง

^{๕๔}ที.สี.อ. (ไทย) ๑/๑/๑๙๐.

^{๕๕}ช.อิติ.อ. (ไทย) ๔๕/๔๔๙.

๒. เกณฑ์ตัดสินความหนัก – เบาของศีลข้อที่ ๒

การกระทำอทินนาทานนั้นเป็นความจงใจในการถือเอาสิ่งของผู้อื่นด้วยวิธีใดวิธีหนึ่ง โดยที่เจ้าของไม่ยินยอมพฤติกรรมเช่นนี้มีลักษณะแตกต่างกันไปในรายละเอียด เพราะขึ้นอยู่กับวิธีการในการถือเอาทรัพย์สินของผู้อื่นเกณฑ์การพิจารณาโทษของอทินนาทาน^{๕๖} เช่น การลักทรัพย์หรือการชิงทรัพย์ จะถือว่ากระทำสำเร็จเป็นอทินนาทานในขณะที่หยิบสิ่งของนั้นพ้นจากฐานของตัวทรัพย์สิน หรือการยกยอกทรัพย์ จะถือว่ากระทำสำเร็จเป็น อทินนาทานในขณะที่ฝ่ายยกยอกไม่คิดจะให้คืน ทรัพย์สินนั้น และฝ่ายเจ้าของทอดธุระที่จะได้ทรัพย์สินนั้นคืน แต่ไม่ว่าจะกระทำอทินนาทานในรูปแบบใด ก็ถือว่าผู้กระทำได้ละเมิดศีลธรรมหรือจะมีโทษมากหรือน้อย มีเกณฑ์ดังนี้

- ๑) กำหนดด้วยวัตถุ คือ ทรัพย์สินนั้นเป็นของเล็กหรือของใหญ่ มีค่ามากมีโทษมาก มีค่าน้อยมีโทษน้อย
- ๒) กำหนดด้วยคุณสมบัติ คือ เจ้าของเป็นบุคคลมีคุณมากหรือน้อย
- ๓) กำหนดด้วยเจตนา คือ ความตั้งใจที่จะถือเอาทรัพย์สินของเขา ที่เจียดด้วยกิเลสมากมีโทษมาก ที่เจียดด้วยกิเลสน้อยมีโทษน้อย
- ๔) กำหนดด้วยประโยค คือ ความพยายามที่จะได้ทรัพย์สินนั้นมา ถ้ามีความพยายามมากมีโทษมาก มีความพยายามน้อยมีโทษน้อย

จากหลักการข้างต้นจะเห็นว่า ศีลข้อที่ ๒ จะมีโทษมากหรือน้อย ก็สุดแล้วแต่องค์ประกอบคนประกอบอทินนาทานเนื่องๆ สิ้นชีพแล้วต้องตกนรก หากเกิดมาเป็นมนุษย์อีกในภายหลัง ทำให้ต้องสูญเสียทรัพย์สินอยู่เรื่อยๆ นอกจากนั้น ยังมีโทษที่เห็นได้อีกหลายประการ เช่น เมื่อเขาจับได้ฟ้องร้องในโรงในศาลต้องเสียชื่อเสียง เสียทรัพย์สินในการต่อสู้คดี หรืออาจจะต้องติดคุกติดตะราง เสียเวลาของชีวิตไปไม่คุ้มกับทรัพย์สินที่ตนอยากได้ และขโมยมา การโกงต่างๆ จัดเป็นอทินนาทานทั้งสิ้น เป็นเหตุให้สูญเสียความเป็นคนดี เสียเวลาในการพัฒนาจิตใจให้ขึ้นสู่ระดับสูง ทำให้สังสารวัฏต้องยาวออกไป คนขโมยเขาครั้งหนึ่ง จิตใจจะต่ำลงครั้งหนึ่ง เป็นการสูญเสียทางจิตใจและความเป็นคนมีเกียรติในสังคม เมื่อบุคคลหวังความเจริญในหน้าที่การงานก็ควรเว้นจากอทินนาทาน หรือละสิ่งอันเป็นมิฉฉาชีพ ประพฤติเป็นธรรมในกิจการ ในบุคคล ในวัตถุที่จะพึงกระทำอันจะก่อให้เกิดความสุขความเจริญมีความประสงค์คือให้มนุษย์ประกอบอาชีพในทางสุจริตไม่เอารัดเอาเปรียบ ทั้งยังเคารพในทรัพย์สินของตนและผู้อื่น เพื่อให้เกิดความสงบสุข เกิดความไว้วางใจกันในการอยู่ร่วมกัน

^{๕๖}ชัยวัฒน์ อัทธพันธ์, **หลักพุทธศาสนา**, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท เอส.เอ็ม.เอ็ม. จำกัด, ๒๕๒๓), หน้า ๕๔.

(ค) หลักการ ลักษณะ วัตถุประสงค์ เกณฑ์ตัดสินศีลข้อที่ ๓

๑. หลักการศีลข้อที่ ๓

คำว่า กาเม สุมิจฉาจารา เวรมณี มาจากคำว่า กาเมสุ + สุมิจฉาจาร คำว่า กาเมสุ หมายถึง กิริยารักใคร่ในทางประเวณี หรือการมีเพศสัมพันธ์ระหว่างหญิงชาย ส่วนคำว่า มิจฉาจาร หมายถึง การประพฤติดีดี สำเร็จรูปเป็น กาเม สุมิจฉาจาร หมายถึง การประพฤติดีดีในกามทั้งหลาย กล่าวคือ การมีเพศสัมพันธ์ทั้งในสตรีหรือบุรุษที่ไม่ใช่คู่ครองของตน ส่วนความผิดที่เกิดขึ้นเฉพาะนอกใจคู่ครองของตนและละเมิดคู่ครองของผู้อื่น ไม่ประพฤติดีดีในกามทั้งหลาย จับเอาสาระว่าความประพฤติหรือการดำเนินชีวิตที่ปราศจากการเบียดเบียนผู้อื่นทางด้านคู่ครอง บุคคลที่รักห่วงแหน ไม่ผิดประเพณีทางเพศ ไม่นอกใจคู่ครองของตน

๒. ลักษณะศีลข้อที่ ๓

ลักษณะของศีลข้อที่ ๓ คือ ความยินดีพอใจในคู่ครองของตนไม่ว่าฝ่ายหญิงหรือฝ่ายชาย โดยปกติแล้วเรื่องของกามแม้เป็นไปโดยสัมมาจารก็ยังคงอยู่ด้วยทุกขโทษอยู่แล้วอาทิเช่น ความต้องเป็นห่วง กังวล หนักอก หนักใจ ความต้องหาเลี้ยงดู ต้องพลัดพรากจากกันเป็นครั้งคราวตามกฎธรรมชาติของชีวิต ความต้องเจ็บป่วยของคนอันเป็นที่รัก เป็นเหตุให้ต้องกังวลรักษาพยาบาล กามที่เป็นไปโดยสัมมาจาร ยังก่อทุกขโทษอย่างนี้แล้ว ที่เป็นไปโดยมิฉาจาร ย่อมก่อโทษทุกขเพิ่มขึ้นอีกหลายเท่า เช่น ความหวาดระแวงว่า เขาจะจับได้ กลัวการเสียชื่อเสียง เกรงต่อความผิดทางกฎหมาย บ้านเมืองหวาดหวั่นต่อภัยในอบายภูมิเพราะฉะนั้น ท่านจึงสอนให้เว้นจากกาเมสุมิจฉาจาร การเว้นสิ่งที่ควรเว้นนี้ชื่อว่าเป็นสัมมากัมมันตะคือการกระทำชอบ เมื่อเว้นมิฉาจารแล้ว ท่านสอนให้มีสัทธา สันโดษ คือความยินดีพอใจในคู่ครองของตน มีความรักใคร่ กลมเกลียวกัน สามัคคีปรองดองกันได้สนิทใจ เพราะไม่มีเหตุสำคัญให้แตกร้าง การครองเรือนของครอบครัวเช่นนั้นย่อมได้รับความร่มเย็นเป็นสุขไปถึงลูกหลานเป็นตัวอย่างอันดีของลูกหลานที่จะครองเรือนต่อไปศีลข้อนี้มีข้อห้าม ๒ ลักษณะ คือ

๒.๑ หญิงต้องห้าม สำหรับชายมี ๓ จำพวก

๑) หญิงที่มีสามี (สสสามิกา) ได้แก่ หญิง ๔ จำพวก คือ

(๑) หญิงที่แต่งงานกับชายแล้ว

(๒) หญิงไม่ได้แต่งงานแต่อยู่กินกับชายอย่างเปิดเผย

(๓) หญิงรับทรัพย์หรือสิ่งของแล้วยอมอยู่กินกับชายนั่น

(๔) หญิงที่ชายเลี้ยงไว้เป็นภรรยา (ภรรยาน้อย)

หญิงเหล่านี้ ถ้ายังต้องอยู่ในฐานะภรรยาของชายอื่น คนอื่นนอกจากสามีที่มีเพศสัมพันธ์ด้วย จัดว่าเป็นการประพฤติดีในกาม

๒) หญิงผู้อยู่ในความคุ้มครองของญาติ (ญาติภุชิตา) ได้แก่ หญิงที่มีผู้ปกครอง ไม่เป็นอิสระแก่ตนเอง คือหญิงที่มีมารดาบิดาญาติพี่น้อง เป็นต้นรักษาคุ้มครอง ชายที่ลักพาหญิงนั้นไปแล้วมีเพศสัมพันธ์ด้วย จัดว่าเป็นการประพฤติดีในกาม

๓) หญิงที่จารีตห้ามหรือหญิงที่ธรรมรักษา (ธมมรภุชิตา) ได้แก่ หญิง ๓ จำพวกคือ

(๑) เทือกเถา หมายถึง หญิงในตระกูลชาย เป็นเทือกเถาเหล่ากอของชายนั้น นับย้อนขึ้นไป ๓ ชั่วคน คือ ย่า ทวด ยายทวด ย่า ยาย และแม่ กับนับย้อนลงมา ๓ ชั่วคน คือ ลูก หลาน และเหลน

(๒) หญิงที่อยู่ใต้บัญญัติในพระศาสนา เช่น ภิกษุณี แม่ชี

(๓) หญิงที่บ้านเมืองห้าม และลงโทษแก่ชายผู้คบหา

๒.๒ ชายต้องห้าม สำหรับหญิงมี ๓ จำพวก

๑) ชายอื่น นอกจากสามี เช่น บุตรหรือสามีของผู้อื่น

๒) ชายที่จารีตห้าม หรือข้อบัญญัติทางศาสนา เช่น พระภิกษุ สามเณร

๓) ชายที่บ้านเมืองห้าม และลงโทษแก่ผู้คบหา

จากลักษณะการห้ามข้างต้นจะเห็นว่า หากหญิงยินยอมมีเพศสัมพันธ์กับชายผู้เป็นบุคคลต้องห้ามจัดเป็นกาเมสุมิฉาจารในกรณีที่หญิงไม่ยินยอม แต่ชายทำโดยพลการ กล่าวคือใช้กำลังข่มขืนจนหญิงนั้นไม่อาจขัดขืน ต่อสู้หรือรอดพ้นไปได้ เป็นกาเมสุมิฉาจารแก่ชายฝ่ายเดียว ถ้าหญิงมีความยินดีในรสสัมผัสของชายนั้น หญิงผู้นั้นก็เป็นกาเมสุมิฉาจาร

๓. วัตถุประสงค์ศีลข้อที่ ๓

ศีลข้อ ๓ บัญญัติขึ้นเพื่อให้มนุษย์รู้จักเคารพสิทธิในคูครองของผู้อื่นและในบุคคลผู้ที่มีเจ้าของหวงแหน ป้องกันความแตกร้างในหมู่มนุษย์ ทำให้เกิดความไว้วางใจในกันและกันเพราะธรรมชาติของหญิงและชายเมื่อรักใคร่กันแล้วย่อมไม่ยากให้ใครมาแย่งเอาไปและหวังความซื่อตรงต่อกัน เพราะหวังปลูกความสามัคคี สร้างความเป็นปึกแผ่น และทำให้ไว้วางใจกันและกัน หญิงกับชายแม้ไม่ได้เป็นญาติกันแต่ก็ยังมีความรักใคร่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้ ด้วยอำนาจความปฏิพัทธ์ในทางกาม สิกขาบทข้อนี้ แปลว่า เว้นจากการประพฤติดีกในกามทั้งหลายบุคคลผู้ประพฤติดีกทางประเพณี ด้วยอำนาจความรักใคร่ติดใจในกาม ผู้นั้นชื่อว่า ทำความแตกร้างในหมู่มนุษย์ทำให้เกิดความไม่ไว้วางใจ อันถือเป็นบาปแห่งสิกขาบทนี้ นอกจากนี้แล้วยังสนับสนุนให้มีการเลี้ยงชีพชอบด้วยความบริสุทธิ์ ไม่เอาเรือนร่างเข้าแลกกับต้นหาก้เพื่อประสงค์ให้มนุษย์รู้จักหาเลี้ยงชีวิตด้วยภูมิปัญญาหรือกำลังของตน รู้จักอดทนในการทำงานและหยาดเหงื่อนี้เองที่จะสร้างคนให้เป็นคนดี สร้างความเป็นปึกแผ่นป้องกันความแตกร้างในหมู่มนุษย์ด้วยการปฏิบัติตนตามฐานะที่ตนมีอยู่ เช่น เป็นภรรยามีความจงรักภักดีในสามีแห่งตน เป็นสามีประกอบด้วยสธารสันโดษคือความยินดีในภรรยาของตนไม่ข้องแวะกับหญิงอื่นที่ไม่ใช่ภรรยาของตน สามีและภรรยาที่ประพฤติดีกในการเสพเมถุนธรรมต่อกันมิได้เป็นการกระทำที่ลามกบัณฑิตคือผู้รู้ทั้งหลายพึงติเตียนไม่ได้ เพราะเป็นไปตามกิจธรรมชาติของโลก แต่ถ้าชายหรือหญิงที่เลี้ยงชีพด้วยการประพฤติล่วงกามต่อชายหรือหญิงที่ไม่เป็นสามีหรือภรรยาของตนและชายหรือหญิงนั้นมีผู้พิทักษ์รักษาหวงแหน

๔. เกณฑ์ตัดสินการละเมิด และความหนัก - เบาของศีลข้อที่ ๓

๑) เกณฑ์ตัดสินการละเมิดศีลข้อที่ ๓

ศีลข้อที่ ๓ เป็นเจตนาในการเว้นจากการประพฤติล่วงละเมิดทางกามต่อหญิงที่มีใช้ภรรยาของตนเอง หรือชายที่มีใช้สามีของตนเอง ไม่เบียดเบียนผู้อื่นในคูครอง บุคคลที่รักหวงแหน และไม่

นอกใจคู่ครองของตนเอง หรือประพฤติดน่ว้นจากกาเมสุมิฉฉาจารย์ อันเป็น การประพฤติดลามกในกาเม ทั้งหลายที่บัณฑิตพึงติเตียน ความสำรวมในกาเมนั้นเป็นกิริยาที่ผู้ชายและผู้หญิงต่างต้องระมัดระวังไม่ ควรประพฤติดักมากในกาเมคุณข้อนี้ส่องความบริสุทธิ์ผ่องใสของชายหญิงให้กระจ่างแจ่มใสชายหญิงผู้ เว้นจากกาเมสุมิฉฉาจารย์แล้วแต่ยังประพฤติดักมากอยู่ในกาเม ย่อมไม่มีสง่าราศี ตกอยู่ในมลทิน ไม่พ้นจาก ความติฉินไป การล่วงละเมิดศีลข้อที่ ๓ มีองค์ประกอบของกาเมสุมิฉฉาจารย์อยู่ ๔ องค์ประกอบ คือ

- (๑) อะคมะเนยะวัตถุ คือ วัตถุที่จะพึงล่วงเกิน (สตรีหรือบุรุษที่ไม่ควรล่วงละเมิด)
- (๒) ตัตถะ เสวณะจิตตัง หมายถึง จิตคิดจะเสพในอคมณียวัตถุนั้น
- (๓) เสวณูปปะโยโค ได้แก่ กระทำความพยายามในการเสพ
- (๔) มัคเคนะ มัคคะปะฏิปัตติอะธิวาสะนัง คือ การยังมรรคให้ดำเนินไปทางมรรคหรือหยุด อยู่ (มรรค ในที่นี้หมายถึง อวัยวะเพศ ทวารหนัก ทวารเบา และปาก)^{๕๗}

จากหลักการข้างต้นจะเห็นว่า กาเมสุมิฉฉาจารย์เมื่อบุคคลไม่ว่าชายหรือหญิงหากกระทำ ครบทั้ง ๔ ขั้นตอนดังกล่าวนี้ ศีลจึงขาด แต่ถ้าไม่ครบศีลก็เพียงแต่ต่างพร้อย ส่วนจะมีโทษหรือไม่ขึ้น ขึ้นอยู่กับคุณธรรมและความสำนึกของผู้ล่วงละเมิดและผู้ถูกล่วงละเมิด หากบุคคลกระทำ กาเมสุมิฉฉาจารย์ด้วยตนเองย่อมครอบงำองค์ประกอบแห่งกาเมสุมิฉฉาจารย์ทั้ง ๔ ประการ โดยที่การ กระทำกาเมสุมิฉฉาจารย์เริ่มจากจิตที่ คิดจะเสพเป็นตัวนำ จากนั้นจึงใช้ความพยายาม ในการกระทำ กาเมสุมิฉฉาจารย์ให้สำเร็จ ฉะนั้น การรักษาศีล ๕ ข้อที่ ๓ ย่อมครอบคลุมการประพฤติดน่ว้นจาก กาเมสุมิฉฉาจารย์ เพราะบุคคล ผู้เป็นที่รักย่อมเป็นที่หวงแหนยิ่งของบุคคลทั้งหลาย และเว้นจากการ ประพฤติดลามกในกาเม อันเป็นที่ติเตียนของชาวโลกทั้งหลาย

๒) เกณฑ์ตัดสินความหนัก – เบาศีลข้อที่ ๓

ความหนักและเบาของศีลข้อที่ ๓ เกิดสาเหตุที่ห้ามไม่ให้ประพฤดิล่วงละเมิดศีลข้อ ๓ นี้ ก็เพราะว่าการแสดงออกทางเพศไม่ควรเกิดขึ้นโดยปราศจากความรัก และความสัมพันธ์กันอย่าง เคารพกันและกัน อย่างไม่เอาเปรียบกัน ให้คำนึงไว้เสมอว่า ถ้าทำผิดต่อกันในด้านการล่วงประเวณี จะมีผลให้อีกฝ่ายได้รับความทุกข์ ควรที่จะรักษาความสุขของตนและผู้อื่นด้วยการเคารพสิทธิ์และ จริ่งใจต่อกันและกัน ผู้รักษาศีลข้อนี้จะต้องตระหนักถึงความทุกข์อันเกิดแต่การประพฤติดิฉิดในกาเม มีความรับผิดชอบและเรียนรู้วิถีทางที่จะปกป้องความปลอดภัยและความซื่อสัตย์มั่นคงของปัจเจกชน คู่สามีและภรรยา ครอบครัว และสังคม ไม่ข้องเกี่ยวกับความสัมพันธ์ฉันทูสาวโดยปราศจากความรัก และความผูกพันอันยาวนานเพื่อรักษาความสุขของตนเองและผู้อื่น พร้อมกันนั้นก็ควรกระทำทุกสิ่งทุก อย่างที่อยู่ในหน้าที่เพื่อปกป้องเด็กๆ จากการถูกทารุณกรรมทางเพศ และปกป้องคู่สมรสและ ครอบครัวมิให้แตกแยกจากการประพฤติดิฉิดในกาเมเกณฑ์การพิจารณาโทษของกาเมสุมิฉฉาจารย์^{๕๘} จะมี

^{๕๗} พ.อ.อ. (ไทย) ๔๕/๔๕๐.

^{๕๘} ชัยวัฒน์ อัทธพันธ์, **หลักพุทธศาสนา**, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท เอส.เอ็ม.เอ็ม. จำกัด, ๒๕๒๓),

โทษมากหรือโทษน้อย มีดังนี้เมื่อพิจารณาในส่วนของกรรม โทษจากการล่วงละเมิดของศีลข้อนี้ มีความหนักเบาลดหลั่นลงไปตามเกณฑ์ดังนี้

(๑) กำหนดด้วยบุคคล หรือวัตถุ คือประพตติต่อผู้ต้องห้ามทั้งที่เป็นคู่ครองคนอื่น และด้วยจารีตห้าม หรือผู้มีคุณธรรม มีโทษมาก ประพตติต่อบุคคลทั่วไปมีโทษน้อยกว่า

(๒) กำหนดด้วยเจตนา คือ มีเจตนาประกอบด้วยอำนาจระแคะระกล้ามาก มีโทษมาก ถ้ากระทำไปโดยถูกยั่วยวน หรือด้วยความกลัว เช่น หญิงที่ไม่เต็มใจแต่ถูกบังคับจึงยอมร่วมสังวาสกับชายเพราะความกลัวจะถูกทำร้าย มีโทษน้อยกว่า

(๓) กำหนดด้วยประโยค คือ ความพยายามประกอบกามกิจ ถ้าข่มขืนไม่ยินยอมมีโทษมาก โดยรักใคร่สมยอมมีโทษน้อยกว่า

จากหลักการข้างต้นจะเห็นว่า สาเหตุที่พระพุทธเจ้าทรงห้ามไม่ให้ประพตติล่วงละเมิดศีลข้อ ๓ นี้ ก็เพราะว่าการแสดงออกทางเพศไม่ควรเกิดขึ้นโดยปราศจากความรัก และความสัมพันธ์กันอย่างเคารพกันและกัน อย่างไม่เอาเปรียบกัน ให้คำนึงไว้เสมอว่า ถ้าทำผิดต่อกันในด้านการล่วงประเวณี จะมีผลให้อีกฝ่ายได้รับความทุกข์ ควรที่จะรักษาความสุขของตนและผู้อื่นด้วยการเคารพสิทธิและจริงใจต่อกันและกัน ผู้รักษาศีลข้อนี้จะต้องตระหนักถึงความทุกข์อันเกิดแต่การประพตติผิดในกาม มีความรับผิดชอบและเรียนรู้วิถีทางที่จะปกป้องความปลอดภัยและความซื่อสัตย์มั่นคงของปัจเจกชน คู่สามีและภรรยา ครอบครัว และสังคม ไม่ข้องเกี่ยวกับความสัมพันธ์ฉันชู้สาวโดยปราศจากความรักและความผูกพันอันยาวนานเพื่อรักษาความสุขของตนเองและผู้อื่น พร้อมกันนั้นก็ควรกระทำทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่ในหน้าที่เพื่อปกป้องเด็กๆ จากการถูกทารุณกรรมทางเพศ และปกป้องคู่สมรสและครอบครัวมิให้แตกแยกจากการประพตติผิดในกาม การล่วงเกินในขอบเขตของความเป็นสามี-ภรรยาที่เป็นไปทางกาย ในการประพตติล่วงละเมิดทางเพศ จะมีโทษมากหรือน้อยนั้นขึ้นอยู่กับคุณความดีของผู้ถูกละเมิด ความแรงของกิเลสและความพยายาม เช่น ผู้ถูกละเมิดประกอบด้วยคุณความดีมาก ย่อมมีโทษมากถ้าประกอบด้วยคุณความดีน้อย ย่อมมีโทษน้อย ถ้ามีความพอใจด้วยกันทั้งสองฝ่าย แต่มีความพยายามมากก็มีโทษมาก มีความพยายามน้อยก็มีโทษน้อย

(ง) หลักการ ลักษณะ วัตถุประสงค์เกณฑ์ตัดสินศีลข้อที่ ๔

๑. หลักการศีลข้อที่ ๔

คำว่า มุสาวาท เวมณี มาจาก มุสา+ วาท คำว่า มุสา หมายถึง สิ่งที่ไม่เป็นความจริง ส่วนคำว่า วาท หมายถึง คำพูด สำเร็จรูปเป็น มุสาวาท หมายถึง คำพูดที่ไม่ตรงกับความจริง เป็นเจตนาที่เป็นเหตุกล่าวไม่จริงทำให้ผู้อื่นเข้าใจผิด คำว่า เวมณี แปลว่า เจตนาเครื่องดเว้น ดังนั้น มุสาวาทา เวมณี หมายถึง เจตนาเครื่องดเว้นจากกิริยาที่พูดเท็จ หรือแสดงอาการทางกายที่สื่อความเท็จบิดเบือนความจริงให้ผู้อื่นหลงเชื่อ เว้นจากมุสาวาท คือ ไม่พูดเท็จ จับเอาสาระว่า ความประพตติหรือการดำเนินชีวิตที่ปราศจากการเบียดเบียนผู้อื่นด้วยวาจาเท็จโกหกหลอกลวงตบตรอนประโยชน์หรือแกล้งทำลาย

๒. ลักษณะศีลข้อที่ ๔

ศีลข้อที่ ๔ มีลักษณะด้วยการเว้นจากการพูดเท็จ โกหก หลอกลวง ยุแหยง และประณาม (สิ่งที่เรายังไม่รู้ความ จริงแน่นอน) ในอีกนัยหนึ่ง หมายถึง ปัจเจกบุคคลควรเข้าสัมพันธ์กับผู้อื่นด้วยความจริงหรือ ข้อเท็จจริงและความพยายามทั้งหมดต้องเป็นไปเพื่อการแก้ไขความขัดแย้งที่เกิดขึ้นมูสา มีความหมายว่า การแสดงความเท็จ มีลักษณะ ๗ ประการ ได้แก่

- ๑) ปดได้แก่ พุดมูสาจริง ๆ ไม่อาศัยมูลเหตุ เห็นบอกว่าไม่เห็น รู้บอกว่าไม่รู้ มีโวหารต่างกันตามความมุงหมายของผูพูตมี ๔ ลักษณะ คือ
 - (๑) ส่อเสียด พุดเพื่อยูงให้เขาแตกกัน
 - (๒) หลอก พุดเพื่อยจะโกงเขา
 - (๓) ยอ พุดเพื่อยยกย่องเขา
 - (๔) กลับคำ พุดไว้แล้วแต่ไม่ยอมรับ
- ๒) ทนสาบาน ได้แก่กิริยาที่เสี่ยงสตัยว่าจะพุดตามจริง จะทำตามคำสาบาน แต่ไม่ตั้งใจกล่าวจริงตามสาบาน เป็นพยานทนสาบานแล้วเบิกความเท็จ เป็นต้น
- ๓) ทำเล่ห์กระเท่ห์ ได้แก่กิริยาที่อวดอ้างความศักดิ์สิทธิ์ที่ไม่มีจริง เพื่อให้หลงเชื่อนิยมตนเป็นอุบายหาผลประโยชน์ใส่ตนเอง เช่นวิชาคงกระพัน เป็นต้น
- ๔) มารยา ได้แก่ กิริยาที่แสดงออกผิดไปจากความจริง ลวงให้เข้าใจผิด
- ๕) ทำเลส ได้แก่ กิริยาที่พุดมูสาแบบเล่นสำนวน เห็นโจรวังไป เมื่อถูกถามก็ย้ายไปยืนอีกที่หนึ่งกล่าวว่า ยืนตรงนี้ยังไม่เห็นใครผ่านไป
- ๖) เสริมความ ได้แก่ กิริยาที่อาศัยข้อมูลเดิม แต่ขยายเสริมให้มีมากกว่าที่มีอยู่จริงเพื่อทำให้ผู้ฟังเกิดความเข้าใจเป็นอย่างอื่น
- ๗) อำความ ได้แก่ กิริยาพุดมูสาโดยอาศัยข้อมูลเดิม แต่ตัดข้อความที่ไม่ประสงค์ให้ผู้อื่นรู้ ออกเสียเรื่องมีมากตัดเหลือน้อย ปิดความบกพร่องทำให้เข้าใจเป็นอย่างอื่น

๓. วัตถุประสงค์ศีลข้อที่ ๔

วัตถุประสงค์ของศีลข้อ ๔ นี้เป็นการบัญญัติขึ้นเพื่อป้องกันการทำลายประโยชน์ของผู้อื่น ด้วยการพุดให้คลาดเคลื่อนจากความจริง อันเป็นการตัดประโยชน์ทางวาจา นำมาซึ่งความบาดหมางแตกร้างกันในเรื่องที่พุดไม่จริง เพราะโดยพื้นฐานแล้วคนทั้งหลายย่อมชอบและนับถือความจริงด้วยกันทั้งนั้น เมื่อพุดจาปราศรัยกันต้องมีความจริงใจต่อกัน อันจะนำมาซึ่งความเคารพนับถือในกันและกัน และรักษาไว้ซึ่งประโยชน์ที่ต่างคนจะพึงได้ บุคคลที่พุดเท็จชื่อว่า ประพฤติผิดธรรม จัตวาเป็นบาปตามสิกขาบทนี้โดยเฉพาะเป็นบาปทางวจีกรรม ลักษณะต่าง ๆ เช่น พุดใส่ร้ายป้ายสีกัน การนำเสนอข่าวบิดเบือนแม้กระทั่งคำว่าพระภิกษุสงฆ์ผู้บอกสอนธรรมะ เพราะคำพุดนั้นมีความสำคัญมาก จากการพุดมูสา ทำให้ขาดศีลข้ออื่นๆด้วย เช่น เป็นพยานเท็จเป็นเหตุให้ผู้ถูกกล่าวหาต้องได้รับโทษประหารชีวิตถือว่าผิดศีลข้อปาณาติบาตด้วย หรือการพุดของนักการเมืองบางคนทีเปลี่ยนคำพุดได้ทุกวัน ไม่มีความเป็นจริงสักวัน กลับกลอกหลอกลวงประชาชนไปวันๆ เพื่อหาผลประโยชน์เข้าตัวเองและพรรคพวกนำไปสู่การผิดศีลอื่นนาทานดังพุทพจน์ตรัสไว้บุคคลใดทำผิดศีลข้อมูसानี้แล้วจะไม่ทำผิดศีลข้ออื่นๆนั้นไม่มี

๔. เกณฑ์ตัดสินการละเมิด และความหนัก – เบาของศีลข้อที่ ๔

๑) เกณฑ์ตัดสินการละเมิดศีลข้อที่ ๔

ศีลข้อที่ ๔ เป็นการรักษาเจตนาในการเว้นจากการกล่าวเรื่องไม่จริง ให้เป็นจริง หรือ ประพฤติตนเว้นจากมุสาวาท อันเป็นเจตนาที่เป็นอกุศลหลอกลวงกล่าวเรื่องราว ที่ไม่จริงให้เป็นจริง โภกหลอกลวงให้คนอื่นเชื่อถือตนเอง เพื่อแก่งแย่งทำลายหรือลิดรอนประโยชน์ โดยมีองค์ประกอบเป็น การตัดสินการล่วงละเมิดของมุสาวาทประกอบด้วยองค์ ๔ คือ

- (๑) อะตะถิง วัตถุญ คือ เรื่องไม่จริง
- (๒) วิสังวาทนจิตตัง หมายถึง จิตคิดจะพูดให้ผิด
- (๓) ตัซโซ วายาโม หมายถึง มีความพยายามอันเกิดแต่เจตนา
- (๔) ปรัสส ตัทถถวิชานนัง คือ การให้คนอื่นเข้าใจเนื้อความนั้น^{๕๙}

จากหลักการข้างต้น หากบุคคลกระทำความผิดประกอบ ๔ ข้อนี้ ศีลขาดทันที แต่ไม่ครบ องค์ ทำให้ศีลทะลุหรือต่างพร้อย ไม่บริสุทธิ์ แม้นจะกระทำเอง ใช้ให้ผู้อื่นกระทำหรือร่วมมือกับผู้อื่น กระทำ เช่น มีความตั้งใจโกหกและกระทำได้อย่างแนบเนียน คือ พูดแล้วคนฟังเชื่อตามที่พูดด้วย ถือว่าศีลขาด หรือตั้งใจจะพูดเรื่องไม่จริงแต่ไม่ได้พูด ก็ไม่ครบองค์ประกอบ ๔ ศีลจึงไม่ขาด โดยที่การกระทำ มุสาวาทเริ่มจากจิตที่คิดจะกล่าวหลอกลวงเป็นตัวนำ จากนั้นจึงใช้ความพยายามต่างๆ ในการกระทำ มุสาวาทให้สำเร็จ ฉะนั้น การรักษาศีลข้อที่ ๔ ย่อมประพฤตินเว้นจากมุสาวาทเพราะการกล่าวเรื่องไม่จริงย่อมส่งผลเสียหายต่อบุคคลอื่น เมื่อกระทำความผิดประกอบ ๔ ข้อนี้ ศีลขาดทันที ถ้าไม่ครบองค์ อาจจะทะลุหรือต่างพร้อย ไม่บริสุทธิ์ แม้นจะกระทำเอง ใช้ให้ผู้อื่นกระทำหรือร่วมมือกับผู้อื่นกระทำ เช่น มีความตั้งใจโกหกและกระทำได้อย่างแนบเนียน คือ พูดแล้วคนฟังเชื่อตามที่พูดด้วย ถือว่าศีลขาด หรือตั้งใจจะพูดเรื่องไม่จริงแต่ไม่ได้พูด ก็ไม่ครบองค์ประกอบ ๔ ศีลจึงไม่ขาด เป็นต้น

๒) เกณฑ์ตัดสินความหนัก – เบาศีลข้อที่ ๔

หลักเกณฑ์การพิจารณาโทษของมุสาวาท จะมีโทษมากหรือโทษน้อย ขึ้นอยู่กับความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการมุสาวาท^{๖๐} ได้รับความเสียหายมากมีโทษมาก ได้รับความเสียหายน้อยมีโทษน้อย เช่น ผู้ที่เป็นพยานเท็จทำให้ผู้ถูกกล่าวหาต้องได้รับโทษ ประหารชีวิต จำคุก หรือได้รับความเสียหายในทรัพย์สิน มีโทษมาก หรือผู้ได้รับแจกเงินจำนวนมาก ถูกผู้อื่นถามถึงจำนวนเงินที่ได้รับแจก แก่งแย่งตอบว่าได้รับมาจำนวนน้อย เช่นนี้จัดว่ามีโทษน้อย เป็นต้น คำพูดนั้นมีความสำคัญมาก จากการพูดมุสา ทำให้ขาดศีลข้ออื่นๆ ด้วย เช่น เป็นพยานเท็จเป็นเหตุให้ผู้ถูกกล่าวหาต้องได้รับโทษประหารชีวิตถือว่าผิดศีลข้อปาณาติบาตด้วย หรือการพูดของนักการเมืองบางคนที่เปลี่ยนคำพูดได้ทุกวัน ไม่มีความเป็นจริงสักวัน กลับกลอกหลอกลวงประชาชนไปวันๆ เพื่อหาผลประโยชน์เข้าตัวเองและพรรค

^{๕๙} พ.อ.อ. (ไทย) ๔๕/๔๕๑.

^{๖๐} วิไลพร อุ่นเจ้าบ้าน, “ศึกษาพฤติกรรมกรรมการนำศีล ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวันของผู้บริหารและสมาชิก องค์การบริหารส่วนตำบลตะพานหิน จังหวัดพิจิตร, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา พระพุทธศาสนา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ๔๒.

พวก นำไปสู่การผิดศีลตณินนาทาน ดังพุทธพจน์ตรัสไว้ บุคคลใดทำผิดศีลข้อนี้แล้ว จะไม่ทำผิดศีลข้ออื่น ๆ นั้นไม่มีกล่าวโดยสรุปศีลข้อที่ ๔ ประสงค์เพื่อป้องกันการทำลายประโยชน์ของกันและกัน เพื่อความสามัคคีและปรารถนาดีต่อกันด้วยจริงใจ^{๖๑}

(จ) หลักการ ลักษณะ วัตถุประสงค์ เกณฑ์ตัดสินศีลข้อที่ ๕

๑. หลักการศีลข้อที่ ๕

คำว่า สุราเมรยมชชพมาทภูฏานา เวมณิ แปลว่า เจตนาเป็นเครื่องดเว้นจากการดื่ม น้ำเมา คือสุราและเมรัย อันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท ศีลข้อนี้บัญญัติขึ้นเพื่อให้รู้จักรักษาสติของตนให้สมบูรณ์ เพราะสุราและเมรัยเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท ทำให้ผู้ดื่มแล้วมีเมาเสียสติแปรเปลี่ยนคนดีให้กลับกลายเป็นคนชั่วได้ในพริบตา เป็นการตัดทอนคุณความดีที่มีอยู่ หรือที่จะมีให้เกิดขึ้น นอกจากสุราและเมรัยแล้วยาเสพติดให้โทษชนิดอื่น เช่น เฮโรอีน ยาบ้า ยาไอซ์ เป็นต้น นับเข้าในศีลข้อที่ ๕ นี้ ดังนั้น ศีลข้อที่ ๕ นี้ นับว่าสำคัญที่สุดในบรรดาศีลทั้ง ๕ ข้อ เพราะผู้ที่ขาดสติแล้วย่อมจะสามารถล่วงละเมิดในศีลข้ออื่น ๆ ได้ทั้งหมด เมื่อเพ่งในข้อสำรวจจากของมีเมาอันเป็นเหตุให้เสียความผาสุกของร่างกาย และเสียความดีเป็นสำคัญ มีบางคนเข้าใจผิดคิดว่า การดื่มเพื่อเข้าสังคมเป็นเรื่องธรรมดา ที่จริงนั้นเป็นการคิดเอาเองว่าการดื่มน้ำเมาด้วยกันจึงจะคบกันได้

๒. ลักษณะศีลข้อที่ ๕

ข้อห้ามตามศีลข้อ ๕ ได้แก่ น้ำเมา และฝิ่น กัญชา ยาบ้าและของเมาอย่างอื่น ๆ น้ำเมาได้แก่ สุราและเมรัย ที่ชื่อว่า สุรา ได้แก่ สุราที่ทำจากแป้ง สุราที่ทำจากขนม สุราที่ทำจากข้าวสุก สุราหมักแป้งเชื้อเห็ด สุราที่ผสมเครื่องปรุงหลายชนิด ที่ชื่อว่า เมรัย มี ๕ ชนิดได้แก่ น้ำหมักดองดอกไม้ (บุปผาสว) น้ำหมักดองผลไม้ (ผลาสว) เช่นไวน์ เป็นต้น น้ำหมักดองน้ำหวาน (มธวาสว) น้ำหมักดองน้ำอ่อนหรือน้ำตาลเมา(คฺพาสว) และน้ำหมักดองที่ปรุงด้วยเครื่องเทศต่าง ๆ (สัมภาระสังยฺยุตโต)^{๖๒} คำว่า ดื่ม คือ ภิกษุดื่ม โดยที่สุดแม้ดื่มด้วยปลายหญาคาตะะ ต้องอาบัติปาจิตตีย์) ฝิ่น กัญชา ยาบ้าและของเมาอย่างอื่น ๆ ที่ทำให้อาการเมื่อน้ำเมา จัดเป็นข้อห้ามในสิกขาบทนี้โดยอนุโลม เว้นจากของเมา คือสุราและเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท คือ ไม่เสพของมีเมา จับเอาสาระว่า ความประพฤติหรือการดำเนินชีวิตที่ปราศจากความประมาทหลังพลาดมีเมาเนื่องจากการใช้สิ่งเสพติดที่ทำให้เสียสติสัมปชัญญะ

๓. วัตถุประสงค์ศีลข้อที่ ๕

ศีลข้อที่ ๕ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้คนรู้จักรักษาสติของตนเองให้สมบูรณ์ มุ่งคุ้มครองกายไม่ให้วิปริต คุ้มครองจิตไม่ให้วิปลาส ขอบเขตและข้อห้ามของศีลข้อนี้มีทั้งโดยตรงและโดยอ้อมให้

^{๖๑}ชัยวัฒน์ อัดพัฒน์, **หลักพุทธศาสนา**, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท เอส.เอ็ม.เอ็ม. จำกัด, ๒๕๒๓), หน้า ๕๖ - ๕๗.

^{๖๒}พระเมธีวราภรณ์ (สุทัศน์ วรทสสี), **เบญจศีลเบญจธรรม : อุดมชีวิตของมนุษย์**, (กรุงเทพมหานคร: ดันบุญพิมพ์ดี, ๒๕๕๕), หน้า ๑๕๖.

เห็นโทษของการดื่มสุรา ที่ทำให้เกิดความประมาทปราศจากความเคารพต่อมารดา บิดา ญาติพี่น้อง มิตรสหาย แม้อุปัชฌายาจารย์ สมณพราหมณ์ผู้มีศีล ก็ไม่เคารพกระทำกรรม มีกาย วาจา ใจหยาบซ้า พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า การดื่มน้ำเมา คือ สุรา และเมรัยอันบุคคลเสพแล้วกระทำให้มากแล้ว ยังสัตว์ให้ไปเกิดในนรก ในกำเนิดสัตว์ดิรัจฉาน ในเปรตวิสัย ผลแห่งการดื่มน้ำเมา คือสุราและเมรัยอย่างเบาที่สุด คือ เกิดเป็นคนบ้าไม่สมประกอบ และถ้าได้เกิดมาเป็นมนุษย์ จะได้รับผลจากการดื่มสุรา ๖ ประการ คือ

๑. เป็นเหตุให้เสียทรัพย์
๒. เป็นเหตุให้ก่อการวิวาท
๓. เป็นเหตุให้เกิดโรค
๔. เป็นเหตุถูกผู้อื่นติเตียน เสียชื่อเสียง
๕. เป็นเหตุประพฤติมารยาทที่น่าวาดสู
๖. เป็นเหตุทอนกำลังปัญญา

จากที่กล่าวมาข้างต้นเกี่ยวกับศีล ๕ ข้อนี้ มีประโยชน์เพื่อความสุขสงบของสังคมกล่าวคือ เพื่อป้องกันการล่วงละเมิดสิทธิของผู้อื่น อันจะส่งผลให้เกิดการทะเลาะวิวาท ความหวาดระแวง และความวุ่นวายในสังคมอันจะมีผลทำให้ ๑) ตนเองไม่เดือดร้อน ๒) ผู้อื่นไม่เดือดร้อน ๓) ทำให้สังคมสงบเป็นสุข และเจริญด้วยอารยธรรม ๔) ประเทศเจริญรุ่งเรือง เศรษฐกิจดี ไม่มีการคดโกง ๕) โลกร่มเย็นเกิดสันติสุข ปราศจากสงคราม เช่นฆ่าเบียดเบียนทำร้ายกันทั้งนี้ยังประโยชน์เพื่อเป็นการพัฒนาจิตใจของผู้ถือในศีล ๕ ที่บัญญัติขึ้นมาเพื่อควบคุมไม่ให้มีการแสดงออกทางกาย วาจา และใจไปในทางที่ตอบสนองอำนาจของกิเลส ดังนั้นการทำผิดศีลแต่ละครั้งก็คือการการยอมให้กิเลสเข้ามาครอบงำจิตใจได้ เมื่อทำผิดศีลเพิ่มมากขึ้นแต่ละครั้งย่อมทำให้จิตใจหยาบกระด้างมากยิ่งขึ้น ทำให้สามารถทำผิดได้รุนแรงมากขึ้นไปเรื่อยๆ เป็นการพอกพูนความผิดไม่รู้จบสิ้น การถือศีลแต่ละข้อนั้นจะส่งผลให้มีการขัดเกลากิเลสเป็นการปรับปรุงพัฒนาจิต และต้องมีมนุษยธรรม โดยการมีเบญจธรรมมาสนับสนุนเบญจศีล จึงจะถือว่าครบถ้วนสมบูรณ์

๔. เกณฑ์ตัดสินการละเมิด และความหนัก - เบาของศีลข้อที่ ๕

๑. เกณฑ์ตัดสินการละเมิดศีลข้อที่ ๕

ศีลข้อที่ ๕ เป็นการรักษาเจตนาในการเว้นจากการดื่มสุราและเมรัย ที่ส่งผลให้ขาดสติสัมปชัญญะสามารถกระทำในสิ่งที่ประมาทพลาดพลั้ง ประพฤติหรือดำเนินชีวิต ผิดไปจากทำนองคลองธรรม หรือประพฤติดนเวนจากการดื่มสุราเมรัย โดยมีองค์ประกอบในการตัดสินการล่วงละเมิดศีลข้อที่ ๕ มี ๔ ประการ คือ

- ๑) มัชฌภาโว คือ ความเป็นของเมา
- ๒) ปาตุกัมยตาจิตตัง ได้แก่ จิตคิดจะดื่ม
- ๓) ตัซโซ วายาโม หมายถึง ความพยายามอันเกิดแต่จิตนั้น

๔) อัชโหมรณัง คือ การกลืนให้ล่วงลงในลำคอ^{๖๓}

จากหลักการข้างต้น หากผู้กระทำฯครบองค์ประกอบทั้ง ๔ ประการแล้ว ศีลขาด ถ้าไม่ครบองค์ถือว่าไม่ขาดแต่อาจต่างพร้อย และถ้าผู้ดื่ม ๆ จนเกิดความเมินเมาขาดสติก็จะสามารถกระทำทุจริตอื่นๆ ได้การดื่มสุราเป็นข้อพึงละเว้นสำหรับบุคคลที่ต้องการรักษาศีล ๕ และเป็นข้อที่หลายคนพยายามหาข้อยกเว้น เพราะในปัจจุบัน เครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ต่ำ มีจำนวนมาก มีจำหน่ายมากขึ้น และเป็นที่ยินยอมในสังคม ดื่มเพราะการเชิญชวนให้ดื่มอวยพร บางคนบอกว่าดื่มเพื่อสังคม จิบนิดเดียวยังไม่ทันเมายังครองสติได้ หรือดื่มเบียร์วันละกระป๋อง ซึ่งเมื่อพิจารณาจากองค์ของศีล เพียงแค่ดื่มล่วงลำคอก็ศีลขาดแล้วโดยบุคคลดื่มสุราเมรัยด้วยตนเองย่อมครบองค์ประกอบแห่งการดื่มสุราเมรัยทั้ง ๔ ประการ โดยการดื่มสุราเมรัยเริ่มจากจิตที่คิดจะดื่มกินเป็นตัวนำ จากนั้นจึงใช้ความพยายาม ในการดื่มสุราเมรัยให้สำเร็จ ฉะนั้น การรักษาศีล ๕ ข้อที่ ๕ ย่อมประพฤตตินเว้นจากการดื่ม สุราเมรัย ซึ่งปัจจุบันครอบคลุมถึงเครื่องดื่มที่ก่อให้เกิดอาการเมินเมา รวมถึงยาเสพติด เพราะทำให้ ขาดสติสัมปชัญญะสามารถกระทำล่วงละเมิดศีล ๕ ในข้ออื่น ๆ ได้เช่นเดียวกัน

๒. เกณฑ์ตัดสินความหนัก – เบาของศีลข้อที่ ๕

สำหรับเกณฑ์การตัดสินความหนัก – เบาของศีลข้อที่ ๕ พิจารณาโทษของสุราเมรัย มัชชะปามาทฏฐานในบรรดาศีล ๕ ข้อ บุคคลผู้หวังความเจริญและความดี พึงงดเว้นเสียจากสุราเมรัย อันเป็นสิ่งเสพติดต่างๆ ซึ่งเป็นเหตุให้ละเมิดศีลข้ออื่นๆ ได้ ในอังคุตตรนิกายสัตตกนิบาตพระพุทธเจ้า ได้ตรัสโทษของผู้ล่วงละเมิดศีลข้อนี้ไว้ว่า “ภิกษุทั้งหลาย การดื่มสุราและเมรัยที่บุคคลเสพ เจริญ ทำให้มากแล้ว ย่อมอำนวยผลให้ไปเกิดในนรกอำนวยผลให้ไปเกิดในกำเนิดสัตว์ดิรัจฉาน อำนวยผลให้ไปเกิดในเปรตวิสัย วิบากแห่งการดื่มสุราและเมรัยอย่างเบาสุด ย่อมอำนวยผลให้เป็นผู้วิกลจริตแก่ผู้เกิดเป็นมนุษย์” นอกจากนี้การละเมิดศีลข้อนี้ยังเป็นเหตุให้ผู้ละเมิดต้องประสบกับสิ่งเลวร้ายคือ

- ๑) เสียทรัพย์ทันตาเห็น
- ๒) ก่อการทะเลาะวิวาท
- ๓) เป็นบ่อเกิดแห่งโรค
- ๔) เป็นเหตุให้เสียชื่อเสียง
- ๕) เป็นเหตุให้ไม่รู้จักอาย
- ๖) เป็นเหตุให้ทอนกำลังปัญญา

จากหลักการข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่า ศีลข้อที่ ๕ ประสงค์ให้มนุษย์ตระหนักอยู่เสมอถึงความทุกข์อันเกิดแต่การบริโภคอย่างไม่มีสติ ดูแลสุขภาพทั้งร่างกายและจิตใจเพื่อตัวเองและสังคม ด้วยการฝึกการกิน การดื่ม และการบริโภคอย่างมีสติ รับแต่สิ่งที่จะช่วยผดุงความสงบสุข ความเป็นอยู่ดี และความเบิกบานในร่างกายและจิตใจของตน ครอบครวั และสังคม ป้องกันการทะเลาะวิวาท งดเว้นไม่ใช้แอลกอฮอล์หรือของมีเมินเมาอย่างอื่น พิจารณาการบริโภคสิ่งต่างๆ อันเป็นพิษ เช่นรายการทีวีวาระสาร หนังสือ ภาพยนตร์

^{๖๓}พ. สติตวรณ (พิจิตร ฐิตวณโณ), อนุพุทธพิภพที่ปณี ภาค ๒ การพรรณนาศีล, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท เซเวน พรินติ้ง กรุ๊ป จำกัด, ๒๕๔๕), หน้า ๓๒.

และการพูดคุยที่มีการโฆษณาสิ่งมีมาต่างๆ โดยตระหนักว่าการทำร้ายร่างกายหรือจิตใจด้วยพิษเหล่านี้ เป็นการทรยศต่อบรรพบุรุษ การดื่มสุราและเสพสิ่งเสพติดนอกจากจะมีโทษต่อร่างกายแล้ว ยังบั่นทอนสติปัญญาอีกทั้งยังก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ เช่น การขาดกรรม ฉกชิงวิ่งราว อาชญากรรมทางเพศ การหลอกลวง ต้มตุ๋น และอุบัติเหตุต่างๆ ซึ่งมีผลกระทบต่อตนเองและสังคมโดยรวม

อย่างไรก็ตาม ศิลทั้ง ๕ ข้อนี้เป็นกฎระเบียบและเป็นหลักประพฤติปฏิบัติขั้นพื้นฐานสำหรับมนุษย์ทุกคน เพื่อป้องกันแ้วและภัยทำให้สังคมมีความสงบเรียบร้อย^{๖๔} หากคนในสังคมไม่เคารพในหลักของศีลแล้ว ความทุกข์เดือดร้อนก็จะกลายเป็นปัญหาของชีวิตและสังคม พระพุทธองค์ทรงมุ่งเน้นให้มนุษย์ในสังคมมีความสุขสงบ มีเอกภาพ ความเสมอภาคบนหลักพื้นฐานของการดำเนินชีวิต โดยให้มีความรัก มีเมตตาต่อสรรพชีวิตที่จะต้องพึ่งพาอาศัยกันโดยอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีปกติสุข ไม่เดือดร้อน^{๖๕} เพราะมนุษย์ทุกคนในโลกล้วนแต่ต้องการความสุข ไม่ต้องการความทุกข์ คือรักสุขเกลียดทุกข์ด้วยกันทั้งนั้น แต่การดำเนินชีวิตไปสู่เป้าหมายที่ต้องการนั้น คนทั้งหลายมีวิธีการดำเนินชีวิตไปตามแนวหรือวิถีทางที่ตนคิดเห็นว่าถูกต้อง บางคนดำเนินชีวิตด้วยการเบียดเบียนตนคือการทำตนให้ลำบากเดือดร้อนด้วยการกระทำของตน เช่น การดื่มน้ำเมาและเสพสิ่งเสพติด ให้โทษเป็นต้น บางคนดำเนินชีวิตของคนอื่นหรือสัตว์อื่นให้เดือดร้อน ลำบากเช่น ลักขโมย ฉ้อโกง ปล้นเขาเลี้ยงชีพ เป็นต้น หรือหากินด้วยการเบียดเบียนคนอื่น สัตว์อื่นบางคนดำเนินชีวิตด้วยการเบียดเบียนทั้งตนเอง และผู้อื่น การดำเนินชีวิตประเภทนี้ ทางพระพุทธศาสนาถือว่า เป็นการดำเนินชีวิตที่ไม่ประเสริฐ เพราะเป็นการกระทำตน และสังคมส่วนรวมให้เดือดร้อน ส่วนการดำเนินชีวิตด้วยการไม่เบียดเบียนตนเอง และผู้อื่น โดยดำเนินชีวิตไปตามหลักศีลธรรมที่พระพุทธองค์ทรงตรัสสอนไว้ เชื่อว่าการดำเนินชีวิตที่ประเสริฐเพราะเป็นไปเพื่อทำตนเอง และสังคมให้สงบสุข

๒.๒.๓ หลักธรรมส่งเสริมการรักษาศีล ๕

(ก) หลักเบญจธรรม

คำว่า กัลยาณธรรม หมายถึง ธรรมที่ดี หรือธรรมที่สะอาด เพราะกำจัดธรรมที่ไม่สะอาดมีรากจะเป็นต้นได้^{๖๖} กัลยาณธรรมนั้นไม่ได้ปรากฏเป็นหมวดหมู่ในพระไตรปิฎกแต่จะมีแทรกอยู่ในหลักธรรมต่างๆ ซึ่งในยุคหลังต่อมามีนักปราชญ์ท่านให้ความหมายว่า หมายถึง เบญจธรรม หรือ เบญจกัลยาณธรรม เป็นธรรม ๕ ธรรมอันดีงามห้าอย่าง คุณธรรมห้าประการคู่กับเบญจศีล เป็นธรรมเกื้อกูลแก่การรักษาเบญจศีล ผู้รักษาเบญจศีล ควรมีเบญจธรรมไว้ประจำใจ คือ^{๖๗}

^{๖๔}พระพุทธโฆสเถระ, *คัมภีร์วิสุทธิมรรค*, แปลโดย สมเด็จพระพุฒาจารย์ (อาจ อาสภมหาเถร), (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ธนาพร, ๒๕๔๘), หน้า ๙-๑๑.

^{๖๕}พระอภัย อภิชาโต (ชูขุนทด), “การศึกษาหลักธรรมสำหรับพัฒนาพฤติกรรมของมนุษย์ในสังคมปัจจุบัน”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสนมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ๕๐.

^{๖๖}อง.จตุกก (ไทย) ๒๑/๓๑ /๑๓๙.

^{๖๗}ไสว มาลาทอง, *การศึกษาจริยธรรม สำหรับนักเรียน นิสิต นักศึกษา นักบริหาร นักปกครองและประชาชนผู้สนใจทั่วไป*, หน้า ๑๑๖.

๑. เมตตาและกรุณา คือ ความรักใคร่ปรารถนาให้มีความสุขความเจริญ และความสงสาร คิดช่วยให้พ้นทุกข์)

๒. สัมมาอาชีวะ หมายถึง การหาเลี้ยงชีพในทางสุจริต

๓. กามสังวร ได้แก่ ความสังวรในกาม, ความสำรวมระวังรู้จักยับยั้งควบคุมตนในทางกามารมณ์ ไม่ให้หลงใหลในรูป เสียง กลิ่น รสและสัมผัส

๔. สัจจะ หมายถึง ความสัตย์ ความซื่อตรง

๕. สติสัมปชัญญะ ได้แก่ ระลึกได้และรู้ตัวอยู่เสมอ คือ ฝึกตนให้เป็นคนรู้จักยังคิด รู้สึกตัวเสมอว่า สิ่งใดควรทำ ไม่ควรทำ ระวังมิให้เป็นคนมัวเมาประมาท^{๖๘}

จากหลักของเบญจธรรมข้างต้นจะเห็นว่า พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอนให้ประพฤติปฏิบัติเบญจศีลและเบญจธรรมควบคู่กันไป โดยละเว้นข้อห้ามในเบญจศีล และปฏิบัติความดีตามเบญจธรรมทรงมีพระพุทธานุญาต ศีลห้าข้อ เพื่อให้รู้จักควบคุมกาย และวาจา^{๖๙} ส่วนกัลยาณธรรมที่ทรงนำมาคู่กับศีลห้าก็เพื่อให้เป็นข้อปฏิบัติทำให้เกิดความดีงามยิ่งขึ้น ทำให้สังคมอยู่ร่วมกันได้ เกิดความร่มเย็นสงบสุขเบญจศีล ถือว่า เป็นข้อห้าม ศีลจะบริสุทธิ์อยู่ได้ก็ต้องอาศัย เบญจธรรม คอยประคับประคองคอยกระตุ้นเตือนจิตใจเป็นสำคัญ เป็นธรรมที่ต้องอาศัยซึ่งกันและกัน ต้องเป็นไปร่วมกัน เพราะศีลธรรมเป็นของคู่กัน บุคคลจะถือศีลอยู่ได้ ก็ต้องอาศัยเบญจธรรม คือ ความมีเมตตากรุณา มีหิริโอตตปปะ อยู่ในจิตใจเป็นเบื้องต้น ในทางตรงกันข้าม บุคคลจะมีเบญจธรรมอยู่ได้ ก็ต้องอาศัยเบญจศีล จึงจะสามารถรักษาศีลได้อย่างบริสุทธิ์ เพราะธรรมทั้งสองนี้เป็นไปร่วมกันไม่สามารถแยกจากกันได้ จึงจะสามารถรักษาความบริสุทธิ์ไว้ได้ การอยู่ร่วมกันในสังคมก็ต้องอาศัย เบญจศีล เบญจธรรม สังคมก็จะน่าอยู่และจะอยู่ร่วมกันได้อย่างมีสันติสุข

(ข) หลักวิริติ

คำว่า วิริติ หมายถึง เจตนาเครื่องจงดเว้นจากองค์และวัตถุนั้น^{๗๐} ผู้ไม่มีวิริติ ไม่เชื่อว่าเป็นผู้มีศีล เพราะวิริติได้ชื่อว่า เป็นตัวศีล ส่วนสิกขาบทเป็นข้อห้ามแผนกหนึ่งซึ่งเป็นอาการของศีลวิริติถือว่าเป็นหลักการสำคัญในการรักษาศีล ดังนั้น บุคคลผู้งดเว้นจากสิกขาบททั้ง ๕ ประการได้ด้วยวิริติจึงได้ชื่อว่า ผู้มีศีล ผู้มีกายวาจาเป็นปกติเรียบร้อยสะอาดปราศจากโทษ เบญจศีลนี้ถ้าอยากจะมีต้องงด ต้องเว้น ต้องไม่ทำ คืองดเว้นจากความชั่วทั้ง ๕ ประการนั้นจึงจะเป็นผู้มีศีล ๕ การตั้งงดเว้นเรียกว่า วิริติ มี ๓ ประการ คือ

^{๖๘}พระครูสารกิจประยุต (กาบ ฐานทตโต/วังหอม), “รูปแบบการพัฒนาพุทธศีลธรรมระดับชุมชน”, วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาวิชานวัตกรรมเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, ๒๕๕๙), หน้า ๔๙.

^{๖๙}สุชีพ ปุญญานุภาพ, *คุณลักษณะพิเศษแห่งพระพุทธศาสนา*, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาหมกุฎราชวิทยาลัย, ๒๕๓๓), หน้า ๘๑.

^{๗๐}พ.พ. (ไทย) ๒๕/๑/๒.

๑. สัมปตตวิริติ แปลว่า เจตนาเครื่องงดเว้นจากวัตถุอันมาถึงเข้าเป็นเจตนาที่เกิดขึ้นในทันที ขณะประสบเหตุที่จะทำให้ละเมิดศีล เดิมที่ไม่ได้ตั้งใจจะรักษาศีล ไม่ได้สมาทานไว้เมื่อพบกับเหตุจะทำให้ละเมิดศีล จึงคิดจะงดเว้นขึ้นในขณะนั้นด้วยอำนาจแห่งหิริและโอตตปปะ เห็นประโยชน์แห่งการรักษาศีล จึงงดเว้น เช่นเมื่อเกิดการต่อสู้กันมีโอกาสมะมาหรือทำร้ายได้ ก็ไม่มา ไม่ทำร้าย มีช่องทางทุจริตคิดได้แต่ไม่ทำ มีโอกาสโกหกพูดเท็จก็ไม่พูด เป็นต้น โดยระลึกถึงศีลเป็นสำคัญทำให้ไม่กระทำการกรรมต่อวัตถุนั้น วิริตตินี้จัดว่าเป็นโลกียะ

๒. สมาทานวิริติ แปลว่า เจตนาเครื่องงดเว้นด้วยการสมาทานสมาทาน แปลว่ากิริยาที่รับข้อปฏิบัติมาถือด้วยการถือเพศ หรือลั่นวาจาบัญญัติต่อหน้าผู้อื่น หรือตั้งสัตยาธิฐาน การสมาทานนี้ไม่มีสิ้นสุด หรือสิ้นสุดชั่วคราว สมาทานวิริติ หมายถึงเจตนางดเว้นด้วยการรับมาปฏิบัติ เป็นการตั้งใจไว้ว่าจะรักษาศีล เมื่อพบเหตุจะทำให้ละเมิดศีล ก็ไม่ละเมิดเพราะถือว่าได้สมาทานศีลเอาไว้แล้ว เป็นวิริติของผู้ทรงศีล เช่น ภิกษุ สามเณร คฤหัสถ์ผู้ถือบวช ผู้ถือวิริติประเภทนี้ย่อมเว้นจากการทำให้ศีลขาด เห็นว่าไม่สมควรกระทำ และเว้นด้วยการสมาทาน วิริตตินี้จัดว่าเป็นโลกียะ

๓. สมุทฺเทวิริติ แปลว่า เจตนาเครื่องงดเว้นอย่างตัดขาดเป็นการละเว้นของพระอริยเจ้า ตั้งแต่พระโสดาบันเป็นต้นไป ผู้มีปกติไม่ประพฤติดื้อห้ำหั่นตั้งแต่ท่านได้บรรลุเป็นพระอริยะ จัดว่าเป็นโลกุตตระสัมปตตวิริติ กับ สมาทานวิริติ มีผลต่างกันอยู่บ้างคือ สัมปตตวิริติ ทำให้ศีลเกิดชั่วระยะเวลาหนึ่งขณะที่จิตคิดงดเว้นเท่านั้น ก่อนหน้านั้นก็ไม่มีศีลหลังจากนั้นก็ไม่มีศีล จะมีเฉพาะในเวลาตั้งใจงดเว้นเท่านั้น ส่วนสมาทานวิริติ คือ ตั้งใจรักษาศีลเรื่อย ๆ ศีลย่อมมีอยู่ตลอดเวลาจนกว่าจะล่วงละเมิดศีล ศีลจึงจะขาด เป็นอันสิ้นสุดการสมาทาน ต่อเมื่อได้สมาทานศีลอีก สมาทานวิริติจึงจะเกิดขึ้นอีกและเป็นผู้มีศีลอีก สัมปตตวิริติ และสมาทานวิริติเหมาะสำหรับบุคคลผู้งดเว้นตามภูมิของตน ส่วนสมุทฺเทวิริติเป็นของพระอริยเจ้าอย่างเดียว เป็นการงดเว้นอย่างเด็ดขาดดังนั้นก็จึงขอให้ท่านทั้งหลายรักษาศีลกันเถิด พระพุทธองค์ตรัสว่า“จามรีย่อมรักษาขนหาง (ของตน) ที่ติดข้องอยู่ในที่ใดๆ ก็ยอมตายในที่นั้น ไม่ยอมให้ขนหางเสียไป ฉะนั้น ท่านจงบำเพ็ญศีลในภูมิทั้ง ๔^{๗๑} รักษาศีลให้บริบูรณ์ในกาลทุกเมื่อดุจจามรีย่อมรักษาขนหางฉนั้น”^{๗๒}

(ค) หลักขันติและโสรัจจะ

คำว่า ขันติโสรัจจะ หมายถึง ธรรมอันทำให้งาม คือ ขันติ ความอดทน, อดได้ทนได้ เพื่อบรรลุความดีงามและ ความมุ่งหมายอันชอบ กับโสรัจจะ ความเสถียร อธิยาศัยงาม รักความประณีตหมดจดเรียบร้อยงดงาม”^{๗๓}

จากความหมายของขันติและโสรัจจะข้างต้นพอสรุปความได้ว่า การรักษาศีลในแง่การละเว้น และการประพฤติธรรมล้วนต้องประกอบด้วยความอดทนเพื่อต่อสู้กับกิเลส อันจะนำสู่จุดหมาย ที่ชอบ

^{๗๑}อุ. พุทฺธ. (ไทย) ๓๓/๑๒๔/๕๘๔.

^{๗๒}อุ. พุทฺธ. (ไทย) ๓๓/๑๒๓-๑๒๔/๕๘๓-๕๘๔.

^{๗๓}พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙) หน้า ๖๕.

ธรรม ต่อเมื่อมีเหตุปัจจัยอันอาจทำให้ลวงละเมิดศีลมากระทบ บุคคลสามารถนำขันติ มาสกัดกั้นการ ลวงละเมิดศีล ๕ ด้วยการอดใจ หยุดใจที่ใครจะทำการลวงละเมิดเพื่อเว้นจากการกระทำอันจะส่งผลให้ ลวงละเมิดบุคคลอื่น และรักษาความปกติทางกาย ทางวาจาให้บริบูรณ์ ด้วยอาการแห่งโสรัจจะ จึงไม่ เสียดความหมายของคำว่าศีลที่หมายถึงภาวะปกติ

(ง) หลักสติและสัมปชัญญะ

คำว่า สติสัมปชัญญะ หมายถึง “เป็นธรรมมีอุปการะมาก ด้วยเหตุที่เกื้อกูลในการกระทำ กิจหรือทำความดีทุกอย่าง ประกอบด้วย สติ ความระลึกได้ นึกได้ สำนึกอยู่ไม่ปล่อย กับสัมปชัญญะ ความรู้ชัด รู้ชัดสิ่งที่นึกได้ ตระหนัก เข้าใจชัดตามความเป็นจริง”^{๗๔} จากความหมายของสติสัมปชัญญะ ข้างต้นจะเห็นว่า การรักษาศีลที่ประกอบด้วยสติและสัมปชัญญะย่อมทำให้บุคคลไม่ปล่อยสติลวงละเมิด ศีล และระลึกรู้ตัวในศีลที่ตนรักษา^{๗๕} รวมถึงสิ่งที่ตนเองกำลังประพฤติ ดังแสดงในอธิบายธรรมใน นวโกวาท ดังนี้ “สติสัมปชัญญะนับเป็นธรรมสำหรับการดำรงชีวิตประจำวัน เป็นอุปการะธรรมเพราะ เป็นธรรมที่ทำให้บุคคลประกอบกิจการงานตามหน้าที่ของตนเอง เป็นผู้ตื่น ไม่วเมมาประมาท เป็นที่พึ่ง ได้ทั้งทางโลก และทางธรรม”^{๗๖} ในขณะเดียวกันเมื่อมีเหตุปัจจัยอันอาจทำให้ลวงละเมิดศีลมากระทบ บุคคลสามารถนำสติสัมปชัญญะมาสกัดกั้นการลวงละเมิดศีล ๕ ด้วยการสำนึกและระลึกรู้ตัวในการ กระทำของตนเองที่อาจลวงละเมิดศีล ๕ ย่อมเว้นจากการกระทำลวงละเมิดบุคคลอื่น เมื่อนั้นศีลย่อม ดำรงอยู่อย่างปกติ

๒.๒.๔ โทษและประโยชน์ที่เกิดจากการรักษาศีล ๕

(ก) โทษที่เกิดจากการไม่รักษาศีล ๕

การไม่รักษาศีลหรือการละเมิดศีล ๕ นั้นมีโทษมากเพราะทำความเดือดร้อนให้ทั้งแก่ ตนเองและผู้อื่นทั้งในปัจจุบันและอนาคต ในปัจจุบันนั้นทำตนและสังคมให้เดือดร้อนนุ่นวาย อีกทั้งยัง ก่อให้เกิดความเดือดร้อนในชาติหน้าด้วย คือเมื่อตายไปแล้วก็ไปเกิดในที่ลำบากคือตกอบายมีนรก เป็นต้นตามกรรมที่ตนได้ทำไว้ ดังที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสยืนยันไว้ว่า “คนบางพวกยอมเข้าถึงครุฑ บางพวก มีกรรมอันลามก ย่อมเข้าถึงนรก ผู้ที่มีคติที่ดีย่อมไปสู่สวรรค์ ผู้ที่ไม่มีอาสวะย่อมปรินิพพาน”^{๗๗} ดังนั้น การไม่รักษาศีลเป็นการกระทำความชั่วทางกาย ทางวาจาและทางใจ รวมทั้งความไม่สำรวมในสิกขาบท ทั้งหลาย ล้วนแต่เป็นสาเหตุของการขาดศีล หรือศีลวิบัติของบุคคลผู้ทุศีลมีโทษ ๕ ประการ คือ^{๗๘}

^{๗๔}เรื่องเดียวกัน, หน้า ๖๕.

^{๗๕}สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช (เจริญ สุวฑฺฒโน), ธรรมาภิธานพจนานุกรมคำสอน พระพุทธศาสนา, หน้า ๒๙๘ - ๓๐๓.

^{๗๖}พระพรหมมุนี (วิฑฺฒย์ ปุณฺณาราม), อธิบายธรรมในนวโกวาท (คู่มือสอนพระใหม่), พิมพ์ครั้งที่ ๑๒, (กรุงเทพมหานคร: มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑), หน้า ๑๓.

^{๗๗}สุ.ธ. (ไทย) ๒๕/๑๙/๒๗.

^{๗๘}อมร อำไพรุ่งเรือง, “การศึกษาพฤติกรรมการรักษาและการลวงละเมิดศีล ๕ ของพุทธศาสนิกชน กรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ๒๓.

๑) บุคคลผู้ทุศีล มีศีลวิบัติในโลกนี้ย่อมถึงความเสื่อมโมกษทรัพย์ใหญ่หลวงซึ่งมีความประมาทเป็นเหตุ

๒) กิตติศัพท์อันชั่วของบุคคลผู้ทุศีล มีศีลวิบัติ ย่อมกระฉ่อนไป

๓) บุคคลผู้ทุศีล มีศีลวิบัติ จะเข้าไปยังบริษัทใดๆ จะเป็นชาติตยบริษัทก็ตาม พรหมณบริษัทก็ตาม คหบดีบริษัทก็ตาม สมณบริษัทก็ตาม ย่อมไม่แก้แล้วล้าเก้อเงินเข้าไป

๔) บุคคลผู้ทุศีล มีศีลวิบัติ ย่อมหลงลืมสติตาย

๕) บุคคลผู้ทุศีล มีศีลวิบัติ หลังจากตายแล้ว ย่อมไปเกิดในอบาย ทุกติ วินิบาต นรก^{๗๙}

จากการล่องละเมิดศีลข้างต้นจะเห็นว่า การละเมิดศีลในทุกระดับไม่ว่าจะเป็นศีลขาด ศีลทะลุ ศีลต่างหรือศีลพร้อย ล้วนแล้วแต่ทำให้ใจเราไม่บริสุทธิ์หรือเรียกว่า“บาป” เป็นหนทางสู่ประตูปาปภูมิ คำสอนในพระพุทธศาสนาจึงสอนให้มนุษย์มีความเพียรพยายามในการละความชั่วมีความพยายามในการทำความดีและหมั่นชำระจิตใจให้บริสุทธิ์อยู่เสมอในการที่จะละความชั่ว ในทางตรงกันข้ามหากมีการล่องละเมิดศีล ๕ เป็นสาเหตุทำให้เกิดโทษแก่ผู้ล่องละเมิดตามหลักของศีล ๕ ดังนี้^{๘๐}

ผู้ที่ล่องละเมิดศีลข้อที่ ๑ คือ ข่มและทำร้ายคนอื่นสัตว์อื่นย่อมเดือดร้อนในปัจจุบันต้องได้รับโทษ เช่น ต้องถูกกักขังอยู่ในเรือนจำและในอนาคต เมื่อตายไปก็เกิดในสถานที่ลำบากเช่น เกิดในนรก เป็นต้น เมื่อเขากลับมาเกิดในโลกมนุษย์เพราะเศษกรรมที่ยังเหลืออยู่ ทำให้เขาเป็นคนอายุสั้นและมักถูกฆ่าตาย

ผู้ที่ล่องละเมิดศีลข้อที่ ๒ คือ ลักทรัพย์ ย่อมเดือดร้อนในปัจจุบัน เช่น การขโมยรถยนต์เจ้าของรถยนต์ ย่อมเกิดความเสียหายและจองเวรหวัชโมย เมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจจับได้ก็ต้องถูกจองจำอยู่ในเรือนจำ เมื่อตายไปก็ไปเกิดในอบาย มินรก เป็นต้น เมื่อเขากลับมาเป็นมนุษย์เพราะเศษกรรมที่ยังเหลืออยู่ ทำให้เขาเป็นคนยากจนและถูกโกง ถูกปล้นหรือถูกขโมย

ผู้ที่ล่องละเมิดศีลข้อที่ ๓ คือ ประพฤติผิดในกาม ย่อมเดือดร้อนในปัจจุบัน คือทำให้เกิดความแตกแยกในครอบครัวและถูกบงการ เป็นต้น เมื่อตายไปก็ไปเกิดในอบาย มินรก เป็นต้นเมื่อเขากลับมาเกิดเป็นมนุษย์ เพราะเศษกรรมที่ยังเหลืออยู่ทำให้เขาเกิดการแตกแยกวิวาทในครอบครัว

ผู้ที่ล่องละเมิดศีลข้อที่ ๔ คือ พุดเท็จหลอกลวงคนอื่นย่อมเดือดร้อนในปัจจุบัน เช่น การพุดยุยง ให้คนแตกความสามัคคี พุดใส่ความคนอื่นโดยไม่มีมูล เมื่อมีคนทราบความเป็นจริงแล้ว ก็ไม่มีใครอยากเชื่อถือบางคนถึงกับถูกจองจำอยู่ในเรือนจำ เมื่อเขาตายไปก็ไปเกิดในสถานที่ลำบากมินรก เป็นต้น เมื่อเขามาเกิดเป็นมนุษย์ เพราะเศษกรรมที่ยังเหลืออยู่ ทำให้เขาถูกใส่ความ มักได้ฟังแต่เรื่องไม่จริง เพราะกรรมที่ตนทำไว้มาให้ผล^{๘๑}

ผู้ที่ล่องละเมิดศีลข้อที่ ๕ คือ ดื่มสุราและเมรัยหรือของเสพติดให้โทษต่างๆ ย่อมเดือดร้อนในปัจจุบัน คือเสื่อมทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต ทรัพย์ย่อมฉิบหายไปและก่อให้เกิดความทะเลาะ

^{๗๙}วิ.ม. (ไทย) ๕/๒๘๕/๙๘-๙๙.

^{๘๐}สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก, วิธีสร้างบุญบารมี, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์นพรัตน์, ๒๕๔๘), หน้า ๑๙-๒๒.

^{๘๑}วิ.ม. (ไทย) ๕/๒๘๕/๙๘-๙๙.

วิวาท^{๘๒} ทั้งเป็นเหตุให้ทำผิดศีลข้ออื่นๆได้ง่ายขึ้นด้วย เพราะเมื่อเมาก็มักขาดสติบางคนถูกไล่ออกจากงาน บางคนก็ต้องพิการหรือตายไปบนท้องถนนเป็นจำนวนมาก ทั้งนี้ก็เพราะ ความประมาทเมื่อตายไปก็ไปเกิดในอบายมีนรก เป็นต้น เมื่อเขากลับมาเกิดเป็นมนุษย์ เพราะเศษของกรรมที่ยังเหลืออยู่ ทำให้เขาเป็นคนบ้าใบ้ สติไม่สมบูรณ์ สมองเสื่อม เพราะกรรมที่ตนทำไว้นั้นให้ผล ฉะนั้น คนที่ขาดศีล สร้างแต่เวรภัยให้แก่ตนเอง^{๘๓}

(ข) ประโยชน์ที่เกิดจากการรักษาศีล ๕

สำหรับการรักษาศีล ๕ เป็นข้อกำหนดอย่างต่ำหรือหลักความประพฤติอย่างน้อยที่สุดในระดับศีลย่อมก่อให้เกิดความปกติเรียบร้อยดีงามแก่ผู้ประพฤติ กระทั่งภาพรวมของสังคมย่อมเกิดความสงบเรียบร้อย สมดังพุทธพจน์ที่ปรากฏในสรณังคชาดกพระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า “บุคคลใดในโลกนี้สำรวมกาย วาจา ใจ ไม่ทำบาปกรรมอะไร ไม่พูดเหลวไหล เพราะเหตุแห่งตน บัณฑิตเรียกคนเช่นนั้นว่า ผู้มีศีล”^{๘๔} และในคัมภีร์วิสุทธิมรรค ได้แสดงเกี่ยวกับศีลไว้ ดังนี้ “ธรรมทั้งหลายมีเจตนาเป็นต้นของบุคคลผู้งดเว้นจากปาณาติบาตเป็นต้นอยู่ก็ดีของบุคคลผู้บำเพ็ญวัตรปฏิบัติอยู่ก็ดี ชื่อว่าศีล”^{๘๕} เพราะเจตนารมณ์แห่งศีล ๕ ย่อมเป็นหลักพื้นฐานในการควบคุมกาย วาจา อันจะส่งผลดีต่อตนเอง และสังคม^{๘๖} การรักษาศีลมีอานิสงส์ในการรักษาศีลโดยรวมนั้นก็จะสามารถส่งผลดีให้เกิดความเป็นอยู่ที่สงบเรียบร้อย มีความสุขทั้งในปัจจุบันและอนาคต สมดังพุทธพจน์ที่พระพุทธเจ้าตรัสเทศนาโปรดอุบาสกและอุบาสิกา ชาวตำบลบ้านปาฏลีคาม กล่าวโดยสรุปได้ดังนี้^{๘๗}

อานิสงส์ข้อที่ ๑ ย่อมได้โภคทรัพย์ใหญ่หลวงซึ่งมีความไม่ประมาทเป็นเหตุ

อานิสงส์ข้อที่ ๒ กิตติศัพท์อันดีงามย่อมกระฉ่อนไป

อานิสงส์ข้อที่ ๓ เข้าไปหาบริษัทใดๆ เช่น ชัตติยบริษัท พรหมณบริษัท คหบดีบริษัท สมณบริษัท ย่อมเป็นผู้แผ่ล้ากล้า ไม่เก้อเขินเข้าไปหาบริษัทนั้น ๆ

อานิสงส์ข้อที่ ๔ ย่อมไม่หลงลืมสติ

อานิสงส์ข้อที่ ๕ หลังจากตายแล้วย่อมไปบังเกิดในสุคติโลกสวรรค์

^{๘๒}ที.ม. (ไทย) ๑๐/๗๙/๙๑.

^{๘๓}พระราชวิสุทธิกวี (พิจิตร ฐิตวณโณ), การสั่งสมบุญด้วยการรักษาศีล, (กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนสามัญ สุทธิสารการพิมพ์, ๒๕๓๖), หน้า ๕๙.

^{๘๔}ช.ช.ทุก. (ไทย) ๒๗/๗๖/๖๐๗.

^{๘๕}พระพุทธโฆสเถระ, คัมภีร์วิสุทธิมรรค, แปลโดย สมเด็จพระพุทธปาจารย์ (อาจ อาสภมหาเถร), (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ธนาพรส, ๒๕๔๘), หน้า ๙.

^{๘๖}ศิริวรรณ คำบัว, “ศึกษาความสัมพันธ์ของขันติกับการรักษาศีล ๕ ในพระพุทธศาสนา”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ๓๑.

^{๘๗}โกลพร อุณเจ้าบ้าน, “ศึกษาพฤติกรรมการนำศีล ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวันของผู้บริหารและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลตะพานหิน จังหวัดพิจิตร, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ๑๙.

จากการปฏิบัติตามหลักของศีล ๕ ข้างต้นทำให้เห็นว่า การรักษาศีลนั้นทำให้เกิดความเป็นปกติ ข้องตเว้นจากบาปทั้งหลายทั้งปวง สำรวม อุดมอดกลั่นต่อโลกะ โทสะ โมหะ ไม่ล่วงละเมิดผู้อื่น ด้วยกาย หรือด้วยวาจา เพื่อให้เกิดความปกติ เรียบร้อย สงบสุขในสังคม ระงับความเดือดเนื้อร้อนใจ ทั้งตนเองและผู้อื่น เป็นข้อฝึกข้อปฏิบัติเบื้องต้นในชีวิตประจำวัน “หากผู้ปฏิบัติตามย่อมได้รับประโยชน์ตามลำดับดังนี้

ผู้ที่รักษาศีลข้อ ๑ เมื่อเกิดเป็นมนุษย์ก็จะทำให้มีพลานามัยแข็งแรงปราศจากโรคภัยอายุยืนยาว ไม่มีศัตรูเบียดเบียนให้ต้องบาดเจ็บไม่มีอุบัติเหตุต่างๆที่จะทำให้บาดเจ็บหรือสิ้นอายุเสียก่อนวัยอันสมควร^{๘๙}

ผู้ที่รักษาศีลข้อ ๒ เมื่อเกิดเป็นมนุษย์ ย่อมทำให้เกิดในตระกูลที่ร่ำรวยการทำมาหาเลี้ยงชีพมักจะประสบช่องทางที่ดี มั่งมีทรัพย์ทรัพย์สมบัติไม่วิบัติหายนะไปด้วยภัยต่าง เช่นอัคคีภัย วาตภัย โจรภัย เป็นต้น

ผู้ที่รักษาศีลข้อ ๓ เมื่อเกิดเป็นมนุษย์ ก็จะประสบโชคดีในความรัก มักได้พบรักแท้ที่จริงจังจริงใจ ไม่อกหัก มีบุตรธิดา กว้านอนสอนง่าย ไม่ดื้อด้น ไม่ถูกผู้อื่นหลอกลวงฉุดคร่าอนาจารไปทำให้เสียหาย บุตรธิดาย่อมเป็นอภิชาติบุตร ซึ่งจะนำเกียรติยศชื่อเสียงมาสู่วงศ์ตระกูล^{๙๐}

ผู้ที่รักษาศีลข้อ ๔ เมื่อมาเกิดเป็นมนุษย์ จะทำให้เป็นผู้ที่มีเสียงไพเราะ พูดจา มีน้ำมีนวลชวนฟังมีเหตุมีผลชนิดที่เป็น "พุทธวาจา" มีโอรพภูมิภาณไหวพริบในการเจรจา จะเจรจาความสิ่งใดก็มีผู้เชื่อฟังและเชื่อถือ สามารถว่ากล่าวสั่งสอนบุตรธิดาและศิษย์ให้อยู่ในโอวาทได้ดี

ผู้ที่รักษาศีลข้อ ๕ เมื่อเกิดเป็นมนุษย์ เป็นผู้ที่มีสมองประสาทปัญญาความคิดแจ่มใสจะศึกษาเล่าเรียนสิ่งใดก็แตกฉาน และทรงจำได้ง่าย ไม่หลงลืมเพื่อนและเลอะเลือนไม่เสียสติ วิกลจริตไม่เป็นโรคสมอง โรคประสาท ไม่ปัญญาทึบ ปัญญาอ่อนหรือปัญหานิม

จากการรักษาศีลข้างต้นจะเห็นว่า การรักษาศีลนั้นทำให้เกิดความเป็นปกติทางกายและวาจา เป็นการงดเว้นจากบาปทั้งหลาย ผู้รักษาศีลยังได้เป็นผู้ปลูกและส่งเสริมสุขบนหัวใจคนและสัตว์ทั่วโลกให้มีแต่ความอบอุ่นไม่เป็นที่ระแวงสงสัย ผู้ไม่มีศีลเป็นผู้ทำลายหัวใจคนและสัตว์ให้ได้รับความทุกข์เดือดร้อน ศีลยังเป็นข้อประพฤติปฏิบัติขั้นพื้นฐานของการดำเนินชีวิตของตนในสังคมชนบท การดำเนินชีวิตของคนในแต่ละสังคม ย่อมมีการดำเนินชีวิตที่แตกต่างกันไปตามกลุ่มของตนในสังคม

^{๘๙}วสิน อินทสระ, พุทธจริยศาสตร์, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ธรรมดา, ๒๕๔๙), หน้า ๔๔.

^{๙๐}วิไลพร อุณเจ้าบ้าน, “ศึกษาพฤติกรรมกรรมการนำศีล ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวันของผู้บริหารและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลตะพานหิน จังหวัดพิจิตร, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ๑๙.

^{๙๑}พระครูสารกิจประยุต (กาบ ฐานทตโต/วังหอม), “รูปแบบการพัฒนาพุทธศีลธรรมระดับชุมชน”, วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาวิชานวัตกรรมเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, ๒๕๕๙), หน้า ๔๘.

นั้นๆ ความประพฤติเป็นเครื่องวัดความเจริญของคนในสังคมนั้นๆได้เป็นอย่างดี ดังนั้นศีลในพระพุทธศาสนาจึงเป็นหลักของการประพฤติปฏิบัติเพื่อทำกายและวาจาให้เรียบร้อย ทำให้จิตใจสงบเยือกเย็น เป็นหลักที่อำนวยความสะดวกแก่หน้าที่และการงานทั้งหลาย ศีลจึงเป็นค่านิยมขั้นพื้นฐานทางสังคม อีกทั้งยังเป็นเครื่องป้องกันทุจริตทั้งหลายได้ด้วย ถ้าทุกคนมีศีล ความวุ่นวายสับสนต่างๆ อย่างเช่นในปัจจุบันก็จะไม่มี มนุษย์ในโลกใบนี้ก็จะมีความสุขอย่างแน่นอน

๒.๒.๕ วิเคราะห์ศีล ๕ ตามหลักพระพุทธศาสนาในมิตินิติ หน้าที่

จากการศึกษาศีล ๕ ตามหลักพระพุทธศาสนา ผู้วิจัยมองว่า การสร้างความสามัคคีตามหลักศีล สามารถมองในมิตินิติและหน้าที่ ได้ดังนี้

สิทธิ หมายถึง รูปแบบอย่างหนึ่งของการกระทำของบุคคลหรือการได้รับการปฏิบัติจากบุคคลอื่นซึ่งเป็นเรื่องที่มีประโยชน์แก่ตัวผู้ถือสิทธินั้น โดยแบ่งออกตามความหมายสำคัญของสิทธิ ๒ อย่าง คือ

๑. ความสามารถที่จะทำ คือ การที่บุคคลอาจทำหรือได้รับอนุญาตให้ทำบางสิ่งบางอย่างได้กล่าวอีกอย่างคือบุคคลไม่มีพันธะที่จะต้องงดเว้นการกระทำสิ่งนั้น เป็นอิสระที่จะทำสิ่งนั้นโดยไม่มีความผิด หรือการกระทำนั้นไม่ ถูกกฎหมายหรือศีลธรรมห้ามสิทธิในความหมายนี้คือ อิสรภาพหรือเสรีภาพ เช่น สิทธิในการใช้นั้น เป็นต้น

๒. ความชอบธรรมที่จะได้รับ คือ ความสามารถที่จะเรียกร้องหรืออ้างสิทธิ (claim) ให้ผู้อื่นปฏิบัติต่อตนในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง กล่าวอีกอย่างคือความสามารถที่จะอ้างสิทธิในสิ่งที่บุคคลอื่นมีพันธะต้องทำแก่ตน ซึ่งเรียกว่า “การอ้างสิทธิ” หรือ “สิทธิเรียกร้อง” (a claim) หรือเรียกว่า “สิทธิของการได้รับ” เช่น สิทธิในการเรียกร้องให้ลูกหนี้จ่ายเงินที่กู้ยืมไป และสิทธิของรัฐในการออกกฎหมายที่บังคับให้ประชาชนทำตาม สิทธิชนิดนี้หมายรวมถึงสิทธิที่จะได้รับการปล่อยให้เป็นอิสระไม่ถูกรบกวหรือไม่ถูกบังคับในการทำสิ่งที่บุคคลนั้นเลือกที่จะทำ กล่าวคือมีสิทธิเสรีภาพนั่นเอง^{๙๑}

สิทธินี้มีอยู่จำนวนมากมายที่ถูกเรียกร้องให้บัญญัติเป็นกฎหมายขึ้นมารองรับและรับใช้สังคม ซึ่งขึ้นอยู่กับการเรียกร้องของผู้คนในสังคมว่ามีความต้องการมากน้อยเพียงใด แต่สิทธิที่กล่าวถึงนี้ยอมรับกันโดยกว้างไว้ ๔ ประเภท คือ

๑. สิทธิตามธรรมชาติ (Natural Right) หมายถึง สิทธิที่ติดตัวมาตั้งแต่เกิดจนกระทั่งถึงแก่ความตาย ซึ่งเป็นสิทธิที่ไม่สามารถโอนให้แก่กันได้และใครก็ล่วงละเมิดมิได้หากมีการล่วงละเมิดก็อาจจะก่อให้เกิดอันตรายหรือกระทบกระเทือนเสื่อมเสียต่อสภาพของความเป็นมนุษย์ได้^{๙๒}

๒. สิทธิตามกฎหมาย (Legal Rights) เป็นสิทธิที่ไม่ได้มีอยู่โดยธรรมชาติ เกิดจากกติกากฎที่มนุษย์ในสังคมตกลงร่วมกันและสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามความต้องการที่ตกลงร่วมกัน โดยจัดให้มีกติกากฎหมายเพื่อกำหนดรับรองและคุ้มครองไว้อย่างชัดเจน เช่น สิทธิในทรัพย์สิน สิทธิในชีวิต

^{๙๑}วัชร งามจิตรเจริญ, “เอกสารประกอบการสอน วิชาปรัชญาการเมืองเบื้องต้น (ร.๒๑๐), (ภาควิชาปรัชญา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๙), หน้า ๑๕.

^{๙๒}ณัฐกร วิทิตานนท์, **หลักรัฐธรรมนูญเบื้องต้น**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ๕๒.

ร่างกาย สิทธิในการศึกษา เป็นต้น โดยสิทธิตามกฎหมายนี้สามารถพิสูจน์ ได้แย้ง หรือบังคับให้เป็นไปตามสิทธิได้ รองศาสตราจารย์ ดร.วรพจน์ วิศุตพิชญ์ อธิบายไว้ว่า “สิทธิ หมายถึงประโยชน์ที่กฎหมายรับรองและคุ้มครองให้แก่บุคคลในอันที่จะกระทำการเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินหรือบุคคลอื่น เช่น สิทธิในทรัพย์สิน สิทธิในร่างกาย”^{๓๓}

๓. สิทธิมนุษยชน (Human Rights) เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานตามธรรมชาติที่ถือว่ามนุษย์ทุกคนควรได้รับในฐานะเป็นสิทธิที่ติดตัวมาตั้งแต่เกิด และคงอยู่ ตราบเท่าที่บุคคลยังมีชีวิตอยู่โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิทธิในชีวิตและร่างกาย เช่น สิทธิที่จะไม่ถูกทรมานหรือถูกลงโทษ หรือได้รับการปฏิบัติที่โหดร้ายเหยียดหยาม และไม่มีมนุษยธรรม^{๓๔}

๔. สิทธิทางศีลธรรม (Moral Rights) คนเราเกิดมาไม่ว่าจะเกิดเป็นคนที่ไหน ประเทศหรือเชื้อชาติใด เพศชายหรือหญิง ร่ำรวยหรือยากจน มีความรู้หรือไม่ แต่ก็มีคุณค่าเท่าเทียมกันในทางศีลธรรม เนื่องจากเราเกิดมาพร้อมค่าทางศีลธรรมซึ่งเป็นคุณสมบัติอันสำคัญที่มีอยู่ภายในบุคคล^{๓๕} เพราะฉะนั้น สิทธิทางศีลธรรม (Moral Rights) จึงหมายถึง สิทธิที่ควรมีหรือสิทธิในสิ่งที่ คนควรมี เป็นสิทธิที่ยึดเหนี่ยวเป็นหลัก จึงเป็นสิทธิที่เป็น “อุดมคติ” ซึ่งให้ผลประโยชน์แก่บุคคลในสิ่งที่เขาต้องการหรือควรได้รับสิทธิทางศีลธรรมจึงเป็นสิทธิที่เป็นมาตรฐานที่สิทธิทางกฎหมายควรนำมาเทียบเคียงว่าสมควรมีหรือไม่ สิทธิทางศีลธรรมเป็นสิทธิที่มองจากมุมมองด้านศีลธรรมหรือด้านศาสนา เช่น เมื่อมองจากมุมมองทางศีลธรรม สิทธิในชีวิตของตนเองเป็นสิทธิทางศีลธรรมหรือสิทธิที่ทุกคนควรมีไม่ว่าจะมีการกำหนดให้เป็นสิทธิทางกฎหมายหรือไม่ ก็ตาม เพราะชีวิตเป็นสิ่งที่มีความค่าที่สุดของทุกคนและเป็นสมบัติเฉพาะบุคคลที่บุคคลอื่นไม่ ควรเข้ามาทำลายหรือครอบครอง

สรุปว่า สิทธินั้นมีความหมายกว้าง ๆ ๒ อย่าง คือ ๑) ความถูกต้อง ๒) ข้อเรียกร้องสิทธิ นั้นมีอยู่หลายประการซึ่งได้รับการพัฒนาขยายออกไปตามแต่ ที่จะมีการเรียกร้องให้ตราขึ้นอันเป็นข้อตกลงร่วมกันในทางกฎหมาย ในที่นี้จัดแบ่งออกเป็น ๔ ประเภทคือสิทธิตามธรรมชาติ สิทธิตามกฎหมาย สิทธิมนุษยชน และสิทธิทางศีลธรรม สิทธิทั้ง ๔ ประเภทนี้มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด เพราะขยายมาจากสิทธิตามธรรมชาติ โดยสิทธิตามกฎหมายและสิทธิทางศีลธรรมเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่สุดและมีความสัมพันธ์กันอย่างมาก เนื่องจากในการตรากฎหมายจะต้องคำนึงถึงและปกป้องรักษาศีลธรรมอันดีงามของสังคมไว้ด้วย ส่วนสิทธิมนุษยชนก็มีความเกี่ยวข้องกับสิทธิตามธรรมชาติ และสิทธิทางศีลธรรม เนื่องจากทุกคนมีสิทธิติดตัวมาตั้งแต่ เกิด อีกทั้งชีวิตทุกชีวิตเป็นสิ่งที่มีความค่าที่สุด และเป็นสมบัติที่บุคคลอื่นจะมาละเมิดมิได้

^{๓๓}วรพจน์ วิศุตพิชญ์, สิทธิและเสรีภาพตามหลักรัฐธรรมนูญ, (กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, ๒๕๔๓), หน้า ๒๒.

^{๓๔}ณัฐกร วิทิตานนท์, หลักรัฐธรรมนูญเบื้องต้น, หน้า ๖๐.

^{๓๕}พนนิช สุริยะ, เอกสารประกอบการบรรยายเรื่อง “สิทธิมนุษยชน”, จัดโดย สำนักเสริมศึกษาและบริการสังคม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, วันศุกร์ที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๕ ณ ห้องบรรยาย CITU ๕๑๓ ชั้น ๔ วิทยาลัยนวัตกรรมการบริหารองค์กร ๓ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์, หน้า ๒. (อัดสำเนา)

จะเห็นได้ว่าหลักคำสอนในพระพุทธศาสนาเป็นหลักการที่พระพุทธองค์ทรงสอนให้มนุษย์ทุกคนปฏิบัติเพื่อให้เกิดความสุข ความสงบ ความมีเอกภาพความเสมอภาค ซึ่งคำสอนเหล่านี้ทั้งหมดได้ตั้งอยู่บนรากฐานของการดำเนินชีวิตด้วยหลักของเบญจศีลอันเป็นคำสอนเพื่อความประพฤติที่ดีงาม เป็นการหาเลี้ยงชีพที่บริสุทธิ์ปราศจากมิฉฉาชีพ เพื่อมุ่งเน้นให้อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข ลักษณะของศีลคือทรงไว้ซึ่งกุศลธรรมเป็นลักษณะ ทำให้มีความเป็นปกติทางกายและวาจา ไม่ละเมิดทุจริต แต่ให้เป็นสุจริตพ้นจากความชั่วทั้งปวงเป็นลักษณะ เป็นข้อห้ามไม่ให้กระทำความชั่วหรือกระทำความผิด เพราะการกระทำนั้นเป็นการกระทำที่ผิดและไม่ดี ส่วนธรรม คือ คำสั่งให้กระทำ เพราะการกระทำนั้นถูกและเป็นของดีศีลธรรมจึงเป็นกฎ หรือระเบียบที่สามารถทำให้มนุษย์อยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุขสงบ หรืออาจเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า เบญจศีล เบญจธรรม หากมนุษย์ไม่มีเบญจศีล และเบญจธรรมเป็นเครื่องคุ้มครองจิตใจแล้ว มนุษย์จะมีพฤติกรรมและการดำเนินชีวิตไม่ต่างจากสัตว์ทั่วไปที่มีความพึงพอใจเพียงแค่การกิน การนอน การสืบพันธุ์ และความกลัวอันตรายเท่านั้น หลักของศีล สะท้อนให้เห็นถึงเจตนารมณ์ของพระพุทธศาสนาในด้านความสัมพันธ์ทางสังคมได้มากที่สุด คือ คำสอนและหลักปฏิบัติในระดับศีล เพราะศีลเป็นระบบควบคุมชีวิตด้านนอกเกี่ยวกับการแสดงออกทางกายและวาจา โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วยกันการดำเนินกิจการต่าง ๆ ของหมู่ชน การจัดสภาพความเป็นอยู่และสิ่งแวดล้อมให้เรียบร้อยและเกื้อกูลแก่การดำรงอยู่ด้วยดีของหมู่ชนนั้น และแก่ความผาสุกแห่งสมาชิกทั้งปวงของหมู่ชนอันจะเอื้ออำนวยให้ทุกคนสามารถบำเพ็ญกิจการที่ดีงามยิ่งขึ้น เพื่อบรรลุจุดหมายสูงสุดของชีวิตตามความตกลงนับถือของพวกตน หรือเพื่อเข้าถึงประโยชน์และความดีงามสูงสุดตามอุดมการณ์ของหมู่ชนนั้น ตลอดจนเกื้อกูลแก่การที่หมู่ชนนั้นจะเผยแพร่อุดมการณ์ กิจการและประโยชน์สุข ความดีงามของตนให้เผยแพร่ขยายกว้างออกไป ดังนั้น หลักคำสอนในพระพุทธศาสนาจึงสอนให้มนุษย์มีความเพียรพยายามในการรักษาศีลและมีความพยายามในการกระทำความดีและหมั่นชำระจิตใจให้บริสุทธิ์อยู่เสมอในการที่จะละความชั่ว ส่วนการรักษาศีลมีอานิสงส์ในการรักษาศีลทั้งต่อตนเองและสังคมโดยรวมนั้นส่งผลดีให้เกิดความเป็นอยู่ที่สงบเรียบร้อยมีความสุขทั้งในปัจจุบันและอนาคต

๒.๓ บทสรุป

หลักความสามัคคีพระพุทธศาสนาเถรวาทจัดเป็นความพร้อมเพรียงกันของหมู่เป็นเหตุแห่งความเจริญเรียก อปรีหานิยธรรม ซึ่งหมายถึง ความหมายของสามัคคีการรวม แยกเป็นพฤติกรรมของคน และสัตว์ ในสังคมมนุษย์ความสามัคคีมีความสำคัญมากในการอยู่ร่วมกันและดำรงชีวิตเนื่องจากมนุษย์ไม่สามารถจะอยู่ได้ตามลำพัง จะต้องมีการอยู่ร่วมกันในลักษณะของสถาบันครอบครัวขึ้นไป การอยู่ร่วมกันของสังคมมนุษย์ จึงจำเป็นต้องมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันในลักษณะต่างๆ ทั้งในด้านศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี และการติดต่อเป็นต้น เมื่ออยู่ร่วมกันเป็นสังคมใหญ่และมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันอยู่ตลอดเวลาหลักธรรมคือความสามัคคีนั่น เป็นหลักธรรมที่สูงส่งและสำคัญประการหนึ่งในพระพุทธศาสนา ที่สอนให้มองเห็นคุณค่าและความสำคัญของบุคคลและสิ่งของต่างๆ แล้วปฏิบัติต่อบุคคลหรือสิ่งนั้นโดยถูกต้องและเหมาะสมด้วยความจริงใจ ช่วยให้สังคมมนุษย์มีความสามัคคีและมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน จะเห็นว่าหลักของศีล สะท้อนให้เห็นถึงเจตนารมณ์ของพระพุทธศาสนาในด้านความสัมพันธ์ทางสังคมได้มากที่สุด คือ คำสอนและหลักปฏิบัติในระดับศีล

เพราะศิลปะเป็นระบบควบคุมชีวิตด้านนอกเกี่ยวกับการแสดงออกทางกายและวาจา โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วยกันการดำเนินกิจการต่าง ๆ ของหมู่ชน การจัดสภาพความเป็นอยู่ และสิ่งแวดล้อมให้เรียบร้อยและเกื้อกูลแก่การดำรงอยู่ด้วยดีของหมู่นั้นนั้น และแก่ความผาสุกแห่งสมาชิกทั้งปวงของหมู่นั้นอันจะเอื้ออำนวยให้ทุกคนสามารถบำเพ็ญกิจกรณี่ที่ต้งามยิ่งขึ้น เพื่อบรรลุจุดหมายสูงสุดของชีวิตตามความตกลงนับถือของพวกตน หรือเพื่อเข้าถึงประโยชน์และความดีงามสูงสุดตามอุดมการณ์ของหมู่นั้นนั้น ตลอดจนเกื้อกูลแก่การที่หมู่นั้นนั้นจะเผยแพร่อุดมการณ์ กิจการ และประโยชน์สุข ความดีงามของตนให้เผยแพร่ขยายกว้างออกไป ดังนั้น หลักคำสอนในพระพุทธศาสนาจึงสอนให้มนุษย์มีความเพียรพยายามในการรักษาศีลและมีความพยายามในการกระทำความดีและหมั่นชำระจิตใจให้บริสุทธิ์อยู่เสมอในการที่จะละความชั่ว ส่วนการรักษาศีลมีอานิสงส์ในการรักษาศีลทั้งต่อตนเองและสังคมโดยรวมนั้นส่งผลดีให้เกิดความเป็นอยู่ที่สงบเรียบร้อยมีความสุขทั้งในปัจจุบันและอนาคต

บทที่ ๓

บริบทชุมชนของหมู่บ้านปรือคันตะวันออก

ในบทที่ ๓ นี้ผู้ศึกษาบริบทชุมชนของหมู่บ้านปรือคันตะวันออก บ้านปรือคันตะวันออก หมู่ที่ ๕ ตำบลปรือใหญ่ อำเภอยะรัง จังหวัดศรีสะเกษ เป็นหมู่บ้านเก่าแก่ในอำเภอยะรัง มีประชาชนอาศัยอยู่จำนวนมาก มีภาษาท้องถิ่นประจำชุมชน คือภาษากวย (ส่วย) ในการสื่อสารกัน ภายในชุมชน ชาวบ้านในชุมชนนับถือพระพุทธศาสนา ร่วมกับมีความเชื่อวัฒนธรรม ประเพณี พื้นบ้านดั้งเดิม มีอาชีพหลักคืออาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก ปัจจุบันมีการขยายออกแบ่งการปกครอง ออกเป็น ๕ หมู่บ้านแต่ชาวบ้านสามารถอยู่ร่วมกันได้ด้วยความสามัคคีเพราะมีหลักของเบญจศีลหรือ ศีล ๕ ตามพระพุทธศาสนาเป็นพื้นฐานสำคัญในการดำรงชีวิตทางสังคมจนทำให้ได้รับรางวัลหมู่บ้าน รักษาศีล ๕ ต้นแบบประจำปี ๒๕๖๐ โดยมีเนื้อหาตามลำดับดังนี้

๓.๑ ประวัติบ้านปรือคันตะวันออก

สำหรับหมู่บ้านปรือคันตะวันออก หมู่ที่ ๕ ตำบลปรือใหญ่ คาดว่าเป็นชุมชนที่ตั้งขึ้นมา ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๑ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ โดยชาวกวยกลุ่มหนึ่งได้อพยพมาจากบ้านลาวเดิม (ปัจจุบันตั้งอยู่ในบริเวณเขตอำเภอไพรบึง) หัวหน้าหมู่บ้านคนแรก คือ ตาทอง (ชาวกวย) ตาทอง แยกออกมาจากกลุ่มของตากะจะ เป็นผู้นำกลุ่มแรกที่ปกครองเมืองขุขันธ์ ตาทองแยกมาตั้งบ้านที่ริมหนองใหญ่ (หรือหนองแวงในปัจจุบัน) เพราะมีปลาชุกชุมและมีที่ราบสามารถปลูกพืชผลได้ดี โดยเรียกหมู่บ้านนี้ว่าไพร่ทม (ปรือทม)

ต่อมาในสมัยตาพินิจเป็นผู้นำ สมเด็จพระเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึกมาปราบโจรเขมร ที่เมืองขุขันธ์ราวปีพุทธศักราช ๒๓๒๔ ในสมัยกรุงธนบุรีเป็นราชธานีกัมพูชาเกิดจลาจลขึ้น พระเจ้ากรุงธนบุรี โปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึกและพระเจ้าสุรสีห์ยกกองทัพไปปราบ แต่ทำการไม่สำเร็จเพราะเกิดจลาจลในกรุงธนบุรีจึงต้องยกกองทัพกลับ สงครามครั้งนี้เมืองขุขันธ์ได้ส่งกองทัพร่วมด้วยและได้กวาดต้อนชักชวนชาวกัมพูชาส่วนหนึ่งมาอยู่ที่อำเภอยะรัง ตำบลปรือใหญ่ เดิมเป็นบ้านปรือใหญ่ มีอาณาเขตครอบคลุมตำบลโคกตาล ตำบลตะเคียนราม ตำบลงรักและตำบลนิคมพัฒนา^๑

บ้านปรือคันตั้งขึ้นเมื่อประมาณ ๓๐๐ กว่าปี เดิมเป็นป่าทึบเคยมีแรดอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก คำว่า “ปรือ” เพี้ยนมาจากคำภาษาเขมรว่า “เปรีย” แปลว่า “ป่า” ส่วนว่า “คัน” เพี้ยนมาจากรากศัพท์ภาษาเขมรว่า “ระเมียะฮ” ซึ่งแปลว่า “แรด” แต่ต่อมาชาวบ้านรุ่นหลังได้ออกเสียงคำนี้เพี้ยนมาเป็น “ระเมือะฮ” แปลว่า “คัน” ดังนั้น เมื่อทางการให้ตั้งชื่อเป็นภาษาไทย จึงแปลเป็นภาษาไทยว่า “บ้านปรือคัน” ในที่สุด

^๑สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอยะรัง, ประวัติเมืองขุขันธ์, ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://district.cdd.go.th/khukhun/about-ประวัติความเป็นมา> [๑๒ ธันวาคม ๒๕๖๐].

โดยเล่าสืบกันมาว่ามีนายวงศ์และนางขันและลูกหลานมาอาศัยอยู่เป็นครอบครัวแรกๆ และมีนายปรีก นางอว ตามมาเป็นลำดับ ลูกบ้านที่มาอยู่อาศัยใช้นามสกุลตามหัวหน้าคือวงศ์ขันธุ์ และปรีอปรีก เป็นต้น

บ้านปรีอคันตะวันออก หมู่ที่ ๕ ตำบลปรีอใหญ่ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของอำเภอขุขันธ์ จังหวัดศรีสะเกษ เดิมอยู่ในสังกัดอำเภอห้วยเหนือ จังหวัดขุขันธ์ มณฑลอุบลราชธานี ปัจจุบันคือ อำเภอขุขันธ์ เป็น ๑ ใน ๒๒ อำเภอของ จังหวัดศรีสะเกษ อำเภอขุขันธ์มี ๒๒ ตำบล ๒๗๖ หมู่บ้าน อาณาเขตอำเภอขุขันธ์ ทิศเหนือติดอำเภอวังหิน ทิศใต้ติด อำเภอภูสิงห์ ทิศตะวันออก ติดอำเภอขุนหาญ และอำเภอไพรบึง ทิศตะวันตกติดกับอำเภอภูสิงห์และอำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์

บ้านปรีอคันตะวันออก หมู่ที่ ๕ ตำบลปรีอใหญ่ อำเภอขุขันธ์ จังหวัดศรีสะเกษ เป็นหมู่บ้านหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง (อพป.) ขนาดใหญ่และมีพื้นที่กว้างมาก จนสามารถแยกหมู่บ้านออกเป็น ๔ หมู่บ้าน คือ หมู่ ๙ บ้านคลองลำเจียก หมู่ ๑๔ บ้านปรีอคันใต้ และหมู่ ๑๙ บ้านหนองสิม ต่อมาหมู่ ๑๔ ได้แยกออกอีก ๑ หมู่คือ หมู่ ๑๕ บ้านบางกระวาน

๓.๒ คำขวัญประจำบ้านปรีอคันตะวันออก

สำหรับหมู่บ้านคำขวัญประจำบ้านปรีอคันตะวันออกมุ่งเน้นที่จะเสริมสร้างความสามัคคีปรองดอง และสมานฉันท์ของคนในชาติ ให้เกิดความสงบ สันติสุข มีความกลมเกลียวกัน ลดปัญหาความขัดแย้ง สร้างความมั่นคง และปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สินของประชาชน โดยให้พุทธศาสนิกชนได้ยึดหลักศีล ๕ มาเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติในการดำเนินชีวิตหมู่บ้านปรีอคันตะวันออก มีการสร้างคำขวัญประจำหมู่บ้านเพื่อเป็นหลักในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข สมดังคำขวัญที่สะท้อนให้เห็นความสามัคคีของชุมชนว่า

ดินแดนบ้านแรดเก่า	ชนเผ่ากวยถิ่นไทย
ร่ำรวยน้ำใจ	ผ้าไหมสวยงาม
วัฒนธรรมโดดเด่น	เน้นความสามัคคี

จากคำขวัญประจำบ้านปรีอคันตะวันออกข้างต้น สะท้อนให้เห็นใจความของคำขวัญประจำหมู่บ้านที่สามารถนำมาขยายความได้ตามลำดับดังนี้

ดินแดนบ้านแรดเก่า คือ ในชุมชนบ้านปรีอคันตะวันออก เดิมเป็นที่พื้นที่ที่มีจำนวนแรดมากในหนองน้ำ ที่ตั้งอยู่ในบริเวณหมู่บ้าน

ชนเผ่ากวยถิ่นไทย คือ บ้านปรีอคันตะวันออก ใช้ภาษากวย (ส่วย) เป็นภาษาท้องถิ่นในการสื่อสารกันภายในชุมชน

ร่ำรวยน้ำใจ คือ ชาวบ้านในชุมชนบ้านปรีอคันตะวันออก มีความเสียสละช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันเสมอ

ผ้าไหมสวยงาม คือ บ้านปรีอคันตะวันออก มีผลิการทอผ้าไหม ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีชื่อเสียงของหมู่บ้าน

วัฒนธรรมโดดเด่น คือ ในชุมชนบ้านปรือคันตะวันตก มีวัฒนธรรมที่โดดเด่นและถือเป็นประเพณีที่สืบทอดกันมาช้านาน คือประเพณีแซนโดนตา ซึ่งจะประกอบพิธีในเดือน ๑๐ ของทุกปี

เน้นความสามัคคี คือ ในชุมชนบ้านปรือคันตะวันตก ชาวบ้านได้เน้นเรื่องความสามัคคีเป็นหลักสำคัญ เพื่อสร้างความสุขให้เกิดแก่ชุมชน โดยมีการประชุมและจัดกิจกรรม แบบสร้างความสามัคคีเชิงสร้างสรรค์อย่างต่อเนื่อง

๓.๓ วิสัยทัศน์บ้านปรือคันตะวันตก

สำหรับวิสัยทัศน์หมู่บ้านปรือคันตะวันตก หมู่บ้านปรือคันตะวันตก นอกจากมีคำขวัญประจำหมู่บ้านเพื่อเป็นหลักในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ยังมีวิสัยทัศน์เพื่อการพัฒนาหมู่บ้านให้เจริญก้าวหน้า วิสัยทัศน์มีดังต่อไปนี้

สร้างสรรค์สังคม	ชุมชนสามัคคี
สืบสานประเพณี	สร้างคนดีเพื่อปรือคัน

จากวิสัยทัศน์ข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่า บ้านปรือคันตะวันตกนั้นมีวิสัยทัศน์ของชุมชนบ้านปรือคันตะวันตก เน้นความสามัคคี มีความปรองดองกันในชุมชน เพื่อให้ชุมชนอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข และสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าให้เกิดแก่ชุมชนด้วยการให้ทุกภาคส่วนของชุมชนต่างได้ร่วมมือกันดำเนินการในเรื่องความปรองดองสมานฉันท์ และทำให้ประชาชนมีความรักสามัคคีกัน โดยเริ่มจากครอบครัว หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด ซึ่งจะนำพาก้าวไปข้างหน้าอย่างปลอดภัยยั่งยืน

๓.๔ พันธกิจบ้านปรือคันตะวันตก

หมู่บ้านปรือคันตะวันตก มีพันธกิจของหมู่บ้านเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาหมู่บ้านให้มีเจริญก้าวหน้า ได้กำหนดพันธกิจขึ้นมา ๘ ประการ คือ

๑. มุ่งมั่นพัฒนา ชาวประชาอยู่ดีมีสุข
๒. ลดรายจ่าย เสริมสร้างรายได้
๓. สร้างชุมชนเข้มแข็ง สามัคคี
๔. สร้างชุมชน สังคม คุณธรรม
๕. สร้างความเข้มแข็งทางด้านร่างกาย และจิตใจแก่เด็ก เยาวชนในหมู่บ้าน
๖. สร้างเศรษฐกิจชุมชนที่เข้มแข็ง สามารถช่วยเหลือตัวเองได้
๗. สร้างประชาธิปไตยที่เข้มแข็งในชุมชน
๘. ฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนให้มีความอุดมสมบูรณ์ดังเดิม

จากหลักการข้างต้นจะเห็นว่า หมู่บ้านปรือคันตะวันตกได้กำหนดเจตนารมณ์ร่วมกันในการพัฒนาหมู่บ้าน อันเป็นการพัฒนาโครงการหมู่บ้านศีล ๕ ที่เน้นการพัฒนาพฤติกรรมให้มีหลักประกัน ๕ ด้าน คือ ประกันชีวิต ประกันทรัพย์สิน ประกันครอบครัวประกันสังคม และประกันสุขภาพ นำไปสู่การพัฒนาหมู่บ้านให้เกิดความสะอาดทั้งสิ่งแวดล้อมและอาชีพความสะอาดทางพฤติกรรมความสะอาดทางจิตใจ และความสะอาดทางปัญญา โดยมุ่งเน้นให้ประชากรในหมู่บ้านร่วมกันปฏิเสธ และไม่ยอมรับค่านิยมที่เกี่ยวข้องกับการทุจริตคดโกงโดยการเริ่มปลูกฝังอุดมการณ์

๓.๕ แผนที่หมู่บ้านบ้านปรือคันตะวันออก^๒

หมู่บ้านปรือคันตะวันออกเป็นหมู่บ้านเก่าแก่ ตั้งอยู่ในเขตอำเภอูซันห์ จังหวัดศรีสะเกษ แผนที่ตั้งของหมู่บ้าน ผู้วิจัยได้ค้นหาที่ตั้งของหมู่บ้านผ่านดาวเทียม แล้วนำมาลงแสดงภาพดังต่อไปนี้

ภาพที่ ๑ แผนที่บ้านปรือคันตะวันออก จากภาพถ่ายผ่านดาวเทียม

๓.๖ ข้อมูลทั่วไปของหมู่บ้าน^๓

บ้านปรือคันตะวันออก หมู่ที่ ๕ ตำบลปรือใหญ่ อำเภอูซันห์ จังหวัดศรีสะเกษ เป็นหมู่บ้านเก่าแก่ในอำเภอูซันห์ มีประชาชนอาศัยอยู่จำนวนมาก มีภาษาท้องถิ่นประจำชุมชน คือ ภาษาทวย (ส่วย) ในการสื่อสารกันภายในชุมชน ชาวบ้านในชุมชนนับถือพระพุทธศาสนา ร่วมกับกับ ความเชื่อวัฒนธรรม ประเพณีพื้นบ้านดั้งเดิม มีอาชีพหลักคืออาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก ประชาชนในชุมชนมีการดำเนินชีวิตตามหลักศีลธรรม ทำให้ชุมชนในหมู่บ้านมีความสามัคคีกัน และสามารถเป็นแบบอย่างแก่ชุมชนใกล้เคียงได้ ดังมีข้อมูลของชุมชนดังต่อไปนี้

^๒แผนที่บ้านปรือคันตะวันออก, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <https://search.mysearch.com/> [๑๒ ธันวาคม ๒๕๖๐].

^๓คณะกรรมการหมู่บ้าน รากฐานของแผ่นดิน, เอกสารประกอบการพิจารณาคัดเลือกหมู่บ้านดีเด่น (บ้านสวย เมืองสุข) ประจำปี ๒๕๕๙, (บ้านปรือคันตะวันออก หมู่ที่ ๕ ตำบลปรือใหญ่ อำเภอูซันห์ จังหวัดศรีสะเกษ), หน้า ๓.

(๑) จำนวนครัวเรือน ๑๓๓ ครัวเรือน

ประชากรทั้งหมด	จำนวน	๕๘๕ คน
- ชาย	จำนวน	๒๗๙ คน
- หญิง	จำนวน	๓๐๖ คน

(๒) อาณาเขตของหมู่บ้าน

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	ตำบลห้วยไต้
ทิศใต้	ติดต่อกับ	บ้านหนองสิม หมู่ที่ ๑๙ ต.ปรีอใหญ่
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	ตำบลนิคมพัฒนา
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	บ้านปรีอคันตะวันตก หมู่ที่ ๗ ตำบลปรีอใหญ่

(๓) มีเนื้อที่

พื้นที่ทั้งหมด	๑,๑๓๕	ไร่
พื้นที่การเกษตร	๑,๐๙๓	ไร่

แบ่งเป็น

ที่อยู่อาศัย	๔๒	ไร่
ที่สาธารณะ	๘	ไร่
แยกเป็นปลูกข้าว	๗๖๗	ไร่
มันสำปะหลัง	๑๔๒	ไร่
ไม้ผล	๖๔	ไร่
ยางพารา	๑๑๒	ไร่

มีเกษตรกรบางส่วนปลูกพืชเกษตรนอกเขตพื้นที่ตำบลปรีอใหญ่

(๔) การคมนาคม

- บ้านปรีอคันตะวันออก ตั้งอยู่ทางทิศใต้ ของอำเภอชุมขันธ์ จ.ศรีสะเกษ ระยะทาง ๑๑ กิโลเมตร
- เส้นทางหลวงจังหวัดหมายเลข ๒,๐๑๗ เป็นถนนลาดยาง ใช้เวลาเดินทางจากชุมชนสู่ อำเภอใช้เวลาประมาณ ๑๕ นาที

(๕) ลักษณะภูมิประเทศ

สภาพพื้นที่บ้านปรีอคันตะวันออก เป็นพื้นที่ราบ สลับกันกับที่ดอน เหมาะสำหรับปลูก ข้าว และพืชสวน พืชไร่ ทำนาได้ปีละ ๒ ครั้ง มีคลองชลประทาน อ่างเก็บน้ำห้วยศาลา มีแหล่งน้ำ ธรรมชาติ คือ ห้วยปรีอคัน ห้วยศาลา และหนองกุดสันตัน มี ๓ ฤดู คือ ฤดูฝน ฤดูหนาว และฤดูร้อน

(๖) อาชีพ

อาชีพหลัก คือทำการเกษตร อาชีพเสริม เลี้ยงสัตว์ รับจ้าง และทอผ้า

(๗) ศาสนา

ประชาชนส่วนใหญ่ นับถือศาสนาพุทธศาสนสถาน คือ วัดปรือคัน ตำบลปรือใหญ่ อำเภوخุซันต์ จังหวัดศรีสะเกษ

(๘) ประเพณี/เทศกาลประจำปี

- ประเพณีแซนโฎนตา จัดขึ้นเป็นประจำทุกปี ช่วงเดือน ๑๐ เพื่อระลึกถึงพระคุณของบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปให้ได้รับผลบุญที่ลูกหลานอุทิศให้
- ประเพณีรำแม่เมต เป็นการจัดพิธีรำทรง การรักษาโรคภัยไข้เจ็บตามความเชื่อ ของชุมชน ซึ่งประเพณีได้มีการปฏิบัติสืบทอดมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ
- ประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา ชุมชนบ้านปรือคันตระวันออก ได้ร่วมกับชุมชนในสังกัดวัดปรือคัน จัดประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา เพื่อนำไปถวายพระสงฆ์ที่จำพรรษาที่วัดปรือคัน เป็นประจำปีทุกปี
- ประเพณีรดน้ำดำหัวในวันสงกรานต์ ถือว่าเป็นประเพณีที่ชุมชนบ้านปรือคันตระวันออก สืบทอดและปฏิบัติเรื่อยมา เพื่อแสดงออกถึงความกตัญญู ความอ่อนน้อมถ่อมตน มีความเคารพในผู้สูงอายุในชุมชนบ้านปรือคันตระวันออก
- ประเพณีลอยกระทง ชุมชนบ้านปรือคันตระวันออก ได้ร่วมกับวัดปรือคัน จัดประเพณีลอยกระทงทุกปี เพื่อบูชาและขอขมาเจ้าแม่คงคา
- ประเพณีเซ่น ปูตา ชุมชนบ้านปรือคันตระวันออก ถือปฏิบัติร่วมกันทุกปี ในการเซ่นไหว้ปูตา ก่อนช่วงฤดูการทำกรเกษตร เพื่อเป็นการบอกกล่าวขอพรให้การทำกรเกษตรได้ผลผลิตที่ดี

(๙) กลุ่มเศรษฐกิจ

กลุ่มเศรษฐกิจชุมชน	จำนวน	๑๓	กลุ่ม
กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต	จำนวน	๑	กลุ่ม

(๑๐) การพาณิชย์

ร้านค้าชุมชน	จำนวน	๑	แห่ง
ร้านค้า	จำนวน	๒	แห่ง
โรงสี	จำนวน	๓	แห่ง

(๑๑) แหล่งประชาสัมพันธ์

ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน	จำนวน	๑	แห่ง
หอกระจายข่าว	จำนวน	๑	แห่ง

(๑๒) ประปา

ประปาหมู่บ้าน	จำนวน	๑	แห่ง
---------------	-------	---	------

(๑๓) ยานพาหนะ

รถยนต์	จำนวน	๓๐	คัน
รถจักรยานยนต์	จำนวน	๑๒๑	คัน

(๑๔) เครื่องยนต์การเกษตร

รถไถนาเดินตาม	จำนวน	๖๗	คัน
รถไถใหญ่	จำนวน	๙	คัน
รถเกี่ยวข้าว	จำนวน	๑	คัน

(๑๕) ผลผลิตมวลรวมของหมู่บ้าน

- ครั้วเรือนมีรายได้สูงกว่า ๓๒,๐๐๐ บาท ต่อปี ต่อคน
- รายได้เฉลี่ยของประชากรของหมู่บ้าน จำนวน ๕๘,๐๐๐ บาท ต่อคน ต่อปี
- ครั้วเรือนผ่านการฝึกอบรมร้อยละ ๘๕ ของครั้วเรือน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทาง

เกษตรกรรม เลี้ยงสัตว์ รับจ้าง และสิ่งทอ

(๑๖) ผลผลิตที่น่าสนใจของชุมชน

๑. ผ้าไหมมัดหมี่
๒. พันธุ์ข้าว
๓. ไม้ผล
๔. ยางพารา

(๑๗) การปกครอง

บ้านปรือคันตะวันออก หมู่ที่ ๕ ตำบลปรือใหญ่ อำเภอยะรัง จังหวัดศรีสะเกษมีการปกครองโดยมีคณะกรรมการประจำหมู่บ้าน ดังนี้

๑. นายเจริญ ปรีอปรัก	ดำรงตำแหน่ง	ผู้ใหญ่บ้าน
๒. นายสมนึก ธรรมสิงห์	ดำรงตำแหน่ง	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
๓. นายสมัย บุญขาว	ดำรงตำแหน่ง	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
๔. นายสุพิช วงษ์จันทร์	ดำรงตำแหน่ง	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายรักษาความสงบ

(๑๘) การปกครองท้องถิ่น

๑. นายบุญลอย วงษ์จันทร์ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล
๒. นายสุเขียน ปรีอปรัก สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล

(๑๙) แบ่งเขตการปกครองออกเป็น ๕ คุ่ม ประกอบด้วย

ชุมชนบ้านปรือคันตะวันตก ได้มีการแบ่งเขตอำนาจการปกครองชุมชน ให้เข้าถึงประชาชนให้ได้มาก จึงมีการแบ่งการปกครองออกเป็นคุ่ม โดยแต่งตั้งหัวหน้าคุ่มแต่ละคุ่ม ช่วยดูแลประชาชน เมื่อมีเหตุการณ์ต่างๆ ก็สามารถดูแลแทนผู้ใหญ่บ้านได้ โดยมี ๕ คุ่ม ดังนี้

คุ่มที่ ๑ ชื่อคุ่มประชาร่วมใจ มี นายสุรินทร์ สุดสังข์ เป็นหัวหน้าคุ่ม มีสมาชิก ๒๕ ครัวเรือน

คุ่มที่ ๒ ชื่อคุ่มคนดี มีศีล มี นายพินิจ ลาคำ เป็นหัวหน้าคุ่ม มีสมาชิก ๒๕ ครัวเรือน

คุ่มที่ ๓ ชื่อคุ่มน้ำใจดี มีวินัย มี นายฉลองชัย ปรีอปรัง เป็นหัวหน้าคุ่ม มีสมาชิก ๒๕ ครัวเรือน

คุ่มที่ ๔ ชื่อคุ่มสามัคคี สร้างสรรค์มี นายเชื่อน วงษ์ขันธุ์ เป็นหัวหน้าคุ่ม มีสมาชิก ๒๓ ครัวเรือน

คุ่มที่ ๕ ชื่อคุ่มคุณธรรม นำสุข มี นายฉลิว ปรีอปรัง เป็นหัวหน้าคุ่ม มีสมาชิก ๒๑ ครัวเรือน

๓.๗ จุดเด่นประเพณี วัฒนธรรม กฎระเบียบ ค่านิยม และความสันทันของชุมชน

๓.๗.๑ จุดเด่นหรือจุดแข็งของชุมชน

๑) จุดเด่นด้านบุคคล

(๑) ผู้นำที่ดี มีวิสัยทัศน์ เสียสละ ทั้งผู้ใหญ่ ผู้ช่วย สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล กลุ่มแม่บ้าน และกลุ่มอาชีพต่างๆ

(๒) มีคณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) ที่เข้มแข็ง

(๓) มีพื้นที่เหมาะสมในการประกอบอาชีพ

(๔) มีปราชญ์ชุมชน ใช้ภูมิปัญญาของท้องถิ่น

(๕) มีกลุ่มผลิตผ้ามัดหมี่มีคุณภาพ

(๖) มีกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวหอมมะลิ

(๗) มีกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไม้ผล มะม่วงนอกฤดูกาล

(๘) เป็นชุมชนมีความเสียสละและสามัคคี

๒) จุดเด่นด้านทรัพยากรธรรมชาติ

(๑) ห้วยปรือคัน สำหรับใช้น้ำในการเพาะปลูก เป็นแหล่งน้ำสาธารณะ

(๒) หนองกุดสันตัน ใช้น้ำในการทำเกษตร เป็นแหล่งหาปลาของชุมชน

(๓) คลองส่งน้ำ กรมชลประทานห้วยศาลา เป็นแหล่งน้ำสำหรับทำนาปรัง

๓.๘ ประเด็นยุทธศาสตร์

การบริหารจัดการเพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาหมู่บ้านโดยกลไกคณะกรรมการหมู่บ้าน(กม.) เป็นทีมงาน มีผลการปฏิบัติงานดังนี้

๑) ด้านอำนวยการ

(๑) จัดประชุมชาวบ้าน เพื่อวางแผนในการทำโครงการตามหลักการ ๕ ร่วม คือ ร่วมคิด ร่วมทำร่วมรับผิดชอบร่วมแก้ปัญหาติดตามผล/รับผลประโยชน์มีการรายงานผลการปฏิบัติงาน การนำข้อราชการ ประกาศ ระเบียบ กฎหมาย และนโยบายของรัฐไปประชุมชี้แจงให้ประชาชนใน หมู่บ้านทราบ โดยการจัดประชุมคณะกรรมการหมู่บ้าน กม. และการประชุมหมู่บ้าน อย่างน้อยเดือน ละ 1 ครั้งในการประชุมประชาคมหมู่บ้าน

(๒) มีระบบการจัดการงานธุรการ และเอกสารต่างๆ ของหมู่บ้าน โดยได้มอบหมายงาน ให้คณะกรรมการหมู่บ้านช่วยกันรับผิดชอบในงานด้านต่างๆ

(๓) ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารในหมู่บ้าน เช่น ผ่านทางหอกระจายข่าว ติดประกาศ ทำป้ายรณรงค์ ในที่สาธารณะต่างๆ เพื่อให้ประชาชนได้รับทราบบทบาท หน้าที่ และผลงานของ หน่วยงานราชการ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และคณะกรรมการหมู่บ้าน

(๔) ประสานงาน และติดตามการทำงานของคณะทำงานด้านต่างๆ ดังเช่น ประสานขอ พันธุ์ปลาจากโครงการศูนย์พัฒนาการเกษตรภูสิงห์อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ขาด้านการพัฒนาการ ประมงจังหวัดศรีสะเกษ เป็นต้น ทั้งยังคอยให้คำปรึกษาคณะทำงานต่างๆ ให้ราบรื่น เมื่อคณะทำงาน ประสบปัญหา

(๕) มีการปฏิบัติงานตามนโยบายของรัฐบาล กระทรวงมหาดไทย กรมการปกครอง เช่น การส่งเสริมค่านิยมหลัก ๑๒ ประการ และส่วนราชการอื่น ทั้งด้านการเกษตร และการประมงการบริหารจัดการน้ำดื่ม น้ำใช้ และน้ำเพื่อการเกษตร เป็นต้น จนเกิดผลดียิ่ง

(๖) ให้ความร่วมมือ ประสานงานกับหน่วยราชการที่เข้าปฏิบัติงานในพื้นที่ รวมทั้ง สนับสนุนหน่วยงานราชการในการจัดกิจกรรม เช่น การสนับสนุนอำเภอเคลื่อนที่ การสนับสนุนในการ สภากาชาดในการออกหน่วยรับบริจาคโลหิต เป็นต้น การฝึกอบรมประชาชน ตามโครงการต่างๆ เช่น โครงการฝึกอบรมการดูแลรักษาสวนยาง เป็นต้น เป็นอย่างดี

(๗) มีการจัดทำรายงานผลการดำเนินงานของคณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) ในทุกเดือน โดยมีการจดบันทึกวาระการประชุมและกิจกรรมต่างๆ ไว้เป็นประจำทุกครั้ง

(๘) การรับ การจ่าย และการเก็บรักษาเงิน และทรัพย์สินของหมู่บ้าน ได้มีการแต่งตั้ง คณะกรรมการดูแลเรื่องต่างๆ ของแต่ละกลุ่ม เช่น กลุ่มน้ำประปา กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กลุ่มทอผ้าไหม กลุ่มส่งออกมะม่วงต่างประเทศ เป็นต้น

๒) ด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย

ได้ดำเนินนโยบายป้องกันปราบปรามและรักษาความสงบเรียบร้อยภายในตำบลดังต่อไปนี้

(๑) จัดทำข้อบังคับหมู่บ้าน ขึ้นโดยได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุมประชาคมของหมู่บ้าน เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยขึ้นภายในหมู่บ้าน ตำบล ตามอำนาจหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ทำให้ผู้คิดที่จะกระทำความผิดกฎหมายและกฎข้อบังคับของหมู่บ้านไม่กล้ากระทำความผิด ส่งผลให้ไม่มีคดีต่างๆ เกิดขึ้นในพื้นที่ตำบลแต่อย่างใด

(๒) การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยใช้กลไกของคณะกรรมการหมู่บ้าน ด้วยการสร้างพลังทางสังคม และพลังชุมชนเอาชนะยาเสพติด การดำเนินการให้ผู้เสพ/ผู้ติดยาเสพติด เข้าสู่กระบวนการบำบัดรักษาฟื้นฟูสมรรถภาพแบบบูรณาการ การดำเนินการแก้ไขปัญหากลุ่มที่มีพฤติกรรมเสี่ยงในพื้นที่ เช่น

* มีกลุ่มหรือองค์กรที่ปฏิบัติงานด้านยาเสพติดในพื้นที่หมู่บ้าน เช่น คณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) ผู้ประสานพลังแผ่นดิน (๒๕ ตาสับประรด) โดยมีการแต่งตั้งคณะกรรมการฯ อย่างเป็นรายลักษณ์อักษร

* กลุ่มหรือองค์กรที่ปฏิบัติงานด้านยาเสพติดประชุมกันอย่างน้อยเดือนละ ๑ ครั้ง พร้อมกับการประชุมประจำเดือน

* มีการจัดตั้งกองทุนเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหายาเสพติด เช่น กองทุนแม่ของแผ่นดิน กองทุนหมู่บ้าน เป็นต้น ที่นำผลประโยชน์มาใช้แก้ปัญหายาเสพติด และมีการดำเนินงานที่เข้มแข็ง เช่น การระดมทุนต่อยอด

* มีการประชุมประชาคมหมู่บ้าน เพื่อค้นหาและตรวจสอบผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดอย่างน้อย ๓ เดือน/ครั้ง

* มีการควบคุมดูแลไม่ให้มีแหล่งมั่วสุมในพื้นที่/จัดกิจกรรมเชิงป้องกันยาเสพติดอย่างน้อยเดือนละ ๑ ครั้ง

* มีการจัดกิจกรรมรณรงค์ต่อต้านยาเสพติดร่วมกับกิจกรรมสาธารณประโยชน์อื่นๆ

* มีการตรวจสอบสถานะของหมู่บ้าน เป็นหมู่บ้านเข้มแข็งปลอดยาเสพติด

(๓) การป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์

* ออกตรวจตราและหาข่าวการกระทำความผิดที่เข้าข่ายการค้ามนุษย์

* มีการป้องกันและการแจ้งเหตุการค้ามนุษย์อย่างเป็นระบบ

(๔) มีระบบการคุ้มครองดูแลรักษาทรัพย์สิน อันเป็นสาธารณประโยชน์ของหมู่บ้าน

(๕) การป้องกันบรรเทาสาธารณภัย และภัยอันตรายของหมู่บ้าน

* การสร้างสิ่งป้องกัน หรือการดัดแปลงภูมิประเทศ เพื่อการป้องกันหมู่บ้าน เช่น สร้างป้อมยาม ไว้เป็นจุดตรวจ และจุดพักของเจ้าหน้าที่ป้องกันบรรเทาสาธารณภัย การถมที่วางท่อระบายน้ำเพื่อระบายน้ำให้สะดวก และประตุน้ำเพื่อป้องกันอัคคีภัย เป็นต้น

* การเตือนภัย เครื่องมือสื่อสาร เช่น โทรศัพท์ และการแจ้งข่าวสาร เช่น กะล่อ หอกระจายข่าว และ Social medias เป็นต้น

* มีแผนปฏิบัติการในการป้องกันบรรเทาสาธารณภัย มีการซักซ้อมอยู่เป็นประจำ มีเครื่องมือ ที่เพียงพอ และมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐาน โดยได้รับการสนับสนุน และร่วมมือกับศูนย์บรรเทาสาธารณภัย องค์การบริหารส่วนตำบลปรือใหญ่

(๖) เอาใจใส่ดูแลทุกข์สุขของประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อน และประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแก้ไขปัญหาอย่างรวดเร็วเช่น จัดนำเครื่องบรรเทาความเดือดร้อน ถุงยังชีพ มามอบแก่ประชาชนผู้เดือดร้อน เมื่อประสบอุทกภัย เป็นต้น โดยประสานงานกับหน่วยราชการอื่น ๆ เช่น ธนาคารออมสิน สาขาขุนันธ์ สภาอากาศ จังหวัดศรีสะเกษ เป็นต้น

(๗) เป็นผู้เอาใจใส่ตรวจตราท้องที่ การรักษาความสงบเรียบร้อยภายในหมู่บ้าน และการป้องกันภัยพิบัติต่างๆ โดยการเป็นผู้นำในการ จัดเวรยาม และออกเดินตรวจตรา กับชุด ชรบ. ทุกครั้ง

(๘) เป็นผู้เอาใจใส่ในการสืบสวนเหตุการณ์และความเคลื่อนไหวอันอาจเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของชาติ เช่น ภัยยาเสพติด เป็นต้น

(๙) การตรวจตรารักษาความสงบเรียบร้อย เพื่อให้ปัญหาอาชญากรรม หรือแหล่งอบายมุขในหมู่บ้านลดลงหรือไม่มีเลย

* มีการจัดชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน (ชรบ.) และปฏิบัติภารกิจอย่างต่อเนื่อง

* มีคำสั่งการจัดเวรยามหมู่บ้าน และหลักฐานการจัดชุดเวรยามที่เป็นปัจจุบัน

* มีการประสานกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองหรือตำรวจ

(๑๐) จัดตั้งเครือข่ายการข่าวในการป้องกันเหตุร้าย การปราบปรามอาชญากรรมร่วมกับอำเภอ จังหวัด หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

(๑๑) จัดตั้งชุดปฏิบัติการประจำหมู่บ้านที่มีความพร้อมในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ/อุบัติเหตุ เช่น ชรบ., อพปร. หมู่บ้าน หรือจัดให้มีวัสดุอุปกรณ์ในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยตลอดจนมีเครือข่ายที่รายงานข่าวภัยพิบัติได้อย่างรวดเร็ว

(๑๒) อำนวยความยุติธรรมแก่ประชาชน ประนีประนอมข้อพิพาทของประชาชน เพื่อสร้างสมานฉันท์ รวมทั้งมีการสนับสนุนให้คณะกรรมการหมู่บ้าน กม. ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ย ประนีประนอม ข้อพิพาทระหว่างประชาชนในท้องที่ได้อย่างเป็นรูปธรรม และมีผลในทางปฏิบัติ

๓) ด้านพัฒนาหมู่บ้าน

(๑) มีการจัดเก็บและจัดทำข้อมูลพื้นฐานต่างๆ ของหมู่บ้านอย่างเป็นระบบ และเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลได้

(๒) มีกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านตามปฏิทินจัดทำแผนประจำปี โดยมีการประชุมวางแผนและประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างกว้างขวาง

(๓) มีการประสานจัดทำโครงการเกี่ยวกับการพัฒนาหมู่บ้านกับคณะทำงานด้านต่างๆ เพื่อดำเนินการหรือเสนอขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานอื่นๆ เช่น อบต. เป็นต้น

(๔) มีการประสานและบูรณาการเชื่อมโยงกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอ และส่วนราชการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

(๕) มีการทบทวนและปรับปรุงแผนเป็นประจำทุกปี

(๖) มีการติดตามผลการดำเนินงานตามโครงการ/กิจกรรมในแผนพัฒนาหมู่บ้าน

๔) ด้านส่งเสริมเศรษฐกิจ

(๑) มีการนำแนวคิดมาขยายผลการดำเนินงานตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในพื้นที่อย่างน้อย 1 โครงการ คือ โครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง

(๒) มีการพัฒนาและส่งเสริมการประกอบอาชีพหลักและอาชีพเสริมเพื่อให้สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

(๓) สนับสนุนส่งเสริมผู้ด้อยโอกาสและผู้ว่างงานในหมู่บ้านให้สามารถพัฒนาไปสู่ความพออยู่พอกิน ซึ่งเป็นเป้าหมายขั้นต้นของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

(๔) มีการส่งเสริมการตลาดเพื่อกระจายผลผลิตเช่น แหล่งขายหรือช่องทางการจำหน่ายสินค้าที่เป็นผลผลิตจากโครงการต่างๆในหมู่บ้าน เช่นมีการรวมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว

(๕) มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้รับรู้บัญชีรายรับ-รายจ่ายของโครงการในหมู่บ้าน เพื่อให้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ตรวจสอบและประเมินผล

(๖) มีการประสานเจ้าหน้าที่รัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องลงพื้นที่ให้คำแนะนำการส่งเสริมอาชีพและบริหารจัดการโครงการเป็นระยะๆ

(๗) สนับสนุนและส่งเสริมการลดต้นทุนและปัจจัยในการผลิตด้านต่างๆ เช่น ด้านการเกษตร เพื่อเพิ่มศักยภาพในการประกอบอาชีพ เพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย สร้างโอกาสในอาชีพ และเพิ่มขีดความสามารถในการพัฒนาเศรษฐกิจระดับฐานราก

(๘) ส่งเสริม สนับสนุน การดำเนินงานด้านเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองในพื้นที่ เช่น มีการจัดการร้านค้า การจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ มีการจัดตั้งศูนย์สาธิตการเกษตร มีผลให้เกษตรกรนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ มีการสร้างเครือข่ายร้านค้าชุมชน เป็นต้น

(๙) มีการบูรณาการกองทุนต่างๆ ในหมู่บ้าน โดยใช้กองทุนกลางพัฒนาหมู่บ้าน เป็นเครื่องมือ

๕. ด้านสังคมสิ่งแวดล้อมและสาธารณสุข

(๑) มีกิจกรรมการดูแลและส่งเสริมสุขภาพ สตรีมีครรภ์ เด็ก ผู้สูงอายุ ผู้พิการและผู้ป่วยติดเตียง โดยทีม อสม./ คณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) ร่วมกับทีมหมอครอบครัวของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลปรีอใหญ่

(๒) มีการจัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อย ถูกสุขลักษณะ และมีการปรับปรุงภูมิทัศน์ในหมู่บ้านให้สวยงาม เช่น มีการปลูกไม้ยืนต้น ไม้ประดับ ภายในหมู่บ้าน จัดบ้านเรือนมีความสะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อยไม่เป็นแหล่งโรค มีป้ายบอกชื่อหมู่บ้าน หรือบอกทางเข้าหมู่บ้าน เป็นต้น

(๓) มีการประสานงานระหว่างเครือข่ายด้านสาธารณสุขในพื้นที่ให้มีการจัดการด้านสาธารณสุขที่ได้มาตรฐาน เช่น การตรวจคัดกรองเบาหวาน ความดัน มะเร็งปากมดลูก มะเร็งเต้านมและมะเร็งตับ

(๔) มีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปลูกต้นไม้ หญ้าแฝก

(๕) มีการจัดกิจกรรมเฝ้าระวังควบคุมดูแลโรคระบาดเช่น ไข้เลือดออก ฉีหนู

(๖) ส่งเสริมกิจกรรมการออกกำลังกายของสมาชิกในหมู่บ้าน

๖) ด้านการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

(๑) มีการส่งเสริมสนับสนุนการศึกษาแก่เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส เช่น ร่วมเป็นที่ปรึกษาให้แก่ผู้บริหารโรงเรียนในท้องที่ จัดหาทุนการศึกษาให้นักเรียนยากจนแต่เรียนดี สนับสนุนโครงการอาหารกลางวัน เป็นต้น

(๒) สนับสนุนกิจการด้านศาสนาภายในท้องที่ เช่น ร่วมกิจกรรมสำคัญทางศาสนาอย่างสม่ำเสมอ และประพฤติตามหลักคำสอนพระพุทธศาสนา และส่งเสริมให้ประชาชน เยาวชน หันมาสนใจปฏิบัติตามหลักศาสนา หรือมีส่วนร่วมในการจัดหาทุน หรือสร้างสิ่งก่อสร้างทางศาสนา เพื่อเป็นสถานดำเนินกิจกรรมทางศาสนาของประชาชน

(๓) มีการสนับสนุนหรือมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม พระเพณีท้องถิ่น โบราณสถาน โบราณวัตถุ การอนุรักษ์ภูมิปัญญาของชาวบ้าน หรือสามารถถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เป็นประโยชน์แก่ประชาชนได้เป็นอย่างดี เป็นต้น

๗) ด้านสวัสดิการและสังคม

(๑) มีการจัดสวัสดิการในหมู่บ้าน

- ฌาปนกิจศพสงเคราะห์หมู่บ้าน ศพละ ๑๐๐ บาท/ครัวเรือน เป็นเงิน ๑๑,๔๐๐ บาท

(๒) มีการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ ผู้พิการและผู้ด้อยโอกาส

- สงเคราะห์ผู้สูงอายุ ๘๗ ราย ได้รับเบี้ยยังชีพเดือนละ ๖๐๐ บาท ทุกเดือน
- คนพิการ ๑๗ ราย ได้รับเบี้ยคนพิการ รายละ ๕๐๐ บาททุกเดือน
- จัดหาและมอบทุนการศึกษาแก่นักเรียน

๓.๙ ด้านยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕

บ้านปรือคันตะวันออก หมู่ที่ ๕ ตำบลปรือใหญ่ อำเภอยะรัง จังหวัดศรีสะเกษมีวิถีชีวิตความเป็นอยู่เรียบง่าย อยู่ตามธรรมชาติ บ้านเรือนและประชากรไม่หนาแน่น มีการแข่งขันกันน้อย ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำให้ต้องพึ่งพาอาศัยแรงงานแลกเปลี่ยนกัน มีความใกล้ชิดกัน จึงมีความสนิทสนมกันช่วยกันทำงาน ดังนั้นชาวบ้านจึงให้ความร่วมมือและเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา ทำให้ชุมชนเข้มแข็งโดยการขับเคลื่อนตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ดังนี้

๓.๙.๑ ด้านกิจกรรมส่งเสริมการพัฒนาชีวิตตามหลักศีล ๕

ประชาชนในชุมชนบ้านปรือคันตะวันออกได้ปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาโดยการปฏิบัติตามหลักศีล ๕ เกิดความปรองดองสมานฉันท์ ลดปัญหาความขัดแย้ง สร้างความมั่นคง ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ทำให้สังคมสงบ ร่มเย็น และมีความสุขอย่างยั่งยืน

โดยมีกิจกรรมส่งเสริมการพัฒนาชีวิต ดังนี้

บ้านปรือคันตะวันออก หมู่ที่ ๕ ตำบลปรือใหญ่ อำเภอยะรัง จังหวัดศรีสะเกษ ได้ส่งเสริมให้ประชาชนตั้งใจลงมือปฏิบัติตามหลักศีล ๕ โดยประยุกต์ใช้ ๗ กิจกรรมความดีเพื่อสร้างพื้นฐานของการรักษาศีลและการพัฒนาสังคม โดยมีกิจกรรมดังต่อไปนี้

(๑) **พัฒนาหมู่บ้านให้สะอาด** และส่งเสริมอาชีพ ชุมชน ทั้งบ้าน วัด และโรงเรียนได้ร่วมกันพัฒนา และจัดผังหมู่บ้านให้พื้นที่รอบพื้นที่ของบ้าน วัด โรงเรียนให้มีรั้วรอบขอบชิดชัดเจน อีกทั้งทำความสะอาดเรียบร้อย นอกจากนี้ ได้พัฒนาพื้นที่ของวัดให้เป็นระเบียบ จัดผังวัดและปลูกต้นไม้ให้เป็นพื้นที่พักผ่อน ปฏิบัติธรรม รวมถึงการปฏิบัติศาสนกิจ ได้พัฒนาเป็นครอบครัวต้นแบบ ที่พัฒนาอาชีพตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง มีการนำทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียงของในหลวงมาปรับใช้กับพื้นที่ที่มีอยู่ ซึ่งสามารถเลี้ยงชีพจากผลผลิต และสามารถนำผลผลิตที่ได้ไปจำหน่ายเพื่อมีรายได้เสริมเพื่อนำเงินมาจุนเจือครอบครัว ส่งลูกเรียนหนังสือ ไม่เป็นหนี้สิน ชุมชนเห็นความสำคัญของการออมทรัพย์ ในแต่ละเดือน และชาวบ้านได้นำเงินไปฝากไว้ในธนาคารเพิ่มมากยิ่งขึ้น อีกทั้งสามารถจัดทำบัญชีครัวเรือนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

(๒) **พัฒนาและส่งเสริมให้ชุมชนมีพฤติกรรมสงบสุข** ชุมชนได้เข้าร่วมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ที่ดำเนินการโดยสำนักพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ภายใต้การดำริของสมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ ทำให้บ้านปรือคันตะวันออก หมู่ที่ ๕ ได้รับรางวัลหมู่บ้านศีล ๕ ต้นแบบระดับประเทศจากสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

(๓) **พัฒนาชุมชนมีจิตใจไม่เบียดเบียนกัน** การพัฒนาจิตใจให้สะอาดเป็นฐานสำคัญในการป้องกันการทุจริต ด้วยเหตุนี้ จึงจำเป็นต้องเริ่มต้นจากการพัฒนาใจของชุมชนตามโครงการเข้าพัฒนาจิตใจให้ใสสะอาด โดยการทำบุญตักบาตร ทั้งวันธรรมดาและวันพระ รวมไปถึงการสวดมนต์รักษาศีล ฟังเทศน์ นอกจากนี้ ได้กระตุ้นให้ครอบครัวได้ตระหนักรู้และเห็นความสำคัญของความรักเพื่อเป็นฐานในการพัฒนาความซื่อสัตย์สุจริต

(๔) **พัฒนาชุมชนให้มีความตระหนักรู้บ้านเกิด** บ้านปรือคันตะวันออกได้นำหลักการและแนวทางในการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ โดยเป็นการเรียนรู้จักธรรมชาติ เพื่อที่จะได้อยู่กับธรรมชาติอย่างประสานสอดคล้อง มนุษย์จะต้องอาศัยพลังงานธรรมชาติ ปุ๋ยธรรมชาติ เพื่อให้ธรรมชาติได้หล่อเลี้ยงมนุษย์ เน้นให้ชุมชนสามารถใช้เครือข่ายของแต่ละคุ้ม มาช่วยกันระดมทุนของการทุจริต โดยให้แต่ละคุ้มช่วยกันย่ำเตือนภัย และเผื่อระวังมิให้ชุมชนรุกรานที่สาธารณะดังที่เคยเกิดขึ้นในอดีต โดยการนำเสนอข่าวในพื้นที่สาธารณะทั้งในกลางหมู่บ้าน วัด และโรงเรียน เพื่อกระตุ้นเตือนอย่างต่อเนื่อง การพัฒนาเยาวชน และคนรุ่นหนุ่มสาว ให้สามารถใช้สื่อสาธารณะผ่านช่องทางต่างๆ เข้ามาช่วยสร้างเครือข่ายกับภายนอกหมู่บ้าน และภายในหมู่บ้าน เพื่อย้ำเตือนให้ชาวบ้านเห็นความสำคัญและกระตุ้นเตือนให้เห็นความสำคัญของการพัฒนาหมู่บ้านปรือคันตะวันออก

(๕) **การประยุกต์หลักศาสนา และความเชื่อมาเสริมสร้างความซื่อสัตย์สุจริต** ศาสนาเป็นเครื่องมืออย่างยิ่งในการนำมาเป็นเครื่องมือพื้นฐานในการเสริมสร้างพลังซื่อสัตย์สุจริตในหมู่บ้านปรือคันตะวันออก ยึดมั่นและนับถือพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำหมู่บ้าน และชุมชนทั้ง ๑๐๐% นับถือพระพุทธศาสนา จากตัวแปรนี้ จึงทำให้พระพุทธศาสนามีพลังในการเสริมสร้างมิให้ชุมชนเกิดความบกพร่อง วัดปรือคัน ซึ่งเป็นวัดในชุมชนยังคงเป็นศูนย์กลางสำคัญในการสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่ชุมชนผ่านกิจกรรมต่างๆ เช่น การทำบุญตามเทศกาล การทำวัตร สวดมนต์ การถือศีล ๕ ศีล ๘ และการเทศนาเพื่อย้ำเตือนให้ชุมชนยึดมั่นอยู่ในคุณธรรมและศีลธรรมอันดี

๓.๙.๒ ด้านกิจกรรมตามวิถีชาวพุทธ

บูรณาการ ๗ กิจวัตรความดีในโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา หมู่บ้านรักษาศีล ๕^๔

๑. รักษาศีล ๕ กล่าวคือ สมาทานและตั้งใจในการปฏิบัติตามศีล ๕ อันจะส่งผลให้ตนเองพบกับความสุขสงบของจิตใจ

๒. สวดมนต์ นั่งสมาธิ กล่าวคือ ให้ความสำคัญกับการปฏิบัติธรรม เพื่อให้จิตใจเกิดความสงบสุข อันจะส่งผลให้มีสมาธิแน่วแน่ในการปฏิบัติภารกิจในชีวิตด้านต่างๆ

๓. จัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับการเรียนรู้ กล่าวคือ ให้ความสำคัญกับการพัฒนาสภาพแวดล้อมของชีวิต เช่น สถานที่ทำงานให้เหมาะสมกับการพัฒนาการเรียนรู้ของชีวิต

๔. ตั้งมั่นในเจตนาดี กล่าวคือ มีความคิด และความตั้งใจที่จะปฏิบัติตนเพื่อประโยชน์สุขของตนเองและส่วนรวม

๕. ตั้งมั่นในการกล่าววาจาดี กล่าวคือ ให้ความสำคัญกับการไตร่ตรองก่อนที่จะพูดหรือสนทนากับผู้อื่น เพื่อให้บทสนทนาสร้างสรรค์ประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม พึงระมัดระวังไม่ให้คำพูดนำไปสู่ความขัดแย้ง

๖. ตั้งมั่นในการทำดี กล่าวคือ ให้ความสำคัญกับการปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม รวมทั้งมีความพร้อมที่จะเสียสละ และบำเพ็ญประโยชน์โดยไม่หวังผลตอบแทน

๗. สมาทานกิจวัตรความดีตามหลักการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ กล่าวคือ ให้ความสำคัญกับการใช้เวลาในครอบครัว กลุ่มเพื่อนฝูงและในสถาบันการศึกษา เพื่อให้เกิดประโยชน์ทั้งต่อตนเองและส่วนรวมตามหลักหลักศีล ๕ คือ

๗.๑ ไม่คิดฆ่า ไม่ทำร้าย ไม่ทำลาย ด้วยความพยายาบาทโกรธแค้น

๗.๒ ไม่ลักทรัพย์ ไม่ถือเอาของคนอื่น ไม่ทำเหมือนโจรปล้นชิง

๗.๓ ไม่ละเมิดทางเพศ เป็นชู้กับลูกหลาน ภรรยา สามี ของคนอื่น

๗.๔ ไม่คิดหรือพูดโกหกให้ผู้อื่นเสื่อมเสีย ไม่หลอกลวงสร้างเท็จ

๗.๕ ไม่ดื่มน้ำเมา เหล้าเบียร์ ไม่เสพสารเสพติดให้โทษทุกชนิด

ทั้งนี้เมื่อปฏิบัติตามธรรมานุญชีวิตบูรณาการ ๗ กิจวัตรความดีในโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา หมู่บ้านรักษาศีล ๕ ของบ้านปรือคันตะวันออก หมู่ที่ ๕ ตำบลปรือใหญ่ อำเภอยะรัง จังหวัดศรีสะเกษ จะช่วยเสริมสร้างกำลังใจในการทำความดีของสมาชิกในครอบครัว องค์กร และชุมชนให้มีความมั่นคงและเข้มแข็งสืบต่อไป

^๔ พระมหาสุทิตย์ อาภากรโร ดร., ศีล ๕ คุณค่าของชีวิตและสังคม, (นนทบุรี: บริษัท ดีไซน์ ดีไลฟ์ จำกัด, ๒๕๕๘), หน้า ๓๑.

ประโยชน์ที่ได้รับ

๑. ประชาชนในชุมชนบ้านปรือคันตะวันออกมีจิตสำนึกและได้แสดงออกถึงความรับผิดชอบมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์สังคม ถิ่นกำเนิดของตนเอง ด้วยการสร้างความรักความสามัคคี ความเข้าใจในการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

๒. ประชาชนในชุมชนบ้านปรือคันมีความรักความเข้าใจ เคารพในความคิดเห็นของกันและกัน มีความเอื้อเฟื้อ เป็นสังคมเครือญาติ และมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

๓. ประชาชนในบ้านปรือคันตะวันออกเห็นคุณค่าและประโยชน์ในการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มาดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข

๔. ประชาชนในบ้านปรือคันตะวันออกมีความตระหนัก รักปกป้อง เชิดชูสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ซึ่งจะส่งผลให้ประเทศชาติมีความมั่นคงยั่งยืน

๓.๙.๓ หมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบ ระดับประเทศ

หมู่บ้านปรือคันตะวันออก เป็นหมู่บ้านที่เน้นด้านความสามัคคี โดยมีการอยู่ร่วมกันอย่างสามัคคีไม่แตกแยก ประชาชนในหมู่บ้านอยู่ในศีลธรรม นอกจากนั้นบ้านปรือคันตะวันออกได้เข้าร่วมโครงการสร้างความปรองดอง สมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” เพื่อสร้างความสามัคคีและประโยชน์สุขของประชาชนในหมู่บ้านปรือคันตะวันออก และเพื่อให้ประชาชนได้มีคุณภาพชีวิตที่ดี ตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา ได้เริ่มโครงการตั้งแต่เดือนมิถุนายน ๒๕๕๗ ถึงเดือนกันยายน ๒๕๖๐ โดยแบ่งเป็น ๓ ระยะ คือ^๕

ระยะที่ ๑ ตั้งแต่เดือนมิถุนายน ถึงเดือนสิงหาคม ๒๕๕๗

ระยะที่ ๒ ตั้งแต่เดือนกันยายน ๒๕๕๗ ถึงเดือนกันยายน ๒๕๕๘

ระยะที่ ๓ ตั้งแต่เดือนตุลาคม ๒๕๕๘ ถึงเดือนกันยายน ๒๕๖๐

บ้านปรือคันตะวันออก ตำบลปรือใหญ่ อำเภอยะรัง จังหวัดศรีสะเกษ ได้ขับเคลื่อนโครงการฯ ตามระยะเวลาที่กำหนดดังนี้

ระยะที่ ๑ บ้านปรือคันตะวันออก ได้กำหนดเป็นนโยบายในการขับเคลื่อน และได้ทำบันทึกข้อตกลงร่วมกันระหว่างคณะสงฆ์วัดปรือคัน และบ้านปรือคันตะวันออก เพื่อประชาสัมพันธ์ให้พุทธศาสนิกชนได้สมัครเข้าร่วมโครงการฯ

ระยะที่ ๒ บ้านปรือคันตะวันออก ประชาสัมพันธ์ให้พุทธศาสนิกชนสมัครเข้าร่วมโครงการฯ ผลการดำเนินงานมีประชาชนในสังกัดบ้านปรือคันตะวันออกเข้าร่วมโครงการฯ ถึงร้อยละ ๙๔ ของจำนวนประชากรตาม จปฐ.

^๕ สำนักงานโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕”, คู่มือแนวทางดำเนินงาน, (บริษัท อภัยภูธร ศรีเอทนิว จำกัด, ๒๕๕๘), หน้า ๑๒.

ระยะที่ ๓ ได้ขับเคลื่อนเชิงปริมาณควบคู่กับด้านคุณภาพ โดยบ้านปรือคันตะวันออก ได้รับการคัดเลือกจากคณะสงฆ์อำเภออุซัน ให้เป็นตัวแทนระดับอำเภอในการรับการประเมินจากคณะกรรมการตรวจติดตามประเมินผลระดับจังหวัด ประกอบด้วยคณะสงฆ์ หน่วยงานราชการ และบุคคลภายนอก ผลการประเมินได้พิจารณาคัดเลือก ให้บ้านปรือคันตะวันออก หมู่ที่ ๕ ตำบลปรือใหญ่ อำเภออุซัน จังหวัดศรีสะเกษ เป็นหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบระดับจังหวัด และคณะกรรมการตรวจติดตามประเมินผลระดับจังหวัด ได้รายงานผลต่อคณะกรรมการส่วนกลางทราบ

ในวันที่ ๕ กันยายน ๒๕๖๐ คณะกรรมการโครงการสร้างความปรองดอง สมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา หมู่บ้านรักษาศีล ๕ โดยพระพรหมเสนาบดี เจ้าคณะภาค ๗ ได้ลงพื้นที่ตรวจติดตามประเมินผลหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบ จังหวัดศรีสะเกษ ผลการพิจารณาปรากฏว่า บ้านปรือคันตะวันออก หมู่ที่ ๕ ตำบลปรือใหญ่ อำเภออุซัน จังหวัดศรีสะเกษ ได้รับการพิจารณาคัดเลือกเป็นหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบ ระดับภาค อันประกอบไปด้วย ๖ จังหวัด คือ ๑) จังหวัดอุบลราชธานี ๒) จังหวัดมุกดาหาร ๓) จังหวัดอำนาจเจริญ ๔) จังหวัดศรีสะเกษ ๕) จังหวัดยโสธร ๖) จังหวัดนครพนม และยังได้รับการพิจารณาคัดเลือกเป็นหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบ ระดับหนตะวันออก อันประกอบไปด้วย ๕ ภาคคณะสงฆ์ รวม ๒๔ จังหวัด

และเมื่อวันที่ ๑๖ – ๒๐ กันยายน ๒๕๖๐ ทุกจังหวัดรวม ๗๖ จังหวัดและกรุงเทพมหานคร รวม ๗๗ จังหวัด ได้จัดนิทรรศการเพื่อแสดงผลงานการดำเนินงานควบคู่กับการประกอบสัมมาชีพโดยนำสินค้า OTOP ของแต่ละจังหวัดไปจัดจำหน่าย รวมถึงการพิจารณาคัดเลือกหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบ ระดับประเทศ ประกอบด้วยหนึ่งจังหวัด ดังนี้

หนกลาง คือ จังหวัดสมุทรปราการ

หนเหนือ คือ จังหวัดน่าน

หนใต้ คือ จังหวัดพังงา

หนตะวันออก คือ จังหวัดศรีสะเกษ

ผลการพิจารณาของคณะกรรมการโครงการสร้างความปรองดอง สมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา หมู่บ้านรักษาศีล ๕ ได้คัดเลือกหมู่บ้านปรือคันตะวันออก ตำบลปรือใหญ่ อำเภออุซัน จังหวัดศรีสะเกษ เป็นหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบระดับประเทศ

จากการดำเนินการโครงการสร้างความปรองดอง สมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา หมู่บ้านรักษาศีล ๕ บ้านปรือคันตะวันออก ตำบลปรือใหญ่ อำเภออุซัน จังหวัดศรีสะเกษ ได้รับรางวัลจากประธานอำนวยการโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” ดังนี้

๑. โล่หมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบดีเด่น ระดับจังหวัด
๒. โล่หมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบดีเด่น ระดับภาค
๓. โล่หมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบดีเด่น ระดับหนตะวันออก

๔. ประกาศเกียรติคุณ หมู่บ้านปรือคันตะวันออก หมู่ที่ ๕ ตำบลปรือใหญ่ อำเภอยะรัง จังหวัดศรีสะเกษ เป็นหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบ ดีเด่นระดับประเทศ

จากการดำเนินการ ตามโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ทำให้ประชาชนในชุมชนบ้านปรือคันตะวันออกได้ดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมโดยมีการยึดตามหลักศีล ๕ ทำให้ประชาชนในบ้านปรือคันตะวันออก ได้อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข มีความปรองดองซึ่งกันและกัน ชุมชนที่มีความมั่นคง และสามารถทำให้บ้านปรือคันตะวันออกเป็นหมู่บ้านที่เป็นแบบอย่างให้แก่ชุมชนใกล้เคียง และชุมชนอื่น ก็เนื่องด้วยความร่วมมือร่วมใจกันของประชาชนในชุมชน ได้ดำเนินชีวิตตามหลักศีล ๕

๓.๑๐ สรุป

บ้านปรือคันตะวันออก อำเภอยะรัง จังหวัดศรีสะเกษ ได้ดำเนินการพัฒนาชุมชนโดยมีการให้ประชาชนในชุมชนตระหนักตามหลักคำขวัญ วิสัยทัศน์ และพันธกิจของชุมชน นอกจากนั้นยังมีการส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนอนุรักษ์และรักษาซึ่งขนบธรรมเนียมประเพณี ที่มีอยู่ในชุมชน เช่น ประเพณีแซนโดนตา ประเพณีไหว้ศาลปู่ตา ซึ่งบ่งบอกให้เห็นถึงการแสดงออกซึ่งความกตัญญูของคนในชุมชน นอกจากนั้น บ้านปรือคันตะวันออกได้ให้ประชาชนในชุมชนประพฤติตนตามหลักศีล ๕ ที่เน้นการพัฒนาชีวิตให้มีหลักประกัน ๕ ด้าน คือ ประกันชีวิต ประกันทรัพย์สิน ประกันครอบครัว ประกันสังคม และประกันสุขภาพ นำไปสู่การพัฒนาหมู่บ้านให้เกิดความสงบร่มเย็น ทั้งสิ่งแวดล้อมและอาชีพ ความสะอาดทางพฤติกรรม ความสะอาดทางจิตใจ และความสะอาดทางปัญญา และก่อให้เกิดความสามัคคีในชุมชน โดยมุ่งเน้นให้ประชาชนในหมู่บ้านร่วมกันปฏิเสธ และไม่ยอมรับค่านิยมที่เกี่ยวข้องกับการทุจริตคดโกง โดยการเริ่มปลูกฝังอุดมการณ์ และค่านิยมดังกล่าวให้แก่เยาวชนในหมู่บ้าน โดยมีพระสงฆ์ และกลุ่มคนชนชั้นนำในหมู่บ้านได้เป็นต้นแบบและย้าเตือนแนวคิด และเน้นย้ำให้ประชาชนในชุมชนตระหนักถึงความสำคัญของความสามัคคีของคนในชุมชน ด้วยเหตุนี้บ้านปรือคันตะวันออก จึงเป็นหมู่บ้านต้นแบบที่สร้างความสามัคคีของคนในชุมชนได้โดยใช้หลักศีล ๕ ที่เป็นต้นแบบของชุมชนอื่นต่อไปได้

บทที่ ๔

วิเคราะห์การสร้างควมสามัคคีโดยใช้หลักศีล ๕ ของหมู่บ้านปรีอคันตะวันออก อำเภอขุขันธ์ จังหวัดศรีสะเกษ

ในบทที่ ๔ นี้ ผู้ศึกษาได้ “วิเคราะห์การสร้างควมสามัคคีโดยใช้หลักศีล ๕ ของหมู่บ้านปรีอคันตะวันออก อำเภอขุขันธ์ จังหวัดศรีสะเกษ” ในแต่ละประเด็นของการสร้างควมสามัคคีโดยใช้หลักศีล ๕ ของหมู่บ้านปรีอคันตะวันออก อำเภอขุขันธ์ จังหวัดศรีสะเกษ มีรายละเอียดตามลำดับดังนี้

๔.๑ วิเคราะห์เจตนารมณ์ของศีล ๕ สำหรับการเสริมสร้างควมสามัคคี

๔.๑.๑ เจตนารมณ์ของศีลในระดับสังคม

สำหรับเจตนารมณ์ของศีลในการเสริมสร้างควมสามัคคีในระดับสังคมนั้นเป็นควมสามัคคีที่เกิดจากการเสริมสร้างควมสามัคคีในระดับสังคมโดยที่พระพุทธศาสนามองว่ามนุษย์ทุกคนมีความรู้สึกขั้นพื้นฐานที่สอดคล้องกันกล่าวคือมนุษย์ทุกคนล้วนมีความรักสุขและเกลียดทุกข์ ต้องการควมเจริญก้าวหน้า ไม่ต้องการควมเสื่อมถอยกันทั้งสิ้น แต่ในการแสวงหาควมสุขควมเจริญนั้นบางคนกลับสร้างควมทุกข์ควมเดือดร้อนให้แก่ตนเองและผู้อื่น เมื่อพิจารณาตามหลักของพระพุทธศาสนาแล้วก็จะเห็นได้ว่า คนที่สร้างควมทุกข์ ควมเดือดร้อนให้แก่ตนเองและผู้อื่น ก็คือคนที่ขาดศีลธรรม ส่วนคนที่ทำควมสุขควมเจริญให้แก่ตนเองและผู้อื่นก็คือคนที่มศีลธรรม ไม่ว่าผู้นั้นจะนับถือศาสนาใดก็ตาม

ฉะนั้นหลักของศีล ๕ จึงเป็นหลักปฏิบัติสำคัญสำหรับมนุษย์ทุกคนทั้งนี้ก็เพื่อควมสงบสุขสำหรับปัจเจกชนและสังคมโดยรวม อันเป็นรากฐานแห่งควมสงบสุขร่มเย็นขึ้นในชาติบ้านเมืองและก่อให้เกิดสันติภาพที่ถาวรขึ้นในโลก ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันนั้นล้วนแต่เกิดขึ้นเพราะการละเมิดศีล ๕ แทบทั้งสิ้น^๑ไม่ว่าจะเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นโดยอ้อมหรือโดยตรงต่อสถาบันครอบครัว เช่น ปัญหาอาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับชีวิตทางกาย เกี่ยวกับทรัพย์สินอาชญากรรมทางเพศ การหลอกลวงต้มตุ๋นใส่ร้ายกันและสิ่งเสพติดให้โทษจนกลายเป็นอาชญากรรมระดับโลกซึ่งกระทบกระเทือนต่อการอยู่ร่วมกันโดยปกติสุขของบุคคลในสังคมปัญหาเหล่านี้สามารถแก้ไขได้โดยการประพฤติปฏิบัติตามหลักของศีล ๕ เพื่อยุติเวรภัยที่มีอยู่ในสังคมนอกจากจะไม่ทำให้ตนและคนรอบข้างได้รับความเดือดร้อนแล้วคนที่มศีลยังมีส่วนช่วยตนเองและสังคมให้อยู่อย่างสงบสุขด้วย ศีลเป็นเครื่องประดับที่ล้ำค่า สามารถประดับได้กับคนทุกเพศทุกวัย เพราะฉะนั้น การส่งเสริมคน ไม่ว่า

^๑อมร อำไพรุ่งเรือง, “การศึกษาพฤติกรรมกรรักษและการล่วงละเมิดศีล ๕ ของพุทธศาสนิกชนกรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ๔๗.

จะเป็นข้าราชการหรือพนักงานบริษัทห้างร้าน องค์การของรัฐตลอดจนประชาชนให้มีศีลธรรมนั้น จะต้องยกย่องคนดีและลงโทษคนชั่วให้ประจักษ์เพื่อสร้างสำนึกที่ติงามให้เกิดขึ้น^๒

สำหรับในประเด็นเจตนารมณ์ของศีลในระดับสังคม บ้านปรือคันจัดเป็นหมู่บ้าน ประกอบด้วยหลายหมู่บ้าน โดยมีบ้านปรือคันตะวันออก เป็นส่วนหนึ่งของหมู่บ้านนี้ เป็นหมู่บ้านที่มีประชาชนอาศัยอยู่สืบต่อกันมายาวนาน สานต่อวัฒนธรรมประเพณีที่ติงามสู่รุ่นต่อรุ่น แม้สถานการณ์ปัจจุบันที่มีการแลกเปลี่ยนอาระธรรมต่างๆ ผ่านการสื่อสารไร้พรมแดน กลุ่มบ้านปรือคันก็ยังคงสื่อสารอาระธรรม วัฒนธรรม ประเพณีที่ติงามส่งรุ่นต่อรุ่นอย่างไม่ขาดสาย แสดงถึงความมีน้ำหนึ่งใจเดียวกัน มีสถานที่รวมจิตใจให้เป็นหนึ่งที่เข้มแข็ง และยั่งยืน^๓ ภายในหมู่บ้านมีการพัฒนาหมู่บ้านให้เกิดความสะอาดและร่มรื่นเสมอ มีการรณรงค์ให้ปลูกพืชเศรษฐกิจพอเพียง โดยนำหลักของโครงการพืชสวนครัว รั้วกินได้มาให้ชาวบ้านทุกหลังคาเรือนมาปฏิบัติ ชาวบ้านมีความรักใคร่สามัคคีกันมาก นอกจากนั้นเมื่อทางวัดมีกิจกรรมชาวบ้านปรือคันตะวันออกก็มาช่วยเหลือตลอด^๔ ซึ่งเดิมทีในอดีต บุคลากรของบ้านปรือคันตะวันออก ทั้งผู้นำชุมชนและชาวบ้านมีความสามัคคีพร้อมเพรียงกันดีมาก และในปัจจุบันความสามัคคีของบ้านปรือคันตะวันออกก็ยังคงเดิม เมื่อมีกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน ชาวบ้านก็ร่วมมือกันดี^๕

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นว่า หลักของศีล ๕ ตามหลักพระพุทธศาสนาจัดเป็นมนุษยธรรมคือธรรมของมนุษย์ที่มีความตั้งใจที่จะงดเว้นจากความชั่ว ความทุจริตทางกายและวาจา รวมทั้งสิ่งไม่ดี ทุกประการ^๖ ตลอดจนสร้างเสริมความสามัคคีในระดับสังคมได้เป็นอย่างดี เป็นหลักธรรมสำหรับพัฒนาสังคมมนุษย์ให้มีความเป็นปกติด้านการรักษากาย วาจา และใจให้สงบ และเยือกเย็นเป็นพื้นฐานการดำรงชีวิตของมนุษยชาติ และเป็นข้อปฏิบัติเพื่อสังคมที่ร่มเย็น^๗ พระพุทธเจ้าทรงพิจารณาเห็นว่า โลกนี้จะสงบร่มเย็นเมื่อคนเคารพสิทธิซึ่งกันและกันไม่เบียดเบียนกันทางกาย วาจาอันมีพื้นฐานมาจากใจพระพุทธศาสนามีหลักคำสอนและหลักปฏิบัติในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสังคมมากที่สุดคือศีล อันเป็นระเบียบว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วยกัน ได้แก่ การดำเนินกิจการความเป็นอยู่และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดความเรียบร้อยเกื้อกูลต่อการดำรงอยู่ด้วยดีในสังคม

^๒พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), **ธรรมกับไทย ในสถานการณ์ปัจจุบัน**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๔๑), หน้า ๒๙-๓๑.

^๓สัมภาษณ์ นายอวัชชัย กงศรี, ปลัดอำเภออุซันธุ์ รักษาการแทนนายอำเภออุซันธุ์ , ๘ มีนาคม ๒๕๖๑.

^๔สัมภาษณ์ พระครูพิศิษฐ์ธรรมานุศาสน์ เจ้าคณะอำเภออุซันธุ์, เจ้าอาวาสวัดปรือคัน, ๗ มีนาคม ๒๕๖๑.

^๕สัมภาษณ์ พระครูโสธธิขันธคุณ เจ้าคณะตำบลปรือใหญ่, เจ้าอาวาสวัดตาเปาะเกษมมงคล, ๗ มีนาคม ๒๕๖๑.

^๖พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตฺโต), **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๒), หน้า ๒๐๖.

^๗สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช, **ความจริงที่ต้องเข้าใจ**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๘), หน้า ๓๐.

อันจะเอื้ออำนวยให้ทุกคนสามารถเข้าถึงประโยชน์และความดีงามสูงสุดตามอุดมการณ์ได้ หลักของศีล ๕ ในพระพุทธศาสนาถือว่าศีลเป็นเครื่องมือที่ช่วยจัดระเบียบความเป็นอยู่ทั้งส่วนตัวและสังคม ตลอดจนการหาเลี้ยงชีพในทางที่ชอบธรรม และเพื่อปิดกั้นการกระทำที่สังคมหรือชุมชนนั้นไม่ยอมรับ ทั้งยังเป็นการส่งเสริมการทำความดีและสร้างความสัมพันธ์อันดีงามเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างปกติสุขของคนในสังคมนั้น ๆ กล่าวโดยสรุปก็คือศีลเป็นเครื่องมือสนับสนุนการทำความดีอันเป็นจุดมุ่งหมายของชีวิตและทำให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างเรียบร้อย^๔

นอกจากนี้ชุมชนนับได้ว่าเป็นรากฐานสำคัญของสังคม เพราะชุมชนหมายถึงกลุ่มคนที่มีความผูกพันกันตั้งแต่ระดับครอบครัว เพื่อนบ้าน มีความเอื้ออาทร มีความรักและปรารถนาดีต่อกัน เป็นพื้น ฐานที่กล่อมเกลাজิตใจคนในการอยู่ร่วมกัน การที่จะสร้างชุมชนให้เข้มแข็งได้นั้น ย่อมมาจากหลายปัจจัยที่สำคัญคือการที่ประชาชนมารวมตัวกัน มีความสนใจร่วมกัน มีอัตลักษณ์เดียวกัน มีความมุ่งหมายอย่างเดียวกัน ต้องมีความตระหนักสำนึกทางศีลธรรม มิฉะนั้นการแบ่งปันกันเห็นความสำคัญของผู้อื่นเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม เนื่องมาจากมนุษย์ทุกคนที่เกิดมามีความต้องมิ สังคม ถือได้ว่าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญเป็นอย่างมากในการอยู่ร่วมกันและดำรงชีวิตของมนุษย์ โดยมนุษย์ไม่สามารถอยู่ได้ตามลำพังโดยสังคมของมนุษย์เริ่มต้นตั้งแต่สถาบันครอบครัวซึ่งการอยู่ร่วมกันของสังคมมนุษย์จำเป็นต้องมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันในสถานะต่างๆ

๔.๑.๒ เจตนารมณ์ของศีลในระดับปัจเจกบุคคล

สำหรับการสร้างความสามัคคีในระดับปัจเจกบุคคลตามหลักพระพุทธศาสนามองว่าความสามัคคีจะเกิดขึ้นได้จะต้องเริ่มต้นจากการที่ปัจเจกบุคคลต้องพัฒนาตนเองตามหลักของศีล ๕ เป็นเบื้องต้นก่อน การปฏิบัติตามหลักของศีลนั้นทำให้ปัจเจกบุคคลได้รู้จักควบคุมตนเอง ไม่ทำให้ตนเองต้องเดือดร้อนในภายหลังในสิ่งที่ตนได้ทำลงไป เป็นการผูกมิตรไมตรีกับคนในสังคม เป็นการปรับตัวให้เข้ากับคนในสังคมได้โดยไม่ต้องก่อความเดือดร้อนให้แก่ตนเองและสังคม โดยส่วนรวมทำให้อยู่ร่วมกันโดยสันติสุขอีกทั้งยังเป็นประโยชน์แก่การดำรงชีวิตถึง ๒ ประการ คือ

๑. ประโยชน์ตน หมายถึง การฝึกฝนอบรมตนให้เป็นคนดีที่สามารถส่งผลทำให้บรรลุความเจริญก้าวหน้าแห่งสติปัญญาและคุณธรรมต่าง สมบูรณ์ด้วยวิชาและความประพฤติ สามารถเป็นที่พึ่งได้ทั้งตัวเองทั้งร่างกายและจิตใจ

๒. ประโยชน์ผู้อื่น ได้แก่ การประกอบด้วยตนให้เป็นผู้มีจิตใจด้วยเมตตาและกรุณาที่จะสามารถช่วยเหลือชีวิตตนเองตลอดจนการเกื้อกูลและเห็นประโยชน์ต่อผู้อื่น^๕

^๔พุทธทาสภิกขุ, การกลับมาแห่งศีลธรรม, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๒๑), หน้า ๒๗.

^๕บุญมี แท่นแก้ว, จริยธรรมกับชีวิต, (กรุงเทพมหานคร: หจก.ชนะการพิมพ์, ๒๕๓๘), หน้า ๒๔.

จากหลักการปฏิบัติตามหลักของศีลข้างต้นจะเห็นว่า การเตรียมตัวเพื่อให้เกิดความพร้อมที่จะเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่ดีที่สุดคือการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องเพื่อให้มีลักษณะเป็นบุคคลที่สมบูรณ์ซึ่งความหมายของการพัฒนาตนเองหมายถึงการส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้ปฏิบัติงานได้มีการพัฒนาตนเอง เพื่อให้มีความรู้ความสามารถดีขึ้น การพัฒนาตนเองเป็นเรื่องที่บุคคลแต่ละคนต้องกระทำด้วยตัวเอง โดยบุคคลอื่นมีส่วนช่วยเหลือและสนับสนุนเพียงบางส่วนเพื่อให้ตนเองมีความรู้ความสามารถดีขึ้น ดังนั้น การพัฒนาตนเองเพื่อให้ดำรงชีวิตอยู่ได้ในสภาพแวดล้อมที่เป็นอยู่ปัจจุบันนั้นจุดมุ่งหมายของการพัฒนาตนจึงประกอบไปด้วย

๑. การพัฒนาตนเอง ก็เพื่อเสริมสร้างความรู้และการปรับปรุงตนเองให้มีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะความชำนาญและความสามารถในการปฏิบัติงานที่ตนรับผิดชอบอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งการพัฒนาด้านร่างกายและจิตใจ

๒. การพัฒนาตนเอง เป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียน เรียนด้วยตนเอง และสามารถปรับปรุงตนเองให้เจริญงอกงาม ทั้งด้านประสิทธิภาพในการทำงาน ด้านปัญญาและด้านคุณธรรมด้วยการทำให้การทำงานหรือการดำรงชีวิตอย่างมีความหมาย การศึกษาด้วยตนเองหรือการพัฒนาตนเองเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการพัฒนาทั้งปวง คนที่ต้องการพัฒนาต้องหาทางเรียนรู้และปรับปรุงตนเองให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพในการดำรงชีวิตและหน้าที่การงาน

๓. การพัฒนาตนเอง เป็นการสร้างความกระตือรือร้นส่วนบุคคล ที่จะเรียนรู้รับสิ่งแปลกใหม่ลองปฏิบัติในสิ่งที่แตกต่าง ขวนขวายไม่หยุดนิ่ง ซึ่งจะช่วยเสริมความเจริญเติบโตตามธรรมชาติให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และจะช่วยตอบสนองโอกาสการพัฒนารูปแบบอื่น ๆ ให้ได้ผลดียิ่งขึ้น

จะเห็นการปฏิบัติตามหลักของศีลนั้นจัดเป็นการยกระดับและเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของมนุษย์เพราะการพัฒนาตนเองเป็นหน้าที่หลักของมนุษย์แต่ละคนจะต้องให้ความสำคัญและการจะบรรลุความสำเร็จในการพัฒนาตนเองได้ย่อมต้องอาศัยองค์ประกอบหลายประการรวมทั้งการปฏิบัติตามหลักของศีล ๕ ช่วยการจัดหรือควบคุมตนอย่างมีประสิทธิภาพ บุคคลที่มีความเชื่อในตนเองว่ามีความสามารถในการควบคุมตนเองให้ดำเนินชีวิตไปตามเป้าหมายประสงค์หรืออุดมการณ์แห่งตนได้ ย่อมจะพบกับความเจริญงอกงามได้ไม่ยากนัก การพัฒนาตนเอง ไม่ใช่เพียงแค่การทำให้พฤติกรรมที่มีปัญหาหมดไปเท่านั้นแต่เพื่อประโยชน์ในการจัดการกับปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคตให้มีประสิทธิภาพมากกว่าในอดีตเป็นการเตรียมตัวให้พร้อม เพื่อที่จะมีอิสระที่จะเลือกทำพฤติกรรมเพื่อสิ่งที่ดีที่สุดของตน^{๑๐}

สำหรับเจตนารมณ์ของศีลในระดับปัจเจกบุคคล หมายเอาความสามัคคีที่เกิดจากบุคคลแต่ละบุคคลหรือส่งผลทำให้เกิดเป็นความสามัคคีในระดับสังคมหรือชุมชนต่อไป ในปัจจุบันนี้หมู่บ้าน ปริมณฑลวันออก มีความเจริญมาก ประชาชนได้รับการศึกษาสูงขึ้น ชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพมาก มีบ้านเรือนที่อยู่อาศัยที่ทันสมัย มีสิ่งอำนวยความสะดวกมีการตัดถนนหนทางมีการชลประทานที่มีประสิทธิภาพ มีการทำนาปรัง และมีอาชีพเสริม ด้านศิลปวัฒนธรรม เป็นหมู่บ้านที่

^{๑๐}ไพโรจน์ อยู่มณเฑียร, *เมื่อธรรมครองโลก*, (กรุงเทพมหานคร: สุขภาพใจ, ๒๕๔๒), หน้า ๑๒๘.

อนุรักษ์ รักษาวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของชาวกุยเขมรที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น ภาษาพูด สื่อสารของตนเอง มีวัฒนธรรม มีวัฒนธรรมท้องถิ่นที่เข้มแข็ง มีการเคารพเชื่อฟังผู้อาวุโส ผู้ปกครอง ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำทางศาสนา^{๑๑} ทุกกิจกรรมที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านชาวบ้านได้ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม และให้ความสำคัญกับชุมชน ทำให้สถานการณ์ปัจจุบันยังให้ความสำคัญกับชุมชนเช่นเดิม^{๑๒} จากความสามัคคีที่เกิดจากกิจกรรมดังกล่าวสะท้อนให้เห็นได้ว่า ชาวบ้านปรือคั่นแต่ละบุคคลนั้นได้ให้ความสำคัญและมีการปฏิบัติตามหลักเบญจศีลเป็นหลักเบื้องต้นแห่งความดีงาม เป็นที่พึงเบื้องต้นด้วยการปฏิบัติควบคู่กันกับหลักเบญจธรรมคือธรรมที่ทำให้การดำเนินชีวิตทำให้ชาวบ้านปรือคั่นตระวันออกเป็นชุมชนที่มีความเจริญก้าวหน้าทางด้านคุณธรรมและจริยธรรม ชาวบ้านต่างรู้สึกถึงปลอดภัยและปลอดภัยทั้งในชีวิตและทรัพย์สินสมบัติของตนที่เป็นเช่นนี้เพราะชาวบ้านต่างตั้งตนและดำรงตนตามหลักของศีลและให้ความสำคัญในการสร้างความสามัคคีโดยมีหลักของศีล ๕ เป็นพื้นฐาน

๔.๒ วิเคราะห์การขับเคลื่อนการสร้างสามัคคีตามหลักของศีล ๕

๔.๒.๑ การขับเคลื่อนความสามัคคีในระดับครอบครัว

การขับเคลื่อนการสร้างสามัคคีตามหลักของศีลในระดับครอบครัวนั้นครอบครัวคือจุดศูนย์รวมของความรักความผูกพันของบุคคลก่อให้เกิดต้นสายใยความรัก ความเมตตา กำเนิดเป็นบุตรธิดา ออกมาเป็นสมาชิกของสังคมใหญ่ที่สำคัญ ครอบครัวที่ตั้งอยู่ในศีล ๕ มีความรับผิดชอบต่อน้ำที่และบทบาทในครอบครัว มีความสัมพันธ์อันดีสู่สภาพรับฟังผู้อื่นเฝ้าหาความรู้ของตนเป็นพลเมืองดี เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ สงเคราะห์ บำรุงศาสนา กระบวนการสร้างครอบครัวดีมีคุณธรรมโดยหัวหน้า ครอบครัวเป็นแบบอย่างที่ดีอบรมให้คนในครอบครัวเจริญงอกงามด้วยคุณธรรมประกอบสัมมาอาชีพ สร้างความสัมพันธ์อันดีภายในครอบครัว ผู้ใกล้ชิดและผู้อื่น พ่อและแม่เป็นแบบอย่างที่ดีสมาชิกมีความรักใคร่ ดูแลเอาใจใส่ ให้เกียรติซึ่งกันและกันมีสายสัมพันธ์ที่ดีมีเมตตาที่มีความรับผิดชอบ มีการแลกเปลี่ยนความคิดยอมรับนับถือ สนับสนุน สร้างความภาคภูมิใจซึ่งกันและกันมีเหตุผลแบ่งปันความรักและช่วยเหลือผู้อื่นให้บุคคลมีเสรีภาพส่วนตัวร่วมงานและสนับสนุนชุมชนสังคม กระบวนการสร้างครอบครัวดีมีคุณธรรม โดยการอบรมสั่งสอน การถ่ายทอดความดีงามความรักความอบอุ่น ความเข้าใจและการสร้างสายสัมพันธ์ในครอบครัว ประกอบอาชีพสุจริต การเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อสาธารณะประโยชน์และการปฏิบัติศาสนกิจ

ส่วนการขับเคลื่อนการสร้างสามัคคีตามหลักของศีล ๕ ชาวบ้านปรือคั่นตระวันออกต่างได้ให้ความสำคัญในการปฏิบัติตามหลักของศีล ๕ ผ่านกิจกรรมทางด้านพระพุทธศาสนาและกิจกรรมของชุมชน โดยส่วนมากชาวบ้านมองว่าศีล ๕ นั้นเป็นพื้นฐานของการดำเนินชีวิตที่มีสุขและสร้างความสามัคคี หากขาดศีลข้อใดข้อหนึ่งไป ก็จะพรั่งและพบกับความทุกข์เมื่อคนเรามีความทุกข์ก็ปราศจากสมาธิ ไม่มีปัญญาในการหาทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ดังนั้น การรักษาศีล เจริญจิตภาวนา

^{๑๑}สัมภาษณ์ นายขวัญชัย ไชยโพธิ์, ประธานสภาวัฒนธรรมอำเภออุซัน, ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๑.

^{๑๒}สัมภาษณ์ นายสุเชียน ปรีดปรัก, สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลปรือใหญ่ บ้านปรือคั่นตระวันออก, ๗ มีนาคม ๒๕๖๑.

เพื่อให้เกิดปัญหาในการดำรงชีพจึงเป็นสิ่งที่ต้องดำเนินทั้ง ๓ อย่าง จะขาดสิ่งใดสิ่งหนึ่งไปไม่ได้^{๑๓} นอกจากนี้แล้วหลักของศีล ๕ ยังเป็นหลักแห่งการครองตนเพื่อให้ดำรงอยู่ในธรรมชาติด้อย่างปกติ การดำเนินการตามเป็นการเป็นไปเพื่อให้เกิดการไตร่ตรอง การตระหนักคิด ตระหนักรู้ให้ทันกับความเป็นไปของโลก โดยการใช้ความคิดบนพื้นที่แห่งความเป็นธรรมะ หรือก็คือการเป็นไปตามกฎแห่งธรรมชาติ หากมีการฝึกฝนการไตร่ตรอง ตระหนักคิด และตระหนักรู้ ก็จะเป็นหนทางแห่งการไปสู่การมีสมาธิและเกิดปัญญาได้อย่างเป็นกระบวนการโดยการเป็นไปอย่างธรรมชาติ^{๑๔} ส่งผลทำให้เกิดการพัฒนาทางด้านกายและจิตใจมีความสงบสุข เพราะไม่มีการเบียดเบียนทางร่างกายผู้อื่นและไม่เบียดเบียนจิตใจใครทำให้สะอาดบริสุทธิ์ไม่เศร้าหมองเกิดความปกติสงบนิ่งไม่หวั่นไหวทำให้จิตใจมั่นคงเมื่อจิตใสสะอาดบริสุทธิ์และมั่นคงปกติ ก็เกิดการพัฒนาขึ้นสูงไปอีกคือ ความตั้งมั่น มีสมาธิหนึ่งไม่หวั่นไหว เมื่ออารมณ์สะอาดบริสุทธิ์จิตใจตั้งมั่นปกตินั้นก็มีความคิดมีเหตุผล รู้จริงในทุกเรื่องก็เกิดการพัฒนาด้านปัญญาขึ้น ฉะนั้นศีลคือต้นเหตุแห่งสมาธิและปัญญา ศีลจึงมีความสำคัญยิ่งต่อมนุษยชาติทุกชุมชน

จากที่กล่าวมาข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่า ชาวบ้านปรีอคันตะวันออกเห็นความสำคัญของความสามัคคีและประโยชน์จากการปฏิบัติตามหลักของศีล ๕ เพราะต่างมีสภาพที่เอื้อต่อครอบครัว เพราะชาวบ้านต่างรู้และเข้าใจตรงกันว่าครอบครัวนั้นจัดเป็นสถาบันพื้นฐานของสังคมที่เล็กที่สุดอันเป็นขั้นมูลฐานมีบทบาทสำคัญในการสร้างเสริมความเป็นมนุษย์ตลอดจนสร้างค่านิยม เจตคติ อุบาสัย และบุคลิกภาพของบุคคลส่วนร่วมว่าเป็นสังคมที่ดีหรือไม่เพียงไร ตลอดจนปัญหาสังคมส่วนหนึ่งเกิดจากการขาดประสิทธิภาพและคุณภาพของการดำเนินชีวิตในครอบครัว ฉะนั้น ชาวบ้านปรีอคันตะวันออกจึงให้ความสำคัญการจัดระเบียบชีวิตและระบบความสัมพันธ์ในครอบครัวและสังคมให้เป็นพื้นฐานที่มั่นคงด้วยวินัยของคฤหัสถ์เป็นมาตรฐานชีวิตของชาวพุทธศาสนิกชน ส่วนความอ่อนแอและความแตกร้างของสถาบันครอบครัวจึงถือเป็นปัจจัยช่วยเกื้อหนุนให้ครอบครัวเกิดความมั่นคงขึ้นมาได้เหนือไปกว่านั้นพึงคิดอยู่เสมอว่าการมีชีวิตครอบครัวมิได้หมายถึงการใช้ชีวิตเพียงลำพังคนเดียวจะคิดจะพูดจะทำสิ่งใดแล้วแต่เกิดผลกระทบถึงคนในครัวเรือนเสมอ เมื่อครัวเรือนกระทบกระเทือนสังคมภายนอกก็พลอยกระทบกระเทือนไปด้วย

๔.๒.๒ การขับเคลื่อนความสามัคคีในระดับชุมชน

การขับเคลื่อนความสามัคคีในระดับชุมชนเป็นพลังแห่งความสามัคคีของชุมชนที่จะทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งเป็นฐานรองรับการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมพร้อมกันทุกด้าน หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน รวมไปถึงภาคีการพัฒนาต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกประเทศ จึงต้องผนึกกำลังดำเนินการเสริมความเข้มแข็งให้กับชุมชนในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้ด้วยตนเอง ด้วยการกระตุ้นและสร้าง

^{๑๓}สัมภาษณ์ นางดาลัด หิรัญไพบูลย์, นักวิชาการศาสนาชำนาญการพิเศษ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดศรีสะเกษ, วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๑.

^{๑๔}สัมภาษณ์ นายสมัย บุญขาว, ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านปรีอคันตะวันออก, ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๑.

กระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วมรวมทั้งการสร้างสภาพแวดล้อมให้ชุมชนร่วมกันคิด ร่วมกันทำและมีการเรียนรู้เพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันอันจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนในระยะยาว ทั้งนี้กิจกรรมหลักที่ดำเนินการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน การส่งเสริมกระบวนการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในลักษณะ “ร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมเรียนรู้” เพื่อส่งเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ประกอบด้วยกระบวนการส่งเสริมและสนับสนุนชุมชนได้มีการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์เพื่อการพัฒนาอาชีพและเศรษฐกิจชุมชน การพัฒนาสวัสดิการสังคมและสวัสดิภาพของชุมชนการฟื้นฟูอนุรักษ์และจัดการทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน การค้นหาศักยภาพและการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนการจัดทำแผนความต้องการของชุมชน รวมทั้งการสร้างประชาคมภายในชุมชนและการสร้างเครือข่ายของชุมชน

การขับเคลื่อนความสามัคคีในระดับชุมชน ชาวบ้านปรือคันตะวันออกมีความเข้มแข็งของชุมชนในหลายๆด้านที่สามารถตอบโต้ภัยและมีความสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลเป็นโครงการที่มีแผนงานมุ่งเน้นความคิดของชุมชนเพื่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาและเป็นขบวนการทางสังคมที่คอยกระตุ้นให้เกิดความตื่นตัวในการพัฒนาชุมชนตลอดเวลา^{๑๕} ความเข้มแข็งที่เกิดขึ้นชุมชนของชาวบ้านปรือคันตะวันออกนั้นเกิดจากการปฏิบัติตามหลักของศีล ๕ ตามหลักพระพุทธศาสนา ทำให้ชาวบ้านปรือคันตะวันออกมีพัฒนาการ วาจาและจิตใจ ได้ อย่างถูกต้องเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตการที่ชุมชน มีการเรียนรู้ และรู้เท่าทันชาวทั้งเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง รวมทั้งชุมชนมีการเพิ่มพูนความรู้ในด้านต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ

นอกจากนี้ ชาวบ้านปรือคันตะวันออกยังมีความสามัคคีในการร่วมทำกิจกรรมภายในชุมชน บุคคลในชุมชนมารวมตัวกันและมีจำนวนมากกว่าเดิมมากพอสมควร อีกทั้งมีการจัดการกับกิจกรรมโดยการแบ่งหน้าที่การปฏิบัติงานให้กับทุกคน และทุกคนก็สามารถดำเนินงานที่ได้รับมอบหมายได้อย่างดีเยี่ยม มีความถูกต้องและครบถ้วน ทำให้บรรยากาศภายในชุมชนมีความน่าอยู่อบอุ่นและมีระเบียบแบบแผนที่ดีอีกด้วย^{๑๖} ปรากฏการณ์ต่างๆของชาวบ้านปรือคันตะวันออกล้วนสะท้อนให้เห็นและเข้าใจได้จากการสังเกตการเข้าร่วมประชุมของหมู่บ้าน เช่น การเรียกประชุมด่วนในการเตรียมการต้อนรับคณะจากตำบล อำเภอและจังหวัดต่างๆ ที่มาเยือนหมู่บ้านรักษาศีล ๕ หรือการประชุมประจำเดือนของทุกเดือน ชุมชนให้ความสำคัญมาก ชุมชนเกิดความตื่นตัวรู้จักบทบาทหน้าที่ที่มีความรับผิดชอบทั้งเรื่องส่วนตัวเช่นการรักษาความสะอาดในบ้าน หรือส่วนรวมคือการช่วยกันให้ความร่วมมือในทุกเรื่องเสมอต้นเสมอปลายด้วยดี^{๑๗} ชาวบ้านปรือคันตะวันออก มีความร่วมมือร่วมใจกัน มีความสามัคคี จะทำงานใดๆ ก็สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี^{๑๘}

^{๑๕}สนธยา พลศรี, **ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน**, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์โอเดียนสโตร์, ๒๕๔๕), หน้า ๔๔ - ๔๕.

^{๑๖}สัมภาษณ์ นายสมัย บุญขาว, ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านปรือคันตะวันออก, ๗ มีนาคม ๒๕๖๑.

^{๑๗}สัมภาษณ์ นายปอง ปรีอปรัก, นายกองค์การบริหารส่วนตำบลปรือใหญ่, ๙ มีนาคม ๒๕๖๑.

^{๑๘}สัมภาษณ์ นายสุพิช วงษ์จันทร์, ชาวบ้านปรือคันตะวันออก, ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๑

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นว่า ชาวบ้านปรีอคันตะวันออกมีคุณลักษณะและคุณสมบัติของชุมชนที่ดีเพราะคนในชุมชนเป็นสมาชิกที่ดี มีศีลธรรม มีผู้นำ ผู้ปกครองที่ดี ชุมชนพึ่งตนเองได้ ร่วมกันแก้ไขปัญหา มีองค์กรเครือข่ายที่เข้มแข็ง กระบวนการสร้างชุมชนดี โดยสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง สร้าง เป็นชุมชนที่มีจิตวิญญาณหมายเอาชุมชนมีจิตสำนึก มีจิตวิญญาณซึ่งอาจหมายถึง ตลอดจน ความรัก ความรัก ความหวงแหน ความรู้สึกเป็นเจ้าของในชุมชน โดยมีสิ่งยึดเหนี่ยวร่วมกันในชุมชน นอกจากนี้แล้วยังเป็นชุมชนที่มีสันติภาพคือการเป็นชุมชนที่มีความสงบสุขคนในชุมชนมีจิตใจที่เยือกเย็นมีคุณภาพ และคุณธรรม การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนอาศัยอยู่บนพื้นฐานของ กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยในแต่ละชุมชนจะมีการพัฒนาไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชน ในมิติต่างๆ เช่นมิติทางด้านเศรษฐกิจมิติทางด้านทรัพยากรธรรมชาติ มิติทางด้านสังคม และมิติทางด้านวัฒนธรรม ซึ่งในการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนนั้น อาจพัฒนาความเข้มแข็งได้เพียงบางมิติ เท่านั้น เนื่องจากเงื่อนไขและกระบวนการที่นำไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชน

๔.๒.๓ การขับเคลื่อนในระดับความสามัคคีโรงเรียน

โรงเรียนคือสถานศึกษาที่ให้ความรู้แก่นักเรียนโดยมีครูเป็นผู้นำที่ในการให้ความรู้ตามหลักสูตรในแต่ละระดับชั้น นอกจากนี้แล้วอีกบทบาทหนึ่งของครูคือการปลูกฝังหลักของคุณธรรมและจริยธรรมแก่นักเรียนซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนความสามัคคีในระดับโรงเรียน เพราะครูและนักเรียนทั้งสองฝ่ายต่างมีหลักคุณธรรมประจำตนด้วยความมีสติ มีความรับผิดชอบ ประพฤติดี มีความซื่อสัตย์ ละอายและเกรงกลัวต่อบาปมี สัมมาอาชีวะ ขยันหมั่นเพียร รักษาคุณค่าและความสำคัญของสิ่งที่ดีงาม เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีเมตตา หมั่นทำบุญทาน อดทน อดกลั้น อดออม สามัคคี กตัญญูกตเวที มีจิตสำนึกสาธารณะ มีระเบียบ วินัยและเคารพกฎหมาย รักษาชาติ ศาสน์ กษัตริย์ กระบวนการสร้างคนดี มีคุณธรรม โดยการบวชเรียน เพื่อฝึกปฏิบัติธรรม ประพฤติธรรม เข้าร่วมกิจกรรมสาธารณะ รับการศึกษาในระบบ นอกโรงเรียนและ ตามอัธยาศัย ได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวที่ดี มีแบบฉบับที่ดี ได้รับการขัดเกลาทางสังคม การถ่ายทอดวัฒนธรรมผ่านขนบประเพณี ค่านิยมที่ดีงามของสังคม เป็นคนที่ทำในสิ่งที่ถูกต้อง รับผิดชอบต่อภาระของตน ประกอบอาชีพสุจริต มีรายได้พอเหมาะ มีข่าวสารข้อมูล มีการพักผ่อนหรือผ่อนคลายอย่างเพียงพอ มีสมดุลระหว่างการทำงานกับชีวิตครอบครัว นับถือศักดิ์ศรีของมนุษย์ เป็นมิตรกับผู้อื่น มีเมตตาช่วยเหลือแบ่งปันและใส่ใจในความสำเร็จ

จะเห็นว่า โรงเรียนนั้นทำหน้าที่ในตอบสนองสนองความต้องการทางสังคม (Demands of Society) คือฝึกคนให้มีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเพื่อให้บุคคลเป็นพลเมืองที่ดี ฝึกให้มีความสามารถในด้านต่างๆไม่ว่าจะเป็นในด้านมนุษยสัมพันธ์การรู้จักนำหลักประชาธิปไตยมาใช้ในการดำรงชีวิตและปลูกฝังให้มีจิตใจเป็นประชาธิปไตย โรงเรียนยังต้องทำหน้าที่ในการปรับปรุงและสร้างความเจริญให้กับชุมชน เพื่อสร้างสิ่งแวดล้อมที่ดีให้แก่เด็ก และขณะเดียวกันยังเป็นการช่วยยกระดับของชุมชนให้สูงขึ้นอีกด้วย สอนความต้องการของแต่ละบุคคล(Needs of Individuals) คือ ส่งเสริมให้บุคคลรู้จักสร้างความเจริญให้กับตนเอง มีความกระตือรือร้นในการศึกษาหาความรู้ มีศีลธรรมและมีวัฒนธรรมอันดีงาม รู้จักตนเอง รู้จักยับยั้งชั่งใจ เป็นต้น นอกจากนี้ โรงเรียนยังทำหน้าที่ฝึกคนให้มี

สมรรถภาพทางเศรษฐกิจ เช่น มีทักษะในการประกอบอาชีพ เป็นผู้ผลิตและผู้บริโภคที่ดี ซึ่งในการศึกษาให้แก่ผู้เรียนตามหน้าที่นี้ โรงเรียนจะต้อง พิจารณาถึงความสนใจ ความถนัดและความสามารถของผู้เรียน เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเจริญเต็มที่ ตามความสามารถที่ผู้เรียนมีอยู่

สำหรับการขับเคลื่อนในระดับความสามัคคีโรงเรียน ชาวบ้านปรือคันตระวันออกร่วมมือกับโรงเรียนต่างให้ความร่วมมือในกิจกรรมทางสังคมอย่างสม่ำเสมอ ความสามัคคีของชุมชนบ้านปรือคันตระวันออก มิได้เสื่อมถอยจากเดิม จะเห็นจากความร่วมมือกันทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมของฝ่ายบ้านเมืองหรือกิจกรรมทางศาสนาจะเห็นได้เป็นรูปธรรมได้จากที่หมู่บ้านได้รับรางวัลบ้านสวยเมืองสุข ปี ๒๕๕๙ ได้รับรางวัลหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบระดับประเทศ^{๙๙} ทั้งนี้เพราะเกิดจากความสามัคคีของทุกฝ่ายในชุมชนโดยมีโรงเรียนได้นำเด็กนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมช่วยเหลือกิจกรรมเสมอมาเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ในเรื่องของความรับผิดชอบ การเสียสละ นอกจากนี้ไม่ว่าจะเป็นงานวัดงานพัฒนาหมู่บ้านหรืองานส่วนตัวในชุมชน เช่นงานแต่งงาน งานศพ ทุกฝ่ายต่างช่วยเหลือกันอย่างต่อเนื่องตามศักยภาพของตน ทั้งกำลังกาย กำลังทรัพย์และกำลังสติปัญญา ความสามัคคีของชุมชนเมื่อชุมชนต้องการความช่วยเหลือชาวบ้านก็ยินดีช่วยเหลือเสมอ แต่ทุกครั้งเมื่อการทำกิจกรรมในการรวมกลุ่มของชุมชนเมื่อเสร็จกิจกรรมนั้นๆ แล้ว ทุกคนก็กลับบ้านของตนเองตามปกติ^{๑๐}

๔.๒.๔ การขับเคลื่อนในระดับวัด

การขับเคลื่อนความสามัคคีในระดับวัดนับว่าเป็นหน้าที่โดยตรง เพราะสังคมไทยมีพระพุทธศาสนาเป็นสถาบันที่มีความเกี่ยวข้องกับสังคมไทยมาเป็นระยะเวลายาวนานนับตั้งแต่ในอดีตถึงปัจจุบันสถาบันพระพุทธศาสนาซึ่งมีศาสนทายาทคือพระภิกษุสงฆ์เป็นตัวแทนทำหน้าที่ถ่ายทอดหลักธรรมคำสอนให้แก่ประชาชนได้นำไปปฏิบัติขณะเดียวกันก็ดำรงอยู่ในฐานะผู้นำชาวพุทธในสังคมทำให้พระสงฆ์และวัดมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของชุมชนเพราะวัดและพระสงฆ์เป็นศูนย์รวมทางด้านจิตใจศีลธรรมและพฤติกรรมต่างๆของประชาชนทั้งทางด้านสังคมวัฒนธรรมและศาสนาโดยพระสงฆ์เป็นครูอาจารย์ของชาวบ้านที่นำพุทธธรรมอันเป็นแนวทางประพฤติปฏิบัติฝึกรอบรมให้ชีวิตมีความสุขทำให้พระสงฆ์และชุมชนมีความสัมพันธ์มาตลอด

การขับเคลื่อนความสามัคคีในระดับวัดจัดเป็นการทำหน้าที่ของพระสงฆ์ซึ่งเป็นผู้มีส่วนสำคัญในสร้างความสามัคคีของสังคมด้วยการพัฒนาทางด้านวัตถุและจิตใจของสมาชิกในสังคมให้เกิดความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการสร้างความสามัคคีได้อย่างถูกต้องเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตหรือดำเนินชีวิตอย่างถูกต้องมีความสุข^{๑๑} โดยให้รู้จักการแก้ปัญหาชีวิตและหาทางออกจากความ

^{๙๙}สัมภาษณ์ นายสวัสดิ์ วงษ์จันทร์, ไวยาวัจกรวัดปรือคันและปราชญ์ประจำหมู่บ้านปรือคันตระวันออก, ๙ มีนาคม ๒๕๖๑.

^{๑๐}สัมภาษณ์ นางวันเพ็ญ แผ่นเงิน, ประธานสภาวัฒนธรรมตำบลปรือใหญ่และประธานสภาสุขภาพชุมชนบ้านปรือคัน, ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๑.

^{๑๑}ประเวศ วะสี, พระสงฆ์กับการรู้เท่าทันสังคม, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน, ๒๕๔๐), หน้า ๗๑ - ๘๒.

ทุกข์ได้ด้วยดี โดยไม่ก่อให้เกิดโทษพิชภัยแก่ผู้อื่นและแก่สังคม โดยพระสงฆ์เป็นผู้มีบทบาทในการนำหลักธรรมคำสอนมาพัฒนาจิตใจ ให้ประกอบคุณความดีละเว้นความชั่ว เพื่อความสงบสุขของสังคม การพัฒนาคุณภาพชีวิตก็เพื่อให้เกิดความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการของมนุษย์จากความอยู่รอดด้วยกิเลสมาสู่ความเป็นอยู่ด้วยปัญญา นอกจากเป็นหลักและเป็นประโยชน์ในการพัฒนาตนเองแล้วและยังทำให้เกิดความกรุณาต่อผู้อื่นด้วย คือ ทำให้เกิดความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจกัน เพื่อนมนุษย์คิดจะช่วยเหลือตลอดจนช่วยให้สามารถวางตนเป็นกัลยาณมิตร จึงสามารถคิดหาวิธีช่วยแก้ไขปัญหา

วัตถุประสงค์ของการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดี คือเพื่อฝึกฝนพัฒนาค้นหาวิธีปฏิบัติต่อชีวิตหรือดำเนินชีวิตอย่างถูกต้องมีความสุขโดยให้รู้จักในการแก้ปัญหาชีวิตและหาทางออกจากความทุกข์ได้ด้วยดีโดยไม่ก่อให้เกิดโทษพิชภัยแก่ผู้อื่นและแก่สังคมเพื่อให้รู้จักแสวงหาและเสพความสุขทางวัตถุอย่างถูกต้องปราศจากโทษพิชภัยจากการเบียดเบียนและพร้อมที่จะใช้สิ่งอำนวยความสะดวกนั้นๆ ในทางที่เกื้อกูลแก่ผู้อื่นและสังคมให้พร้อมทั้งความสามารถ บางอย่างในการที่จะเอื้ออำนวยความสุขแก่ผู้อื่นและแผ่ขยายความสุขออกไปในสังคม ทั้งนี้วัตถุประสงค์แท้จริงก็เพื่อให้พึ่งตนเองได้โดยไม่ต้องขึ้นต่อวัตถุภายนอกทุกอย่าง ไปจะพึ่งวัตถุภายนอกในกรณีที่จำเป็นต่อสุขภาพอนามัย ความจำเป็นด้านปัจจัย ๔ มีเครื่องนุ่งห่ม อาหารที่อยู่อาศัยและ ยารักษาโรค แต่ไม่ใช่แสวงหาเพื่อมอมเมาจิตใจให้เกิดการสะสมจนไม่รู้จักเพียงพอ ฉะนั้น จุดมุ่งหมายเพื่อให้รู้ความสำคัญในการพัฒนาชีวิต จะได้แก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องรวดเร็วและทันต่อเหตุการณ์ไม่ประมาทในการทำกิจการโดยผ่านกระบวนการฝึกฝนอย่างเป็นระบบเพื่อการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องได้ผลดี^{๒๒} ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาชุมชนเป็นการสร้างความเข้มแข็งภายในสังคมและทำให้เกิดการมีส่วนร่วมของสมาชิกภายในชุมชน

จะเห็นว่าวัดมีหน้าที่สำคัญในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเพื่อเผชิญปัญหาวิกฤต ทำให้สังคมหรือชาวบ้านมีความสามัคคีร่วมมือร่วมใจกัน ประกอบการงาน กิจกรรมเพื่อส่วนรวม ไม่ขัดแย้งกัน มีความร่วมมือในการทำกิจกรรมและงานพิธีต่างๆ ชาวบ้านมีความร่วมมือกันและช่วยงานกันโดยตลอด และที่สำคัญคือการรณรงค์ให้ชาวบ้านรักษาศีล ๕ หรือใช้ชีวิตตามหลักคำนิยาม ๑๒ ประการชุมชนที่สามารถดำรงชีพได้ด้วยตนเอง โดยสามารถพิจารณาจาก ความสามัคคีของชุมชนในการทำ กิจกรรมของส่วนรวม มีวิถีดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง คนในชุมชนมีธรรมะ รักษาศีลห่างไกลอบายมุข และสิ่งเสพติดให้โทษ การช่วยเหลือเกื้อกูลระหว่างชุมชน มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความเป็นประชาธิปไตยยึดถือประโยชน์ของชุมชนเป็นที่ตั้ง คนในชุมชนมีส่วนร่วม “ร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมเรียนรู้” เพื่อส่งเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน^{๒๓} ประกอบด้วยกระบวนการส่งเสริมและสนับสนุนชุมชนได้มีการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์เพื่อการพัฒนาอาชีพและ เศรษฐกิจชุมชน การพัฒนาสวัสดิการสังคมและสวัสดิภาพของชุมชนการฟื้นฟูอนุรักษ์และ จัดการทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน การค้นหาศักยภาพและการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนการจัดทำแผนความต้องการ

^{๒๒}พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), ทศวรรษธรรมทัศน์พระธรรมปิฎก หมวดศึกษาศาสตร์, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ธรรมสภา, ๒๕๔๓), หน้า ๑๓๑.

^{๒๓}สัมภาษณ์ พระครูประภัสร์สุตาลังการ, เจ้าอาวาสวัดปรี้อใหญ่, ๙ มีนาคม ๒๕๖๑.

ของชุมชน รวมทั้งการสร้างประชาคมภายในชุมชนและการสร้างเครือข่ายของชุมชน นอกจากนี้ การที่ชาวบ้านปรีอคันตระวันออกเข้มแข็งได้นั้นพบว่าต้องอาศัยความร่วมมือของทุกภาคส่วน ทั้งผู้นำชุมชน เทศบาล โรงเรียน วัด คณะกรรมการชุมชน สมาชิกชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งวัดที่เป็นศูนย์รวมจิตใจ พระสงฆ์เห็นว่ามียุทธศาสตร์มากในการขับเคลื่อนกิจกรรมที่พัฒนาจิตใจคนในชุมชน^{๒๔}

ชาวบ้านปรีอคันตระวันออกต่างยอมรับว่าที่ชุมชนมีความความเข้มแข็งของชุมชนนั้นโดยที่ชาวบ้านมีความรักความสามัคคีมีน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพราะมีพระสงฆ์เป็นผู้นำเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณโดยทำกิจกรรมต่าง เช่น ทำวัตรสวดมนต์ อบรมธรรมะตามสมควร มีการให้ประชาชนและเยาวชนสมาทานศีล ปฏิบัติกรรมฐาน อยู่เนืองๆ ภาพสะท้อนทำให้เห็นว่า ชุมชนมีความเข้มแข็ง ปราศจากอบายมุขต่างๆ มีวิถีชีวิตดีขึ้น มีธรรมะเป็นที่พึ่ง โดยเฉพาะงานของวัด ช่วยกันขับเคลื่อน ดำรงเพื่อพระพุทธศาสนาเป็น อย่างดี การให้หลักธรรมทางศาสนาเป็นเครื่องมือพัฒนาคน เพื่อควบคุมคนให้มีความประพฤติที่ดีงามแก่สังคมของตนความกลัวเป็นพื้นฐานเช่นปรากฏการณ์ธรรมชาติ บทบาทพระสงฆ์จึงมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนแต่ละคนไม่มีดวงจิตที่สูงส่งขึ้น โดยข้อเท็จจริงคนในสังคมส่วนใหญ่จะถูกครอบงำด้วยอำนาจการพัฒนาสังคมให้มีความสุข ซึ่งโดยข้อเท็จจริงคนในสังคมส่วนใหญ่จะถูกครอบงำด้วยอำนาจความรู้สึกลึกๆที่ต่อต้านเกิดจากอิทธิพลของกิเลสตัณหาที่เข้าครอบงำจิต^{๒๕}

๔.๓ วิเคราะห์ผลการสร้างความสามัคคีตามหลักของศีล ๕

๔.๓.๑ การไม่ล่วงละเมิดกติกาของสังคม

การสร้างสามัคคีตามหลักของศีลด้วยการไม่ล่วงละเมิดกติกาของสังคมหมายถึงการปฏิบัติตามหลักของกฎหมายและตามจารีตประเพณีที่สังคมได้ปฏิบัติสืบกันมาอย่างยาวนานจัดเป็นรูปแบบการสร้างสามัคคีของชุมชน โดยเฉพาะในส่วนกฎหมายนั้นจัดเป็นข้อบังคับที่ตราขึ้นมาเพื่อใช้กำหนดความประพฤติและระเบียบแบบแผนของพลเมืองที่อยู่ร่วมกันภายในรัฐนั้นและรวมไปถึงบังคับที่รัฐแต่ละรัฐผูกพันต้องปฏิบัติตามพันธกรณีและความร่วมมือที่ให้ไว้ระหว่างกัน เนื่องจากสังคมมีความซับซ้อนและมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วกว่าในอดีตมาก การควบคุมดูแลโดยบุคคลหรือกลุ่มบุคคลจึงไม่สามารถทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น การมีกฎหมายเพื่อช่วยในการกำหนดการปฏิบัติจึงมีความจำเป็นสำหรับสังคมทุกระดับ ประเทศชาติหรือสังคมในระดับต่าง ๆ จะพัฒนาหรือมีความเจริญก้าวหน้าไปได้มากน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับคุณภาพของประชากรเนื่องจากการอยู่ร่วมกันในสังคมทุกระดับ สมาชิกในสังคมย่อมมีบทบาท หน้าที่และความรับผิดชอบที่

^{๒๔}สัมภาษณ์ พระครูพิศิษฐ์ธรรมานุสาธก์, เจ้าคณะอำเภอขุขันธ์และเจ้าอาวาสวัดปรีอคัน, ๙ มีนาคม ๒๕๖๑.

^{๒๕}สัมภาษณ์ พระครูโสทธิรักษ์คุณ, เจ้าคณะตำบลปรีอใหญ่, เจ้าอาวาสวัดตาเปาะเกษมมงคล, ๗ มีนาคม ๒๕๖๑.

แตกต่างกันไปตามคุณวุฒิและวัยวุฒิ ทั้งนี้หากพลเมืองสามารถปฏิบัติตนโดยมีความรับผิดชอบต่องานของตนเอง ชุมชน ประเทศชาติและสังคมโลกแล้ว สังคมในทุกระดับก็จะมีความเจริญก้าวหน้าไปด้วย^{๒๖}

ทั้งนี้เพราะชาวบ้านปรือคันตะวันออกมองว่า หัวใจสำคัญของการไม่ล่วงละเมิดกติกาของสังคมเป็นการดำรงตนตามหลักของประชาธิปไตยด้วยการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองของประชาชน วิธีการแสดงเจตนารมณ์ของประชาชนอาจกระทำได้หลายประการ เช่น การติดตามดูแลและตรวจสอบการให้บริการสาธารณะการคัดค้านและการต่อต้านการทำงานของหน่วยงานของรัฐเกี่ยวกับการให้บริการต่างๆ ที่ไม่โปร่งใสและไม่เป็นธรรม และการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง เป็นต้น ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมไม่ว่าจะเป็นปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง หรือปัญหาสิ่งแวดล้อม ล้วนแล้วแต่เป็นส่วนที่สมาชิกในสังคมต้องเผชิญร่วมกัน^{๒๗} ดังนั้นสมาชิกบ้านปรือคันตะวันออก มีส่วนร่วมในการป้องกัน และแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ร่วมกัน

จะเห็นว่าการไม่ละเมิดกติกาของชุมชนนั้นชาวบ้านปรือคันตะวันออกมองว่า การปฏิบัติตามหลักของศีล ๕ นั้นทำให้มีชาวบ้านมีความเคารพในเรื่องของกติกาของสังคมเพราะมีความละเอียดเกรงกลัวต่อการกระทำความผิด นอกจากนี้ยังทำให้มีความสงบทางกาย ทางวาจา ทางใจ นำมาซึ่งสติและสมาธิ มีเหตุผลทำให้เกิดปัญญา มีความดีเกิดขึ้นในจิตใจของชุมชนเกิดความสามัคคี ไม่เห็นแก่ตัว เกิดสันติสุขในชุมชน เกิดความสงบในหมู่บ้านเกิดความร่มเย็นเป็นสุขโดยทั่วกัน ผู้อยู่ในศีล อยู่ในธรรม นำมาซึ่งความร่มเย็นเป็นสุขของชุมชนตลอดไป^{๒๘} และยังทำให้ชาวบ้านนั้นต่างมีน้ำใจ เข้าถึงจิตใจคนอื่น ทำให้คนอื่นรู้จักสนิทนสนม ทำให้สังคมน่าอยู่ยิ่งขึ้นความน่าเคารพ จะทำให้บุคคลอื่นรู้สึกอบอุ่นใจมองเห็นว่าเราเป็นที่พึ่งได้รู้สึกปลอดภัยเมื่ออยู่ใกล้ความนอบน้อมถ่อมตน จะทำให้บุคคลอื่นยกย่องนับถือ และจะกล่าวถึงด้วยความภาคภูมิใจความรู้จักกาลเทศะ จะทำให้เข้าใจว่าควรจะทำเรื่องใด เวลาใดที่เหมาะสมและควรใช้ถ้อยอย่างไร ฝึกให้มีความใจเย็นและเป็นที่ปรึกษาที่ดีพร้อมที่จะรับฟังในประเด็นต่าง ๆ^{๒๙}

๔.๓.๒ การมีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคม

สำหรับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสังคมคือการมีส่วนร่วมคิดและร่วมทำในกิจกรรมหรือสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้อื่น ชุมชน และสังคม ด้วยความสมัครใจกระตือรือร้นโดยไม่หวังผลตอบแทน ทำให้ชุมชนรู้จักการเป็นผู้มีจิตสาธารณะคือผู้ที่มีลักษณะเป็นผู้ให้และช่วยเหลือผู้อื่น แบ่งปันความสุขส่วนตนเพื่อทำประโยชน์แก่ส่วนรวม เข้าใจเห็นใจผู้ที่มีความเดือดร้อนอาสาช่วยเหลือสังคมมีการอนุรักษ์ไว้ซึ่งธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมด้วยร่างกายสติปัญญาลงมือปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหา

^{๒๖} สัมภาษณ์ นายธวัชชัย กงศรี, ปลัดอำเภอขุนซัน รักษาการแทน นายอำเภอขุนซัน, ๗ มีนาคม ๒๕๖๑.

^{๒๗} สัมภาษณ์ นายสุพิช วงษ์จันทร์, ชาวบ้านปรือคันตะวันออก, ๗ มีนาคม ๒๕๖๑.

^{๒๘} สัมภาษณ์ นางวรรณภา วงษ์จันทร์, ชาวบ้านปรือคันตะวันออก, ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๑.

^{๒๙} สัมภาษณ์ นางจิรัชยา ตะเคียนราม, ชาวบ้านปรือคันตะวันออก, ๙ มีนาคม ๒๕๖๑.

หรือร่วมสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามให้เกิดในชุมชนโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน^{๓๐}การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสังคมคือการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนของสังคมได้เข้ามามีส่วนร่วมกับภาคราชการนั้นได้แบ่งระดับของการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็น ๕ ระดับ ดังนี้

๑. การให้ข้อมูลข่าวสาร ถือเป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับต่ำที่สุด แต่เป็นระดับที่สำคัญที่สุด เพราะเป็นก้าวแรกของการที่ภาคราชการจะเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าสู่กระบวนการมีส่วนร่วมในเรื่องต่างๆ วิธีการให้ข้อมูลสามารถใช้ช่องทางต่าง ๆ เช่น เอกสารสิ่งพิมพ์ การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านทางสื่อต่างๆ การจัดนิทรรศการ จัดหมายข่าว การจัดงานแถลงข่าว การติดประกาศ และการให้ข้อมูลผ่านเว็บไซต์ เป็นต้น

๒. การรับฟังความคิดเห็น เป็นกระบวนการที่เปิดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลข้อเท็จจริงและความคิดเห็นเพื่อประกอบการตัดสินใจของหน่วยงานภาครัฐด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น การรับฟังความคิดเห็น การสำรวจความคิดเห็นและการจัดเวทีสาธารณะ การแสดงความคิดเห็นผ่านเว็บไซต์ เป็นต้น

๓. ความสัมพันธ์ เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน หรือร่วมเสนอแนะทางที่นำไปสู่การตัดสินใจ เพื่อสร้างความมั่นใจให้ประชาชนว่าข้อมูลความคิดเห็นและความต้องการของประชาชนจะถูกนำไปพิจารณาเป็นทางเลือกในการบริหารงานของภาครัฐ เช่น การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพิจารณาประเด็นนโยบายสาธารณะ เป็นต้น

๔. ความร่วมมือ เป็นการให้กลุ่มประชาชนผู้แทนภาคสาธารณะมีส่วนร่วม โดยเป็นหุ้นส่วนกับภาครัฐในทุกขั้นตอนของการตัดสินใจ และมีการดำเนินกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง เช่น คณะกรรมการที่มีฝ่ายประชาชนร่วมเป็นกรรมการ เป็นต้น

๕. การเสริมอำนาจแก่ประชาชน เป็นขั้นที่ให้บทบาทประชาชนในระดับสูงที่สุดโดยให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจ เช่น การลงประชามติในประเด็นสาธารณะต่าง ๆ โครงการกองทุนหมู่บ้านที่มอบอำนาจให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจทั้งหมด การทำโครงการและกิจกรรมต่างๆที่เกิดจากความต้องการของประชาชน เป็นต้น

จากหลักการของการมีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคมนั้น ชาวบ้านปรือคันตะวันออก ให้ความสำคัญกับชุมชนอย่างมากโดยชาวบ้านจะเชื่อฟังผู้นำกับกิจกรรมที่ประชาสัมพันธให้ทราบแล้วชาวบ้านจะร่วมกิจกรรมทางสังคมต่างๆด้วยความสามัคคีจึงทำให้ความสามัคคีของคนในชุมชนเป็นไปในทิศทางที่ดีมากกว่าเสื่อมถอย เนื่องจากบุคคลในชุมชนยังมีการปฏิสัมพันธ์กันโดยการทักทาย ถามทุกข์สุขซึ่งกันและกัน คอยให้ความช่วยเหลือกันอยู่เสมอ ทำให้ทุกคนในชุมชนมีสายใยเหมือนเป็นพี่เป็นน้องกัน ส่งผลให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและเป็น นอกจากนี้แล้ว การปฏิบัติตนตามหลักของศีลเป็น

^{๓๐}ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒, (กรุงเทพมหานคร: นามมีบุคส์พับลิเคชั่น ๒๕๔๖), หน้า ๓๑๒.

การฝึกฝนจิตใจ ลดละกิเลสตัดทอนความยึดมั่นถือมั่นในตัวตน สามารถสร้างความซาบซึ้งในคุณค่าตนเองและสังคมถือเป็นการปฏิบัติที่ไม่ควรที่จะละเลยในการฝึกฝนและพัฒนาตนตามหลักการทางพระพุทธศาสนาที่เป็นพื้นฐานสำคัญในการร่วมกิจกรรมทางสังคมอย่างมั่นคง^{๓๑}

อย่างไรก็ตามจากการมีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคมของชุมชนสะท้อนให้เห็นว่า ชาวบ้านปรือคันตะวันออกต่างมีจิตอาสาอย่างเป็นรูปธรรมของความเป็นเพื่อนมนุษย์ที่มีความเมตตา กรุณา เพื่อเชื่อมต่อความเป็นมนุษย์ด้วยกัน และทำให้เกิดสิ่งดีงามในสังคม เป็นผู้ที่มีความต้องการที่จะช่วยเหลือผู้อื่น นึกถึงส่วนรวม ไม่ได้เป็นงานอาชีพ แต่เป็นจิตสำนึกที่ควรมีอยู่ควบคู่กับความเป็นมนุษย์ และเนื้อแท้ของการเป็นอาสาสมัครอยู่ที่จิตใจ การมีจิตอาสาหรือจิตสาธารณะนั้น เป็นสิ่งที่เกิดตามวิถีการดำเนินชีวิตของแต่ละบุคคลสภาพแวดล้อมต่างๆ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ชุมชน มีผลต่อการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของบุคคลจิตสำนึกสาธารณะ หรือจิตสำนึกทางสังคม อยู่ภายใต้อิทธิพลของปัจจัยแวดล้อม ทั้งภายในและภายนอก^{๓๒}

จะเห็นว่า การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสังคมเป็นกิจกรรมที่เกิดจากสมาชิกในสังคมต่างให้ความสำคัญในการสร้างความสามัคคีโดยใช้หลักศีล ๕ จึงทำให้สังคมมีความสามัคคี เพราะว่าศีลเป็นเป็นความปกติของมนุษย์ ที่อยู่รวมกันเป็นสังคมเป็นหมู่เป็นคณะแล้ว ย่อมมีปัญหาเกิดขึ้น เช่น ความขัดแย้งกัน การเอารัดเอาเปรียบกัน ส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ด้านสังคมเศรษฐกิจ เกิดความอ่อนแอ ของคนในสังคม แต่ในขณะที่ชุมชนมีความสมัครสมานสามัคคีแล้ว สังคมนั้นจะได้รับประโยชน์อย่างมาก โดยชาวบ้านช่วยเหลือสามัคคีกันแล้ว งานทุกอย่างก็สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ทำให้เกิดความรักความสามัคคี ดังนั้น ชาวบ้านปรือคันตะวันออกจึงให้ความสำคัญในการสร้างความสามัคคีด้วยการมีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคม เพื่อทำให้ต่างฝ่ายได้รับรู้ถึงปัญหาและความต้องการไปพร้อมกัน ประชาชนก็จะได้มีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้นในการทำกิจกรรมและการพัฒนาชุมชนของตนเองให้มีความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น เพราะการมีส่วนร่วมเป็นหลักประกันที่สำคัญที่จะทำให้ประชาชนทุกคนดำเนินชีวิตอยู่ในชุมชนได้อย่างยั่งยืน

๔.๔ วิเคราะห์ประโยชน์จากการสร้างความสามัคคีตามหลักของศีล ๕

๔.๔.๑ ประโยชน์ในระดับสังคม

ประโยชน์จากการสร้างความสามัคคีตามหลักของศีล ๕ ในระดับสังคม คือ พร้อมใจกันในการประพฤติปฏิบัติในทิศทางเดียวกันของชาวบ้านปรือคันตะวันออก อะไรที่เป็นพิษภัยต่อชีวิตและสังคมก็ไม่ล่วงละเมิดหรือไม่ปฏิบัติในสิ่งที่ผิดที่จะนำผลเสียหายมาสู่สังคม ทั้งนี้ประโยชน์ในระดับสังคมต้องเริ่มจากครอบครัวมีความสุขอบอุ่น เพราะครอบครัวนั้นมีการสั่งสอนกันด้วยความรู้ที่เป็นประโยชน์ มุ่งสอนกันเพื่อให้สามารถนำเอาความรู้นั้นมาปรับใช้สังคมที่ตนอยู่อาศัย มีความเมตตากรุณาต่อกันทั่วหน้า ไม่ฝ่าฝืนกฎ ระเบียบของสังคม เป็นต้น ยอมรับความสำคัญของกันและกันระหว่าง

^{๓๑}สัมภาษณ์ นายเจริญ ปรือปรัก, ผู้ใหญ่บ้านปรือคันตะวันออก, ๙ มีนาคม ๒๕๖๑.

^{๓๒}สัมภาษณ์ นายสมัย บุญขาว, ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านปรือคันตะวันออก, ๙ มีนาคม ๒๕๖๑.

มนุษย์ด้วยกัน ยอมรับความเป็นมนุษย์เท่าเทียมกัน ทำให้สังคมสามารถอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขได้ ไม่ว่าจะนับถืออะไรมีความเชื่ออย่างไรก็ตาม หากยึดเอาสังคมเป็นที่ตั้งแล้วปัญหาต่างๆที่เกิดจากน้ำมือของมนุษย์ที่เกิดจากความแตกแยกทางความคิดของมวลมนุษย์ก็ไม่สามารถที่จะเกิดขึ้นได้อย่างแน่นอน ด้วยเหตุนี้ความสามัคคีจึงมีความสำคัญและมีประโยชน์ต่อสังคมของมนุษย์เสมอ

นอกจากนี้ชาวบ้านปรีอคันตะวันออกต่างทราบกันได้อย่างดียิ่งว่า ความสามัคคีที่เกิดจากการปฏิบัติหลักของศีล ๕ เป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้สังคมมีความสามัคคีและความเข้มแข็ง ทำให้ชุมชนนั้นสามารถเอาชนะปัญหาและอุปสรรคต่างๆได้^{๓๓} ความสามัคคีนี้นับพลังและศักยภาพเพียงพอที่จะสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามให้แก่กันและกันแก่สังคมและโลกได้ด้วยความตั้งใจพากเพียรพยายามร่วมกัน มีน้ำใจ มีความคิดเห็นเดียวกันเพื่อสร้างสรรค์สังคมของตนให้ดียิ่งขึ้นกล่าวง่ายๆคือสอนให้มนุษย์ตื่นให้รู้จริงและเบิกบานจากกิเลสตัณหาซึ่งเป็นเครื่องเศร้าหมองต่างๆที่ผ่านเข้ามาสู่ชีวิตสู่สังคมให้มีสติปัญญาสามารถรับมือและมีความรู้อย่างเท่าทันอารมณ์และความรู้สึกที่เกิดจากกิเลสตัณหาจนแก้ปัญหาสิ่งเหล่านี้ได้ และสิ่งที่เป็นเครื่องมือสำหรับสร้างความดีงาม เป็นสิริมงคลแก่ชีวิตนั้นก็คือกาย วาจา และใจของมนุษย์เองโดยมีพระธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาเป็นแนวทางในการสร้างความสามัคคีที่สามารถนำชีวิตและสังคมของตนไปสู่ความเป็นชีวิตที่ดีงาม^{๓๔}

จากที่กล่าวมาข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่า ชุมชนของชาวบ้านปรีอคันตะวันออกเป็นสังคมที่ดำรงตนและปฏิบัติตนตามหลักของศีล ๕ อันเป็นปัจจัยที่ทำให้ประโยชน์ทางสังคม โดยทำให้สังคมมีความสงบสุข ทั้งนี้ยึดหลักสามัคคีธรรมตามหลักพระพุทธศาสนาทำให้สังคมหรือชุมชนชาวบ้านปรีอคันตะวันออกมีความเจริญรุ่งเรือง มีความดีงามในชีวิตของผู้คนและความสงบสุขของ ทำให้ชาวบ้านรู้หลักการปฏิบัติตนสร้างความสามัคคีตลอดจนการแก้ไขความแตกร้าง ความขาดสามัคคี ความเห็นแก่ตัว ดังนั้นศีล ๕ จึงเป็นพื้นฐานของความสามัคคีได้เป็นอย่างดี ในแต่ละข้อมีความชัดเจนเข้าใจง่าย ทั้งในการยึดถือและปฏิบัติ เพราะหากทุกคนสามารถละเว้นจากสิ่งเหล่านั้นได้เราจะได้ชื่อว่าเป็นผู้พ้นและซึ่งความทุกข์และความเปื่อยเบียนสัตว์โลก ส่งผลให้เราสามารถสร้างความสามัคคี ความรักต่อเพื่อนมนุษย์ และอยากจะทำสิ่งที่ดีทั้งต่อตนเองและเพื่อนมนุษย์ด้วยกันง่ายขึ้น และสิ่งสำคัญคือทุกคนจะปฏิบัติด้วยความเต็มใจ

๔.๔.๒ ประโยชน์ในระดับปัจเจกบุคคล

ประโยชน์จากการสร้างความสามัคคีตามหลักของศีล ๕ ในระดับปัจเจกบุคคล คือสมาชิกของชาวบ้านปรีอคันตะวันออกแต่คนนั้นต่างมีคุณภาพชีวิตด้านกายภาพและจิตภาพที่ดีมีความสุขใจและมีความสุขกาย ต่างมีความรักใคร่นับถือกันเป็นอารมณ์ ย่อมเข้มแข็งเบิกบาน นี่คือการสุขอันแรกและผู้สามัคคีจะพึงได้รับ นอกจากนี้ ประโยชน์ของการสามัคคี ก็คือ ความสำเร็จในการดำรงชีวิตของมนุษย์ในสังคม ชีวิตมีความสุขได้คนที่อยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะ เช่นร่วมหมู่บ้านเดียวกัน

^{๓๓}สัมภาษณ์ นายสมัย บุญขาว, ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านปรีอคันตะวันออก, ๙ มีนาคม ๒๕๖๑.

^{๓๔}สัมภาษณ์ นายเจริญ ปรีอประกิ, ผู้ใหญ่บ้านปรีอคันตะวันออก, ๙ มีนาคม ๒๕๖๑.

ร่วมสถานศึกษา ร่วมอาชีพ หรือสถานที่ทำงานเดียวกัน หากกิจกรรมใดร่วมมือร่วมแรง ร่วมใจกันทำ ย่อมจะนำความสำเร็จและนำความสุขมาให้ เช่น การลงแขกปลูกข้าว เกี่ยวข้าว ทำบุญทอดกฐิน ทำถนนหนทางจากหมู่บ้าน ถ้าร่วมแรงร่วมใจกันก็สำเร็จเร็ว แต่หากผู้คนในสังคมมีความแตกแยก สามัคคี ก็มีแต่ความพ่ายแพ้และนำทุกข์มาให้ อย่างแน่นอนที่ได้มีความเคารพนับถือและไมตรีต่อกัน ที่นั่นย่อมมีความสามัคคีพร้อมเพรียงปรองดองกัน เข้าร่วมแรงร่วมใจกัน ร่วมความคิดเห็นและร่วม ทรัพยากรกันเพื่อทำประโยชน์อันใหญ่หลวงให้สำเร็จ แม้ที่ได้มีความสามัคคี ที่นั่นก็มีความสุข มีน้ำใจโอบอ้อมอารีและเอื้อเฟื้อเกื้อกูลอุดหนุนกันเช่นนี้ ย่อมนำมาซึ่งความรัก เคารพนับถือกัน เชื่อม ไมตรีกัน ให้สนิทสนมแผ้วถางออกไป ทำให้เกิดความอ่อนหนาผาสุกเป็นปึกแผ่นมั่นคง เพราะความ สามัคคีเป็นพลัง^{๓๕}

จากการที่ชาวบ้านปรือคันตะวันออกได้ประพาศความสามัคคีส่งผลทำให้เห็นภาพแห่ง ความสามัคคีอย่างเป็นรูปธรรมคือทำให้งานและกิจกรรมทางสังคมต่างๆของชาวบ้านปรือคัน ตะวันออกสำเร็จลุล่วงได้เป็นอย่างดี สมาชิกแต่ละคนต่างรู้จักที่จะเสียสละและแบ่งปันความสุขส่วนตัวเพื่อ ประโยชน์ของส่วนรวม มีจิตใจใฝ่รู้ใฝ่สร้างสรรค์ คือเป็นผู้มีพลังแห่งความใฝ่รู้ ใฝ่ทำ ใฝ่สร้างสรรค์ โดยที่สมาชิกในสังคมต่างทำหน้าที่เป็นกัลยาณมิตรที่ดีต่อกันและกันทั้งในครอบครัวและสังคม ทำให้ เกิดการรู้จักคบคนและเข้าร่วมสังคมกับกัลยาณมิตรที่จะชักนำและชักชวนกันให้เจริญงอกงามในการ พัฒนาพฤติกรรม จิตใจ และปัญญาชีวิตมีความสุข ประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานเป็นคนใจ กว้างพร้อมที่จะรับฟังความคิดเห็นของคนรอบข้างเป็นที่ยอมรับของคนอื่นๆ ในปัจจุบันบ้านปรือคัน ตะวันออก ไม่มีความเสื่อมถอยของความสามัคคี ชาวบ้านปรือคันตะวันออกยังมีความสามัคคีในชุมชน เหมือนเดิม^{๓๖}

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นว่า ประโยชน์จากการสร้างความสามัคคีตามหลักของศีล ๕ ของชุมชนบ้านปรือคันตะวันออกทำให้ชุมชนเกิดความสามัคคี ถึงแม้ยุคสมัยจะเปลี่ยนไปมากน้อย เพียงใด การดำรงอยู่ของชุมชนบ้านปรือคันตะวันออกนั้นมีลักษณะพอปกครองลูก หมายถึง การมี ผู้นำชุมชนที่ดีและเต็มไปด้วยความรู้และความสามารถ โดยปราศจากมือคดคือความไม่มีความ ลำเอียงต่อลูกบ้าน ให้ความสำคัญกับทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน มีความเมตตากรุณาต่อทุกคน สามารถ เป็นที่พึ่งของลูกบ้านได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลต่อความเชื่อมั่นที่มีต่อผู้นำ เกิดความร่วมมือร่วมใจ ในยามที่ชุมชนมีกิจกรรม ผลงานที่ออกมาสู่สาธารณะชนเป็นที่ยอมรับของคณะสงฆ์ และผู้ที่เข้ามา เยี่ยมเยือน

๔.๕ สรุป

การสร้างสามัคคีโดยใช้หลักศีล ๕ ของหมู่บ้านปรือคันตะวันออก อำเภออุซัน จังหวัดศรีสะเกษนั้นเป็นการปฏิบัติตามหลักของศีล ๕ ในพระพุทธศาสนาทำให้ชาวบ้านปรือคัน

^{๓๕}สัมภาษณ์ นายสุพิช วงษ์จันทร์, ชาวบ้านปรือคันตะวันออก, ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๑.

^{๓๖}สัมภาษณ์ นางวรรณภา วงษ์จันทร์, ชาวบ้านปรือคันตะวันออก, ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๑.

ตะวันออกมีความตั้งใจที่จะงดเว้นจากความชั่ว ความทุจริตทางกายและวาจา รวมทั้งสิ่งไม่ดีทุกประการตลอดจนสร้างเสริมความสามัคคีเป็นอย่างดี มีความเป็นระเบียบว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วยกัน กล่าวคือการดำเนินกิจการความเป็นอยู่และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดความเรียบร้อย เกื้อกูลต่อการดำรงอยู่ด้วยดีในสังคมทั้งหมดล้วนเป็นไปตามเจตนารมณ์ของศีล ๕ ในการเสริมสร้างความสามัคคี

นอกจากนี้หมู่บ้านปรือคันตะวันออกยังมีการขับเคลื่อนการสร้างสามัคคีตามหลักของศีล ๕ โดยมีการขับเคลื่อนในระดับครอบครัว การขับเคลื่อนในระดับชุมชน การขับเคลื่อนในระดับโรงเรียน การขับเคลื่อนในระดับวัด การขับเคลื่อนความสามัคคีในแต่ละระดับดังกล่าวต่างเป็นการเสริมสร้างหลักของความสามัคคีของหมู่บ้านปรือคันตะวันออกได้เป็นอย่างดีและสร้างความเข้มแข็งของสังคมด้วยรูปแบบการสร้างสามัคคีตามหลักของศีล ๕ ด้วยการไม่ล่วงละเมิดกติกาของสังคมและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมจึงทำให้หมู่บ้านปรือคันตะวันออกได้รับประโยชน์จากการสร้างความสามัคคีตามหลักของศีล ๕ มี ๒ ระดับ คือ ประโยชน์ในระดับสังคม และประโยชน์ในระดับปัจเจกบุคคล

บทที่ ๕

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาการสร้างควมสามัคคีโดยใช้หลักศีล ๕ ของหมู่บ้านปรีอคันตะวันออก อำเภออุซันต์ จังหวัดศรีสะเกษ โดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษา ๓ ประการ คือ ๑) เพื่อศึกษาแนวคิดการสร้างควมสามัคคีโดยใช้หลักศีล ๕ ตามหลักพระพุทธศาสนา ๒) เพื่อศึกษาบริบทชุมชนของหมู่บ้านปรีอคันตะวันออก และ ๓) เพื่อวิเคราะห์แนวทางการสร้างควมสามัคคีโดยใช้หลักศีล ๕ ของหมู่บ้านปรีอคันตะวันออก อำเภออุซันต์ จังหวัดศรีสะเกษ โดยใช้วิธีการวิจัยเอกสารและลงภาคสนาม เก็บข้อมูลสามารถสรุปเก็บข้อมูลผลการวิจัยและข้อเสนอแนะซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๑.๑ แนวคิดการสร้างควมสามัคคีโดยใช้หลักศีล ๕ ในพระพุทธศาสนา

ควมสามัคคี คือ ความพร้อมเพรียงกันของหมู่คณะ ควมสามัคคีมีความสำคัญในการอยู่ร่วมกันและเป็นหลักธรรมที่สูงส่งและสำคัญประการหนึ่งในพระพุทธศาสนาที่สอนให้มองเห็นคุณค่าและความสำคัญของบุคคลและสิ่งของต่างๆ แล้วปฏิบัติต่อบุคคลหรือสิ่งนั้นโดยถูกต้องและเหมาะสมด้วยความจริงใจ ช่วยให้สังคมมนุษย์มีความสามัคคีและมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันสำหรับหลักพุทธธรรมที่ส่งเสริมควมสามัคคีโดยมีหลักสังคหวัตถุธรรม หลักพรหมวิหารธรรม หลักสาราณียธรรม และหลักอภิธานียธรรม และหลักพุทธธรรมที่ขัดแย้งควมสามัคคี หลักอคติ ๔ หลักมานะ ๙ และหลักอบายมุข ๖ หลักคำสอนในพระพุทธศาสนาเป็นหลักการที่พระพุทธองค์ทรงสอนให้มนุษย์ทุกคนปฏิบัติเพื่อให้เกิดความสุขความสงบควมมีเอกภาพควมเสมอภาคในทางสังคมส่งผลทำให้เกิดควมสามัคคีตามมา

อย่างไรก็ตามชุดคำสอนเหล่านี้ทั้งหมดเป็นหลักพุทธธรรมเอื้อต่อการสร้างควมสามัคคีตลอดจนมีสภาพเอื้อต่อการปฏิบัติตามหลักของศีล ๕ ซึ่งเป็นหลักสำคัญในการดำเนินชีวิตอันเป็นคำสอนเพื่อควมประพฤติที่ดีงาม เป็นการหาเลี้ยงชีพที่บริสุทธิ์ปราศจากมิฉฉาชีพ เพื่อมุ่งเน้นให้อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข ลักษณะของศีลคือทรงไว้ซึ่งกุศลธรรมเป็นลักษณะ ทำให้มีความเป็นปกติทางกายและวาจา ไม่ละเมิดทุจริต แต่ให้เป็นสุจริตพ้นจากความชั่วทั้งปวงเป็นลักษณะ เป็นข้อห้ามไม่ให้กระทำความชั่วหรือกระทำความผิด เพราะการกระทำนั้นเป็นการกระทำที่ผิดและไม่ดี ส่วนธรรม คือ คำสั่งให้กระทำ เพราะการกระทำนั้นถูกและเป็นของดีศีลธรรมจึงเป็นกฎระเบียบที่สามารถทำให้มนุษย์อยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุขสงบหรืออาจเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า เบญจศีลและเบญจธรรม หากมนุษย์ไม่มีเบญจศีลและเบญจธรรมเป็นเครื่องคุ้มครองจิตใจแล้วมนุษย์จะมีพฤติกรรมและการดำเนินชีวิตไม่ต่างจากสัตว์ทั่วไปที่มีความพึงพอใจในการกิน การนอน การสืบพันธุ์ และความกลัวอันตรายเท่านั้น

จะเห็นว่าหลักของศีล ๕ มีความสำคัญต่อการสร้างความสามัคคี เพราะศีล ๕ เป็นหลักปฏิบัติที่สะท้อนให้เห็นถึงเจตนารมณ์ของพระพุทธศาสนาในด้านความสัมพันธ์ทางสังคมได้มากที่สุด คือ คำสอนและหลักปฏิบัติในระดับศีล เพราะศีลเป็นระบบควบคุมชีวิตด้านนอกเกี่ยวกับการแสดงออกทางกายและวาจา โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วยกันการดำเนินกิจการต่าง ๆ ของหมู่ชน การจัดสภาพความเป็นอยู่และสิ่งแวดล้อมให้เรียบร้อยและเกื้อกูลแก่การดำรงอยู่ด้วยดีของหมู่นั้น และแก่ความผาสุกแห่งสมาชิกทั้งปวงของหมู่นั้นอันจะเอื้ออำนวยให้ทุกคนสามารถบำเพ็ญกิจหน้าที่ที่งามยิ่งขึ้น เพื่อบรรลุจุดหมายสูงสุดของชีวิตตามความตกลงนับถือของพวกตน หรือเพื่อเข้าถึงประโยชน์และความดีงามสูงสุดตามอุดมการณ์ของหมู่นั้น ตลอดจนเกื้อกูลแก่การที่หมู่นั้นจะเผยแพร่อุดมการณ์ กิจการและประโยชน์สุข ความดีงามของตนให้เผยแพร่ขยายกว้างออกไป ดังนั้น หลักคำสอนในพระพุทธศาสนาจึงสอนให้มนุษย์มีความเพียรพยายามในการรักษาศีลและความพยายามในการกระทำความดีและหมั่นชำระจิตใจให้บริสุทธิ์อยู่เสมอในการที่จะละความชั่ว ส่วนการรักษาศีลมีอานิสงส์ในการรักษาศีลทั้งต่อตนเองและสังคมโดยรวมนั้นส่งผลดีให้เกิดความเป็นอยู่ที่สงบเรียบร้อยมีความสุขทั้งในปัจจุบันและอนาคต

๕.๑.๒ บริบทชุมชนของหมู่บ้านปรือคันตะวันออก

สำหรับชาวบ้านปรือคันตะวันออก อำเภออุซัน จังหวัดศรีสะเกษ ได้ปฏิบัติตามหลักของศีล ๕ โดยเคร่งครัดที่มีความสอดคล้องกับการดำเนินการพัฒนาชุมชนโดยมีการให้ประชาชนในชุมชนตระหนักตามหลักคำขวัญ วิสัยทัศน์ และพันธกิจของชุมชน นอกจากนั้นยังมีการส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนอนุรักษ์และรักษาซึ่งขนบธรรมเนียมประเพณี ที่มีอยู่ในชุมชน เช่น ประเพณีแซนโดนตา ประเพณีไหว้ศาลปู่ตา ซึ่งบ่งบอกให้เห็นถึงการแสดงออกซึ่งความกตัญญูของคนในชุมชน นอกจากนั้นบ้านปรือคันตะวันออกได้ให้ประชาชนในชุมชนประพฤติตนตามหลักศีล ๕ ที่เน้นการพัฒนาชีวิตให้มีหลักประกัน ๕ ด้าน คือ ประกันชีวิต ประกันทรัพย์สิน ประกันครอบครัว ประกันสังคม และประกันสุขภาพ นำไปสู่การพัฒนาหมู่บ้านให้เกิดความสงบร่มเย็น ทั้งสิ่งแวดล้อมและอาชีพ ความสะอาดทางพฤติกรรม ความสะอาดทางจิตใจ และความสะอาดทางปัญญา และก่อให้เกิดความสามัคคีในชุมชนโดยมุ่งเน้นให้ประชาชนในหมู่บ้านร่วมกันปฏิเสธ และไม่ยอมรับค่านิยมที่เกี่ยวข้องกับการทุจริตคดโกง โดยการเริ่มปลูกฝังอุดมการณ์ และค่านิยมดังกล่าวให้แก่เยาวชนในหมู่บ้าน โดยมีพระสงฆ์ และกลุ่มคนชนชั้นนำในหมู่บ้านได้เป็นต้นแบบและย้าเตือนแนวคิด และเน้นย้ำให้ประชาชนในชุมชนตระหนักถึงความสำคัญของความสามัคคีของคนในชุมชน ด้วยเหตุนี้บ้านปรือคันตะวันออก จึงเป็นหมู่บ้านต้นแบบที่สร้างความสามัคคีของคนในชุมชนได้โดยใช้หลักศีล ๕ ที่เป็นต้นแบบของชุมชนอื่นต่อไปได้

๕.๑.๓ วิเคราะห์การสร้างสามัคคีโดยใช้หลักศีล ๕ ของหมู่บ้านปรือคันตะวันออก อำเภออุซัน จังหวัดศรีสะเกษ

จากการที่ชาวบ้านปรือคันตะวันออก อำเภออุซัน จังหวัดศรีสะเกษได้ปฏิบัติตามหลักของศีล ๕ ตามหลักพระพุทธศาสนานั้นทำให้มีการเสริมสร้างความสามัคคีทั้งในระดับบุคคลและระดับสังคมทำให้บุคคลมีความเป็นปกติทางด้านกายและวาจาเป็นการขัดเกลาจิตใจให้เบาบางและให้มีมนุษยธรรมเมื่อประพฤติดุปฏิบัติจะเป็นเหตุให้ผู้ปฏิบัติเจริญก้าวหน้า ปลอดภัย ปลอดภัย เพิ่มพูน

ความดีงามแก่ผู้ประพฤติปฏิบัติตาม ในส่วนการขับเคลื่อนการสร้างควมสามัคคีตามหลักของศีล ๕ นั้น ส่วนการขับเคลื่อนความสามัคคีของชาวบ้านปรีอคันตะวันออกมีการการขับเคลื่อนในระดับครอบครัว ชุมชน โรงเรียน ระดับวัด ทุกภาคส่วนล้วนเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนหรือสร้างหลักของความสามัคคี โดยมีรูปแบบการสร้างควมสามัคคีตามหลักของศีล ๒ ประการด้วยการ การไม่ล่วงละเมิดกติกาของสังคม และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสังคม ส่งผลทำให้เกิดประโยชน์ที่เกิดจากการสร้างควมสามัคคีตามหลักของศีล ๕ คือ ประโยชน์ในระดับสังคม และประโยชน์ในระดับปัจเจกบุคคล

๕.๒ อภิปรายผล

ในการศึกษาการสร้างควมสามัคคีโดยใช้หลักศีล ๕ ของหมู่บ้านปรีอคันตะวันออก อำเภอบุขันธุ์ จังหวัดศรีสะเกษ ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาวินิจฉัยว่าผลของการสร้างควมสามัคคีโดยใช้หลักศีล ๕ ของหมู่บ้านปรีอคันตะวันออก อำเภอบุขันธุ์ จังหวัดศรีสะเกษ โดยอาศัยเครื่องมือและอุปกรณ์ที่หลากหลาย เช่น บุคคลที่เกี่ยวข้อง เอกสาร อุปกรณ์ แบบสัมภาษณ์ เป็นต้น เพื่อนำเอาองค์ความรู้ใหม่เข้ามาปรับปรุงรูปแบบและวิธีการสร้างควมสามัคคีให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น จึงทำให้ทราบถึงปัญหาและความต้องการของสังคมพอสรุปได้ดังนี้

๑. ผลการวิจัยพบว่า การปฏิบัติตามหลักของศีล ๕ เป็นปัจจัยสำคัญที่เอื้อต่อการสร้างควมสามัคคีของหมู่คณะซึ่งเป็นการแสดงออกซึ่งการร่วมแรงร่วมใจกันเพื่อปฏิบัติงานให้สำเร็จลุล่วงอย่างมีประสิทธิภาพ ควมสามัคคีต้องอาศัยความอดทน เสียสละความเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน และตระหนักในปัญหาร่วมกัน ทั้งนี้จะต้องมีการทำงานร่วมกันบ่อยๆ จนเป็นผลดีของการร่วมมือมากกว่าการแยกทำอะไรอยู่เพียงคนเดียว ควมสามัคคีจะก่อให้เกิดความรักใคร่กลมเกลียวกันและกัน สามารถปฏิบัติงานทุกอย่างได้สำเร็จ การร่วมมือร่วมใจกันในหน้าที่การงานเพื่อให้เกิดความเข้มแข็งในหมู่คณะ มีความพร้อมในด้านของการกระทำ ความคิด รู้ดี รู้ชั่วในสิ่งต่างๆ โดยมีการแบ่งภาระหน้าที่ตามความรับผิดชอบ เกิดควมสามัคคีปรองดองกันฉันท์พี่น้อง ทำให้สังคมเกิดความเจริญรุ่งเรืองในด้านต่างๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระวิมาน คมภิรปญโญ (ตริภมล) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาวิเคราะห์ศีล ๕ ในฐานะเป็นรากฐานของสันติภาพ ผลการศึกษาพบว่า ในส่วนการนำศีล ๕ มาเป็นรากฐานของสันติภาพนั้น สามารถทำได้ด้วยการนำไปเป็นรากฐานของสันติภาพควบคู่ไปกับการปรับโครงสร้างสังคมแนวราบ ได้แก่ การนำไปสู่วัฒนธรรมแบบเมตตากรุณาและวัฒนธรรมแบบสันติวิธี ส่วนโครงสร้างในแนวตั้ง ได้แก่ รากฐานทางสังคมในรูปของปิรามิด โดยนำไปจัดโครงสร้างทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม กระบวนการยุติธรรม และการศึกษา เพื่อให้เอื้อต่อการส่งเสริมโครงสร้างสังคมระดับจุลภาคจนถึงระดับมหัพภาค ซึ่งเป็นการเชื่อมโครงสร้างและสถาบันสังคมให้ยึดโยงอยู่กับศีล ๕ อันเป็นพื้นฐานของแนวทางสันติวิธี ส่วนอีกรูปแบบหนึ่งคือรากฐานของสันติภาพเชิงคุณค่า ซึ่งเป็นมโนธรรมสำนึกที่ทำให้เกิดความตระหนักถึงมนุษยธรรมและสิทธิมนุษยชนสากล ทั้งความเสมอภาค ความยุติธรรม ภารดรภาพ สัมพันธภาพ ดุลยภาพและเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ซึ่งจะทำให้สังคมเป็นแบบสวัสดิการที่ทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกัน มีความตระหนักถึงคุณค่าของชีวิต และการไม่ใช้ความรุนแรงทุกกรณี ทำให้ชีวิตปราศจากภัยคุกคาม รวมไปถึงการช่วยเหลือเกื้อกูลผู้ที่ได้รับความทุกข์ยากลำบาก ทำให้มีสวัสดิภาพและคุณภาพชีวิตที่ดี มีความปลอดภัยในชีวิต

๒. หลักธรรมที่ก่อให้เกิดความสามัคคีตามแนวทางพระพุทธศาสนาเถรวาท จากการศึกษาพบว่า หลักธรรมที่ก่อให้เกิดความสามัคคีประกอบด้วย หลักสังคหวัตถุ ๔ ประการ ได้แก่การให้ปัน การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่สิ่งของของตนแก่บุคคลอื่น การมีวาจาเป็นที่รัก การประพฤติตนเป็นประโยชน์ ความมีตนเสมอต้นเสมอปลาย เพื่อเป็นประโยชน์ในการเกื้อกูลกันของบุคคลในสังคมหลักสาราณียธรรม ๖ ประการ อันได้แก่ จะต้องมิเมตตากายกรรม มิเมตตาวจีกรรม มิเมตตาโมหกรรม การรู้จักแบ่งปันเฉลี่ยเจือจาน ต้องมีศีล และจะต้องมีความเห็นที่ติงามเสมอเหมือนกับผู้อื่น โดยสะท้อนให้เห็นถึงความรักใคร่ ความระลึกรักถึงกันด้วยหลักอปริหานิยธรรมทั้ง ๗ ประการ ดังนั้น ความสามัคคีจึงเป็นเครื่องบ่งบอกได้ว่า เมื่อสังคมมีความสามัคคี ความเสื่อม ความวุ่นวายต่างๆ ในทางสังคมก็ไม่เกิดขึ้นอย่างแน่นอน เป็นความสัมพันธ์กันของบุคคลที่กระทำด้วยคุณธรรม ก่อให้เกิดผล คือ สันติสุขในการอยู่ร่วมกัน เคารพเกื้อกูลกัน สร้างความไวพบุลย์แก่สังคม อำนวยความสะดวกแก่กัน ทำให้เกิดความสามัคคี และสันติภาพร่วมกัน สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ **พระครูสุตปัญญาวรณ (ฉลาด/สีหนาม)** ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาผลกระทบการละเมิดศีลข้อที่ ๕ ที่มีต่อชาวพุทธบ้านดอนแคน ตำบลป่าสังข์ อำเภोजตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการศึกษาพบว่า ในการหาทางออกจากการแก้ปัญหาการดื่มสุราของชาวบ้านดอนแคนตามหลักพุทธธรรม มี ๓ ประการคือ ๑.การหาทางออกจากการปัญหาการดื่มสุราเพื่อแก้ปัญหาสุขภาพส่วนบุคคลนั้นใช้หลัก ๓ ประการ คือ (๑) อบายมุข ๖ (๒) เบญจศีล และ (๓) สติสัมปชัญญะ ๒. หลักพุทธธรรมที่ใช้เพื่อแก้ปัญหาด้านสุขภาพจิตและชีวิตบุคคลในครอบครัวมี ๒ ประการ คือ (๑) หลักฆราวาสธรรม (๒) หลักสังคหสูตร หลักพุทธธรรมทั้ง ๒ ประการนี้สามารถประสานครอบครัวให้เกิดความอบอุ่น ๓. หลักพุทธธรรมที่เกี่ยวกับการแก้ปัญหาผลกระทบต่อสังคมโดยรวม มี ๓ กลุ่ม คือ (๑) ขันติโสรัจจะ (๒) เบญจธรรม และ (๓) ทิฏฐธรรมมิกัตถธรรม หลักพุทธธรรมดังกล่าวนี้ ใช้เป็นเครื่องมือในการควบคุมใจของคนที่เคยเกี่ยวข้องกับสุราแล้ว ให้ละความต้องการที่จะดื่มสุรา เป็นการส่งเสริมให้คนมีอนาคตที่ดี ด้วยการขยันหาทรัพย์ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต รักษาทรัพย์ที่

๑พระวิมาน คมภักร์ปณฺโญ (ตริกมล), “การศึกษาวิเคราะห์ศิลปะ ๕ ในฐานะเป็นรากฐานของสันติภาพ”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕), หน้าบทคัดย่อ.

หามาได้เพื่อใช้จ่ายในคราจำเป็น รู้จักคบคนดีเป็นเพื่อนเพื่อเขาจะได้แนะนำในสิ่งที่ดีๆ และเลี้ยงชีวิตของตนให้เหมาะสมกับความเป็นอยู่^๒

๓. หมู่บ้านปรือคันตะวันออกนั้น ชาวบ้านต่างได้ปฏิบัติหลักคำสอนและหลักปฏิบัติในระดับศีล ๕ เป็นระบบควบคุมชีวิตด้านนอกเกี่ยวกับการแสดงออกทางกายและวาจา โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วยกันการดำเนินกิจการต่าง ๆ ของหมู่ชน การจัดสภาพความเป็นอยู่และสิ่งแวดล้อมให้เรียบร้อยและเกื้อกูลแก่การดำรงอยู่ด้วยดีของหมู่ชนนั้น และแก่ความผาสุกแห่งสมาชิกทั้งปวงของหมู่ชนอันจะเอื้ออำนวยให้ทุกคนสามารถบำเพ็ญกิจภริณีที่ดียิ่งขึ้นเพื่อบรรลุจุดหมายสูงสุดของชีวิตตามความตกลงนับถือของพวกตน หรือเพื่อเข้าถึงประโยชน์และความดีงามสูงสุดตามอุดมการณ์ของหมู่ชนนั้น ตลอดจนเกื้อกูลแก่การที่หมู่ชนนั้นจะเผยแพร่อุดมการณ์ กิจการและประโยชน์สุข ความดีงามของตนให้เผยแพร่ขยายกว้างออกไป ดังนั้น หลักคำสอนเรื่องศีล ๕ ในพระพุทธศาสนาจึงสอนให้มนุษย์มีความสามัคคีและมีความเพียรพยายามในการรักษาศีลและมีความพยายามในการกระทำความดีและหมั่นชำระจิตใจให้บริสุทธิ์อยู่เสมอในการที่จะละความชั่ว ส่วนการรักษาศีลมีอานิสงส์ในการรักษาศีลทั้งต่อตนเองและสังคมโดยรวมนั้นส่งผลดีให้เกิดความเป็นอยู่ที่สงบเรียบร้อยมีความสุขทั้งในปัจจุบันและอนาคต ฉะนั้น ความสามัคคีจึงเป็นรากฐานในการดำเนินแก้ไขปัญหาความแตกแยก ความขัดแย้งและความรุนแรงในสังคมไทยในยุคปัจจุบันได้อย่างดีเยี่ยม สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ **พระชัยณรงค์ วิทิต (รองมจร)** ได้ศึกษาเรื่องการประยุกต์หลักศีล ๕ เพื่อพัฒนาพฤติกรรมของบุคคลในสังคม ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมของมนุษย์ เป็นผลอันเกิดจากการปฏิภริยาโดยอาศัยระบบต่างๆ ทางร่างกาย และจิตใจ คือ ระบบประสาท กล้ามเนื้อ ระบบต่อม และสิ่งแวดล้อมต่างๆ ทำให้เกิดความรู้สึกนึกคิดสภาวะจิตใจที่รับรู้อารมณ์ จึงแสดงพฤติกรรมต่างๆ ออกมาทางกาย วาจา และใจ และแสดงพฤติกรรมตอบสนองต่ออารมณ์นั้นๆทั้งด้านที่ดีและในด้านที่ไม่ดี กล่าวคือ พฤติกรรมด้านที่ไม่ดี เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกมาต่อโลกภายนอก ที่ประกอบด้วยการประพฤติดิในศีล ๕ มีการฆ่าสัตว์ การลักทรัพย์ การประพฤติดิในกาม การพูดเท็จ การดื่มสุราเมรัย และขาดความเมตตากรุณา ความซื่อสัตย์สุจริต ใช้อารมณ์มากกว่าเหตุผลในการตัดสินใจ ส่วนพฤติกรรมด้านที่ดี เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกมาต่อโลกภายนอก ที่มีความซื่อสัตย์สุจริต หิริ โอตตปปะ มีเมตตากรุณาประพฤดิชอบทางกายวาจา และใจ เป็นที่ตั้ง หลักศีล ๕ ประยุกต์พัฒนาพฤติกรรมที่ไม่ดี คือ การนำหลักศีลไปประพฤดิปฏิบัติพัฒนาพฤติกรรมของบุคคลในสังคมที่ประพฤติดิในศีล ให้ประพฤดิชอบทางกายวาจา และใจ โดยอาศัยองค์ธรรมในศีล ๕ ประการ คือ“เจตนา” เป็นเครื่องงดเว้นพฤติกรรมที่ไม่ดีที่เกิดขึ้นมาทางกายวาจา และใจ เพื่อให้ ลด ละ เลิกเว้นพฤติกรรมที่ไม่ดี เป็นพื้นฐานให้เกิดคุณธรรมต่างๆ คือ ความมีเมตตา กรุณา มีหิริ โอตตปปะความซื่อสัตย์สุจริตให้ดำเนินชีวิตให้ถูกต้องตามแนวทางพระพุทธศาสนา หลักศีล ๕ ประยุกต์พัฒนาพฤติกรรมที่ดี คือ การนำหลักศีลไปประพฤดิปฏิบัติ โดยประกอบด้วยธรรมหลายๆ

^๒พระครูสุตปัญญารณ (ฉลาด/สีหนาม), “การศึกษาผลกระทบการละเมิดศีลข้อที่ ๕ ที่มีต่อชาวพุทธบ้านดอนแคนตำบลป่าสังข์ อำเภอดุสิต กรุงเทพมหานคร จังหวัดร้อยเอ็ด”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖), หน้าบทคัดย่อ.

อย่าง โดยอาศัยจิตใจเป็นที่ตั้ง ให้ความประพาสชอบทางกาย วาจา มีความสงบเรียบร้อยมากยิ่งขึ้น คือ (๑) มีเจตนาตั้งใจไว้ (๒) มีเจตสิก คือ ความจดจำ (๓) มีความสังวรด้วยสติ (๔) มีความไม่ก้าวล่วงกิเลสอย่างหยาบทางกายวาจา จึงเป็นศีลประกอบด้วยสติสัมปชัญญะ มีความสำรวมระวัง ทำให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขสงบสันติ ดำเนินชีวิตถูกต้องตามแนวทางพระพุทธศาสนา และดับทุกข์ได้ในที่สุด^๓

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

สำหรับประเทศไทยในสมัยปัจจุบันพบว่ากำลังประสบปัญหาทางด้านวิกฤติเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองส่งผลกระทบต่อประเทศชาติเป็นอย่างยิ่ง การแก้ไขปัญหาสังคมจึงเป็นเรื่องคนในชาติต้องมีส่วนร่วมกันทั้งทางภาครัฐ และทางศาสนา เป็นแนวทางหนึ่งที่จะมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์ให้ผู้คนในสังคมเกิดความรู้รักสามัคคีกันได้ ดังนั้น การที่จะช่วยสร้างสรรค์สังคมไทยให้เป็นสังคมที่มีความสามัคคีปรองดอง ปรับเปลี่ยนแนวความคิดของคนให้เกิดสติปัญญาพร้อมที่จะมีส่วนร่วมแก้ไขวิกฤติสังคมในชาติให้กลับคืนสู่ปกติสุขโดยเร็ว ด้วยเหตุนี้ผู้ศึกษาจึงได้เสนอหัวข้อในการนำไปใช้ตามลำดับดังนี้

๑) ในแง่ของการศึกษา ควรจัดให้มีการจัดกิจกรรมในด้านความสามัคคีในโรงเรียน โดยเริ่มตั้งแต่ชั้นอนุบาลเป็นต้นไป ทั้งนี้โดยมีเป้าหมายที่ชัดเจนให้เรียนรู้เกี่ยวกับความสามัคคีให้มากขึ้น อีกทั้งการบูรณาการให้รู้ถึงวิถีชีวิต ค่านิยม ประเพณีวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่น และให้มีประสบการณ์ในเรื่องความสามัคคีและเอื้ออาทร

๒) ควรส่งเสริมและสนับสนุนด้านงบประมาณและวิทยาการความรู้ต่าง ๆ อันเป็นสาระที่สามารถนำความสามัคคีและเอื้ออาทรไปใช้ในชีวิตได้จริง และเป็นประโยชน์ต่อตัวเอง ต่อสังคม และต่อโลก

๓) ควรเน้นให้ประชาชนชาวไทยได้เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้เกิดความสามัคคีและช่วยเหลือเกื้อกูลกัน โดยส่งเสริมกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันระหว่างคนไทยผู้นับถือพระพุทธศาสนาและผู้นับถือศาสนาอื่น มีศาสนาคริสต์ ศาสนาอิสลาม เป็นต้น เช่น กิจกรรมเชิงวัฒนธรรม กิจกรรมเชิงท่องเที่ยวอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เป็นต้น

๔) ควรปลูกฝังให้เยาวชนทุกเพศวัยในทุกระดับให้เกิดความสามัคคีและเอื้ออาทรต่อกัน โดยจัดกิจกรรมร่วมกันทั้งภาครัฐและเอกชนเพื่อสร้างเสริมความสามัคคี

^๓พระชัยณรงค์ วิจิโต (รองมจรด), “การประยุกต์หลักศีล ๕ เพื่อพัฒนาพฤติกรรมของบุคคลในสังคม”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕), หน้าบทคัดย่อ.

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาเรื่อง“การสร้างควมสามัคคีโดยใช้หลักศีล ๕ ของหมู่บ้านปรือคันตะวันออก อำเภอยะรัง จังหวัดศรีสะเกษ”พบว่ายังมีประเด็นที่สามารถศึกษาวิจัยเพิ่มเติมได้อีกผู้ศึกษาจึงขอเสนอหัวข้อ/ประเด็นในการศึกษาเกี่ยวกับศีล ๕ ตามลำดับดังนี้

๑. ควรศึกษาวิเคราะห์แนวคิดเรื่องการแก้ปัญหาการแตกความสามัคคีตามหลักพระพุทธศาสนาเถรวาท

๒. ควรศึกษาวิเคราะห์แนวคิดเรื่องการสร้างควมสมานฉันท์ตามหลักพระพุทธศาสนาเถรวาทในสังคมไทย

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย:

๑.๑ เอกสารปฐมภูมิ

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

๑.๒. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Sources)

(๑) หนังสือ :

จรรยา สมน้อย. เบญจศีล เบญจธรรม และอุโบสถศีล. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์พุทธลีลา, ๒๕๔๐.

ชัยวัฒน์ อัดพัฒน และวิธาน สุชีวงศ์. หลักการดำรงชีวิตในสังคม. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร:
สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๓๘.

ชัยวัฒน์ อัดพัฒน. หลักพุทธศาสนา. กรุงเทพมหานคร : บริษัท เอส.เอ็ม.เอ็ม. จำกัด, ๒๕๒๓.

ณัฐกร วิทิตานนท์. หลักรัฐธรรมนูญเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ๒๕๕๔.

ทรงวิทย์ แก้วศรี. เบญจศีล เบญจธรรม. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๓๐.

นพนิธิ สุริยะ. เอกสารประกอบการบรรยายเรื่อง “สิทธิมนุษยชน”. จัดโดย สำนักเสริมศึกษาและ
บริการสังคม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. วันศุกร์ที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๕ ณ ห้อง
บรรยาย CITU ๕๑๓ ชั้น ๔ วิทยาลัยนวัตกรรมการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์. อัดสำเนา.

บุญมี แทนแก้ว. จริยธรรมกับชีวิต . กรุงเทพมหานคร: หจก.ธนะการพิมพ์, ๒๕๓๘.

ประเวศ วะสี. พระสงฆ์กับการรู้เท่าทันสังคม. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน, ๒๕๔๐.

ปิ่น มุทุกันต์. คำบรรยายพุทธศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์คลังวิทยา, ๒๕๐๕.

พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาจันทบุรีนฤนาถ. ปทานุกรมบาลี-ไทย-อังกฤษ-สันสกฤต.
กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัดศิwap, ๒๕๑๓.

พระเทพวิสุทธิกวี (พิจิตร ติวณโณ). การพัฒนาจิต. พิมพ์ครั้งที่ ๖. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย,
๒๕๔๓.

พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช). พระในบ้าน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เลียงเชียง, ๒๕๔๓.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). กรณียธรรมกาย. พิมพ์ครั้งที่ ๑๕. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อัมไพ,
๒๕๔๒.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์. พิมพ์ครั้งที่ ๙.
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๓.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). **ทศวรรษธรรมทัศน์พระธรรมปิฎก หมวดศึกษาศาสตร์.**

กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ธรรมสภา, ๒๕๔๓.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์.** พิมพ์ครั้งที่ ๑๐.

กรุงเทพมหานคร: บริษัทเอส. อาร์. พรินติ้ง แมส โปรดักส์ จำกัด, ๒๕๔๖.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). **ธรรมบุญชีวิต.** พิมพ์ครั้งที่ ๘๒. กรุงเทพมหานคร:

บริษัทพิมพ์สวย จำกัด ๒๕๕๐.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). **ธรรมกับไทยในสถานการณ์ปัจจุบัน.** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุ

สภาลาดพร้าว, ๒๕๔๑.

พระพรหมมุนี (วิชัย ปุณฺณาราม). **อธิบายธรรมในนวโกวาท คู่มือสอนพระใหม่.** พิมพ์ครั้งที่ ๑๒.

กรุงเทพมหานคร: มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑.

พระพุทธโฆสเถระ. **คัมภีร์วิสุทธิมรรค.** แปลโดย สมเด็จพระพุทธปาจารย์ (อาจ อาสภมหาเถร) .

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ธนาเพรส, ๒๕๔๘.

พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). **มณีแห่งปัญญา ทางเลือกใหม่สำหรับนักบริหาร.**

กรุงเทพมหานคร: ศุภมิตร, ๒๕๔๐.

พระเมธีวราภรณ์ (สุทัศน์ วรทสฺสี). **เบญจศีลเบญจธรรม : อุดมชีวิตของมนุษย์.** กรุงเทพมหานคร:

ต้นบุญพิมพ์ดี. ๒๕๕๕.

พระราชธรรมนิเทศ (ระแบบ ฐิตญาโณ). **นิเทศธรรม.** พิมพ์ครั้งที่ ๑. กรุงเทพมหานคร: อีรพงษ์การพิมพ์,

๒๕๓๗.

พระราชวิสุทธิกวี (พิจิตร ฐิตวณฺโณ). **การสั่งสมบุญด้วยการรักษาศีล.** กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนสามัญ

สุทธิสารการพิมพ์, ๒๕๓๖.

พระราชสุทธินาถมงคล (จรัญ ฐิตินฺทโม). **หลักธรรมกับความเปลี่ยนแปลงของชีวิต.**

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ธุรกิจก้าวหน้า, ๒๕๔๒.

พระอุปัชฌาย์. **วิมุตติมรรค,** แปลโดยคณาจารย์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร:

โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘.

พิสิฐ เจริญสุข. **เบญจศีล -เบญจธรรม.** กรุงเทพมหานคร: กองศาสนศึกษา กรมการศาสนา

กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๓.

พิสิฐ เจริญสุข. **ปกิณกรรมสำหรับนักเรียน นิสิต นักศึกษา และประชาชนทั่วไป .** กรุงเทพมหานคร:

โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๓.

พุทธทาสภิกขุ. **ทาน ศีล ภาวนา.** กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สุภาพใจ, ๒๕๓๙.

พุทธทาสภิกขุ. **การกลับมาแห่งศีลธรรม.** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๒๑.

ไพโรจน์ อยู่มนเฑียร. **เมื่อธรรมครองโลก .** กรุงเทพมหานคร: สุภาพใจ, ๒๕๔๒.

มหามกุฏราชวิทยาลัย. **มงคลตถปิณี แปล เล่ม ๒.** พิมพ์ครั้งที่ ๕. กรุงเทพมหานคร:

มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

มหามกุฏราชวิทยาลัย. **พุทธศาสนสุภาษิตฉบับรวมเล่ม.** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์

มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖.

- ราชบัณฑิตยสถาน. **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒**. กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นจำกัด, ๒๕๔๖.
- วรพจน์ วิศุติพิชญ์. **สิทธิและเสรีภาพตามหลักรัฐธรรมนูญ**. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน. ๒๕๔๓.
- วศิน อินทสระ. **พุทธจริยศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ธรรมดา, ๒๕๔๙.
- วัชร งามจิตรเจริญ. “เอกสารประกอบการสอน วิชาปรัชญาการเมืองเบื้องต้น (ร.๒๑๐). ภาควิชาปรัชญา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ๒๕๔๙.
- สนธยา พลศรี. **ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน** . พิมพ์ครั้งที่ ๔ . กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์โอเดียนสโตร์, ๒๕๔๕ .
- สมเด็จพระญาณสังวร (เจริญ สุวฑฺฒโน). **ความจริงที่ต้องเข้าใจ**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มхамกุฎราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘.
- สมเด็จพระญาณสังวร (เจริญ สุวฑฺฒโน). **วิธีสร้างบุญบารมี**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์นพรัตน์, ๒๕๔๘.
- สมเด็จพระญาณสังวร (เจริญ สุวฑฺฒโน). **พรหมวิหารธรรม**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์บริษัทสหการพิมพ์ จำกัด, ๒๕๒๗.
- สมเด็จพระญาณสังวร (เจริญ สุวฑฺฒโน). **ความจริงที่ต้องเข้าใจ** . กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มхамกุฎราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘.
- สมเด็จพระพุฒาจารย์ (อาจ อาสภมหาเถร). **คัมภีร์วิสุทธิมรรค** . กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์วิญญาน, ๒๕๔๑.
- สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส. **ธรรมคดี**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มхамกุฎราชวิทยาลัย, ๒๕๑๔.
- สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส. **เบญจศีล เบญจธรรม เล่ม ๑**. พิมพ์ครั้งที่ ๒๙ . กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มхамกุฎราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.
- สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส. **เบญจศีลและเบญจธรรมหลักสูตรนักเรียนชั้นตรี** . กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มхамกุฎราชวิทยาลัย, ๒๕๒๐.
- สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส. **สารานุกรมพระพุทธศาสนา** . พิมพ์ครั้งที่ ๒ . กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มхамกุฎราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.
- สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (วาสน์ วาสโน). **สังคหวัตถุ ๔**. กรุงเทพมหานคร: มхамกุฎราชวิทยาลัย. ๒๕๓๘.
- สุชีพ ปุญญานุภาพ. **คุณลักษณะพิเศษแห่งพระพุทธศาสนา**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มхамกุฎราชวิทยาลัย. ๒๕๓๓.
- สุชีพ ปุญญานุภาพ. **พจนานุกรมศัพท์พุทธศาสนา ไทย - อังกฤษ**, พิมพ์ครั้งที่ ๘. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มхамกุฎราชวิทยาลัย. ๒๕๔๑.

๒. วิทยานิพนธ์:

พรอุษา ประสงค์วรรณ. “การศึกษาชุมชนต้นแบบต่างศาสนาที่อยู่ร่วมกันอย่างสันติในแขวงวัดกัลยาณ์ เขตธนบุรีกรุงเทพมหานคร”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ๒๕๕๖.

พระครูนิกรสุนทรกิจ (สมพงษ์ นุ่มสกุล). “การศึกษาวิเคราะห์เรื่องความสามัคคีในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสนดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ๒๕๕๔.

พระครูสารกิจประยุกต์ (กาน ฐานทตโต/วังหอม). “รูปแบบการพัฒนาพุทธศิลปกรรมระดับชุมชน”. **วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาวิชานวัตกรรมการพัฒนาท้องถิ่น**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. ๒๕๕๙.

พระครูสิทธิถาวรคุณ (เจริญ). “การศึกษาหลักพิธีโอดตบปะเพื่อส่งเสริมการรักษาศีล ๕ ในพระพุทธศาสนาเถรวาท”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ๒๕๕๗.

พระครูสุตปัญญารักษ์ (ฉลาด/สีหนาม). “การศึกษาผลกระทบการละเมิดศีลข้อที่ ๕ ที่มีต่อชาวพุทธบ้านดอนแคนตำบลป่าสังข์ อำเภอดุสิตจังหวัดระยอง”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ๒๕๕๖.

พระชัยณรงค์ วิจิโต (รุ่งมรรต). “การประยุกต์หลักศีล ๕ เพื่อพัฒนาพฤติกรรมของบุคคลในสังคม”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ๒๕๕๕.

พระมหาขุนทอง เขมสิริ (แก้วสมุทร). “สถานภาพทางศีลธรรมและสิทธิของสัตว์ในพระพุทธศาสนาเถรวาท”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ๒๕๕๖.

พระมหานพดล สีทอง. ความสัมพันธ์ระหว่างคุณธรรมด้านสังคหวัตถุ ๔ และขันติ- โสรัจจะกับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของบุคลากร: ศึกษาเฉพาะกรณีบุคลากรของสำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข. **สารนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ. ๒๕๕๔.

พระวิมาน คมภิโรปัญญา (ตริภุม). “การศึกษาวิเคราะห์ศีล ๕ ในฐานะเป็นรากฐานของสันติภาพ”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ๒๕๕๕.

พระอภัย อภิชาโต (ชูขุนทด). “การศึกษาหลักธรรมสำหรับพัฒนาพฤติกรรมของมนุษย์ในสังคมปัจจุบัน”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ๒๕๕๔.

วิไลพร อุ่นเจ้าบ้าน. “ศึกษาพฤติกรรมการนำศีล ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวันของผู้บริหารและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลตะพานหิน จังหวัดพิจิตร”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ๒๕๕๔.

อมร อำไพรุ่งเรือง. “การศึกษาพฤติกรรมการรักษาและการล่วงละเมิดศีล ๕ ของพุทธศาสนิกชนกรุงเทพมหานคร”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ๒๕๕๔.

๓. สื่ออิเล็กทรอนิกส์

สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภออุษณห์. **ประวัติเมืองอุษณห์**, ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://district.cdd.go.th/khukhun/about-ประวัติความเป็นมา> [๑๒ ธันวาคม ๒๕๖๐].

หมู่บ้านต้นแบบการจัดการสารสนเทศเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต ” **บริบทชุมชน**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : http://pruekan5.blogspot.com/p/blog-page_9.html [๑๒ ธันวาคม ๒๕๖๐].

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.

หนังสือนำ

บันทึกข้อความ

ส่วนการ บันทึกศึกษาวิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ โทรศัพท์, โทรสาร : ๐๔๕-๖๑๗๙๐๓

ที่ ศธ ๖๑๔๐ / ว ๑๒

วันที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน พระพรสวรรค์ จิตินาโณ,ดร.

เนื่องด้วย พระครูสังฆรักษ์เอกพันธ์ ฉายา ปณฺญาภทฺธเมธี รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๒๓๒๐๕๐๐๕ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาการสร้างสามัคคีโดยใช้หลักศีล ๕ ของหมู่บ้านปรีอคันตะวันออก อำเภอขุขันธ์ จังหวัดศรีสะเกษ” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต ตามที่ทราบแล้วนั้น

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ บัณฑิตศึกษาวิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงขอเรียนมาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(พระราชธรรมสารสุธี, ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ

บัณฑิตศึกษาวิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ

โทรศัพท์ , โทรสาร : ๐๔๕-๖๑๗๙๐๓

ผู้ประสานงาน : พระครูสังฆรักษ์เอกพันธ์ ปณฺญาภทฺธเมธี

โทรติดต่อ. ๐๘ ๕๓๐๒ ๓๕๕๔

รับทราบ ๐๑/๒๕๖๑
/ ลือคำภักดิ์ เป็นพระสมณ
งานวิทยานิพนธ์ ๖/๒๕๖๑

๒๕๖๑ ก.พ ๒๕๖๑

บันทึกข้อความ

นางสาว
วิมลมาลี

ส่วนการ บันทึกศึกษาวิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ โทรศัพท์ , โทรสาร : ๐๔๕-๖๑๗๙๐๓

ที่ ศธ ๖๑๔๐ / ว ๑๒

วันที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุมัติครุภัณฑ์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน พระกัญจน์ กนตธมโม, ดร.

เนื่องด้วย พระครูสังฆรักษ์เอกพันธ์ ฉายา ปณฺญาภทฺธเมธี รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๒๓๒๐๕๐๐๕ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บันทึกศึกษา วิทยาลัยสงฆ์ ศรีสะเกษ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาการสร้างสามัคคี โดยใช้หลักศีล ๕ ของหมู่บ้านปรีดคันตะวันออก อำเภอขุขันธ์ จังหวัดศรีสะเกษ” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของ การศึกษาตามหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต ตามที่ทราบแล้วนั้น

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอเชิญท่านเป็น ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ บันทึกศึกษา วิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อ ทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงขอเรียนมาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(พระราชธรรมสารสุธี, ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ

บันทึกศึกษาวิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ

โทรศัพท์ , โทรสาร : ๐๔๕-๖๑๗๙๐๓

ผู้ประสานงาน : พระครูสังฆรักษ์เอกพันธ์ ปณฺญาภทฺธเมธี

โทรศัพท์ติดต่อ. ๐๘ ๔๓๐๒ ๓๕๔๔

ที่ ศธ ๖๑๔๐/๖๒

บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ต.น้ำคำ อ.เมืองศรีสะเกษ จ.ศรีสะเกษ
๓๓๐๐๐

๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

ขอเจริญพร ดร.สรณีย์ สายศร

เนื่องด้วย พระครูสังฆรักษ์เอกพันธ์ ฉายา ปณฺญาทรมณี รหฺสประจําตัวนิติ
๕๙๒๓๒๐๕๐๐๕ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์
ศรีสะเกษ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาการสร้างสามัคคี
โดยใช้หลักศีล ๕ ของหมู่บ้านปรีอคันตะวันออก อำเภอขุขันธ์ จังหวัดศรีสะเกษ” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาตามหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต ตามที่ทราบแล้วนั้น

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา
พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอเชิญท่านเป็น
ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ บัณฑิตศึกษา
วิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อ
ทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงขอเจริญพรมหาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอเจริญพร

(พระราชธรรมสารสุธี, ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ

บัณฑิตศึกษาวิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ

โทรศัพท์ , โทรสาร : ๐๔๕-๖๑๗๙๐๓

ผู้ประสานงาน : พระครูสังฆรักษ์เอกพันธ์ ปณฺญาทรมณี

โทรติดต่อก่อน : ๐๘ ๔๓๐๒ ๓๕๔๔

เรียน ผู้อำนวยการ
วิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ
สวัสดีครับ รับแจ้งไว้แล้ว
การแก้ไขเครื่องมือวิจัย
ฉบับนี้
สวัสดีครับ
ดร. สรณีย์ (อ.ดร. สรณีย์ สอนสงฆ์)
๒๕ มี.ค. ๖๑.

ที่ ศธ ๖๑๔๐/ว ๑๗

บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ต.น้ำคำ อ.เมืองศรีสะเกษ จ.ศรีสะเกษ
๓๓๐๐๐

๖ มีนาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุมัติขอพระราชทานอนุญาตให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน พระครูพิศิษฐ์อรรถมานุสาศก์

เนื่องด้วย พระครูสังฆรักษ์เอกพันธ์ ฉายา ปณฺญาภทฺธเมธี รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๒๓๒๐๕๐๐๕ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาการสร้างสามัคคีโดยใช้หลักศีล ๕ ของหมู่บ้านปรีดคันตะวันออก อำเภอขุนันท์ จังหวัดศรีสะเกษ” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต ตามที่ทราบแล้วนั้น

การศึกษาค้นคว้าในเรื่องดังกล่าวมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากท่าน จึงขอความอนุเคราะห์ได้อนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป บัณฑิตศึกษาวิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ต่อไป

อ.อ.ก.ในสงฆ์
พระครูพิศิษฐ์อรรถมานุสาศก์

เรียนมาด้วยความนับถือ

(พระราชธรรมสารสุธี, ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ

บัณฑิต ศึกษาวิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ

โทรศัพท์, โทรสาร. ๐๔๕-๖๑๗๙๐๓

ผู้ประสานงาน : พระครูสังฆรักษ์เอกพันธ์ ปณฺญาภทฺธเมธี

โทรติดต่อก. ๐๘ ๔๓๐๒ ๓๕๔๙

ที่ ศธ ๖๑๔๐/ว ๑๗

บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ต.น้ำคำ อ.เมืองศรีสะเกษ จ.ศรีสะเกษ
๓๓๐๐๐

๖ มีนาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตให้บัณฑิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน พระครูโสภิตชินธคุณ

เนื่องด้วย พระครูสังฆรักษ์เอกพันธ์ ฉายา ปณฺญาภทฺธเมธี รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๒๓๒๐๕๐๐๕ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาการสร้างสามัคคีโดยใช้หลักศีล ๕ ของหมู่บ้านปรือคันตะวันออก อำเภอขุขันธ์ จังหวัดศรีสะเกษ” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต ตามที่ทราบแล้วนั้น

การศึกษาวิจัยในเรื่องดังกล่าวมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากท่าน จึงขออนุญาตให้บัณฑิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะประโยชน์ทางวิชาการต่อไป บัณฑิตศึกษาวิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ต่อไป

เรียนมาด้วยความนับถือ
(พระครูโสภิตชินธคุณ) (พระราชธรรมสารสุธี, ดร.)
ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ

บัณฑิต ศึกษาวิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ

โทรศัพท์, โทรสาร. ๐๔๕-๖๑๗๙๐๓

ผู้ประสานงาน : พระครูสังฆรักษ์เอกพันธ์ ปณฺญาภทฺธเมธี

โทรติดต่อนอ. ๐๘ ๔๓๐๒ ๓๕๔๙

ที่ ศธ ๖๑๔๐/ว ๑๗

บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ต.น้ำคำ อ.เมืองศรีสะเกษ จ.ศรีสะเกษ
๓๓๐๐๐

๖ มีนาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตให้บัณฑิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน พระครูประภัสร์สุตาลังการ

เนื่องด้วย พระครูสังฆรักษ์เอกพันธ์ ฉายา ปณฺญากุญฺเฐ รัชประจําตัวนิสิต ๕๙๒๓๒๐๕๐๐๕ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาการสร้างสามัคคีโดยใช้หลักศีล ๕ ของหมู่บ้านปรีอคันตะวันออก อำเภอขุขันธ์ จังหวัดศรีสะเกษ” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต ตามที่ทราบแล้วนั้น

การศึกษาวิจัยในเรื่องดังกล่าวมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากท่าน จึงขออนุญาตให้บัณฑิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป บัณฑิตศึกษาวิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ต่อไป

เรียนมาด้วยความนับถือ

(พระราชธรรมสารสุธี, ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ

บัณฑิต ศึกษาวิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ

โทรศัพท์ , โทรสาร. ๐๔๕-๖๑๗๙๐๓

ผู้ประสานงาน : พระครูสังฆรักษ์เอกพันธ์ ปณฺญากุญฺเฐ

โทรศัพท์ต่อ. ๐๘ ๔๓๐๒ ๓๕๔๔

อ.สุภาวดี ใจดี

 (พระครูสังฆรักษ์เอกพันธ์ ปณฺญากุญฺเฐ)
 เจ้าอาวาสวัดน้ำคำ

ที่ ศธ ๖๑๔๐/ว ๑๗

บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ต.น้ำคำ อ.เมืองศรีสะเกษ จ.ศรีสะเกษ
๓๓๐๐๐

๖ มีนาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุมัติขอความเห็นชอบให้ผลิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เจริญพร นายขวัญชัย ไชยโพธิ์

เนื่องด้วย พระครูสังฆรักษ์เอกพันธ์ ฉายา ปณฺญาภทฺธเมธี รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๒๓๒๐๕๐๐๕ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาการสร้างสามัคคีโดยใช้หลักศีล ๕ ของหมู่บ้านปรีอคันตะวันออก อำเภอขุขันธ์ จังหวัดศรีสะเกษ” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต ตามที่ทราบแล้วนั้น

การศึกษาวิจัยในเรื่องดังกล่าวมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากท่าน จึงขออนุมัติขอความเห็นชอบให้ผลิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะประโยชน์ทางวิชาการต่อไป บัณฑิตศึกษาวิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ต่อไป

ขอเจริญพร

(พระราชธรรมสารสุธี, ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ

บัณฑิต ศึกษาวิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ

โทรศัพท์ ,โทรสาร. ๐๔๕-๖๑๗๙๐๓

ผู้ประสานงาน : พระครูสังฆรักษ์เอกพันธ์ ปณฺญาภทฺธเมธี

โทรติดต่อก. ๐๘ ๔๓๐๒ ๓๕๔๔

๐๔๕-๖๑๗๙๐๓
๑๐ มี.ค. ๖๑

ที่ ศธ ๖๑๔๐/ว ๑๗

บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ต.น้ำคำ อ.เมืองศรีสะเกษ จ.ศรีสะเกษ
๓๓๐๐๐

๖ มีนาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุมัติขอพระราชทานให้ผลิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เจริญพร นางวันเพ็ญ แผ่นเงิน

เนื่องด้วย พระครูสังฆรักษ์เอกพันธ์ ฉายา ปณฺญากุญฺเฐ รัชสประจําตัวนิสิต ๕๙๒๓๒๐๕๐๐๕ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาการสร้างสามัคคีโดยใช้หลักศีล ๕ ของหมู่บ้านปรีดคันตะวันออก อำเภอขุขันธ์ จังหวัดศรีสะเกษ” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต ตามที่ทราบแล้วนั้น

การศึกษานี้ในเรื่องดังกล่าวมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากท่าน จึงขอความอนุเคราะห์ที่ได้อนุญาตให้ผลิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป บัณฑิตศึกษาวิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ต่อไป

ขอเจริญพร
(นางวันเพ็ญ แผ่นเงิน) (พระราชมรรณสารสุธี, ดร.)
ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ

บัณฑิต ศึกษาวิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ

โทรศัพท์, โทรสาร. ๐๔๕-๖๑๗๙๐๓

ผู้ประสานงาน : พระครูสังฆรักษ์เอกพันธ์ ปณฺญากุญฺเฐ

โทรติดต่อนอ. ๐๘ ๔๓๐๒ ๓๕๔๔

ที่ ศธ ๖๑๔๐/ว ๑๗

บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ต.น้ำคำ อ.เมืองศรีสะเกษ จ.ศรีสะเกษ
๓๓๐๐๐

๖ มีนาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตให้บัณฑิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เจริญพร นายสวัสดิ์ วงษ์จันทร์

เนื่องด้วย พระครูสังฆรักษ์เอกพันธ์ ฉายา ปณฺญาภทฺธเมธี รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๒๓๒๐๕๐๐๕ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาการสร้างสามัคคีโดยใช้หลักศีล ๕ ของหมู่บ้านปรือคันตะวันออก อำเภอขุขันธ์ จังหวัดศรีสะเกษ” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต ตามที่ทราบแล้วนั้น

การศึกษาวิจัยในเรื่องดังกล่าวมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากท่าน จึงขออนุญาตให้ได้อนุญาตให้บัณฑิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป บัณฑิตศึกษาวิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรามาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ต่อไป

ขอเจริญพร

(พระราชธรรมสารสุธี, ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ

บัณฑิต ศึกษาวิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ

โทรศัพท์ ,โทรสาร. ๐๔๕-๖๑๗๔๐๓

ผู้ประสานงาน : พระครูสังฆรักษ์เอกพันธ์ ปณฺญาภทฺธเมธี

โทรติดต่อก. ๐๘ ๔๓๐๒ ๓๕๔๔

อนันต์ หิตะภักดิ์
นาย กิตติ อังสน์

ที่ ศธ ๖๑๔๐/ว ๑๗

บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ต.น้ำคำ อ.เมืองศรีสะเกษ จ.ศรีสะเกษ
๓๓๐๐๐

๖ มีนาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุมัติขอความเห็นชอบให้บัณฑิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เจริญพร นายเจริญ ปรีอประก

เนื่องด้วย พระครูสังฆรักษ์เอกพันธ์ ฉายา ปณฺญากุญฺเฐ รัชสประจําตัวนิสิต
๕๙๒๓๒๐๕๐๐๕ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์
ศรีสะเกษ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาศึกษาการสร้างความสามัคคี
โดยใช้หลักศีล ๕ ของหมู่บ้านปรีอคันตะวันออก อำเภอขุขันธ์ จังหวัดศรีสะเกษ” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาตามหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต ตามที่ทราบแล้วนั้น

การศึกษาวิจัยในเรื่องดังกล่าวมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากท่าน จึงขออนุมัติขอความเห็นชอบ
อนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป บัณฑิตศึกษา
วิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความ
เอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ต่อไป

ขอเจริญพร

(พระราชธรรมสารสุธี, ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ

บัณฑิต ศึกษาวิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ

โทรศัพท์, โทรสาร. ๐๔๕-๖๑๗๙๐๓

ผู้ประสานงาน : พระครูสังฆรักษ์เอกพันธ์ ปณฺญากุญฺเฐ

โทรติดต่อนอ. ๐๘ ๔๓๐๒ ๓๕๔๔

อ.ดร.พิเชษฐพงษ์
อ.ดร.วิมลรัตน์
อ.ดร.วิมลรัตน์

ที่ ศธ ๖๑๔๐/ว ๑๗

บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ต.น้ำคำ อ.เมืองศรีสะเกษ จ.ศรีสะเกษ
๓๓๐๐๐

๖ มีนาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุมัติขอพระราชทานให้บันทึกเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เจริญพร นายสมัย บุญขาว

เนื่องด้วย พระครูสังฆรักษ์เอกพันธ์ ฉายา ปณฺญาภทฺธเมธี รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๒๓๒๐๕๐๐๕ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาการสร้างสามัคคีโดยใช้หลักศีล ๕ ของหมู่บ้านปรีดคันตะวันออก อำเภอขุขันธ์ จังหวัดศรีสะเกษ” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต ตามที่ทราบแล้วนั้น

การศึกษาวิจัยในเรื่องดังกล่าวมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากท่าน จึงขออนุมัติขอพระราชทานให้บันทึกดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป บัณฑิตศึกษาวิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ต่อไป

ขอเจริญพร

(พระราชธรรมสารสุธี, ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ

บัณฑิต ศึกษาวิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ

โทรศัพท์ ,โทรสาร. ๐๔๕-๖๑๗๙๐๓

ผู้ประสานงาน : พระครูสังฆรักษ์เอกพันธ์ ปณฺญาภทฺธเมธี

โทรติดตอ. ๐๘ ๔๓๐๒ ๓๕๔๔

อนุญาติให้สืบถาม

สงฆ์ บุญขาว

ที่ ศธ ๖๑๔๐/ว ๑๗

บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ต.น้ำคำ อ.เมืองศรีสะเกษ จ.ศรีสะเกษ
๓๓๐๐๐

๖ มีนาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตให้บัณฑิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เจริญพร นายสุเยียน ปรีอประก

เนื่องด้วย พระครูสังฆรักษ์เอกพันธ์ ฉายา ปณฺญาภทฺธเมธี รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๒๓๒๐๕๐๐๕ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาการสร้างความสามัคคีโดยใช้หลักศีล ๕ ของหมู่บ้านปรีอคันตะวันออก อำเภอขุขันธ์ จังหวัดศรีสะเกษ” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต ตามที่ทราบแล้วนั้น

การศึกษาวิจัยในเรื่องดังกล่าวมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากท่าน จึงขออนุญาตให้บัณฑิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป บัณฑิตศึกษาวิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ต่อไป

ขอเจริญพร

(พระราชธรรมสารสุธี, ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ

อนุญาตให้สัมภาษณ์
ผู้วิจัย ปรีอประก

บัณฑิต ศึกษาวิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ

โทรศัพท์ ,โทรสาร. ๐๔๕-๖๑๗๙๐๓

ผู้ประสานงาน : พระครูสังฆรักษ์เอกพันธ์ ปณฺญาภทฺธเมธี

โทรติดต่. ๐๘ ๔๓๐๒ ๓๕๔๔

ที่ ศธ ๖๑๔๐/ว ๑๗

บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ต.น้ำคำ อ.เมืองศรีสะเกษ จ.ศรีสะเกษ
๓๓๐๐๐

๖ มีนาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตให้บัณฑิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เจริญพร นางดาลัด หิรัญไพบูลย์

เนื่องด้วย พระครูสังฆรักษ์เอกพันธ์ ฉายา ปณฺญาภทฺธเมธี รัชสประจําตัวนิสิต ๕๙๒๓๒๐๕๐๐๕ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาการสร้างสามัคคีโดยใช้หลักศีล ๕ ของหมู่บ้านปรีดคันตะวันออก อำเภอขุขันธ์ จังหวัดศรีสะเกษ” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต ตามที่ทราบแล้วนั้น

การศึกษาวิจัยในเรื่องดังกล่าวมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากท่าน จึงขออนุญาตให้บัณฑิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป บัณฑิตศึกษาวิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ต่อไป

ในโอกาสของพระเทพมงคลรังษี

(นางดาลัด หิรัญไพบูลย์)
นักวิชาการศาสนาชำนาญการพิเศษ

ขอเจริญพร

(พระราชธรรมสารสุธี, ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ

บัณฑิต ศึกษาวิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ

โทรศัพท์, โทรสาร. ๐๔๕-๖๑๗๙๐๓

ผู้ประสานงาน : พระครูสังฆรักษ์เอกพันธ์ ปณฺญาภทฺธเมธี

โทรติดต่อน. ๐๘ ๔๓๐๒ ๓๕๔๔

ที่ ศธ ๖๑๔๐/ว ๑๗

บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ต.น้ำคำ อ.เมืองศรีสะเกษ จ.ศรีสะเกษ
๓๓๐๐๐

๖ มีนาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตให้บัณฑิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เจริญพร นายรัชชัย กงศรี

เนื่องด้วย พระครูสังฆรักษ์เอกพันธ์ ฉายา ปณฺญาภทฺธเมธี รหฺสประจำตัวนิสิต ๕๙๒๓๒๐๕๐๐๕ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาการสร้างสามัคคีโดยใช้หลักศีล ๕ ของหมู่บ้านปรีดคันตะวันออก อำเภอขุขันธ์ จังหวัดศรีสะเกษ” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต ตามที่ทราบแล้วนั้น

การศึกษาวิจัยในเรื่องดังกล่าวมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากท่าน จึงขออนุญาตให้บัณฑิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป บัณฑิตศึกษาวิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพราเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ต่อไป

ขอเจริญพร

(พระราชธรรมสารสุธี, ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ

บัณฑิต ศึกษาวิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ

โทรศัพท์ , โทรสาร. ๐๔๕-๖๑๗๙๐๓

ผู้ประสานงาน : พระครูสังฆรักษ์เอกพันธ์ ปณฺญาภทฺธเมธี

โทรติดต่อก. ๐๘ ๔๓๐๒ ๓๕๔๔

(นายรัชชัย กงศรี)

ปลัดอำเภอ(เจ้าพนักงานปกครอง ชำนาญการพิเศษ)

ที่ ศธ ๖๑๔๐/ว ๑๗

บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ต.น้ำคำ อ.เมืองศรีสะเกษ จ.ศรีสะเกษ
๓๓๐๐๐

๖ มีนาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุมัติขอพระราชทานให้บันทึกเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เจริญพร นายปอง ปรีอประก

เนื่องด้วย พระครูสังฆรักษ์เอกพันธ์ ฉายา ปณฺญาภทฺธเมธี รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๒๓๒๐๕๐๐๕ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาการสร้างความสามัคคีโดยใช้หลักศีล ๕ ของหมู่บ้านปรีอคันตะวันออก อำเภอขุขันธ์ จังหวัดศรีสะเกษ” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต ตามที่ทราบแล้วนั้น

การศึกษาวิจัยในเรื่องดังกล่าวมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากท่าน จึงขอความอนุเคราะห์ได้อนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป บัณฑิตศึกษาวิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรามาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ต่อไป

ขอเจริญพร

(พระราชธรรมสารสุธี, ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ

ทงท - ๑๙๓๓๓๓๓๓

นายปอง ปรีอประก

บัณฑิต ศึกษาวิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ

โทรศัพท์, โทรสาร. ๐๔๕-๖๑๗๙๐๓

ผู้ประสานงาน : พระครูสังฆรักษ์เอกพันธ์ ปณฺญาภทฺธเมธี

โทรติดต่อก. ๐๘ ๔๓๐๒ ๓๕๔๙

ที่ ศธ ๖๑๔๐/ว ๑๗

บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ต.น้ำคำ อ.เมืองศรีสะเกษ จ.ศรีสะเกษ
๓๓๐๐๐

๖ มีนาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุมัติขอความเห็นชอบให้ผลิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เจริญพร นายสุพิช วงษ์จันทร์

เนื่องด้วย พระครูสังฆรักษ์เอกพันธ์ ฉายา ปณฺญาภทฺธเมธี รักษาราชการแทน
๕๙๒๓๒๐๕๐๐๕ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์
ศรีสะเกษ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาการสร้างสามัคคี
โดยใช้หลักศีล ๕ ของหมู่บ้านปรีดคันตะวันออก อำเภออุทุมพรพิสัย จังหวัดศรีสะเกษ” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการ
ศึกษาตามหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต ตามที่ทราบแล้วนั้น

การศึกษาวิจัยในเรื่องดังกล่าวมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากท่าน จึงขออนุมัติขอความเห็นชอบ
อนุญาตให้ผลิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะประโยชน์ทางวิชาการต่อไป บัณฑิตศึกษา
วิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความ
เอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ต่อไป

ขอเจริญพร

(พระราชธรรมสารสุธี, ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ

บัณฑิต ศึกษาวิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ

โทรศัพท์ , โทรสาร. ๐๔๕-๖๑๗๙๐๓

ผู้ประสานงาน : พระครูสังฆรักษ์เอกพันธ์ ปณฺญาภทฺธเมธี

โทรศัพท์ติดต่อ. ๐๘ ๔๓๐๒ ๓๕๔๔

๑๗/๓/๖๑
น.ม.อ.ม.ค.

ศ.พ.ม. ว.บ.บ.๖๐

๒๖/๓/๖๑ ศ.พ.ม. ว.บ.บ.๖๐

ที่ ศธ ๖๑๔๐/ว ๑๗

บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ต.น้ำคำ อ.เมืองศรีสะเกษ จ.ศรีสะเกษ
๓๓๐๐๐

๖ มีนาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุมัติขอพระราชทานให้บันทึกเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เจริญพร นางวรรณมา วงษ์จันทร์

เนื่องด้วย พระครูสังฆรักษ์เอกพันธ์ ฉายา ปณฺญาภทฺธเมธี รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๒๓๒๐๕๐๐๕ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาการสร้างสามัคคีโดยใช้หลักศีล ๕ ของหมู่บ้านปรีดคันตะวันออก อำเภอขุขันธ์ จังหวัดศรีสะเกษ” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต ตามที่ทราบแล้วนั้น

การศึกษาวิจัยในเรื่องดังกล่าวมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากท่าน จึงขออนุมัติขอพระราชทานให้บันทึกดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป บัณฑิตศึกษาวิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรามาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ต่อไป

ขอเจริญพร

(พระราชธรรมสารสุธี, ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ

บัณฑิต ศึกษาวิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ

โทรศัพท์ ,โทรสาร. ๐๔๕-๖๑๗๙๐๓

ผู้ประสานงาน : พระครูสังฆรักษ์เอกพันธ์ ปณฺญาภทฺธเมธี

โทรติดตอ. ๐๘ ๔๓๐๒ ๓๕๔๔

ที่ ศธ ๖๑๔๐/ว ๑๗

บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ต.น้ำคำ อ.เมืองศรีสะเกษ จ.ศรีสะเกษ
๓๓๐๐๐

๖ มีนาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตให้บัณฑิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เจริญพร นางจิรัชยา ตะเคียนราม

เนื่องด้วย พระครูสังฆรักษ์เอกพันธ์ ฉายา ปญญาภทฺธเมธี รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๒๓๒๐๕๐๐๕ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาการสร้างความสามัคคีโดยใช้หลักศีล ๕ ของหมู่บ้านปรีดคันตะวันออก อำเภอขุนันท์ จังหวัดศรีสะเกษ” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต ตามที่ทราบแล้วนั้น

การศึกษาวิจัยในเรื่องดังกล่าวมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากท่าน จึงขออนุญาตให้บัณฑิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป บัณฑิตศึกษาวิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ต่อไป

๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑
จิรัชยา ตะเคียนราม
ขอเจริญพร

(พระราชธรรมสารสุธี, ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ

บัณฑิต ศึกษาวิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ

โทรศัพท์, โทรสาร. ๐๔๕-๖๑๗๙๐๓

ผู้ประสานงาน : พระครูสังฆรักษ์เอกพันธ์ ปญญาภทฺธเมธี

โทรติดต่อก่อน. ๐๘ ๔๓๐๒ ๓๕๔๙

ภาคผนวก ข.

แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเชิงนโยบายและเชิงวิชาการ
เรื่อง การสร้างความสามัคคีโดยใช้หลักศีล ๕ ของชุมชนหมู่บ้านปรือคัน
ตะวันตะวันออก อำเภอยุซันท์ จังหวัดศรีสะเกษ

คำชี้แจง วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์ ๓ ประการ คือ ๑) เพื่อศึกษาแนวคิด การสร้างความสามัคคีโดยใช้หลักศีล ๕ ในพระพุทธศาสนา ๒) เพื่อศึกษาบริบทชุมชนของหมู่บ้าน ปรือคันตะวันออก และ ๓) เพื่อวิเคราะห์แนวทางการสร้างความสามัคคีโดยใช้หลักศีล ๕ ของหมู่บ้าน ปรือคันตะวันออก อำเภอยุซันท์ จังหวัดศรีสะเกษ

ขอให้ท่านให้ข้อมูลตามความเห็นของท่าน ซึ่งข้อมูลที่ท่านให้จะนำไปใช้ประโยชน์ เฉพาะในการศึกษานี้เท่านั้น โดยจะไม่มีผลกระทบต่อท่านในทุกกรณี แบบสัมภาษณ์นี้แบ่งเนื้อหา ออกเป็น ๒ ส่วน คือ

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์

ส่วนที่ ๒ การสร้างความสามัคคีโดยใช้หลักศีล ๕ ของชุมชนหมู่บ้านปรือคันตะวัน ตะวันออก อำเภอยุซันท์ จังหวัดศรีสะเกษ

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ.....นามสกุล.....อายุ.....
 ระดับการศึกษาสูงสุดทางโลก.....
 ระดับการศึกษาสูงสุดทางธรรม.....
 ตำแหน่ง.....
 ที่อยู่ปัจจุบัน เลขที่..... หมู่ที่..... บ้าน.....
 ตำบล..... อำเภอ..... จังหวัด.....
 รหัสไปรษณีย์..... โทรศัพท์.....

ส่วนที่ ๒ การสร้างความสามัคคีโดยใช้หลักศีล ๕ ของชุมชนหมู่บ้านปรือคันตะวันตะวันออก
อำเภอ ยุซันท์ จังหวัดศรีสะเกษ

๑.ท่านคิดว่าความสามัคคีมีความสำคัญต่อสังคมอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

๒. ท่านคิดว่าศีล ๕ มีความสำคัญในการสร้างความสามัคคีได้อย่างไร

.....

.....

.....

.....

๓. ท่านคิดว่าหากชุมชนไม่มีความสามัคคีจะเกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

๔. ชุมชนของท่านมีการขับเคลื่อนความสามัคคีอย่างไร

.....

.....

.....

.....

๕. ท่านคิดว่าการสร้างความสามัคคีมีประโยชน์ต่อชุมชนอย่างไร

.....

.....

.....

.....

สัมภาษณ์ วันที่..... เดือน..... พ.ศ.

ขอขอบคุณที่ท่านให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษา

.....

พระครูสังฆรักษ์เอกพันธ์ ปญญาภทฺรเมธี (แพงมาก)
พระนิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาพระพุทธศาสนา

ภาคผนวก ค.

รูปภาพประกอบการสัมภาษณ์งาน

สัมภาษณ์พระสงฆ์ที่เกี่ยวข้อง
พระครูพิศิษฐ์ธรรมานุศาสตร์ จอ.ชูพันธ์ ,จร.วัดปรือคั่น ๗ มีนาคม ๒๕๖๑

พระครูโสทธิขันธคุณ จต.ปรือใหญ่ ,จร.วัดตาเปาะเกษมมงคล ๗ มีนาคม ๒๕๖๑
พระครูประภักตร์สุตาลังการ จร.วัดปรือใหญ่ ๙ มีนาคม ๒๕๖๑

สัมภาษณ์ปราชญ์ชุมชน

นายขวัญชัย ไชยโพธิ์ ประธานสภาวัฒนธรรมอำเภอขงขันธุ์ ๑๐ มีนาคม

นางวันเพ็ญ แผ่นเงิน ประธานสภาวัฒนธรรมตำบลปรือใหญ่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๑

นายสวัสดิ์ วงษ์ขันธุ์ ไวยาวัจกรวัดปรือคัน/ปราชญ์ชุมชน ๙ มีนาคม ๒๕๖๑

สัมภาษณ์ผู้นำชุมชนบ้านปรือคันตะวันตก
นายเจริญ ปรือปรัก ผู้ใหญ่บ้านปรือคันตะวันตก ๙ มีนาคม ๒๕๖๑

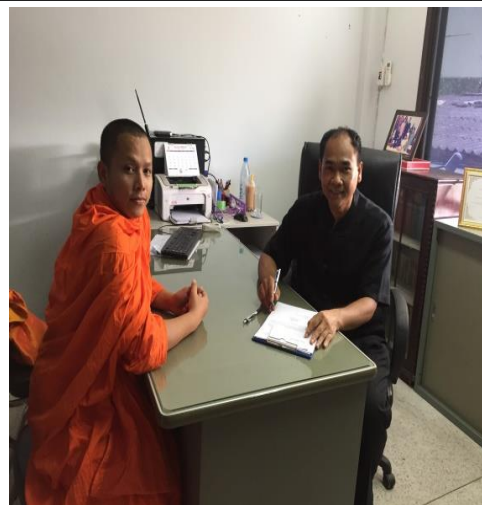
นายสมัย บุญขาว ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านปรือคันตะวันตก ๗ มีนาคม ๒๕๖๑
นายสุเขียน ปรือปรัก ส.อบต.บ้านปรือคันตะวันตก ๗ มีนาคม ๒๕๖๑

สัมภาษณ์ข้าราชการผู้เกี่ยวข้อง
นางดาลัด หิรัญไพบูลย์ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดศรีสะเกษ ๑๐

นายปอง ปรีอปรัก นายกองค์การบริหารส่วนตำบลปรีอใหญ่ ๙ มีนาคม ๒๕๖๑
นายธวัชชัย กงศรี ปลัดอาวุโสอำเภอขุขันธ์ ๘ มีนาคม ๒๕๖๑

สัมภาษณ์ชาวบ้านปรีดคันตะวันออกที่เกี่ยวข้อง

นายสุพิช วงษ์ขันธุ์ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๑

นางวรรณภา วงษ์ขันธุ์ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๑

นางจิรัชยา ตะเคียนราม ๙ มีนาคม ๒๕๖๑

ภาคผนวก ง.

รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์

รายชื่อผู้ให้การสัมภาษณ์ข้อมูลการศึกษา
เรื่อง การสร้างความสามัคคีโดยใช้หลักศีล ๕ ของชุมชนหมู่บ้านปรือคันตะวันตกวันออก
อำเภออุซันต์ จังหวัดศรีสะเกษ

ที่	สัมภาษณ์ ชื่อนาม-นามสกุล	ตำแหน่ง /หน้าที่ /ที่อยู่	ว/ด/ป/สัมภาษณ์
๑.	พระครูพิศิษฐ์ธรรมานุสาสก์	จอ.อุซันต์ , จร.วัดปรือคัน	๗ มีนาคม ๒๕๖๑
๒.	พระครูโสภิตชินธคุณ	จต.ปรือใหญ่ , จร.วัดตาเปาะเกษมมงคล	๗ มีนาคม ๒๕๖๑
๓.	พระครูประภัสร์สุตาลังการ	เจ้าอาวาสวัดปรือใหญ่	๙ มีนาคม ๒๕๖๑
๔.	นายขวัญชัย ไชยโพธิ์	ประธานสภาวัฒนธรรมอำเภออุซันต์	๑๐ มีนาคม ๒๕๖๑
๕.	นางวันเพ็ญ แผ่นเงิน	ประธานสภาวัฒนธรรมตำบลปรือใหญ่ และประธานสภาสุขภาพชุมชนบ้านปรือคัน	๑๐ มีนาคม ๒๕๖๑.
๖.	นายสวัสดิ์ วงษ์ขันต์	ไวยาวัจกรวัดปรือคัน	๙ มีนาคม ๒๕๖๑
๗.	นายเจริญ ปรือปรัก	ผู้ใหญ่บ้านปรือคันตะวันตก	๙ มีนาคม ๒๕๖๑
๘.	นายสมัย บุญขาว	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านปรือคันตะวันตก	๗ มีนาคม ๒๕๖๑
๙.	นายสุเขียน ปรือปรัก	ส.อบต.บ้านปรือคันตะวันตก	๗ มีนาคม ๒๕๖๑
๑๐.	นางดาลัด หิรัญไพบูลย์	นักวิชาการศาสนาชำนาญการพิเศษ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดศรีสะเกษ	๑๖ มีนาคม ๒๕๖๑
๑๑.	นายธวัชชัย กงศรี	ปลัดอำเภออุซันต์ รักษาการแทน นายอำเภออุซันต์	๘ มีนาคม ๒๕๖๑
๑๒.	นายปอง ปรือปรัก	นายกองค์การบริหารส่วนตำบลปรือใหญ่	๙ มีนาคม ๒๕๖๑.
๑๓.	นายสุพิช วงษ์ขันต์	ชาวบ้านปรือคันตะวันตก	๑๐ มีนาคม ๒๕๖๑
๑๔.	นางวรรณภา วงษ์ขันต์	ชาวบ้านปรือคันตะวันตก	๑๐ มีนาคม ๒๕๖๑
๑๕.	นางจิรัชยา ตะเคียนราม	ชาวบ้านปรือคันตะวันตก	๙ มีนาคม ๒๕๖๑

ประวัติผู้วิจัย

- ชื่อ : พระครูสังฆรักษ์เอกพันธ์ ปญญาภทฺธเมธี (แพงมาก)
- เกิด : วันที่ ๙ เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๓๒
- ภูมิลำเนา : บ้านเลขที่ ๔๒ บ้านแสนสุข ตำบลปรือใหญ่ อำเภอยะรัง
จังหวัดศรีสะเกษ ๓๓๑๔๐
- บรรพชา : วันที่ ๑๒ เดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๘
- อุปสมบท : วันที่ ๒๑ เดือนพฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๒
- การศึกษา : พ.ศ.๒๕๕๕ ศาสนศาสตรบัณฑิต (ศน.บ.) คณะสังคมศาสตร์
สาขารัฐศาสตร์การปกครอง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย
- ประสบการณ์ : - พ.ศ.๒๕๕๒ เป็นครูสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม
สำนักศาสนศึกษาวัดปรือคัน อำเภอยะรัง จังหวัดศรีสะเกษ
- พ.ศ.๒๕๕๒ – ปัจจุบัน เป็นเลขานุการเจ้าคณะตำบลปรือใหญ่
- พ.ศ.๒๕๕๙ - ปัจจุบัน เป็นผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดปรือคัน ตำบลปรือใหญ่
อำเภอยะรัง จังหวัดศรีสะเกษ
- ที่อยู่ปัจจุบัน : วัดปรือคัน ตำบลปรือใหญ่ อำเภอยะรัง จังหวัดศรีสะเกษ ๓๓๑๔๐
- เข้าศึกษา : ๑ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๕๙